POLIROM Top 10+

GRAHAM

GREENE

Puterea şi gloria

Table of Contents

GRAHAM

GREENE

Puterea şi gloria

Traducere din limba engleză
de Alexandru Vlad

POLIROM
2016

Graham Greene, *The Power and the Glory*

www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53
ISBN ePub: 978-973-46-5938-8
ISBN PDF: 978-973-46-5939-5
ISBN print: 978-973-46-5868-8
Pe copertã: © Entertainment Pictures/Northfoto

GRAHAM GREENE (1904-1991) a studiat la Balliol College, Oxford. După absolvire a fost, timp de patru ani, redactor la prestigiosul ziar *The Times* din Londra. Primul său roman, *Omul dinăuntru*, apare în 1929, dar, deşi cartea este bine primită, succesul şi prestigiul vin odată cu al patrulea roman publicat, *Expresul de Stambul*, după care Twentieth Century Fox a făcut celebrul film *Orient Express*. După o călătorie în Liberia, întreprinsă în 1935, autorul britanic, un cinefil împătimit, devine critic de film la prestigioasa publicaţie *The Spectator*, unde, în 1940, este numit redactor literar. Între 1941 şi 1943, Greene lucrează pentru Foreign Office. Printre cele mai cunoscute romane ale sale inspirate din activitatea în acest domeniu se numără celebrele *Omul nostru din Havana* (1958) şi *Americanul liniştit* (1955). Pe lângă romane, Graham Greene a publicat mai multe volume de nuvele, cărţi de călătorie, piese de teatru şi biografii, a lăsat în urmă sute de eseuri, cronici literare şi de film. A primit două înalte distincţii ale Marii Britanii: The Order of Merit şi Companion of Honour. În 1969 statul francez i-a conferit titlul de Cavaler al Legiunii de Onoare. La Editura Polirom i-au fost traduse până în prezent, printre altele, *Consulul onorific*, *Expresul de Stambul*, *Factorul uman*, *Brighton Rock*, *Omul nostru din Havana*, *Ministerul groazei*, *Patria m-a făcut om*, *Sfârşitul unei iubiri*, *Al zecelea om* şi *La drum cu mătuşă-mea*.

pentru Gervase

Cu fiecare ceas se strânge cercul sorţii
Şi-i mai aproape necruţătoarea forţă a copoilor
ş-a morţii…
John Dryden

PARTEA ÎNTÂI

Capitolul 1

Portul

Domnul Tench ieşi din casă, sub orbitorul soare mexican şi în praful albicios, ca să se intereseze de cilindrul său cu eter. Câţiva vulturi de pe acoperiş priviră în jos, spre el, cu rufoasă indiferenţă: încă nu era un hoit. Cuprins de un vag sentiment de revoltă, domnul Tench smulse o bucată de caldarâm cu degetele lui cu unghii rupte şi o azvârli fără vlagă spre ei. Unul din vulturi se ridică şi fâlfâi peste oraş: peste minuscula piaţetă, peste bustul unui ex-preşedinte, ex-general, ex-fiinţă omenească, peste cele două chioşcuri unde se vindea apă minerală, în direcţia râului şi a mării. Nu va găsi nimic acolo: în acel sector rechinii se ocupau de cadavre. Domnul Tench îşi continuă drumul, traversând piaţa.

Spuse „*Buenos dias*“ unui bărbat cu puşcă, care şedea rezemat de zid într-un petic de umbră. Dar nu era ca în Anglia: omul nu scoase nici un cuvânt, ci doar privi cu răutate în sus, la domnul Tench, ca şi când n-ar fi avut niciodată de-a face cu străinul, ca şi cum nu domnului Tench i-ar fi datorat cei doi premolari de aur. Scăldat în sudoare, domnul Tench trecu mai departe, pe lângă trezoreria care fusese cândva biserică, îndreptându-se spre chei. La jumătatea drumului uită brusc pentru ce ieşise – un pahar de apă minerală? Asta era tot ce se putea bea în ţara aceasta aflată sub prohibiţie – cu excepţia berii, dar berea era monopol guvernamental şi era prea scumpă ca s-o bei, cu excepţia ocaziilor speciale. O îngrozitoare senzaţie de greaţă îi strânse stomacul domnului Tench ca o gheară. Nu se poate să-şi fi dorit apă minerală. Desigur, tubul de eter… vasul era în port. Auzise semnalul lui triumfător în timp ce zăcea pe pat, după masa de prânz.

Trecu pe lângă o frizerie şi cabinetele a doi dentişti, apoi ieşi între un depozit şi vama de pe malul râului.

Râul curgea greoi spre mare printre plantaţiile de bananieri. *General Obregon* trăsese la mal şi de pe vas se descărca bere – o sută de lăzi stăteau deja stivuite pe chei. Domnul Tench rămase în umbra clădirii vămii şi se gândi: de ce mă aflu eu aici? Arşiţa îi golise creierul. Îşi adună fierea şi scuipă dezolat în partea însorită. Apoi se aşeză pe o ladă şi se puse pe aşteptat. N-avea nimic de făcut. N-o să-l caute nimeni înainte de ora cinci.

General Obregon era o navă lungă cam de treizeci de iarzi. Cu câteva picioare de parapet degradat, o singură barcă de salvare, un clopot atârnând de un şnur putred, o lampă cu ulei la prova, arăta de parcă ar mai fi putut înfrunta Atlanticul doi sau trei ani, cu condiţia să nu dea în golf peste una din furtunile acelea dinspre nord. Asta, evident, ar fi însemnat sfârşitul. De fapt nu conta: fiecare pasager era asigurat automat atunci când cumpăra biletul. O jumătate de duzină de pasageri se aplecau peste parapet, printre curcani cu picioarele legate, şi se uitau la port, la depozit, la strada pustie şi răscoaptă, cu cabinete dentare şi frizerii.

Domnul Tench auzi scârţâitul unui centiron de revolver chiar în spatele lui şi întoarse capul. Un ofiţer vamal îl privea cu furie. Spuse ceva ce domnul Tench nu înţelese.

— Pardon? zise domnul Tench.

— Dinţii mei, bălmăji omul de la vamă.

— Oh, spuse domnul Tench, da, dinţii dumitale.

Omul nu avea nici unul. Din cauza asta nu putea vorbi limpede. Domnul Tench i-i scosese pe toţi. Tremura cuprins de greaţă. Ceva nu era în regulă – viermi, dizenterie… Spuse:

— Lucrarea e aproape gata. În seara asta, promise el cu nesăbuinţă.

Era, desigur, aproape imposibil; dar din asta se compune viaţa – din amânări. Bărbatul păru mulţumit. Poate că va uita şi, oricum, ce putea *el* face? Plătise în avans. La asta se limita lumea pentru domnul Tench: căldură şi uitare, amânarea până mâine, banii jos dacă era posibil – şi pentru ce? Îşi aruncă privirile peste apele încete: dorsala unui rechin se mişca asemeni unui periscop la gura râului. De-a lungul anilor, unele nave eşuaseră şi acum propteau malul, iar coşurile lor stăteau aplecate ca nişte tunuri ce ţinteau un obiectiv îndepărtat, undeva peste bananieri şi peste mlaştini.

Domnul Tench se gândi: cilindrul cu eter: aproape că uitasem. Rămase cu gura deschisă şi începu să numere posac sticlele de Cerveza Moctezuma. O sută patruzeci de lăzi. De douăsprezece ori o sută şi patruzeci: flegma grea i se adună în gură: doisprezece ori patru fac patruzeci şi opt. Spuse tare, în englezeşte, „Dumnezeule, una frumoasă!“, o mie două sute, o mie şase sute şi optzeci: scuipă, privind cu vag interes o fată de la prova navei, o siluetă frumoasă şi zveltă, în general erau atât de masive, ochi cafenii, desigur, şi inevitabila strălucire a dintelui de aur, dar ceva tânăr şi proaspăt… O mie şase sute optzeci de sticle la un *peso* sticla.

Cineva întrebă în şoaptă, în englezeşte:

— Ce spuneaţi?

Domnul Tench se întoarse pe călcâie.

— Sunteţi englez? întrebă el uluit, dar la vederea feţei rotunde şi supte, înnegrită de o barbă de trei zile, îşi nuanţă întrebarea: Vorbiţi englezeşte?

Da, spuse omul, vorbea puţin englezeşte. Stătea ţeapăn în umbră – un bărbat mărunţel, îmbrăcat într-un costum de oraş ponosit, de culoare închisă, şi cu o mică valijoară diplomat în mână. Sub braţ avea un roman: săreau în ochi elemente dintr-o scenă amoroasă, violent colorată.

— Scuzaţi-mă. Tocmai am crezut că vă adresaţi mie, spuse omul.

Avea ochii bulbucaţi şi lăsa impresia unei veselii dezacordate, de parcă şi-ar fi petrecut, de exemplu, ziua de naştere de unul singur.

Domnul Tench îşi înghiţi flegma din gură.

— Ce spuneam?

Nu-şi putea aminti nimic.

— Aţi spus Dumnezeule una frumoasă.

— Ce-oi fi vrut să spun cu asta?

Privi în sus, la cerul nemilos. Acolo se aţinea un vultur. Un observator.

— Cum? reluă el. Oh, era vorba de fată, presupun. Nu vezi prea des o bucăţică drăguţă pe-aici. Doar una sau două pe an la care să merite să te uiţi.

— E foarte tânără.

— Oh, nu am nici un fel de intenţii, spuse domnul Tench obosit. Un bărbat poate să se uite. Am trăit singur ultimii cincisprezece ani.

— Aici?

— Pe-aici.

Rămaseră tăcuţi şi timpul trecu. Umbra sediului vămii se mută câţiva inci mai spre râu, iar vulturul se mişcă puţin, ca arătătorul negru al unui ceas.

— Aţi venit cu *asta*? întrebă domnul Tench.

— Nu.

— Mergeţi cu ea?

Omuleţul păru să ocolească întrebarea, dar apoi, ca şi cum o explicaţie oarecare ar fi fost necesară, spuse:

— Doar mă uitam. Presupun că nu peste multă vreme o să pornească.

— Spre Vera Cruz, spuse domnul Tench. Peste câteva ore.

— Fără să oprească nicăieri?

— Unde să oprească? întrebă el. Cum aţi ajuns aici?

Străinul spuse vag:

— O canoe.

— Aveţi o plantaţie, aşa-i?

— Nu.

— E o plăcere să auzi că-ţi vorbeşte cineva englezeşte, spuse domnul Tench. Aţi învăţat limba în State?

Omul încuviinţă. Nu era prea vorbăreţ.

— Ah, ce n-aş da să fiu acum acolo! spuse domnul Tench, apoi adăugă, cu voce scăzută şi tremurătoare: Nu aveţi cumva, din întâmplare, ceva de băut în geanta aceea a dumneavoastră? Pe-acolo unii oameni… Am cunoscut şi eu unul sau doi… Măcar o înghiţitură, ca medicament.

— Doar medicamente.

— Sunteţi medic?

Ochii injectaţi priviră pieziş, cu viclenie, la domnul Tench.

— Sunt ceea ce probabil dumneavoastră aţi numi… un felcer.

— Medicamente autorizate? Trăieşti şi nici pe alţii nu-i omori, spuse domnul Tench.

— Vă îmbarcaţi cumva?

— Nu, eu am venit până aici pentru… mă rog, nu are nici o importanţă.

Domnul Tench îşi duse o mână la stomac şi adăugă:

— N-aveţi cumva vreun medicament pentru… la dracu’! Nici eu nu ştiu pentru ce. Ţara asta blestemată e de vină! De asta nu mă puteţi trata. Nimeni nu poate.

— Vreţi să vă întoarceţi acasă?

— Acasă, spuse domnul Tench. Pentru mine aici e acasă. Aţi văzut ce curs are *peso*-ul în Mexico City? Patru la un dolar. Patru! O, Doamne! *Ora pro nobis*.

— Sunteţi catolic?

— Nu, nu. Era doar o expresie. Eu nu cred în lucruri de-astea.

Apoi mai spuse, fără nici o legătură:

— Oricum, e mult prea cald.

— Cred că trebuie să găsesc un loc unde să mă aşez.

— Veniţi până la mine, spuse domnul Tench. Am un hamac în plus. Vasul nu pleacă decât peste câteva ore – dacă vreţi să-l vedeţi plecând.

Străinul spuse:

— Speram să mă întâlnesc cu cineva. Îl cheamă Lopez.

— O, l-au împuşcat acum câteva săptămâni.

— Mort?

— Ştiţi cum e pe aici. Vă era prieten?

— Nu, nu, protestă omul grăbit. Doar prietenul unui prieten.

— Mă rog, asta este, spuse domnul Tench.

Îşi adună iarăşi secreţia bilei şi scuipă în soarele puternic.

— Ei susţin că-i ajuta pe… oh, pe indezirabili… mă rog, să plece. Fata lui trăieşte acum cu şeful poliţiei.

— Fata lui? Vreţi să spuneţi fiica lui?

— N-a fost căsătorit. Vreau să spun fata cu care trăia.

Domnul Tench fu o clipă surprins de expresia de pe faţa străinului. Spuse iarăşi:

— Ştiţi cum e.

Aruncă o privire spre *General Obregon* şi reluă:

— E-o bucăţică frumuşică. Desigur, în doi ani va fi ca toate celelalte. Grasă şi proastă. O, Doamne, ce bine mi-ar face o duşcă! *Ora pro nobis*.

— Am puţin vinars, spuse străinul.

Domnul Tench îi aruncă o privire atentă.

— Unde?

Omul cu faţa scofâlcită duse mâna la şold, indicând, probabil, astfel sursa neobişnuitei sale veselii nervoase. Domnul Tench îl prinse de încheietură.

— Aveţi grijă, spuse el. Nu aici.

Privi în lungul covorului de umbră. O santinelă şedea pe o ladă goală, adormită lângă puşcă.

— Veniţi la mine acasă, spuse domnul Tench.

— Aş fi vrut, spuse ezitând omuleţul, să văd doar cum pleacă.

— Oh, mai sunt câteva ore până atunci, îl asigură din nou domnul Tench.

— Ore? Sunteţi sigur? Soarele arde foarte tare.

— Veniţi mai bine la mine acasă.

Acasă – o expresie folosită de cineva pentru a numi patru ziduri între care doarme. Aici n-a fost nicicând acasă. Traversară piaţeta arsă de soare, unde generalul de bronz se înverzea de umezeală şi chioşcurile cu limonadă zăceau sub palmieri. Acasă – o carte poştală care zace pe un vraf de alte cărţi poştale: amesteci pachetul şi apar Nottingham, un cartier natal în Londra, un interludiu petrecut în Southend. Tatăl domnului Tench fusese el însuşi dentist. Prima lui amintire consta în găsirea unui mulaj aruncat la coş, o gură căscată, din argilă, dură şi fără dinţi, ca o fosilă dezgropată la Dorset – un Neanderthal sau un pitecantrop. A fost jucăria lui favorită. Au încercat să-l ademenească cu Meccano, dar soarta deja lovise. Există întotdeauna un moment în copilărie când uşile se deschid şi lasă viitorul să pătrundă. Vulturii şi portul umed şi fierbinte de pe râu zăcuseră în coşul de gunoi, iar el i-a scos de-acolo. Ar trebui să fim recunoscători că nu putem vedea ororile şi mizeriile ce zac în jurul nostru în copilărie, în dulapuri şi pe rafturile bibliotecii şi peste tot.

Nu exista pavaj, iar în timpul ploilor satul (fiindcă nici nu era mai mult de-atât) luneca în noroi. Acum pământul de sub picioarele lor era tare ca piatra. Cei doi bărbaţi trecură în tăcere pe lângă frizerie şi cabinetele dentiştilor. Vulturii de pe acoperiş arătau mulţumiţi ca nişte păsări de curte. Se căutau de paraziţi sub aripile lor albe şi prăfuite. Domnul Tench spuse „Aici“ şi se opri la o baracă de lemn cu un singur etaj şi cu o verandă în care se legăna un hamac. Baraca era ceva mai mare decât celelalte de pe strada îngustă care sfârşea câteva sute de iarzi mai încolo, într-o mlaştină. Tot el spuse, cu o oarecare nervozitate:

— Vreţi să aruncaţi o privire? Nu vreau să mă laud, dar sunt cel mai bun dentist de pe aici. Nu e un cabinet rău. Comparativ cu altele.

Mândria i se undui în voce ca o plantă cu rădăcini superficiale.

Intră primul ca să arate drumul, încuie uşa în urma lui şi trecură printr-o sufragerie în care două balansoare stăteau de o parte şi de alta a unei mese goale: o lampă cu petrol, câteva exemplare din ziare vechi americane, un bufet… Spuse:

— Scot paharele, dar mai întâi aş vrea să vă arăt… dumneavoastră sunteţi un om educat…

Cabinetul stomatologic dădea spre o curte prin care patrulau cu jerpelită pompă câţiva curcani agitaţi. Avea o freză care funcţiona prin acţionarea unei pedale, un scaun de dentist ţipător îmbrăcat în pluş roşu, un dulap de sticlă în care se amestecau instrumentele prăfuite. Un forceps se ivea dintr-o ceaşcă, o lampă cu spirt ruptă era împinsă într-un colţ şi pe toate rafturile zăceau tampoane de vată.

— Foarte frumos, comentă străinul.

— Nu-i aşa de rău, nu? spuse domnul Tench. Pentru oraşul ăsta. Nici nu-ţi poţi închipui câte probleme apar. Freza aceea, continuă el cu amărăciune, e făcută în Japonia. N-o am decât de-o lună şi deja dă semne de oboseală. Dar nu-mi pot permite freze americane.

— Sticla, spuse străinul, e foarte frumoasă.

Era un vitraliu cu tot cu ramă, adus de undeva: o Sfântă Fecioară privea prin plasa de ţânţari spre curcanii din curte.

— Am luat-o când au devalizat biserica, spuse domnul Tench. Nu mă simţeam chiar în largul meu – un cabinet de dentist să nu aibă un vitraliu. Acasă – vreau să spun în Anglia – era de obicei Cavalerul Vesel – nu ştiu de ce – sau, dacă nu, măcar o roză Tudor[1]. Dar trebuie să ne mulţumim cu ce ni se dă.

Deschise o altă uşă şi spuse:

— Laboratorul meu de lucru.

Primul lucru de care dădeai cu ochii era un pat sub o plasă de ţânţari. Domnul Tench spuse:

— Înţelegeţi, nu prea am spaţiu.

Un ibric şi un lighean se aflau aşezate pe capătul unei banc de dulgher, iar lângă ele stătea o farfurioară pentru săpun: la celălalt capăt se vedea o ţeavă de suflat în foc, o tavă cu nisip, un cleşte şi o forjă mică.

— Torn coroanele în nisip, spuse domnul Tench. Ce altceva aş putea face într-un loc ca acesta?

Ridică o matriţă pentru maxilarul inferior.

— Nu le poţi face întotdeauna la fix, spuse el. Desigur, nu-s niciodată mulţumiţi.

O lăsă jos şi arătă spre alt obiect de pe banc – ceva fibros, de forma unui intestin, şi cu două băşici mici de cauciuc ataşate de el.

— Placă dentară, spuse el. E prima oară când încerc aşa ceva. Metoda Kingsley. Mă îndoiesc c-o pot face. Dar trebuie să încerci să fii la zi.

Rămase cu gura deschisă: avea iarăşi aerul acela de stupoare: căldura din cămăruţa strâmtă era copleşitoare. Stătea acolo ca un om rătăcit într-o peşteră, printre fosilele şi instrumentele unei epoci despre care nu ştia mare lucru.

— Dacă am putea să ne aşezăm… spuse străinul.

Domnul Tench se uită la el cu ochi goi.

— Să deschidem vinarsul.

— Oh, da, vinarsul.

Domnul Tench scoase două pahare dintr-un dulăpior de sub banc şi le şterse de urmele de nisip. Apoi merseră şi se aşezară în balansoarele din încăperea din faţă. Domnul Tench turnă în pahare.

— Apă? întrebă străinul.

— Nu poţi avea încredere în apa asta, spuse domnul Tench. M-a afectat aici.

Îşi puse mâna pe stomac şi luă o înghiţitură zdravănă.

— Nici dumneata nu arăţi foarte bine, spuse el şi-l privi mai cu luare-aminte. Dinţii dumitale.

Un canin se dusese, iar dinţii din faţă erau galbeni de la tartru şi cariaţi. Spuse:

— Va trebui să fiţi atent cu ei.

— La ce bun? zise străinul.

Îşi turnase puţintel vinars în paharul pe care-l ţinea grijuliu, de parcă ar fi fost un animal căruia îi acordase adăpost, dar nu şi încredere. Aşa scofâlcit şi neîngrijit cum era, avea aerul cuiva lipsit de importanţă, doborât accidental de boală şi agitaţie. Şedea chiar pe marginea balansoarului, cu micuţa lui valijoară diplomat pusă în echilibru pe un genunchi, şi se lupta cu vinarsul cu vinovată afecţiune.

— Pân' la fund! îl încurajă domnul Tench (nu era vinarsul lui). O să vă facă bine.

Costumul de culoare închisă al omului şi umerii lui căzuţi îi aminteau neliniştitor de un sicriu, iar moartea se afla deja în gura lui cariată. Domnul Tench turnă încă un pahar pentru sine şi spuse:

— Te-ajunge singurătatea cât stai aici. E o plăcere să vorbeşti englezeşte, fie chiar şi cu un străin. Poate că vreţi să vedeţi o fotografie cu copiii mei.

Scoase din portofel un instantaneu îngălbenit şi i-l întinse. Doi copii mici trăgeau de mânerul unei stropitori în grădina din spatele unei case.

— Desigur, spuse el, asta a fost acum şaisprezece ani.

— Sunt nişte tineri în toată firea acum.

— Unul dintre ei a murit.

— Oh, răspunse celălalt cu blândeţe, dar măcar într-o ţară creştină.

Sorbi din vinarsul său şi-i zâmbi cam prosteşte domnului Tench.

— Da, cred că da, spuse surprins domnul Tench.

Se descotorosi de flegma din gât şi adăugă:

— Desigur, nu mi se pare că asta ar conta prea mult.

Rămase tăcut şi gândurile i-o luară razna. Gura i se deschise. Arăta pământiu şi golit de gânduri, până în momentul când un puseu de durere în stomac îl făcu să-şi revină şi mai trase o gură de vinars.

— Ia să văd… Despre ce anume vorbeam? Copiii… oh, da, copiii. Ciudat ce-i rămâne omului în minte. Ştiţi, stropitoarea mi-o amintesc mai bine decât îmi amintesc copiii. A costat trei lire, unsprezece pence şi trei bănuţi şi era verde; vă pot conduce la magazinul de la care am cumpărat-o. Dar dacă e vorba de copii, medită el la trecut în timp ce mai trase o duşcă, nu-mi pot aminti prea multe despre ei, în afara faptului că veşnic plângeau.

— Păstraţi legătura?

— Oh, am renunţat să le mai scriu încă înainte de-a veni aici. Ce rost mai avea? Nu le puteam trimite nici un fel de bani. N-aş fi surprins ca nevastă-mea să se fi căsătorit din nou. Maică-sii i-ar conveni. Hoaşca aia bătrână nu m-a agreat niciodată.

Străinul spuse în şoaptă:

— Îngrozitor.

Domnul Tench îşi examină iarăşi cu surprindere companionul. Stătea acolo ca un semn de întrebare negru, gata să plece, gata să stea, cumpănindu-se pe scaun. Cu barba lui căruntă, de trei zile, şi slab cum era,

arăta foarte dubios. Aducea cu unul din inşii aceia pe care-i puteai angaja să facă orice. Vizitatorul adăugă:

— Lumea, vreau să spun. Cum merg lucrurile.

— Beţi-vă vinarsul.

Bărbatul sorbi din el. Era ca un fel de concesie. Apoi zise:

— Vă amintiţi cum arăta locul acesta înainte… înainte să vină Cămăşile Roşii?

— Cred că-mi amintesc.

— Ce bine era atunci!

— Era? N-am observat.

— Aveau oricum… îl aveau pe Dumnezeu.

— Nici o diferenţă la dinţi, spuse domnul Tench, apoi se mai servi din vinarsul străinului. A fost întotdeauna un loc îngrozitor. Pustiu. Oh, Dumnezeule! Romantic, ar spune cei de acasă. M-am gândit: cinci ani aici şi apoi plec. Aveam destul de lucru. Dinţi de aur. Dar apoi *peso*-ul a căzut. Şi acum nu mai pot pleca. O voi face într-o bună zi.

Adăugă:

— Mă voi pensiona. Voi pleca acasă. Voi trăi cum trebuie să trăiască un gentleman. Astea – gesticulă el înspre încăperea pustie –, de astea voi uita. De toate. Oh, nu mai e mult pân-atunci! Sunt un optimist, încheie domnul Tench.

Străinul întrebă brusc:

— Cât face până la Vera Cruz?

— Cine?

— Vasul.

Domnul Tench spuse mohorât:

— În patruzeci de ore de-acum înainte am fi acolo. Diligencia. Un hotel bun. Şi localuri de dans. Un oraş vesel.

— Nu pare a fi aşa departe, spuse străinul. Şi cât ar costa un bilet?

— Lopez v-ar putea spune. El e agentul.

— Dar Lopez…

— Oh, da, am uitat. L-au împuşcat.

Cineva bătu la uşă. Străinul îşi strecură valijoara diplomat sub scaun, iar domnul Tench se deplasă cu precauţie spre fereastră.

— Niciodată nu eşti destul de prudent, spuse el. Orice dentist ce-şi merită numele are duşmani.

Se auzi o voce anemică şi imploratoare, care se jelui:

— Prieten!

Domnul Tench deschise uşa. Soarele intră imediat înăuntru, ca un drug de fier încins până la alb.

În spaţiul uşii se ivi un copil care întrebă de un doctor. Purta pe cap o pălărie mare şi avea ochi căprui şi tâmpi. În spatele lui, doi catâri băteau din picior şi fornăiau în drumul fierbinte şi bătătorit. Domnul Tench spuse că el nu e doctor: e dentist. Întorcând privirile, îl văzu pe străinul ghemuit în balansoar, ce-l privea cu un aer rugător, de implorare… Copilul spuse că în oraş venise un doctor nou: cel vechi avea febră şi nu se mişca din casă, iar mama copilului era bolnavă.

O amintire vagă i se înfiripă în creier domnului Tench. Spuse ca şi cum tocmai făcuse o descoperire:

— Ei, dar sunteţi doctor, nu-i aşa?

— Nu, nu! Trebuie să prind vasul acela.

— Am crezut că spuneaţi…

— M-am răzgândit.

— Oh, dar oricum nu pleacă decât peste câteva ore, spuse domnul Tench. Nu respectă niciodată orarul.

Îl întrebă pe copil cât era până acolo. Copilul spuse că erau şase leghe.

— Prea departe, spuse domnul Tench. Pleacă. Găseşte pe altcineva.

Apoi se adresă străinului:

— Cum se răspândesc veştile! Probabil că toată lumea ştie că vă aflaţi în oraş.

— Nu pot fi de nici un folos, spuse agitat străinul: părea să ceară, cu umilinţă, părerea domnului Tench.

— Pleacă, ordonă domnul Tench.

Copilul nu se clinti. Stătea în lumina grea, apăsătoare, a soarelui şi privea la ei cu o răbdare infinită. Spuse că mama lui era pe moarte. Ochii lui căprui nu exprimau nici o emoţie: era un fapt. Te-ai născut, părinţii tăi au murit, ai îmbătrânit, mori şi tu.

— Dacă e pe moarte, spuse domnul Tench, nu mai are nici un rost s-o vadă doctorul.

Dar străinul se ridică în picioare de parcă, în pofida voinţei lui, ar fi fost solicitat într-o problemă pe care n-o putea ignora. Zise cu tristeţe:

— Se pare că aşa se întâmplă de fiecare dată. Ca acum.

— Va trebui să vă mişcaţi repede, ca să nu pierdeţi vaporul.

— Îl voi pierde, spuse el. Sunt sortit să-l pierd.

Era scuturat de un minuscul acces de furie.

— Daţi-mi vinarsul, zise el.

Trase o înghiţitură lungă, cu ochii aţintiţi la copilul impasibil, la strada arsă de soare, la vulturii ce se mişcau pe cer ca nişte puncte pe care le vezi în faţa ochilor din cauza durerii de stomac.

— Dar dacă e pe moarte… interveni domnul Tench.

— Îi ştiu pe oamenii aceştia. Nu e mai pe moarte decât mine.

— Nu mai aveţi ce-i face.

Copilul îi privi ca şi cum nu i-ar fi păsat. Discuţia într-o limbă străină care se desfăşura înăuntru era ceva abstract. Pe el nu-l interesa. Va sta şi va aştepta aici până când doctorul va veni.

— Nu vă daţi seama, spuse străinul cu înverşunare. Asta-ţi spune mereu toată lumea – nu eşti de nici un folos.

Vinarsul îl afectase deja. Adăugă cu monstruoasă amărăciune:

— Pot să-i aud cum spun asta pe toată suprafaţa globului.

— Oricum, spuse domnul Tench, va mai fi un vapor. Peste două săptămâni. Sau peste trei. Sunteţi norocos. Dumneavoastră puteţi pleca. Nu aveţi capitalul aicea.

Se gândi la propriul său capital: freza japoneză, scaunul de dentist, lampa cu spirt şi cleştii, cuptoraşul pentru plombele din aur. Priponul care îl lega de ţara asta.

— *Vamos*, îi spuse bărbatul copilului.

Apoi se întoarse spre domnul Tench şi-şi exprimă recunoştinţa pentru că se putuse odihni undeva, într-un loc ferit de soare. Avea acel gen de demnitate măruntă pe care domnul Tench o cunoştea bine – demnitatea oamenilor cărora le e teamă de cea mai mică durere, dar care stau totuşi destul de ferm în scaunul lui. Poate că nu-l deranja să meargă călare pe catâr. Spuse, aşa cum se obişnuia pe vremuri:

— Mă voi ruga pentru dumneavoastră.

— Vă mulţumesc, spuse domnul Tench.

Bărbatul se cocoţă pe catâr şi băiatul porni înainte, luând-o foarte încet înspre mlaştină, spre interiorul ţării, sub lumina arzătoare. Din această direcţie apăruse şi bărbatul în dimineaţa aceasta, doar ca să arunce o privire la *General Obregon*, iar acum se întorcea înapoi. Se bălăngănea uşor în şa

din cauza vinarsului. În scurtă vreme nu mai rămase din el decât o figură minusculă şi dezamăgită la capătul străzii.

Fusese plăcut să discute cu un străin, se gândi domnul Tench, intrând înapoi în încăperea sa şi încuind uşa după el (nu se ştia niciodată). Aici îl întâmpină singurătatea, golul. Dar era la fel de obişnuit cu amândouă ca şi cu reflexia propriului chip în oglindă. Se aşeză în balansoar şi începu să se legene uşor, creând o briză slabă în aerul inert. O coloană îngustă de furnici se scurgea de-a curmezişul încăperii spre o pată de pe podea unde străinul vărsase puţin vinars: se îngrămădiră acolo, apoi îşi continuară drumul într-un şir ordonat spre celălalt perete şi se făcură nevăzute. În josul râului, *General Obregon* fluieră de două ori. Nu-şi putu da seama de ce.

Străinul îşi uitase cartea. Aceasta zăcea sub balansoar: o femeie într-o rochie edwardiană, ghemuită şi suspinând pe covor, îmbrăţişa pantofii maronii, lustruiţi şi ascuţiţi ai unui bărbat. El se apleca dispreţuitor asupra femeii. Avea o mustăcioară ceruită. Cartea se numea *La Eterna Mártir*. După un răstimp, domnul Tench o ridică de jos. Deschizând-o, rămase surprins. Ce era tipărit înăuntru nu părea a se potrivi cu coperta – textul era în latineşte. Domnul Tench căzu pe gânduri: închise cartea şi o duse în încăperea din spate. Nu puteai arde o carte, dar cel puţin o puteai dosi dacă nu erai sigur – adică dacă nu ştiai sigur despre ce anume e vorba. O vârî în cuptoraşul pentru aliaj de aur. Apoi se aşeză pe bancul de dulgher şi gura i se deschise: îşi aminti ce-l făcuse să iasă pe chei – cilindrul de eter care ar fi trebuit să ajungă în josul râului cu *General Obregon*. Se auzi iarăşi sirena dinspre râu, iar domnul Tench dădu buzna afară, în soare, fără pălărie. Spusese el însuşi că vaporul nu va pleca decât dimineaţă, dar niciodată nu puteai fi sigur că oamenii aceştia *nu* vor respecta orarul şi evident că, atunci când ajunse pe mal, între vamă şi depozit, *General Obregon* înaintase deja vreo zece picioare în râul indolent, îndreptându-se spre mare. Hăuli după el, dar fără nici un efect. Nu se vedea nici urmă de cilindru nicăieri pe chei. Mai strigă o dată, apoi nu se mai obosi. La urma urmelor, nu era atât de important: ce mai conta puţină durere în plus în faţa marelui abandon?

Pe *General Obregon* se făcea simţită o briză uşoară: plantaţiile de bananieri pe ambele maluri, câteva antene pe un vârf de deal, portul lăsat în urmă. Dacă priveai în urmă, ai fi putut crede că portul nici n-a existat vreodată. Atlanticul se deschisese larg, valuri mari, cenuşii şi cilindrice, săltau prova, iar curcanii împiedicaţi lunecau pe punte încolo şi-ncoace.

Căpitanul stătea în picioare în micuţa lui cabină, cu o scobitoare în păr. Pământul rămânea în urmă, balansându-se încet şi egal, şi întunericul se pogorî aproape brusc, cu un cer cu stele joase şi strălucitoare. La prova se aprinse o lampă cu petrol şi fata pe care domnul Tench o remarcase de pe mal începu să cânte încet un cântec melancolic, sentimental, care pomenea de un trandafir ce fusese pătat cu sângele iubirii adevărate. O enormă senzaţie de spaţiu şi libertate plutea deasupra golfului cu ţărmuri scunde, tropicale, îngropat în întuneric tot atât de adânc ca o mumie în mormânt. Sunt fericită, îşi spuse tânăra fată, fără să se întrebe de ce. Sunt fericită.

Mult în urmă, în miezul întunericului, catârii bocăneau la pas. Efectul vinarsului dispăruse de mult şi, înaintând prin mlaştină pe un drum care era aproape impracticabil când veneau ploile, omul păstra în minte sunetul de sirenă de pe *General Obregon*. Ştia ce înseamnă: vaporul îşi respectase orarul: era abandonat. Simţi fără voia lui că-i urăşte pe băiatul din faţa sa şi pe femeia bolnavă. Nu era demn de menirea lui. Un miros jilav se ridica în jur. Era ca şi cum această parte a lumii nu s-ar fi uscat niciodată în flăcări atunci când pământul ţâşnise în spaţiu, ci absorbise doar ceaţa şi norul din aceste ţinuturi groaznice. Începu să se roage, bălăngănindu-se înainte şi înapoi în ritmul şovăitor şi împleticit al catârului, cu limba încă amorţită de vinars: „Fă, Doamne, să fiu prins curând… Fă să fiu prins". Încercase să evadeze, dar era ca şi regele unui trib din Africa de Vest, sclavul poporului său, care nu se putea nici aşeza, ca nu cumva vânturile să se oprească.

1. Modele utilizate pe vitralii. „Cavalerul Vesel" este şi titlul unei faimoase picturi de Franz Hals, datând din secolul al XVII-lea (n. r.).

Capitolul 2
Capitala

Plutonul de poliţişti se întorcea înapoi la unitate. Călcau aiurea şi cu puştile atârnând alandala, smocuri de bumbac unde ar fi trebuit să fie nasturii: o moletieră alunecând peste gleznă: bărbaţi mărunţi cu ochi negri şi secretoşi de indian. Micuţa piaţă de pe vârful dealului era iluminată cu globuri legate laolaltă câte trei cu nişte sârme trase pe deasupra capului. Trezoreria, *Presidencia*, cabinetul unui dentist, închisoarea – o clădire mică şi cu coloane, veche de trei sute de ani –, apoi strada povârnită în jos, pe lângă zidul din spate al bisericii ruinate: pe oricare parte o luai, ajungeai până la urmă la apă şi la râu. Clasicele faţade roz se cojiseră şi-şi arătau paianta de dedesubt, iar paianta redevenea încet noroi. În jurul pieţei se desfăşura promenada de seară – femeile într-o direcţie, bărbaţii în cealaltă. Tineri în cămăşi roşii se înghesuiau zgomotoşi în jurul chioşcurilor cu *gaseosa*, băuturi răcoritoare.

Locotenentul păşea în fruntea oamenilor săi cu un aer de profund dispreţ. Poate că fusese legat de ei fără voia lui; poate cicatricea de pe maxilar era relicva unei evadări. Avea jambierele ceruite, ca şi tocul pistolului: nasturii îi erau cusuţi toţi la locul lor. Nasul îi era ascuţit şi coroiat, iţindu-se pe faţa sa uscăţivă, de dansator, iar ţinuta lui îngrijită dădea impresia unei ambiţii excesive în oraşul acesta ponosit. O miasmă acră se ridica dinspre râu până în piaţetă, iar vulturii dormitau pe acoperişuri, sub cortelul aripilor lor aspre şi negre. Din când în când, un cap mic şi idiot arunca o privire în faţă şi în jos şi o gheară îşi schimba locul. La nouă şi jumătate fix luminile din piaţă se stinseră.

Un poliţist prezentă neîndemânatic arma şi plutonul intră mărşăluind în unitate. Nu se mai aşteptau la alte ordine, aşa că aninară armele lângă încăperea ofiţerilor, împleticindu-se până în curtea interioară, la hamace şi *excusados*[1]. Câţiva îşi aruncară cizmele din picioare şi se întinseră. Tencuiala se cojea de pe pereţii de lut, unde o generaţie de poliţişti scrijelise mesaje pe spoială. Câţiva ţărani aşteptau pe o bancă, cu mâinile între genunchi. Nimeni nu le acorda nici o atenţie. Doi bărbaţi se băteau în spălător.

— Unde-i *jefe*[2]? întrebă locotenentul.

Nimeni nu ştia precis. După părerea lor, juca biliard undeva în oraş. Locotenentul se aşeză cu o iritare spilcuită la masa şefului. Deasupra capului său, două inimi desenate cu creionul se îngemănau pe spoială.

— Gata, spuse el, ce mai aşteptaţi? Aduceţi prizonierii!

Aceştia veniră înclinându-se, cu pălăriile în mână, unul după altul.

— Cutare şi cutare, beat şi tulburarea ordinii.

— Amendă cinci *pesos*.

— Dar n-am de unde plăti, excelenţa voastră.

— Să cureţe atunci spălătorul şi celulele.

— Cutare şi cutare, a distrus un afiş electoral.

— Amendă cinci *pesos*.

— Cutare şi cutare, găsit cu un medalion sfinţit pe sub cămaşă.

— Amendă cinci *pesos*.

Se apropia de sfârşitul serviciului şi nu apăruseră alte probleme. Doar mărunţişuri. Prin uşa deschisă, ţânţarii intrau zumzăind înăuntru.

Afară se auzi santinela prezentând arma. Şeful poliţiei intră nonşalant înăuntru, un bărbat corpolent, cu faţa grăsulie şi roză, îmbrăcat în flanele albe, pălărie cu boruri largi, o cartuşieră şi un pistol mare ce-i bătea coapsa. Ţinea o batistă la gură – suferea.

— Durerea de dinţi, spuse el din nou, durerea de dinţi.

— Nimic de raportat, spuse locotenentul cu dispreţ.

— Guvernatorul a fost astăzi iarăşi pe la mine, se plânse şeful.

— Băutură?

— Nu, un preot.

— Ultimul a fost împuşcat acum două săptămâni.

— Nu-i de aceeaşi părere.

— Pacostea este, spuse locotenentul, că nu avem fotografii.

Privi în lungul peretelui la chipul lui James Calver, căutat în Statele Unite pentru jefuirea unei bănci şi omucidere, descriere transmisă fiecărei unităţi din America Centrală: o faţă dură şi asimetrică, luată din două unghiuri, frunte joasă şi ochii pătrunzători, de monomaniac. Privi fotografia cu regret: puţine şanse s-o ia vreodată spre sud. Va fi agăţat în vreo speluncă de la graniţă, în Juarez sau Piedras Negras sau Nogales.

— El spune că avem, se plânse şeful. Dintele meu, auu, dintele meu!

Încercă să găsească ceva în buzunarul de la şold, dar tocul revolverului îi stătea în cale. Locotenentul bătu nerăbdător din cizma lui văcsuită.

— Uite, spuse şeful.

Oameni mulţi în jurul unei mese: fete tinere în muselină albă: femei mai vârstnice, cu părul neîngrijit şi expresii hăituite, câţiva bărbaţi privind timizi şi binevoitori din fundal. Toate feţele erau compuse din puncte mici. Era o fotografie de ziar, luată cu ani în urmă la o petrecere de la prima împărtăşanie a cuiva. Un bărbat tinerel, cu guler de preot catolic, stătea în mijlocul femeilor. Ţi-l puteai imagina răsfăţat cu micile delicatese menite să le folosească pentru ele în această atmosferă sufocantă de intimitate şi respect. Iată-l acolo, rotofei, cu ochii bulbucaţi, debitând nevinovate glume femeieşti.

— A fost făcută cu ani în urmă.

— Arată ca toţi ceilalţi, spuse locotenentul.

Imaginea era neclară, dar puteai distinge în fotografia pătată un maxilar bine bărbierit, bine pudrat, mult prea dezvoltat pentru vârsta bărbatului. Bunătăţile vieţii i-au fost puse la dispoziţie prea devreme – respectul contemporanilor, hrana asigurată. Cuvinte religioase banale pe limbă, glume care să facă lucrurile mai uşoare, acceptarea promptă a respectului celorlalţi… un om fericit. Locotenentului i se stârni în viscere o ură naturală, ca între câine şi câine.

— L-am împuşcat de vreo şase ori, spuse el.

— Guvernatorul a primit un raport… A încercat s-o şteargă săptămâna trecută spre Vera Cruz.

— Ce fac Cămăşile Roşii de-a ajuns la *noi*?

— Oh, le-a scăpat, desigur! Doar din noroc n-a prins vaporul.

— Unde a ajuns?

— I-au găsit catârul. Guvernatorul spune că trebuie să-l aibă neapărat luna asta. Înainte de-a veni ploile.
— Unde-i era parohia?
— Concepción şi satele din jur. Dar a plecat de-acolo cu ani în urmă.
— Se ştie ceva despre el?
— Poate trece drept un *gringo*3. A petrecut şase ani la un anume seminar american. Altceva nu ştiu. S-a născut în Carmen – fiu de prăvăliaş. Nu că asta ne-ar folosi la ceva.
— Pentru mine toţi arată la fel, spuse locotenentul.
În timp ce privea rochiile de muselină albă, îl încercă ceva căreia aproape că i-ai fi putut spune groază. Îşi aminti mirosul de tămâie din bisericile copilăriei lui, lumânările şi dantelăreala şi infatuarea şi enormele pretenţii formulate de pe treptele altarului de oameni care nu cunoşteau semnificaţia sacrificiului. Bătrânii ţărani îngenuncheaţi acolo, înaintea sfintelor icoane, cu braţele deschise în postura crucificării, extenuaţi de muncile grele ale zilei pe plantaţii, se mai storceau de un chin. Şi preotul dădea ocol cu săculeţul, colectându-le bănuţii şi ocărându-i pentru micile lor păcate compensatorii, fără a le ceda absolut nimic în schimb – cu excepţia unei vagi indulgenţe în problemele sexuale. Şi asta era uşor, se gândi locotenentul, foarte uşor. În ceea ce-l privea, nu simţea nevoia de femei. Spuse:
— O să-l prindem. E doar o chestiune de timp.
— Dintele meu! se văită iar şeful, apoi reluă: Îmi otrăveşte toată viaţa. Astăzi deschiderea mea cea mai bună a fost douăzeci şi cinci.
— Trebuie să vă schimbaţi dentistul.
— Toţi sunt la fel.
Locotenentul luă fotografia şi o fixă cu un bold în perete. James Calver, jefuitor de bănci şi ucigaş, privi cu profilul lui sever spre petrecerea de la prima împărtăşanie.
— În orice caz, e un bărbat, spuse locotenentul aprobator.
— Cine?
— Acest *gringo*.
Şeful spuse:
— Ai auzit ce-a făcut în Houston. A şters-o cu zece mii de dolari. Doi agenţi federali au fost împuşcaţi.

— Agenţi federali?
— E o onoare – într-un fel – să ai de-a face cu astfel de oameni.
Dădu furios cu mâna după un ţânţar.
— Un bărbat ca acesta, spuse locotenentul, nu face cine ştie ce rău. Câţiva oameni morţi. Toţi murim până la urmă. Banii… cineva tot trebuie să-i cheltuiască. Facem mai mult bine când prindem unul din ăştialalţi.
Aşa cum stătea în picioare în mica încăpere văruită, cu cizmele lui văcsuite şi veninul său, întrupa demnitatea unei idei. Ambiţia lui avea ceva dezinteresat. Simţeai o anume virtute în dorinţa lui de a prinde onctuosul şi respectatul oaspete al petrecerii de la acea primă împărtăşanie.
Şeful spuse posomorât:
— Trebuie să fie al dracului de viclean dacă a scăpat în toţi aceşti ani.
— Oricine poate face asta, spuse locotenentul. Nu ne-am bătut capul cu adevărat în privinţa lor, cu excepţia celor care s-au dat singuri pe mâinile noastre. Păi, aş garanta că-l găbuiesc pe omul ăsta într-o lună dacă…
— Dacă ce?
— Dacă aş avea puterea.
— E uşor de zis, spuse şeful. Ce ai face?
— Ăsta-i un stat mic. Munţii în nord, marea în sud. L-aş cutreiera cum cutreieri o stradă, casă cu casă.
— Oh, pare uşor, gemu nedesluşit şeful, cu batista la gură.
Locotenentul spuse brusc:
— Vă spun eu ce-aş face. Aş lua ca ostatic câte un om din fiecare sat. Dacă sătenii nu ne anunţă când apare, ostaticul e împuşcat. Şi apoi luăm altul.
— O mulţime din ei ar muri, evident.
— N-ar merita? vru să ştie locotenentul. Să scăpăm de oamenii aceştia o dată pentru totdeauna.
— Ştii, spuse şeful, zici tu ceva.
Locotenentul păşea spre casă prin oraşul cu obloane trase. Toată viaţa lui zăcuse aici: unde se afla Sindicatul Muncitorilor şi Ţăranilor fusese cândva o şcoală. Ajutase să fie ştearsă această nefericită amintire. Întreg oraşul s-a schimbat: pe locul de joacă betonat de sus, de pe deal, lângă cimitir, unde leagănele de fier stăteau ca nişte spânzurători sub lună, fusese catedrala. Copiii cei noi vor avea amintiri noi. Nimic nu va mai fi vreodată

cum a fost. Avea ceva de preot în mersul său hotărât şi atent – un teolog trecând în revistă erorile trecutului ca să le mai distrugă o dată.

Ajunse la locuinţa sa. Casele erau toate cu un singur etaj, văruite în alb, cu curţi interioare zidite, mici şi rotunde, cu o fântână şi câteva flori. Geamurile dinspre stradă aveau zăbrele. În camera sa locotenentul avea un pat făcut din lăzi, cu o saltea de paie peste ele, o pernă şi un cearşaf. Pe perete se afla portretul preşedintelui şi un calendar, iar pe podeaua de dale o masă şi un balansoar. La lumina lumânării arăta tot atât de inconfortabilă ca o celulă de închisoare sau de mănăstire.

Locotenentul se aşeză pe pat şi începu să-şi tragă cizmele. Era ora de rugăciune. Gândaci negri se izbeau de pereţi ca nişte pocnitori. Mai mult de o duzină se târau pe dale cu aripile frânte. Îl înfuria când se gândea că în ţară mai erau oameni ce credeau într-un Dumnezeu iubitor şi milostiv. Există mistici despre care se spune că l-au cunoscut nemijlocit pe Dumnezeu. Şi el a fost un mistic şi ceea ce cunoscuse a fost vidul, certitudinea clară că exista o lume muribundă şi rece, fiinţe omeneşti care evoluaseră din animale fără nici un fel de scop. Era sigur de asta.

Se întinse pe pat în cămaşă şi pantaloni şi stinse lumânarea suflând în ea. Căldura pândea în încăpere ca un duşman. Dar, în pofida propriilor simţuri, el credea în spaţiile eterice, reci şi goale. Un aparat de radio transmitea undeva: muzică din Mexico City sau poate chiar din Londra ori New York, strecurată în această ţară obscură şi nebăgată în seamă. I se părea o slăbiciune. Aceasta era ţara lui şi, dacă ar fi putut, ar fi înconjurat-o cu ziduri de oţel până ar fi eradicat tot ce-i amintea de cum i se arătase ea cândva unui copil nefericit. Voia să distrugă totul, să rămână singur, fără absolut nici o amintire. Viaţa a început cu cinci ani în urmă.

Locotenentul zăcea pe spate, cu ochii deschişi, şi gândacii explodau pe tavan. Îşi aminti de preotul pe care Cămăşile Roşii îl împuşcaseră la zidul cimitirului, sus pe deal, alt omuleţ rotofei cu ochi bulbucaţi. Era un monsenior şi crezuse că faptul acesta îl va apăra. Avea un fel de dispreţ pentru clerul inferior şi ţinuse să explice până la sfârşit care-i rangul său. Abia în ultima clipă îşi amintise că trebuie să-şi facă rugăciunile. Îngenunchease pe pământ şi i-au lăsat timp pentru o scurtă rugă de pocăinţă. Locotenentul privise: nu fusese direct implicat. Împuşcaseră cu totul cam cinci preoţi. Doi sau trei scăpaseră, episcopul era în siguranţă în Mexico City, iar unul se supusese ordinului guvernatorului, conform căruia toţi

preoţii trebuie să se căsătorească. Locuia acum lângă râu cu menajera lui. Aceasta, desigur, era soluţia cea mai bună dintre toate: să laşi o mărturie vie a slăbiciunii credinţei lor. Releva înşelăciunea pe care o practicaseră în toţi aceşti ani. Dacă oamenii aceştia credeau cu adevărat în rai sau iad, n-avea de ce să-i deranjeze acum puţină durere, în schimbul cine ştie căror veşnicii… Locotenentul, zăcând pe patul lui tare, în întunericul umed şi fierbinte, nu simţea absolut nici un fel de simpatie pentru slăbiciunea cărnii.

În încăperea din spatele Academiei Comerciale, o femeie îi citea familiei. Două fetiţe, una de şase ani şi cealaltă de zece, şedeau pe marginea patului lor, iar un băiat de paisprezece ani se sprijinea de perete cu o mină extrem de plictisită.

— Tânărul Juan, citea mama, se remarcase încă din primii ani prin smerenia şi cucernicia sa. Alţi băieţi puteau fi brutali şi răzbunători; tânărul Juan urma poruncile Domnului nostru, întorcând şi celălalt obraz. Într-o zi tatăl lui consideră că Juan spusese o minciună şi-l bătu. Mai târziu constată că băiatul său spusese adevărul şi îşi ceru scuze de la el. Dar Juan îi spuse: „Dragă tată, aşa cum Tatăl nostru din ceruri are dreptul să pedepsească oricând doreşte…"

Băiatul îşi frecă faţa cu nerăbdare de tencuiala albă a peretelui şi vocea blândă citi monoton înainte. Cele două fetiţe ascultau cu ochi rotunzi şi strălucitori, sorbind pietatea dulce.

— Nu trebuie să credem că tânărul Juan nu râdea şi nu se juca asemenea celorlalţi copii, deşi existau momente când se furişa în grajdul tatălui său, departe de cercul veselilor săi prieteni, cu o carte ilustrată despre viaţa sfinţilor în mână.

Băiatul strivi un gândac cu piciorul lui desculţ, gândindu-se posomorât că până la urmă toate au un capăt. Erau zile când ajungeau la ultimul capitol şi tânărul Juan murea la zid şi striga „*Viva el Christo Rey*!". Dar, presupunea el, după aceea va urma o altă carte. Acestea erau scoase pe furiş din Mexico City în fiecare lună, căci vameşii nu ştiau unde să le caute.

— Da, tânărul Juan era un adevărat băiat mexican şi dacă era mai gânditor decât ceilalţi, tot el era întotdeauna primul când era vorba să se joace o scenetă. Într-un an, clasa lui jucă în faţa episcopului o mică scenetă despre persecutarea primilor creştini şi nimeni nu se amuză mai tare ca Juan când a fost ales să joace rolul lui Nero. Şi câtă vervă a pus în interpretare

băiatul acesta, a cărui tinereţe avea să fie retezată de un suveran mult mai rău ca Nero. Colegul lui de clasă, devenit mai târziu părintele Miguel Cerra, S.J.[4], notează: „Nici unul dintre cei de faţă nu vom uita acea zi…“

Una din fetiţe îşi umezi pe furiş buzele. Aşa-i viaţa.

— Cortina se ridică şi iată-l pe tânărul Juan gătit cu cel mai bun halat de baie al mamei sale, cu o mustaţă desenată cu cărbune şi o coroană făcută dintr-o cutie de tablă în care fuseseră biscuiţi. Chiar şi bunul şi bătrânul episcop zâmbi când Juan păşi în faţa micii scene improvizate şi începu să declame…

Băiatul se luptă cu un căscat, sprijinindu-se în continuare de peretele spoit cu var. Spuse plictisit:

— E chiar un sfânt?

— Va fi într-o bună zi, nu peste multă vreme, când Sfântul Părinte o va voi.

— Şi sunt cu toţii astfel?

— Cine?

— Martirii.

— Da. Toţi.

— Chiar şi *padre* José?

— Nu-i rosti numele, spuse mama. Cum îndrăzneşti? Omul acela demn de tot dispreţul!Un trădător al lui Dumnezeu.

— Mie mi-a spus că el e mai martir decât toţi ceilalţi.

— Ţi-am spus de atâtea ori să nu vorbeşti cu el. Dragul meu, oh, dragul meu copil…

— Şi celălalt – cel care a venit să ne vadă?

— Nu, el nu e chiar… nu seamănă cu Juan.

— E demn de tot dispreţul?

— Nu, nu. Nu-i deloc de dispreţuit.

Fata cea mai mică spuse pe neaşteptate:

— Mirosea ciudat.

Mama îşi reluă lectura:

— Să fi avut vreo presimţire tânărul Juan în noaptea aceea cum că şi el, nu peste foarte mulţi ani, se va număra printre martiri? N-o putem spune, dar *padre* Miguel Cerra relatează că în seara aceea Juan a rămas

îngenuncheat mai mult ca de obicei, iar când colegii de clasă l-au necăjit puţin, cum fac băieţii…

Vocea continuă în acelaşi mod, dulce şi cu o blândeţe voită, dar inflexibilă. Fetiţele ascultau cu atenţie, formulând în mintea lor mici sentinţe pioase cu care să atragă atenţia părinţilor, iar băiatul căscă, întorcându-se cu faţa la albul peretelui. Toate au un capăt.

Nu peste multă vreme, mama intră la soţul ei.

— Băiatul nostru mă îngrijorează, spuse ea.

— De ce nu şi fetele? Totul ne poate îngrijora.

— Ele sunt deja două sfinte mici. Dar băiatul… Pune asemenea întrebări… despre preotul acela beţiv. Îmi pare rău că l-am primit la noi în casă.

— Dacă n-am fi făcut-o, l-ar fi prins şi atunci ar fi fost unul din martirii ăia ai tăi. S-ar fi scris o carte despre el şi tu le-ai fi citit din ea copiilor.

— Omul acela? În nici un caz!

— Vezi, la urma urmelor, el îşi continuă misiunea, spuse soţul ei. Eu nu cred tot ce scrie în cărţile astea. Suntem doar oameni cu toţii.

— Ştii ce am auzit astăzi? Că o femeie sărmană i-a dus fiul să i-l boteze. Voia să-i dea numele de Pedro, dar el era atât de beat, că n-a băgat de seamă şi l-a botezat pe băiat Brigitta. Brigitta!

— Ei, e un nume bun de sfânt.

— Există momente când îmi pierd complet răbdarea cu tine, spuse mama. Şi acum băiatul stă de vorbă cu *padre* José.

— E un oraş mic, spuse soţul. N-are rost să ne prefacem. Am fost abandonaţi aici. Trebuie să ne descurcăm cum putem. În ceea ce priveşte Biserica… Biserica este *padre* José şi părintele beţiv. Nu ştiu să mai existe alţii. Dacă nu ne place Biserica, ei bine, atunci trebuie s-o părăsim.

O privi cu răbdare. Era mai educat decât soţia lui. Putea folosi maşina de scris şi avea cunoştinţe de contabilitate primară, fusese o dată în Mexico City şi putea citi o hartă. El ştia cât de abandonaţi erau. Zece ore în josul râului, până la port, patruzeci şi două de ore de-a curmezişul golfului spre Vera Cruz – aceasta era o cale de ieşire. Spre nord, mlaştinile şi râurile se pierdeau în munţii care-i despărţeau de statul vecin, iar de cealaltă parte nu erau drumuri, doar poteci pentru catâri şi, ici şi colo, câte-o întindere primejdioasă, sate indiene şi colibe de ciobani, iar la două sute de mile depărtare – Pacificul.

Ea spuse:

— Mai bine aş muri.

— Oh, spuse el, desigur! Nici nu-i nevoie s-o spui. Doar că trebuie să trăim în continuare.

Bătrânul şedea pe o ladă în micuţa curte interioară uscată. Era foarte gras şi respira greu. Acum gâfâia puţin, ca după un efort zdravăn făcut pe căldură. Cândva fusese astronom amator şi acum încerca să identifice constelaţiile, uitându-se în sus, pe cerul nopţii. Avea pe el doar o cămaşă şi pantalonii. Era în picioarele goale, dar îi rămăsese ceva evident preoţesc în atitudine. Cei patruzeci de ani de preoţie îl marcaseră. Peste oraş se aşternuse o linişte profundă. Toată lumea dormea.

Acolo, în spaţiu, se întindea o mulţime de lumi strălucitoare, ca un fel de promisiune – lumea asta nu însemna universul. Undeva Hristos poate că nu murise. Nu putea crede că, pentru cineva care privea de-acolo, *această* lume putea arăta aceeaşi strălucire: se rotea greoi în spaţiu, învăluită în propria ceaţă ca o navă incendiată şi părăsită. Întregul glob înfăşurat în propriile-i păcate.

O femeie îl strigă din singura încăpere pe care o avea: „José, José!“ Când o auzi, se ghemui ca un sclav, ochii săi părăsiră cerul şi constelaţiile fugiră în sus. Gândacii se târau prin curte. „José, José!“ Se gândi cu invidie la cei care muriseră: sfârşiseră atât de repede! Au fost duşi acolo sus, la cimitir, şi împuşcaţi la zid: în două minute, viaţa li se stinsese. Şi la asta i se zicea martiraj. Aici viaţa mergea mai departe. Avea doar şaizeci şi doi de ani. Putea să trăiască până la nouăzeci. Douăzeci şi opt de ani – acel incomensurabil interval de când se născuse şi până primise prima parohie, copilăria, tinereţea şi seminarul cuprinse cu totul acolo.

— José. Hai la culcare.

Avu un frison: ştia că-i un bufon. Un bătrân care se însoară e un lucru destul de grotesc, darămite un preot… Văzu lucrurile din afară şi se întrebă dacă locul lui o fi măcar în iad. Nu era decât un impotent bătrân şi gras, batjocorit şi ocărât între cearşafuri. Dar apoi îşi aminti darul care i se dăduse şi pe care nimeni nu i-l putea lua înapoi. Acesta era ceea ce-l făcea să merite osânda veşnică; era puterea pe care încă o mai avea de-a transforma pişcotul în carnea şi sângele Domnului. Era un profanator. Oriunde ar fi mers, orice ar fi făcut, îl pângărea pe Dumnezeu. Un renegat catolic nebun, căruia i se urcaseră la cap teoriile guvernatorului, dăduse o

dată buzna într-o biserică (în zilele când mai existau biserici) şi înhăţase ostia. Scuipase pe ea, o călcase în picioare… iar apoi oamenii l-au prins şi l-au spânzurat de clopotniţă, aşa cum făceau cu împăiatul Iuda în Joia Mare. Nu fusese un om chiar atât de rău, se gândi *padre* José. Ar fi trebuit iertat, căzuse doar victimă politicii. Cât despre sine, el era un caz mult mai grav – era ca o imagine obscenă, atârnată aici zi de zi pentru coruperea copiilor.

Râgâi pe lada lui, eliberând gazele din stomac.

— José, ce faci? Vino în pat!

Nu mai avea absolut nimic de făcut – nici slujba de fiecare zi, nici liturghia, nici spovedaniile, şi nu mai avea nici un rost să se mai roage: o rugăciune presupune o oficiere şi el nu avea intenţia să oficieze. Trăia deja de doi ani într-o continuă stare de păcat mortal, fără să aibă cui să i se spovedească şi fără nimic altceva de făcut decât să stea şi să mănânce – să mănânce mult prea mult. Femeia îl hrănise şi-l îngrăşase şi-l ţinuse ca pe un vier de expoziţie.

— José!

Începu să sughită de nervi la gândul că trebuia să dea ochi a şapte sute treizeci şi opta oară cu severa lui menajeră – soţia lui. O şi vedea culcată în patul mare şi neruşinat ce ocupa jumătate din încăpere, o umbră osoasă sub cortul plasei de ţânţari, cu maxilarul lunguieţ, codiţa scurtă şi căruntă de păr, boneta ei ridicolă. Ea considera că avea o poziţie socială de menţinut: era pensionară guvernamentală: soţia singurului preot căsătorit. Se mândrea cu asta.

— José!

— Vin… hâc… dragostea mea, spuse el şi se ridică de pe lada de lemn.

Auzi râsetele cuiva. Ridică ochii lui mici şi roz, semănând cu cei ai unui porc conştient că se află în abator. O voce ascuţită de copil îl strigă:

— José!

Se uită zăpăcit roată prin curtea interioară. De la un geam cu zăbrele din faţă, trei copii îl priveau cu multă seriozitate. Se întoarse cu spatele şi făcu un pas sau doi spre uşă, mişcându-se foarte încet din cauza greutăţii sale.

— José! chiţcăi iarăşi cineva. José!

Privi peste umăr şi surprinse feţele acelea care păreau că se distrează de minune. Ochii lui mici şi roz nu trădau nici un fel de furie – nu avea dreptul să fie furios: gura i se deschise într-un zâmbet strâmb, încurcat, pierdut, şi,

ca şi cum acest semn de slăbiciune le-ar fi dat tot dreptul de care aveau nevoie, copiii schelălăiră iar la el, fără a se mai ascunde:

— José, José! Hai la culcare, José!

Vocile lor mici şi neruşinate umplură curtea, iar el zâmbi umil şi schiţă mici gesturi prin care cerea linişte: nu mai rămăsese nici un colţ de lume în care să fie respectat, nici în casa lui, nici în oraş, nicăieri pe această lume părăsită.

1. *Excusado* – toaletă, grup sanitar (sp., n. r.).

2. *Jefe* – şeful (sp., n. r.).

3. *Gringo* – străin (sp.). Termenul se referă în special la albi (europeni, americani) şi are o nuanţă peiorativă puternică (n. r.).

4. Societatea lui Iisus (Society of Jesus), numele oficial al organizaţiei călugărilor iezuiţi (n. t.).

Capitolul 3

Râul

Căpitanul Fellows cânta singur în gura mare, în timp ce motorul micuţ pufăia la prova canoei sale. Faţa lui mare şi arsă de soare semăna cu harta unei regiuni muntoase – petice de diferite nuanţe de brun, cu două mici lacuri albastre care-i erau ochii. Îşi compunea cântecele din mers şi nici nu prea avea cine ştie ce voce.

— Mă-ntorc acasă, mă-ntorc acasă, unde mâncarea-i totdeauna gustoooaasă! Nu-mi place mâncarea, mâncarea în blestematul de ooraaş…

O cârmi de pe curentul principal pe unul din canale. Câţiva aligatori zăceau pe malurile nisipoase.

— Nu-mi plac boturile ce le-aveţi, o, voi peeeşti hrăpăreţi! Nu-mi plac boturile ce le-aveţi, o, voi peeeşti hrăpăreţi…

Căpitanul era un om fericit.

Plantaţiile de bananieri se întindeau pe ambele părţi până la mal: vocea lui tuna sub soarele nemilos: vocea lui şi zumzetul motorului erau singurele sunete din jur. Era absolut singur. Se lăsă purtat de un val de bucurie copilărească: făcea o treabă de bărbat, în inima naturii, nu răspundea în faţa nimănui. Exista o singură ţară în care se simţise mai fericit şi aceea fusese Franţa din timpul războiului, în devastatul peisaj al tranşeelor. Afluentul înainta ca un sfredel în ţinutul mlăştinos şi potopit de vegetaţie, iar un vultur se aţinea răşchirat în văzduh. Căpitanul Fellows deschise o cutie de tablă şi mâncă un sandviş – mâncarea nu-i niciodată mai gustoasă ca atunci când o mănânci în aer liber. O maimuţă îl apostrofă brusc şi zgomotos când trecu pe lângă ea şi căpitanul Fellows simţi fericirea contopirii cu natura – o fraternizare largă şi vagă cu întreaga lume i se strecură prin vene o dată cu

sângele: era oriunde la el acasă. Drăcoaică micuţă şi pricepută, se gândi el, drăcoaică micuţă şi pricepută. Începu să cânte iarăşi, iar cuvintele altcuiva se amestecară puţin în memoria lui lejeră, incapabilă să reţină ceva. „Daţi-mi mie viaţa ce-o iubesc, pâinea s-o înmoi în râu, sub cerul larg şi înstelat, vânătorul de pe mări se-ntoarce acasă.“ Plantaţiile se sfârşiră şi departe, pe fundal, apărură munţii, linii grele şi întunecate ce conturau întregul cer. Câteva case fără etaj răsăriră din noroi. Era acasă. Doar un nor foarte vag îi umbrea plăcerea.

Se gândi că, la urma urmelor, unui bărbat îi place să fie întâmpinat de cineva.

Urcă pe poteca ce ducea la conacul lui. Se deosebea de celelalte înşirate de-a lungul malului printr-un acoperiş de ţiglă, un catarg fără drapel şi o tăbliţă pe uşă, pe care scria „Central American Banana Company“. Pe verandă erau întinse două hamace, dar nu se vedea nimeni în jur. Căpitanul Fellows ştia unde s-o găsească pe soţia lui. Dădu buzna vijelios pe uşă şi strigă:

— A sosit tăticul!

O faţă speriată şi străvezie îl iscodi prin ochiurile plasei de ţânţari. Din cizmele lui pacea se pogorî în podele, iar doamna Fellows se retrase sub cortul de muselină albă.

— Încântată să mă vezi, Trix? întrebă el şi ea îşi afişă rapid pe faţă expresia unei bucurii speriate.

Ca o scamatorie pe care o faci pe tablă. Desenezi un câine dintr-o singură linie, fără să ridici creta, şi răspunsul este, desigur, un cârnat.

— Mă bucur că sunt acasă, spuse căpitanul Fellows, convins de ceea ce spunea.

Era convingerea lui fermă – faptul că simţea emoţiile adevărate ale iubirii, bucuriei, durerii şi urii. Fusese întotdeauna un om bun la nevoie.

— Totul e în ordine la birou?

— Perfect, spuse Fellows. Perfect.

— Ieri am avut puţină febră.

— Ah, ai nevoie de îngrijiri. Totul va fi bine acum, spuse el vag, acum că sunt acasă.

Se îndepărtă vesel de victima febrei, bătând din palme şi hohotind, în timp ce ea tremura sub cortul ei.

— Unde e Coral? întrebă căpitanul.

— E cu poliţistul, spuse doamna Fellows.

— Speram să-mi iasă în întâmpinare, spuse el, străbătând fără ţintă mica încăpere plină de calapoade, în timp ce mintea lui percepu ce-i spusese ea. Poliţistul? Care poliţist?

— A sosit noaptea trecută şi Coral l-a lăsat să doarmă pe verandă. Caută pe cineva, zise ea.

— Ce chestie extraordinară. *Aici*?

— Nu e un poliţist obişnuit. E ofiţer. Şi-a lăsat oamenii în sat… aşa zice Coral.

— Cred că ar fi trebuit să ieşi din pat, spuse el. Vreau să spun… tipii ăştia, ştii, nu poţi avea încredere în ei.

Nu se simţi deloc convins când adăugă:

— E doar un copil.

— Îţi spun că am avut febră, se jelui doamna Fellows. M-am simţit teribil de rău.

— O să-ţi revii. Te-a atins puţin soarele. O să vezi – acuma *sunt* acasă.

— M-a durut atât de tare capul! N-am putut nici să citesc, nici să cos. Şi-apoi omul acela…

Spaima o urmărea întotdeauna la un pas în urmă, iar ea era epuizată de efortul de-a nu întoarce capul. O înveşmânta în aşa fel încât să o poată privi: febra, şobolanii, şomajul. Realitatea însă era tabu – moartea care se apropia în fiecare an de locul acesta ciudat, toată lumea care împacheta şi pleca, în timp ce ea rămânea într-un cimitir pe care nimeni nu-l mai vizita, într-un mormânt cât un mausoleu.

— Cred că ar trebui să mă duc să-l văd pe individ, spuse căpitanul.

Se aşeză pe pat şi-i atinse braţul cu mâna. Aveau ceva în comun – un fel de sfială. Spuse absent:

— Secretara aceea amerindiană a directorului a plecat şi ea.

— Unde?

— În vest.

Simţi cum braţul ei devine rigid: se retrase de lângă el spre perete. Atinsese ceea ce era tabu, legătura se rupsese, iar el nu putea înţelege de ce.

— Te doare capul, scumpo?

— N-ar fi mai bine să-l vezi pe omul acela?

— O, da, da! Imediat!

Dar nu se mişcă, aşa că veni copila la el.

Stătea în pragul uşii, privindu-i cu un aer de imensă responsabilitate. În faţa privirii ei serioase, cei doi deveniră un băieţaş în care nu puteai avea încredere şi o fantomă pe care aproape c-o puteai sufla din cale, o pală de aer temător. Era foarte tânără – avea cam treisprezece ani – şi la vârsta aceea nu ţi-e teamă de multe lucruri: nici de vârstă şi nici de moarte, nici de alte accidente ce se pot ivi în viaţă – muşcături de şarpe, febră, şobolani, miros neplăcut… Viaţa nu-i venise încă de hac; avea un aer de pretinsă invincibilitate. Dar fusese redusă deja, prin voia sorţii, la dimensiunile cele mai mărunte. Nu-i lipsea nimic, dar totul era conturat în cele mai firave forme. Asta-i făcuse soarele acestui copil – îl redusese la esenţă. Brăţara de aur de la încheietura ei osoasă era ca un lacăt pe o uşă de canava, pe care o lovitură de pumn putea s-o spargă.

— I-am spus poliţistului că eşti acasă, începu ea.

— Oh, da, da! căzu de acord căpitanul Fellows. Nu-i dai un pupic bătrânului tău tată?

Ea străbătu cu solemnitate încăperea şi-l sărută protocolar pe frunte. Căpitanul simţi cât de gol de sens fusese gestul fetei. Probabil că avea alte lucruri la care să se gândească. Fata îl informă:

— I-am spus bucătarului că mama nu se scoală pentru cină.

— Cred că va trebui să faci efortul acesta, scumpo, spuse căpitanul Fellows.

— De ce? întrebă Coral.

— Oh, păi…

— Vreau să-ţi vorbesc între patru ochi, spuse Coral.

Doamna Fellows se foi în cortul ei. Bunul-simţ era o calitate îngrozitoare, pe care ea n-o avusese niciodată. Bunul-simţ era cel care zicea „Morţii nu aud“ sau „Ea nu mai are cum să afle“ sau „Florile de tinichea sunt mult mai practice“.

— Nu înţeleg de ce nu trebuie să audă şi mama ta, spuse neliniştit căpitanul Fellows.

— Pentru că n-ar vrea asta. N-ar face decât s-o sperie.

De-acum era obişnuit – Coral avea răspuns la toate. Nu vorbea niciodată fără să se gândească înainte. Era pregătită, dar uneori răspunsurile pregătite de ea i se păreau aberante… Aveau la bază singura viaţă pe care o cunoscuse, mlaştinile şi vulturii şi nici un copil nicăieri, în afară de cei câţiva din sat, cu burţile umflate din cauza viermilor, care mâncau pământ

de pe mal, ca animalele. Se spune că un copil ţine părinţii laolaltă, dar era limpede că simţea o imensă reţinere când trebuia să se lase pe mâna acestei copile. Răspunsurile ei îl puteau duce nu se ştie unde. Bâjbâi sub cort, pe furiş, după mâna soţiei lui. Ei doi erau adulţii. Fata era străinul din casa lor. Spuse cu impetuozitate:

— Ne sperii.

— Nu cred, spuse copila, alegându-şi vorbele cu grijă, că şi *tu* o să te sperii.

Căpitanul îi răspunse neputincios, strângând mâna soţiei:

— Ei, draga mea, fiica noastră pare să fi decis…

— Mai întâi trebuie să-l vezi pe poliţist. Vreau să plece. Nu-mi place de el.

— Atunci evident că trebuie să plece, spuse căpitanul Fellows cu un râs fals şi nesigur.

— I-am spus asta. I-am spus că nu-i putem refuza un hamac pentru o noapte, din moment ce a sosit atât de târziu. Dar acum trebuie să plece.

— Şi nu te-a ascultat?

— A spus că vrea să vorbească cu tine.

— Ce ştie el, spuse căpitanul Fellows, ce ştie el…

Ironia era singura lui armă de apărare, dar nu-l înţelese nimeni. Nimic din ceea ce nu era clar nu se înţelegea – precum un alfabet sau o adunare simplă ori o dată istorică. Dădu drumul mâinii soţiei şi se lăsă condus fără voia lui în soarele după-amiezii. Ofiţerul de poliţie stătea în picioare în faţa verandei – o figură măslinie şi încremenită. Nu se mişcă din loc ca să vină în întâmpinarea căpitanului Fellows.

— Ei bine, locotenente? spuse degajat căpitanul Fellows.

Îi trecu prin cap că fetiţa avea mai multe în comun cu locotenentul decât cu el însuşi.

— Caut un bărbat, spuse locotenentul. Ni s-a raportat c-ar fi în zona asta.

— N-are cum să fie aici.

— Fiica dumneavoastră mi-a spus acelaşi lucru.

— Ea ştie.

— E acuzat de o infracţiune foarte gravă.

— Crimă?

— Nu. Trădare.

— Oh, trădare, spuse căpitanul Fellows şi întreg interesul îi secă.

Exista peste tot atâta trădare – era ceva ca micile furturi din cazărmi.

— E vorba de un preot. Am încredere că veţi raporta imediat dacă va fi văzut.

Aici locotenentul făcu o pauză.

— Sunteţi un străin care trăieşte sub protecţia legilor noastre. Ne aşteptăm să răspundeţi cum se cuvine ospitalităţii noastre. Nu sunteţi catolic?

— Nu.

— Atunci pot avea încredere că veţi raporta? spuse locotenentul.

— Cred că da.

Locotenentul stătea acolo, în soare, ca un semn de întrebare întunecat şi ameninţător. Atitudinea lui părea să indice că n-ar accepta nici măcar o ezitare din partea unui străin. Dar folosise un hamac, deşi, presupuse căpitanul Fellows, probabil asta i s-a părut un fel de rechiziţie.

— Serviţi un pahar de limonadă?

— Nu. Nu, mulţumesc.

— Păi, spuse căpitanul Fellows, nu vă pot oferi altceva, aşa-i? Consumul de spirtoase înseamnă trădare.

Locotenentul se întoarse fără veste pe călcâie, ca şi cum n-ar mai fi suportat nici să-i vadă, şi o luă cu paşi mari pe poteca ce ducea spre sat: jambierele şi tocul de revolver sclipiră în soare. După ce se depărtă întrucâtva, îl văzură că se opreşte şi scuipă. Nu fusese nepoliticos; aşteptase până când presupusese că nu se mai uitau după el ca să se elibereze de ura şi dispreţul faţă de un alt mod de viaţă, faţă de tihnă, siguranţă, toleranţă şi automulţumire.

— N-aş vrea să-i stau în cale, spuse căpitanul Fellows.

— Evident că n-are încredere în noi.

— N-au încredere în nimeni.

— Cred c-a mirosit ceva, spuse Coral.

— Ei miros asta peste tot.

— Înţelegi, n-am vrut să-l las să scotocească locul.

— Şi de ce nu? întrebă căpitanul Fellows, iar apoi mintea lui distrată sări la altceva. Cum l-ai oprit?

— I-am spus că slobod câinii pe el şi că o să mă plâng ministrului. N-avea nici un drept să…

— Oh, sigur că da, spuse căpitanul Fellows. Îşi poartă dreptul atârnat la şold. Nu era nici o pagubă dacă-l lăsai să arunce o privire.

— I-am dat cuvântul meu.

Era tot atât de inflexibilă ca şi locotenentul: mică şi neagră şi nelalocul ei printre tufişurile de bananieri. Candoarea ei nu păcălea pe nimeni: viitorul plin de compromisuri, spaimele şi ruşinea aşteptau la poartă. De acum înainte orice cuvânt, orice gest, orice faptă de-a ei, oricât de neînsemnată, putea fi cheia ce deschide poarta – spre ce? Căpitanul Fellows simţi o undă de teamă. Era conştient de dragostea lui necumpătată, ce-l văduvea de orice autoritate. Nu poţi controla ceea ce iubeşti – vezi doar cum se îndreaptă cu nesăbuinţă spre podul cel rupt, spre drumul în care se cască o prăpastie, spre oroarea următorilor şaptezeci de ani de viaţă. Închise ochii – era un om fericit – şi murmură o melodie.

Coral spuse:

— Nu mi-ar plăcea să mă prindă un astfel de om… cu minciuna, vreau să zic.

— Cu minciuna? Dumnezeule mare! exclamă căpitanul Fellows. Vrei să spui că-i tot aici?

— Evident că-i aici, spuse Coral.

— Unde?

— În hambarul mare, îl lămuri ea cu blândeţe. Nu-i puteam lăsa să pună mâna pe el.

— Mama ta ştie de asta?

Ea spuse cu ucigătoare onestitate:

— O, nu! Nu puteam avea încredere în *ea*.

Era independentă de amândoi: ei aparţineau împreună trecutului. Peste patruzeci de ani vor fi oale şi ulcele şi nimeni nu va mai şti nimic de ei.

— Ar fi mai bine să-mi arăţi, spuse el.

Păşi cu încetineală: fericirea se scurse din el mai repede şi mai complet decât dintr-un om nefericit: un om nefericit se aşteaptă întotdeauna la asta. Văzând-o cum merge în faţa lui, cu cele două cozi de păr subţirele decolorate de lumina soarelui, îşi dădu pentru prima oară seama că era la o vârstă când fetele mexicane erau pregătite să lase bărbaţii să intre în viaţa lor. Ce urma să se întâmple? Îşi abătu gândurile de la nişte probleme pe care nu îndrăznise niciodată să le înfrunte. Cum treceau prin faţa geamului de la dormitor, zări o formă subţiratică ce zăcea ghemuită, osoasă şi singură sub o

plasă de ţânţari. Îşi aduse aminte cu autocompătimire şi nostalgie cât de fericit fusese pe râu, făcând o treabă bărbătească şi fără a se gândi la alţii. Dacă nu m-aş fi căsătorit niciodată… Se tângui ca un copil spre spinarea cea nemiloasă şi imatură:

— Nu-i treaba noastră să ne amestecăm în politică.

— Asta nu e politică, spuse fata răbdătoare. Ştiu eu ce-i politica. Eu şi cu mama am învăţat despre Legea Reformei.

Scoase o cheie din buzunar şi descuie hambarul cel mare, în care depozitau bananele înainte de a le expedia pe râu, spre port. După strălucirea orbitoare de afară, înăuntru era foarte întuneric. Ceva se precipită într-un colţ. Căpitanul Fellows luă o lanternă şi raza acesteia se opri asupra cuiva într-un costum negru şi boţit – un om mărunţel care clipea din ochi şi care ar fi avut nevoie de un bărbierit.

— *Quién es usted?*[1] spuse căpitanul Fellows.

— Vorbesc englezeşte.

Omuleţul apucă o mică valijoară diplomat care se afla lângă el, de parcă ar fi aşteptat un tren pe care nu trebuia să-l scape cu nici un preţ.

— Nu ai ce căuta aici.

— Nu, spuse omul, nu.

— Pe noi nu ne priveşte, spuse căpitanul Fellows. Noi suntem străini.

Omul spuse:

— Sigur că da. O să plec.

Stătea cu capul puţin aplecat, ca un soldat la cancelarie ascultând decizia ofiţerului. Căpitanul Fellows se îmbună puţin.

— Ar fi mai bine s-aştepţi până se-ntunecă. Nu cred că vrei să fii prins, îi spuse el.

— Nu.

— Ţi-e foame?

— Puţin. N-are importanţă.

Spuse apoi, cu o umilinţă aproape ostilă:

— Dacă mi-aţi face o favoare…

— Ce anume?

— Puţin vinars.

— Oricum încalc legea pentru dumneata, spuse căpitanul Fellows. Nu-mi mai trebuie şi asta.

Ieşi din hambar, simţindu-se de două ori mai mare, şi lăsă făptura aceea micuţă chircită în întuneric, printre banane. Coral închise uşa cu cheia şi-l urmă.

— Ce mai religie! spuse căpitanul Fellows. Să cerşeşti după un vinars. Neruşinare!

— Dar şi tu bei câteodată.

— Draga mea, spuse căpitanul Fellows, când vei fi mai mare, vei înţelege diferenţa dintre a bea puţin vinars după masa de prânz şi… mă rog, a-ţi fi necesar.

— Pot să-i duc o bere?

— *Tu* n-o să-i duci nimic.

— În servitori nu te poţi încrede.

Era neputincios şi furios. Spuse:

— Vezi în ce situaţie ne-ai băgat?

Îşi târî picioarele până înapoi în casă şi apoi în dormitor, scotocind dezorientat printre calapoade. Doamna Fellows avea un somn agitat. Visa nunţi. La un moment dat spuse cu voce tare:

— Trena mea. Ai grijă de trena mea.

— Ce spui? întrebă el iritat. Ce spui?

Întunericul căzu ca o cortină: într-un moment era soare, în următorul nu mai era. Doamna Fellows se trezi din nou în noapte.

— Ai spus ceva, dragă?

— Tu ai spus ceva, o informă el. Ceva despre trenuri.

— Probabil că visam.

— Va mai trece multă vreme când până vom vedea tren pe aici, spuse el cu o satisfacţie sumbră.

Veni şi se aşeză pe pat, ţinându-se departe de fereastră; ce nu se vede nu se ştie. Greierii începeau să ţârâie şi dincolo de pologul pentru ţânţari licuricii se mişcau ca nişte globuri. Îşi puse mâna grea, ghiduşă, tânjind după încurajări, pe forma de sub cearşaf şi spuse:

— Nu e o viaţă chiar aşa de rea, Trixy. Nu-i aşa? E o viaţă rea?

Dar o putu simţi cum devine rigidă. Cuvântul „viaţă“ era tabu: amintea de moarte. Ea îşi întoarse faţa de la el în cealaltă parte, spre perete, şi apoi o întoarse iarăşi, disperată, spre el – fraza „a te-ntoarce la perete“ era şi ea tabu. Zăcea lovită de panică, în timp ce graniţele fricii se dilatară, cuprinzând orice fel de relaţie şi întreaga lume a lucrurilor neînsufleţite. Era

ca o infecţie. Nu te puteai uita multă vreme la ea fără a deveni conştient că şi aceasta, la rândul ei, era purtătoarea germenelui… chiar şi cuvântul „cearşaf“. Aruncă cearşaful de pe ea şi spuse:

— E zăpuşeală, e – atâta zăpuşeală…

Cel de obicei fericit şi cea întotdeauna nefericită priveau din pat cu suspiciune cum noaptea se îngroşa. Erau tovarăşi izolaţi de restul lumii: nu exista nici un sens nicăieri în afara propriilor inimi: erau purtaţi prin spaţiile uriaşe precum copiii într-o trăsurică, fără să cunoască măcar destinaţia. El începu să îngâne cu voioşie disperată un cântec despre anii de război. Nu voia să audă paşii de afară, care se îndreptau în direcţia hambarului.

Coral puse jos, pe pământ, picioarele de pui şi câteva *tortillas*, apoi descuie uşa. Ducea o sticlă de Cerveza Moctezuma sub braţ. În întuneric se auzi aceeaşi agitaţie: zgomotul făcut de un om speriat.

— Eu sunt, spuse ea ca să-l liniştească, dar nu aprinse lanterna.

Anunţă:

— Am adus o sticlă de bere şi ceva de mâncare.

— Mulţumesc. Mulţumesc.

— Poliţia a plecat din sat – spre sud. Ar fi mai bine s-o iei înspre nord.

El nu spuse nimic. Ea întrebă cu acea curiozitate rece a copiilor:

— Ce ţi-ar face dacă te-ar găsi?

— M-ar împuşca.

— Trebuie să fii foarte speriat, spuse ea cu interes.

El veni pe dibuite de-a curmezişul hambarului, îndreptându-se spre uşă şi spre lumina palidă a stelelor.

— *Sunt* speriat, recunoscu el şi se împiedică de un ciorchine de banane.

— Nu poţi să fugi de aici?

— Am încercat. Acum o lună. Vaporul pleca şi chiar atunci am fost chemat.

— Cineva a avut nevoie de tine?

— Femeia aceea n-a mai avut nevoie de mine, spuse el cu amărăciune.

Acum, în timp ce lumea îşi croia drum printre stele, îi putea distinge faţa: ceea ce tatăl ei ar fi numit o faţă în care nu puteai avea încredere.

— Vezi cât sunt de nedemn. Uite cum vorbesc, adăugă el.

— Nedemn de ce?

El îşi trase mai aproape mica valijoară diplomat şi întrebă:

— N-ai putea să-mi spui în ce lună suntem? Suntem tot în februarie?

— Nu. Suntem în şapte martie.

— Nu întâlnesc prea des oameni care să ştie. Asta înseamnă că mai e o lună – şase săptămâni – până când încep ploile.

Continuă:

— Când încep ploile, sunt aproape în siguranţă. Înţelegi, poliţia nu se poate deplasa.

— Ploile îţi prind cel mai bine? întrebă ea.

Simţea o dorinţă arzătoare de a învăţa. Legea Reformei, Senlac2 şi puţină franceză stăteau în mintea ei precum cufărul cu comori. Aştepta răspunsuri la fiecare întrebare şi le absorbea cu sete.

— O, nu, nu! Ele înseamnă alte şase luni de viaţă ca asta.

Rupse o bucată dintr-un picior de pui. Fata îi putea mirosi respiraţia: era dezagreabilă, aducând a ceva care zăcuse prea multă vreme în căldură.

— Ar fi mai bine dacă m-ar prinde, spuse el.

— Dar nu poţi să te predai pur şi simplu? întrebă ea logic.

El avea răspunsuri tot atât de limpezi şi de directe cum erau şi întrebările ei.

— E vorba de durere. Să alegi de bună voie o durere ca asta… nu-i posibil. Şi e de datoria mea să nu mă las prins. Pentru că, vezi tu, episcopul meu nu mai este aici.

Îl încercau tot felul de scrupule complicate.

— Aici e parohia mea.

Găsi o *tortilla* şi începu să mănânce hămesit. Ea încuviinţă solemn:

— E o problemă.

Fata putu auzi un gâlgâit, semn că bărbatul bea din sticlă. Apoi el vorbi iarăşi:

— Încerc să-mi amintesc cât de fericit eram cândva.

Un licurici îi lumină faţa ca o torţă şi apoi se depărtă. Era faţa unui vagabond: ce-l va fi putut face vreodată fericit? El continuă:

— În Mexico City acum se fac binecuvântările. Episcopul e acolo… Îţi imaginezi că se gândeşte vreodată…? Ei nici măcar nu ştiu că eu sunt în viaţă.

— Desigur, poţi să… renunţi, spuse ea.

— Nu înţeleg.

— Să renunţi la credinţa dumitale, îi explică fata, folosind expresia învăţată la Istoria Europei.
— E imposibil, spuse el. N-am cum. Sunt preot. E peste puterile mele.
Copila ascultă cu încordare.
— Ca un semn din naştere, spuse ea.
Îl auzi iar sugând cu disperare din sticlă.
— Cred că aş putea găsi vinarsul tatei.
— O, nu. Nu trebuie să furi.
Îşi termină berea. Sticla şuieră a gol în întuneric: ultima picătură trebuie să se fi dus. Bărbatul vorbi:
— Trebuie să plec. Imediat.
— Te poţi întoarce oricând aici.
— Tatălui tău nu i-ar face plăcere.
— Nu trebuie ca el să ştie, spuse fata. Pot avea eu grijă de dumneata. Camera mea e chiar lângă uşă. Trebuie doar să baţi uşor la mine în geam. Poate ar fi mai bine să avem un cod, continuă ea cu seriozitate. Vezi, s-ar putea să bată şi altcineva.
El spuse cu o voce îngrozită:
— Nu un bărbat?
— Da. Nu se ştie niciodată. Alt fugar din calea legii.
— Sigur, spuse el derutat, că nu poate fi vorba de aşa ceva.
Ea spuse degajată:
— Lucrurile astea se mai întâmplă.
— Înainte de astăzi?
— Nu, dar mă aştept să se mai întâmple. Vreau să fiu pregătită. Trebuie să baţi de trei ori. Două bătăi lungi şi una scurtă.
El chicoti brusc ca un copil:
— Cum e aia o bătaie lungă?
— Ca asta.
— Vrei să spui una mai tare.
— Eu le zic bătăi lungi – de la Morse.
Omul era complet depăşit de situaţie. Spuse:
— Eşti foarte bună. Vrei să te rogi pentru mine?
— Oh, spuse ea, eu nu cred în asta.
— În rugăciuni?

— Ştii, eu nu cred în Dumnezeu. Mi-am pierdut credinţa când aveam zece ani.

— Ia te uită, spuse el. Atunci o să mă rog eu pentru tine.

— Poţi s-o faci, spuse ea îngăduitoare, dacă vrei asta. Dacă mai vii, o să te învăţ codul Morse. S-ar putea să-ţi folosească.

— Cum?

— Dacă te ascunzi în plantaţie, ţi-aş putea da semnale cu oglinda despre ultimele mişcări ale inamicului.

El o ascultă cu seriozitate.

— Dar n-or să te vadă?

— Oh, spuse ea, pot scorni eu o explicaţie.

Fata înainta logic, pas cu pas, eliminând toate obiecţiile.

— La revedere, copila mea, spuse el.

Întârzie o vreme în preajma uşii.

— Poate că… nu-ţi plac rugăciunile. Poate că ţi-ar plăcea… ştiu o scamatorie grozavă.

— Scamatoriile îmi plac.

— Se face cu cărţi de joc. Ai nişte cărţi de joc?

— Nu.

— Atunci n-am făcut nimic, oftă el, iar apoi chicoti şi fata simţi că respiraţia lui mirosea a bere. Atunci nu-mi mai rămâne decât să mă rog pentru tine.

Ea observă:

— Nu pare să-ţi fie teamă.

— Un strop de băutură face minuni la un om fricos. Cu puţin vinars… ce mai, l-aş înfrunta şi pe… diavol.

Se împiedică de pragul uşii.

— La revedere, spuse ea. Sper să scapi.

Din întuneric se auzi un suspin uşor. Ea spuse cu blândeţe:

— Dacă te omoară, n-o să-i iert pentru asta… Niciodată.

Era gata să accepte orice responsabilitate, chiar şi pe aceea a răzbunării, fără să clipească. Era viaţa ei.

În luminiş se aflau vreo şase colibe de pământ şi nuiele; două erau în ruină. Câţiva porci râmau pe-aproape şi o femeie bătrână trecea cu un tăciune aprins de la o colibă la alta, aprinzând un foc mic în mijlocul fiecăreia pentru a umple colibele cu fum şi a ţine ţânţarii departe. Femeile

trăiau în două din colibe, porcii în alta; în ultima din cele neruinate, unde se ţinea porumbul, stăteau un bătrân, un băiat şi un trib de şobolani. Bătrânul stătea în luminiş şi veghea distribuirea focului. Acesta pâlpâia în întuneric asemeni unui ritual repetat o viaţă întreagă la aceeaşi oră. Cu părul lui alb, barba albă şi ţepoasă, mâinile maronii şi fragile ca frunzele de anul trecut, bătrânul lăsa impresia unei gigantice permanenţe. Cum trăia la limita subzistenţei, nimic nu-l putuse schimba prea mult. Era bătrân de veacuri.

Străinul pătrunse în luminiş. Purta ceea ce fuseseră cândva nişte pantofi de oraş, negri şi ascuţiţi. Nu le mai rămăseseră decât căputele, astfel că umbla de fapt desculţ. Pantofii erau simbolici, ca steagurile bisericeşti acoperite de păianjeni. Era îmbrăcat într-o cămaşă şi o pereche de pantaloni negri şi avea la el valijoara diplomat, de parcă ar fi vândut bilete de loterie. Aproape că atinsese şi el acea stare de permanenţă, doar că purta cu sine cicatricele timpului. Pantofii scâlciaţi sugerau un cu totul alt fel de trecut, liniile feţei sale trădau speranţele şi temerile viitorului. Bătrâna cu tăciunele se opri între două colibe şi îl privi. El continuă să înainteze spre centrul luminişului, cu ochii în pământ şi umerii încovoiaţi, ca şi cum s-ar fi simţit expus. Bătrânul făcu câţiva paşi ca să-l întâmpine, îi luă străinului mâna şi i-o sărută.

— Mă puteţi lăsa să dorm într-un hamac noaptea aceasta?

— Ah, părinte, pentru un hamac trebuie să mergi la oraş! Aici va trebui să te mulţumeşti cu ce se găseşte.

— Nu contează. Un loc unde să pun capul jos. Îmi puteţi da… puţin alcool?

— Cafea, părinte. N-avem nimic altceva.

— Ceva de mâncare?

— Mâncare n-avem.

— Nu face nimic.

Băiatul ieşise afară din colibă şi îi privea: toţi îi priveau. Era ca o luptă de tauri. Animalul era obosit, iar ei aşteptau să vadă următoarea mişcare. Nu că erau nesimţitori, dar priveau spectacolul rar al cuiva mai terminat decât ei înşişi. Bărbatul înaintă şchiopătând spre colibă. Înăuntru era întuneric de la genunchi în sus. Pe podea nu ardea focul, ci doar o urmă de jăratic aproape stins. Locul era pe jumătate ocupat de o grămadă de porumb, iar prin învelişul de pănuşi se foiau şobolanii. Exista un pat de pământ cu o

saltea de paie pe el şi două lăzi care formau o masă. Străinul se aşeză şi bătrânul închise uşa în urma amândurora.

— Sunt în siguranţă?

— Băiatul va sta de pază. El ştie.

— M-aţi aşteptat?

— Nu, părinte. Dar sunt cinci ani de când n-am mai văzut un preot… Era menit să se-ntâmple într-o bună zi.

Bărbatul căzu într-un somn agitat şi bătrânul se ghemui pe podea, aţâţând focul cu suflarea. Cineva bătu la uşă şi preotul sări în picioare.

— E în regulă, spuse bătrânul. E doar cafeaua dumitale, părinte.

I-o aduse – o cafea cenuşie, din porumb, aburind într-o cană de tinichea –, dar preotul era prea obosit ca s-o bea. Zăcea pe-o parte, perfect nemişcat: un şobolan îl pândea din porumb.

— Soldaţii au fost ieri aici, spuse bătrânul.

Suflă în foc. Fumul se ridică şi umplu coliba. Preotul începu să tuşească, iar şobolanul se deplasă cu repeziciune, ca umbra unei mâini, prin grămadă.

— Băiatul, părinte, n-a fost botezat. Ultimul preot care a fost aici voia doi *pesos*. Aveam doar unul. Acum mai am doar cincizeci de *centavos*.

— Mâine, spuse preotul obosit.

— Părinte, o să ţii liturghia mâine dimineaţă?

— Da, da.

— Şi spovedania, părinte, o să ne spovedeşti?

— Da, dar mai întâi lasă-mă să dorm.

Omul se întoarse pe spate şi închise ochii, ca să se ferească de fum.

— Nu avem bani, părinte, ca să-ţi dăm. Celălalt preot, *padre* José…

— Daţi-mi ceva haine în schimb, spuse el cu nerăbdare.

— Dar avem doar ce-i pe noi.

— Luaţi-le pe ale mele în loc.

Bătrânul murmură neconvins ceva pentru sine, privind cu coada ochiului la ceea ce dezvăluia focul din hainele negre şi sfâşiate.

— Dacă trebuie, părinte, spuse el.

Suflă tăcut în foc vreme de câteva minute. Ochii preotului se închiseră iar.

— După cinci ani, avem atâtea de mărturisit la spovedanie.

Preotul se ridică brusc.

— Ce-a fost asta? întrebă el.

— Ai visat, părinte. Băiatul ne va da de veste dacă vin soldaţii. Spuneam doar că…

— Nu mă poţi lăsa să dorm măcar cinci minute?

Se întinse iarăşi. Undeva, în una din colibele femeilor, se auzea cum cineva cântă: *M-am dus la mine pe ogor şi acolo am găsit un trandafir.*

Bătrânul rosti încet:

— Ar fi păcat dacă soldaţii ar veni înainte de-a apuca să… o asemenea povară pe bietele suflete, părinte…

Preotul se sprijini cu umerii de perete şi spuse furios:

— Foarte bine. Începe. Îţi ascult spovedania.

Şobolanii foşniră în porumb.

— Haide, dă-i drumul, spuse el. Nu pierde vremea. Grăbeşte-te. Când a fost ultima oară că ai…?

Bătrânul îngenunche lângă foc, iar de cealaltă parte a luminişului femeia cânta: *M-am dus la mine pe ogor şi trandafirul se-ofilise.*

— Acum cinci ani.

Făcu o pauză şi suflă în foc.

— E greu să-mi aduc aminte, părinte.

— Ai păcătuit împotriva purităţii?

Preotul se sprijinea de perete, cu picioarele adunate sub el, iar şobolanii, obişnuiţi cu vocile, se mişcară iarăşi în porumb. Bătrânul îşi alegea păcatele cu dificultate, suflând în foc.

— Căieşte-te din tot sufletul, spuse preotul, şi spune… spune… ai un rozariu?… Atunci spune Fericitele Taine.

Ochii i se închiseră, buzele şi limba i se-mpleticiră rostind absolvirea, nu reuşi s-o termine… sări iarăşi în picioare.

— Pot să aduc femeile? spuse bătrânul. Sunt cinci ani de când…

— Oh, să vină! Să vină toate! strigă preotul mânios. Sunt sluga voastră.

Îşi acoperi ochii cu mâna şi începu să plângă. Bătrânul deschise uşa: sub enorma boltă a cerului înstelat şi obscur nu era întuneric complet. Traversă luminişul până la colibele femeilor şi bătu în uşi.

— Haideţi, spuse el, trebuie să vă spovediţi. Aşa-i politicos faţă de părintele.

Ele se văicăriră în faţa lui că erau obosite… aveau timp şi mâine dimineaţă.

— Vreţi să-l jigniţi? spuse el. De ce credeţi c-a venit aici? E un părinte foarte sfânt. Acum stă în coliba mea şi plânge pentru păcatele voastre.

Le împinse afară. Una câte una, femeile se porniră peste luminiş, spre colibă, şi bătrânul o luă pe poteca ce ducea spre râu ca să-l înlocuiască pe băiatul care supraveghea vadul să vadă dacă veneau soldaţii.

1. Aprox. „Cine-i acolo?“ (sp., n. r.).

2. Colină din sud-estul Angliei, unde s-a dat bătălia de la Hastings în 1066 (n. t.).

Capitolul 4
Martorii oculari

Trecuseră ani buni de când domnul Tench nu mai scrisese o scrisoare. Se aşeză la masa lui de lucru, sugând în gură o peniţă de oţel: o pornire ciudată îl determinase să expedieze la întâmplare scrisoarea aceasta spre ultima lui adresă – în Southend. Cine ştie cine mai trăia? Încercă să înceapă. Era ca şi cum ai sparge gheaţa la o petrecere la care nu ştiai pe nimeni. Începu să scrie adresa pe plic – Pentru doamna Henry Tench, prin bunăvoinţa doamnei Marsdyke, The Avenue, nr. 3, Westcliff. Era casa mamei ei: acea creatură dominatoare şi băgăreaţă care-l convinsese să se stabilească în Southend pentru un interval fatal. „Vă rugăm înmânaţi“, scrise el. N-ar face-o dacă ar şti despre ce-i vorba, dar probabil că până acum îi uitase scrisul.

Supse peniţa mânjită cu cerneală. Cum să continue? Ar fi fost mai uşor dacă în spatele gestului ar fi existat un scop anume, altul decât vaga dorinţă de a lăsa pe cineva să ştie că încă mai trăieşte. S-ar putea dovedi jenant dacă ea se recăsătorise, dar în acest caz femeia n-ar ezita să rupă scrisoarea în bucăţele. Scrise *Dragă Sylvia* cu un scris mare, citeţ şi imatur, ascultând cuptoraşul care torcea pe banc. Făcea un aliaj de aur – aici nu existau depozite de la care să-şi poată cumpăra materialul gata făcut. Şi apoi depozitele nu agreau aurul de 14 carate pentru lucrări dentare, iar el nu-şi putea permite un material mai fin.

Problema era că aici nu se întâmpla niciodată nimic. Viaţa lui era atât de sobră, de respectabilă, de ordonată, încât nici doamna Marsdyke n-ar fi putut pretinde mai mult.

Aruncă o privire spre creuzet. Aurul ajunsese la punctul de fuziune cu aliajul, aşa că aruncă înăuntru o lingură de cărbune vegetal pentru a proteja mixtura de oxidare, apoi luă iarăşi stiloul şi rămase visând în faţa hârtiei. Nu şi-o putea aminti prea limpede pe nevastă-sa – doar pălăriile pe care le purta. Cât de surprinsă va fi să afle veşti despre el după atâta vreme! Îşi scriseseră fiecare doar câte-o singură scrisoare de când le murise băiatul. Anii n-au însemnat de fapt nimic pentru el – s-au scurs destul de repede, fără să-i schimbe nici un obicei. Avusese intenţia să plece cu şase ani în urmă, dar *peso*-ul căzuse o dată cu venirea revoluţiei, aşa că s-a mutat în sud. Acum avea mai mulţi bani economisiţi, dar cu o lună în urmă *peso*-ul căzuse iar – altă revoluţie pe undeva. N-aveai altceva de făcut decât să aştepţi… Peniţa îi ajunse iar între dinţi şi memoria i se topi în cămăruţa încinsă. La urma urmelor, de ce să scrie? Nu-şi mai putea aminti acum ce anume îi dăduse excentrica idee. Cineva bătu în uşa exterioară şi el abandonă scrisoarea pe banc, cu *Dragă Sylvia* la vedere, mare, îndrăzneţ şi fără speranţă. Dinspre râu se auzi clopotul unei ambarcaţiuni: era *General Obregon*, care se întorcea de la Vera Cruz. În minte îi reînvie o amintire. Era ca şi cum ceva viu şi cuprins de dureri s-ar fi mişcat în mica încăpere din faţă, printre balansoare – „O după-amiază interesantă: ce s-o fi întâmplat cu el, mă întreb, când…“ –, apoi acel ceva muri sau se făcu nevăzut. Domnul Tench era obişnuit cu durerea: era meseria lui. Aşteptă prevăzător până când o mână bătu iar în uşă şi o voce spuse „*Con amistad*“[1] – nu puteai avea încredere în nimic – înainte de a trage ivărele şi de a deschide, pentru a lăsa să intre un pacient.

Padre José intră pe sub marele portal în stil clasic pe care era inscripţionat cu litere negre „Silencio“, îndreptându-se spre ceea ce oamenii obişnuiau să numească Grădina lui Dumnezeu. Era ca un cvartal în care nimeni nu ţinuse cont de arhitectura casei vecine. Lespezile mari de piatră ale mormintelor de la suprafaţă erau de toate înălţimile şi formele. Uneori pe acoperiş se afla un înger cu aripi ulcerate de licheni, alteori puteai vedea printr-o ferestruică o mână de flori de metal ruginind pe-o policioară. Aveai senzaţia că priveşti în bucătăria unei case ai cărei proprietari se mutaseră, uitând să golească vazele. Exista un sentiment de intimitate – puteai merge oriunde şi vedea orice. Viaţa se retrăsese cu totul de aici.

Din cauza abdomenului, se deplasa cu multă încetineală printre morminte. Aici putea fi singur, nu se aflau copii prin preajmă şi îşi putea anima un vag sentiment de dor de casă, ceea ce era mai mult decât lipsa oricărui sentiment. El îi îngropase pe unii din oamenii aceştia. Ochii lui mici şi inflamaţi cătau încoace şi încolo. Când dădu colţul pe după masivul şi cenuşiul cavou al familiei Lopez – o familie de negustori care acum cincizeci de ani erau proprietarii singurului hotel din capitală –, constată că nu era singur. La marginea cimitirului, imediat lângă zid, se săpa o groapă: doi bărbaţi munceau cu repeziciune: lângă ei erau o femeie şi un bătrân. La picioare zăcea un sicriu de copil. În câteva clipe puteai ajunge destul de adânc în solul acesta afânat. În groapă se adună puţină apă. Acesta era motivul pentru care cei care şi-o puteau permite zăceau deasupra solului.

Se opriră toţi o clipă şi priviră la *padre* José, care se retrase în spate, spre cavoul familiei Lopez, ca şi cum ar fi fost un intrus. Nu se vedea nicăieri nici un semn al durerii în ziua luminoasă şi fierbinte. Un vultur stătea pe un acoperiş, în afara cimitirului. Cineva spuse:

— Părinte.

Padre José ridică mâna dezaprobator, încercând parcă să indice că el nu era acolo, că plecase departe, dispăruse din vedere.

— *Padre* José, spuse bătrânul.

Îl priveau cu toţii avizi. Fuseseră destul de resemnaţi până la apariţia lui, dar acum se agitau plini de speranţă… El se strecură şi încercă să-i evite.

— *Padre* José, repetă bătrânul. O rugăciune.

Îi zâmbiră, aşteptând. Se obişnuiseră cu ritualul morţii, dar o neprevăzută speranţă de fericire răsărise între morminte: s-ar fi putut lăuda după asta că, din familia lor, cel puţin unul fusese coborât în pământ cu o rugăciune oficială.

— Imposibil, spuse părintele José.

— Ieri a fost ziua sfântului ei, spuse femeia, de parcă asta ar fi avut vreo importanţă. Avea cinci ani.

Era una din acele femei limbute care arată străinilor fotografiile copiilor ei, dar tot ce avea de arătat acum era un coşciug.

— Îmi pare rău.

Bătrânul împinse coşciugul la o parte cu piciorul, ca să ajungă mai uşor la părintele José. Coşciugul era mic şi uşor şi ar fi putut să nu conţină nimic altceva decât oase.

— Nu slujba întreagă, înţelegeţi, doar o rugăciune. A fost… nevinovată, spuse el.

Cuvântul, în micul orăşel din pietre de mormânt, sună ciudat, arhaic şi regional, depăşit precum cavoul familiei Lopez, aparţinând doar cimitirului.

— E împotriva legii.

— Numele ei, continuă femeia, era Anita. Eram bolnavă când am avut-o, explică ea, de parcă ar fi vrut să scuze fragilitatea copilei, care dusese la toate aceste neplăceri.

— Legea…

Bătrânul îşi duse degetul la buze.

— Puteţi avea încredere în noi. E vorba doar de o rugăciune scurtă. Eu sunt bunicul ei. Aceştia sunt mama, tatăl şi unchiul ei. Puteţi avea încredere în noi.

Dar tocmai aici era necazul – nu putea avea încredere în nimeni. Imediat ce-ar fi ajuns acasă, unul sau altul dintre ei ar fi început cu certitudine să se laude. Merse de-a-ndărătelea tot timpul, scuturându-şi degetele grăsuţe, scuturând din cap şi aproape izbindu-se în cavoul familiei Lopez. Era speriat şi totuşi o ciudată mândrie îi gâlgâi în gât, pentru că era tratat iarăşi ca un preot, cu respect.

— Dacă aş putea, spuse el, copiii mei…

Brusc şi pe neaşteptate, în cimitir se dezlănţui disperarea. Erau obişnuiţi să-şi piardă copiii, dar nu erau obişnuiţi cu ceea ce restul lumii cunoaşte mai bine decât orice – speranţa care se spulberă. Femeia începu să plângă sec, fără lacrimi, cu scâncetul încolţit al unui animal care vrea să se elibereze; bătrânul căzu în genunchi, cu palmele întinse.

— *Padre* José, spuse el, nu e nimeni altcineva…

Arăta ca şi cum ar fi cerşit un miracol. Pe părintele José îl încercă o tentaţie enormă să-şi asume riscul şi să rostească o rugăciune peste mormânt. Simţi irezistibila ispită de a-şi face datoria şi dădu să schiţeze semnul crucii în aer, iar frica îi reveni, ca un drog. Dispreţul şi siguranţa îl aşteptau la doi paşi: se voia plecat de-acolo. Se prăbuşi deznădăjduit în genunchi şi îi imploră:

— Lăsaţi-mă în pace! Sunt demn de tot dispreţul. Nu vedeţi? Sunt un laş.

Cei doi bătrâni se aflau faţă-n faţă, îngenuncheaţi între morminte, iar micul coşciug stătea într-o parte, ca un simplu pretext. Un spectacol absurd. Ştia că era absurd: o viaţă întreagă de autoanaliză îi dăduse posibilitatea să se vadă aşa cum era: gras şi urât şi bătrân şi umilit. Părea că un întreg cor seducător de îngeri s-ar fi retras în tăcere, lăsând să se audă doar vocile copiilor din *patio*[2] – „Vino în pat, José, vino la culcare!" –, ascuţite şi mai rele ca niciodată. Îşi dădu seama că era prins în cleştele păcatului de neiertat, disperarea.

— În sfârşit sosi binecuvântata zi, citi mama cu voce tare, când noviciatul lui Juan se încheie. Ah, ce zi plină de bucurie a fost aceasta pentru mama lui şi pentru surori! Şi puţin tristă, pentru că nu întotdeauna carnea poate fi tare. Şi cum s-ar fi putut abţine să nu jelească puţin în inimile lor pentru pierderea micului fiu şi fratelui mai mare? Ah, dacă ar fi ştiut că în ziua aceea câştigau un sfânt care să se roage în ceruri pentru ei!

Fata cea mai mică spuse de pe pat:

— *Noi* avem un sfânt?

— Desigur.

— Şi de ce mai voiau încă un sfânt?

Mama continuă cu lectura:

— Ziua următoare întreaga familie primi împărtăşania din mâinile unui fiu şi ale unui frate. Apoi îşi luară un tandru rămas-bun de la noul soldat al lui Hristos – fără să ştie că va fi şi ultimul – şi se întoarseră la casele lor de la Morelos. Norii întunecau deja cerurile şi în palatul de la Chapultepec preşedintele Calles discuta legile anti-catolicism. Diavolul era pregătit să ia cu asalt sărmanul Mexic.

— Mai e mult până când încep împuşcăturile? întrebă băiatul, frecându-se cu nerăbdare de perete.

Mama lui continuă neobosită:

— Juan, fără ştiinţa nimănui altcuiva decât a confesorului său, se pregătea pentru zilele grele ce urmau supunându-se celor mai riguroase asceze. Camarazii lui nu bănuiau nimic, pentru că era întotdeauna sufletul şi inima oricărei discuţii voioase, iar în ziua sărbătoririi fondatorului Ordinului el a fost cel care…

— Ştiu, ştiu, spuse băiatul. A jucat într-o scenetă.

Fetiţele făcură ochii mari.

— Şi de ce nu, Luis? întrebă mama, oprindu-se cu degetul în cartea interzisă.

El îi întoarse ursuz privirea.

— Şi de ce nu? repetă ea.

Aşteptă o vreme şi apoi citi mai departe. Fetele îşi priviră fratele cu groază şi cu admiraţie.

— El a fost cel care, spuse ea, a obţinut permisiunea de a juca o mică piesă într-un act ce se baza pe…

— Ştiu, ştiu, spuse băiatul. Catacombele.

Mama, strângându-şi buzele, continuă:

— …prigonirea primilor creştini. Probabil că îşi amintise de acel moment din copilărie când jucase rolul lui Nero în faţa bunului şi bătrânului episcop, doar că de data aceasta insistă să primească rolul comic al neguţătorului roman de peşte…

— Nu cred nici o iotă, spuse băiatul cu o furie surdă, nici o iotă.

— Cum îndrăzneşti?

— Nimeni nu poate fi atât de prost.

Fetele rămaseră încremenite, cu ochii lor mari, căprui şi cucernici larg deschişi.

— Du-te la tatăl tău.

— Orice, ca să scap de această… această…

— Spune-i şi lui ce mi-ai spus mie.

— Această…

— Ieşi afară!

Băiatul trânti uşa în urma sa. Tatăl lui stătea în picioare în salon, în faţa ferestrei cu zăbrele, privind afară. Gândacii pocneau izbindu-se de lampa cu petrol şi se târau cu aripile frânte pe podeaua de piatră. Băiatul îl informă:

— Mama mi-a spus să-ţi spun că i-am spus că nu cred că în cartea din care citeşte…

— Care carte?

— Cartea sfântă.

El spuse cu tristeţe:

— Oh, aia.

Nimeni nu trecea pe stradă, nimic nu se întâmpla. Trecuse de nouă şi jumătate şi toate luminile erau stinse. Spuse:

— Trebuie să faci unele concesii. Pentru noi, îţi dai seama, totul pare încheiat. Cartea aceasta… e ca propria noastră copilărie.

— Sună atât de prosteşte.

— Tu nu-ţi aminteşti vremea când exista Biserica. Eu n-am fost un bun catolic, dar ea însemna… cum să spun? Muzică, lumini, un loc în care să te poţi retrage din calea arşiţei, iar pentru mama ta, desigur, s-a găsit întotdeauna ceva de făcut. Dacă am fi avut un teatru sau orice altceva în loc, nu ne-am fi simţit atât de… părăsiţi.

— Dar acest Juan, spuse băiatul. Pare să fi fost un prost.

— A fost ucis, aşa-i?

— O, dar aşa au păţit şi Villa, Obregon, Madero…

— Cine ţi-a spus ţie despre ei?

— Toţi ne jucăm că suntem ei. Eu am fost ieri Madero. Şi m-au împuşcat în piaţă – legea fugii de sub escortă.

Undeva în noaptea grea se auzi un răpăit de tobă. Mirosul acru al râului umplu încăperea, familiar ca şi gustul funinginii în marile oraşe.

— Am dat cu banul. Eu am fost Madero. Lui Pedro i-a căzut să fie Huerta. El a fugit pe râu în jos, la Vera Cruz. Manuel l-a urmărit – el era Carranza.

Tatăl îşi îndepărtă o insectă de pe cămaşă, scrutând cu ochii strada: sunetul de paşi în marş se apropia.

— Presupun că mama ta e supărată.

— Tu nu eşti, spuse băiatul.

— La ce bun? Nu-i vina ta. Am fost abandonaţi.

Soldaţii trecură prin faţa lor, întorcându-se la cazărmi, sus pe deal, lângă ceea ce fusese cândva catedrala. Se deplasau dezordonat, nu mergeau în cadenţă, în pofida bătăilor de tobă, şi arătau subnutriţi. Nu participaseră încă la cine ştie ce lupte. Trecură letargici pe strada întunecată şi băiatul îi urmări cu ochi emoţionaţi şi plini de speranţă până când dispărură.

Doamna Fellows se legăna în balansoar – înainte şi înapoi, înainte şi înapoi.

— Şi astfel lordul Palmerston declară că dacă guvernul grec nu-i face dreptate lui Don Pacifico…

Apoi femeia zise:

— Draga mea, mă încearcă aşa o durere de cap, c-ar fi mai bine să ne oprim aici pe ziua de azi.

— Sigur. Am şi eu una micuţă.

— Sper ca tu să te simţi bine curând. Nu vrei să laşi la o parte cartea aceea?

Cartea mică şi jerpelită sosise prin poştă de la o firmă din Paternoster Row ce se numea Îndrumătorii Particulari S.R.L. Era un curs educativ complet, începând cu „Cititul fără lacrimi“ şi continuând metodic cu Legea Reformei şi lordul Palmerston şi poemele lui Victor Hugo. La fiecare şase luni li se expedia un chestionar, iar doamna Fellows bifa conştiincioasă răspunsurile şi-şi calcula punctajul obţinut. Apoi le expedia înapoi la Paternoster Row şi acolo, câteva săptămâni mai târziu, erau înregistrate: o dată şi-a uitat obligaţiile – când răsunaseră împuşcături în Zapata – şi atunci a primit un fluturaş tipărit care începea astfel: „Dragă părinte, regretăm să constatăm faptul…“ Problema era că o luaseră cu ani întregi înaintea planificării – mai rămăseseră atât de puţine cărţi de citit –, aşa că la lucrările de control erau cu ani întregi în urmă. Uneori firma trimitea certificate imprimate în relief, gata de înrămat, prin care anunţau că domnişoara Coral Fellows trecuse în clasa a doua şi luase premiul al III-lea cu coroniţă. Certificatele erau semnate cu parafă de Henry Beckley, B.A., director al Îndrumătorilor Particulari S.R.L., şi mai veneau din când în când şi nişte scrisori adresate direct, bătute la maşină şi cu aceeaşi semnătură albastră şi mişcată, care spuneau: *Stimate cursant, considerăm că în această săptămână ar trebui să acordaţi mai multă atenţie următorului aspect…* Scrisorile veneau întotdeauna cu şase săptămâni întârziere.

— Draga mea, spuse doamna Fellows, caută-l pe bucătar şi spune-i să facă prânzul. Numai pentru tine. Eu nu pot pune nimic în gură, iar tatăl tău e plecat pe plantaţie.

— Mamă, întrebă copila, tu crezi că există Dumnezeu?

Întrebarea o înspăimântă pe doamna Fellows. Se legănă cu furie înainte şi înapoi şi spuse:

— Evident.

— Vreau să spun Imaculata Concepţiune şi tot tacâmul.

— Draga mea, uite ce întrebare te-ai găsit să pui! Cu cine ai vorbit?

— Oh, spuse ea, mă gândeam doar, asta-i tot.

Nu mai aşteptă alte explicaţii – ştia foarte bine că nu va veni nici una. Era întotdeauna nevoită să ia singură decizii. Henry Beckley, B.A., o spusese destul de limpede în unul din primele cursuri şi atunci nu fusese

mai greu de acceptat ca povestea cu uriaşul din vârful vrejului de fasole, iar la zece ani se descotorosise de amândouă fără nici o ezitare. În acea perioadă tocmai începea studiul algebrei.

— Eşti sigură că tatăl tău n-a…

— Oh, nu.

Fata îşi puse casca de soare şi ieşi afară, în arşiţa orbitoare de la ora zece, ca să-l găsească pe bucătar. Arăta mai fragilă ca oricând, dar şi mai îndârjită. După ce dădu ordinele de rigoare, se duse la magazie ca să verifice pieile de aligator atârnate pe un perete, apoi grajdurile, ca să se asigure că totul era în ordine la catâri. Îşi purta responsabilităţile cu grijă prin curtea încinsă: ca pe nişte vase de lut ars. Nu exista întrebare la care să nu fie pregătită să răspundă; când se apropie, vulturii se ridicară apatici.

Se întoarse la casa şi la mama ei.

— E joi, spuse ea.

— Da, draga mea?

— N-a dus tata bananele la debarcader?

— Eu nu ştiu nimic despre asta, scumpa mea.

Fata se întoarse cu paşi repezi înapoi în curte şi sună dintr-un clopoţel. Se prezentă un indian. Nu, bananele se aflau încă în depozit; nu se dăduseră nici un fel de ordine.

— Coboară-le imediat, repede! spuse ea. Vasul va fi curând aici.

Înşfăcă registrul tatălui său şi numără ciorchinii în timp ce erau scoşi afară – o sută de banane sau mai multe într-un ciorchine care valora câteva pence. Trecură mai mult de două ore până când depozitul se goli; cineva trebuia să facă treaba asta şi nu era prima oară că tatăl ei uita ziua. După o jumătate de oră începu să se simtă istovită – nu era obişnuită cu oboseala atât de dimineaţă. Se rezemă de perete şi acesta o arse la omoplaţi. Nu o enerva deloc că se afla acolo, veghind la bunul mers al lucrurilor: cuvântul „joacă“ nu avea nici un sens pentru ea – viaţa în esenţa ei e adultă. În unul din primele manuale ale lui Henry Beckley exista o ilustraţie cu o petrecere a păpuşilor: nu înţelesese nimic din ea, ca dintr-o ceremonie în care nu fusese iniţiată: nu vedea ce sens avea să te prefaci. Patru sute cincizeci şi şase. Patru sute cincizeci şi şapte. Sudoarea se scurgea năvalnic pe trupurile peonilor, ca un duş. O durere îngrozitoare o străpunse brusc în stomac – scăpă o încărcătură şi încercă să reia numărătoarea: pentru prima oară avea sentimentul responsabilităţii, simţind-o ca pe o povară purtată timp de prea

mulţi ani. Cinci sute douăzeci şi cinci. Era un gen nou de durere (de data asta nu erau viermi intestinali), dar nu se sperie. Era ca şi cum trupul s-ar fi aşteptat la ea, crescuse o dată cu ea, aşa cum mintea evoluează spre pierderea afecţiunii. Nu se putea spune că era vorba de copilăria care o părăsea: de copilărie nu fusese niciodată cu adevărat conştientă.

— Acesta-i ultimul? întrebă ea.

— Da, *señorita*.

— Eşti sigur?

— Da, *señorita*.

Dar trebuia să se convingă singură. Niciodată nu i se întâmplase să facă vreo treabă din obligaţie – dacă ea nu făcea un lucru, nimeni nu-l făcea –, dar astăzi simţea nevoia să se întindă pe jos, să doarmă: dacă nu plecau toate bananele, vina ar fi fost a tatălui ei. Se întrebă dacă nu cumva avea febră – îşi simţea picioarele atât de reci pe pământul fierbinte. Asta e, îşi spuse ea şi intră răbdătoare în hambar, găsi lanterna şi o aprinse. Da, locul părea a fi gol, dar ea nu lăsa niciodată o treabă doar pe jumătate făcută. Înaintă spre peretele din fund, ţinând lanterna în faţă. O sticlă goală se rostogoli pe jos. Lăsă raza lanternei asupra ei: Cerveza Moctezuma. Apoi lumina lanternei căzu pe perete: jos, aproape de pământ, cineva zgâriase tencuiala. Se apropie: o mulţime de cruciuliţe mici se înclinară în cercul de lumină. Probabil că stătuse întins pe jos, printre banane, şi încercase să-şi aline frica scriind ceva, iar asta era tot ce-i venise în minte. Copila, în durerea ei femeiască, rămase privindu-le: o teribilă noutate îi marca întreaga dimineaţă: ca şi cum tot ce se întâmpla astăzi ar fi de neuitat.

Şeful poliţiei era în *cantina*[3] şi juca biliard când îl găsi locotenentul. Îşi îmbrobodise faţa cu o batistă, în ideea că asta îi va uşura durerea de dinţi. În clipa în care locotenentul intră prin uşile batante, tocmai dădea vârful tacului cu cretă pentru o lovitură dificilă. Pe rafturile din spate nu se aflau decât sticle de limonadă carbogazoasă şi un lichid galben numit Sidral[4] – garantat nealcoolic. Locotenentul se opri mustrător în spaţiul uşii. Situaţia era jenantă. Ar fi vrut să elimine din ţară tot ce le dădea străinilor motiv să rânjească dispreţuitor. Spuse:

— Pot vorbi ceva cu dumneavoastră?

Şeful se crispă la un puseu brusc de durere şi veni cu o neobişnuită sprinteneală spre uşă. Locotenentul aruncă o privire la scorul marcat cu

inele înşirate pe o coardă ce traversa încăperea – *jefe* pierdea.

— ’Napoi… moment, spuse şeful şi-i explică locotenentului: Nu vr’au deschid gu’a.

În timp ce ieşeau pe uşă, cineva ridică un tac şi împinse pe furiş înapoi unul din inelele şefului.

O luară în susul străzii, umăr la umăr – unul bondoc şi celălalt zvelt. Era duminică şi toate prăvăliile închideau la amiază – acesta fiind singurul lucru care mai rămăsese din vremurile de odinioară. Nu se auzea nicăieri nici un clopot. Locotenentul întrebă:

— Aţi fost la guvernator?

— Poţi să faci ce vrei, spuse şeful, ce vrei.

— Lasă la latitudinea noastră?

— Cu anumite condiţii, se crispă el.

— Care sunt acestea?

— Te va considera… răspunzător… dacă… nu-l prinzi ’naintea… ploilor.

— Câtă vreme nu-mi cad în sarcină şi alte lucruri… spuse locotenentul iritat.

— Asta ai vrut. Asta ai primit.

— Mă bucur.

Locotenentului i se păru că tot ce-l interesa pe lume îi stătea acum la picioare. Trecură pe lângă noua clădire ridicată pentru Sindicatul Muncitorilor şi Ţăranilor: puteau vedea prin fereastră picturile murale mari şi îndrăzneţe, înfăţişând un preot care mângâia o femeie în confesional, un altul trăgând la măsea din vinul de împărtăşanie. Locotenentul spuse:

— Curând vom face ca astea să nu mai fie necesare.

Privi picturile cu ochiul unui străin: i se părură barbare.

— Într-o zi vor uita până şi că aici a fost cândva o biserică.

Jefe nu spuse nimic. Locotenentul ştia ce gândea – atâta agitaţie pentru o nimica toată. Spuse pe un ton tăios:

— Deci care sunt ordinele pentru mine?

— Ordinele?

— Sunteţi şeful meu.

Şeful nu zise nimic. Îl studie pe locotenent fără ostentaţie, cu ochi mici şi vicleni. Apoi spuse:

— Ştii că am toată încrederea în tine. Fă cum crezi că e mai bine.

— Îmi daţi asta în scris?
— Oh! Nu-i nevoie. Noi ne cunoaştem foarte bine.
Tot urcuşul se luptară prudenţi pentru poziţii.
— Guvernatorul nu v-a dat nimic în scris? întrebă locotenentul.
— Nu. A spus că ne cunoaştem bine unul pe celălalt.
Până la urmă, locotenentul cedă, pentru că el era cel pe care lucrurile îl interesau cu adevărat. Nu-i păsa de viitorul personal.
— Voi lua ostatici din fiecare sat, spuse el.
— Atunci nu va rămâne în sate.
— Vă imaginaţi, spuse locotenentul cu aversiune, că ei nu ştiu unde se află? El trebuie să păstreze un anume contact… Altfel la ce mai e bun?
— Faci cum crezi.
— Şi voi trage cât de des e nevoie.
Şeful glumi cu prefăcută nepăsare:
— Puţin sânge nu strică niciodată. De unde vrei să începi?
— De la parohia lui, cred, Concepción, şi apoi – probabil – la locul lui de baştină.
— De ce acolo?
— Presupun că acolo se consideră în siguranţă.
Se gândi puţin la asta în timp ce treceau prin faţa magazinelor cu obloanele trase.
— Merită câţiva morţi, dar ce credeţi, mă va apăra *dânsul* dacă se stârneşte scandal în Mexico City?
— Probabil că nu. Dumneata ce crezi? spuse *jefe*. Dar asta este ceea ce…
Se opri din cauza unui puseu de durere.
— Ceea ce mi-am dorit, spuse locotenentul în locul lui.
Îşi continuă drumul spre cazărmile poliţiei de unul singur, iar şeful se întoarse la biliardul lui. Nu se strânsese prea multă lume – era prea cald. De-am avea o fotografie ca lumea, se gândi el. Voia să cunoască înfăţişarea duşmanului său. Un cârd de copii pusese stăpânire pe micuţa piaţă. Jucau un joc confuz şi întortocheat, alergând de la o bancă la alta. O sticlă goală de limonadă zbură prin aer şi i se sparse locotenentului la picioare. Duse mâna la tocul revolverului şi se întoarse. Surprinse o expresie de consternare pe faţa unuia din băieţi.
— Tu ai aruncat sticla asta?

Ochii căprui şi apatici îi susţinură ursuz privirea.

— Ce făceai?

— A fost o bombă.

— O aruncai asupra mea?

— Nu.

— Atunci?

— Asupra unui *gringo*.

Locotenentul zâmbi – o stingheră crispare a buzelor.

— E în regulă, doar că trebuie să ţinteşti mai bine.

Lovi cu piciorul cioburile sticlei, aruncându-le pe drum, şi încercă să se gândească la cuvintele prin care le putea arăta acestor copii că erau în aceeaşi tabără. Spuse:

— Presupun că acel *gringo* era unul din yankeii bogaţi…

Zări pe faţa băiatului o expresie de devotament. Cerea ceva în schimb şi locotenentul deveni conştient în adâncul inimii lui de o tristă şi insaţiabilă iubire. Îl chemă:

— Vino aici.

Copilul se apropie, în timp ce tovarăşii lui rămăseseră speriaţi într-un semicerc şi priveau de la o distanţă sigură.

— Cum te cheamă?

— Luis.

— Ei bine, spuse locotenentul, simţind că nu-şi găseşte cuvintele, trebuie să înveţi să ţinteşti cum trebuie.

Băiatul spuse înflăcărat:

— Aş vrea să ştiu.

Ochii lui erau aţintiţi pe tocul revolverului.

— Vrei să vezi arma mea? întrebă locotenentul.

Îşi scoase arma grea, cu repetiţie, din tocul de piele şi i-o întinse. Copiii se apropiară prevăzători. Îi spuse:

— Asta-i piedica. Ridic-o. Aşa. Acum e gata să tragi cu el.

— E încărcat? întrebă Luis.

— E întotdeauna încărcat.

Vârful limbii copilului se iţi printre buze: înghiţi în sec. Saliva îi izvorî din glande de parcă ar fi simţit miros de mâncare. Acum se apropiaseră cu toţii. Unul mai îndrăzneţ întinse mâna şi atinse tocul. Făcură cerc în jurul

locotenentului: era înconjurat de o fericire temătoare în timp ce-şi fixa arma înapoi la şold.

— Ce marcă e? întrebă Luis.

— E un Colt 38.

— Câte gloanţe are?

— Şase.

— Aţi ucis pe cineva cu el?

— Încă nu, spuse locotenentul.

De curiozitate, li se tăiase respiraţia. Rămase cu mâna la tocul revolverului, privind ochii aceia căprui, atenţi şi răbdători: ei erau cei pentru care lupta. Va elimina din copilăria lor tot ceea ce îl nefericise pe el, tot ce era sărăcie, superstiţie şi corupţie. Nu meritau decât adevărul şi nimic altceva – un univers gol şi o lume în răcire şi dreptul să fie fericiţi în felul pe care şi-l aleg. Era pregătit să facă şi un masacru de dragul lor – mai întâi biserica, apoi străinii şi după aceea politicienii. Chiar şi propriul lui *jefe* va trebui să dispară într-o bună zi. Voia să ia cu ei lumea de la început, să pornească de la zero.

— Ah, spuse Luis, aş vrea să… aş vrea să…, ca şi cum ambiţia lui ar fi fost mult prea vastă pentru a putea fi definită.

Locotenentul întinse mâna într-un gest de afecţiune – o atingere pe care nu ştiu cum s-o finalizeze. Îl ciupi pe băiat de ureche şi-l văzu cum se retrage îndurerat. Copiii se risipiră din preajma lui ca potârnichile şi locotenentul îşi continuă singur drumul, traversând piaţa spre secţia de poliţie – întruparea mică şi sclivisită a urii ducându-şi cu sine secretul iubirii. Pe peretele biroului, gangsterul încă mai privea încăpăţânat într-o parte, spre petrecerea de la prima împărtăşanie. Cineva conturase cu cerneală un cerc în jurul capului preotului, pentru a-l detaşa între feţele de femei şi fete: râsul lui insuportabil se iţea dintr-un halou. Locotenentul strigă furios în direcţia curţii interioare:

— Nu-i nimenea aici?

Apoi se aşeză la birou, în timp ce paturile armelor zăngăniră pe podea.

1. Aprox. „Cu gânduri bune“, „Cu prietenie“ (sp., n. r.).

2. *Patio* – curte interioară (engl., preluat din spaniolă, n. r.).

3. (Aici) bar, birt (sp., n. r.).

4. Marcă de băuturi răcoritoare de fructe, în special de mere (n. r.).

PARTEA A DOUA

Capitolul 1

Catârul se lăsă brusc jos, cu tot cu preotul din spinare. Nu era un lucru nefiresc, pentru că băteau drumul prin pădure de aproape douăsprezece ore. Merseseră spre vest, dar acolo aflaseră de prezenţa soldaţilor şi se întorseseră către est. În acea direcţie acţionau Cămăşile Roşii, aşa că o cârmiră spre nord, croindu-şi drum prin mlaştini, pătrunzând în întunericul ca mahonul. Acum erau amândoi epuizaţi şi catârul se lăsă pur şi simplu la pământ. Preotul se smulse de sub el şi începu să râdă. Se simţea fericit. E una din cele mai ciudate descoperiri pe care le poate face omul: faptul că viaţa, indiferent cum o duci, conţine momente de veselie. Există întotdeauna posibilitatea de a face comparaţie cu clipe mult mai rele: chiar şi în perioade de pericol şi suferinţă pendulul oscilează.

Ieşi cu precauţie din centura de copaci într-un luminiş mlăştinos. Toată ţara era aşa – râu, mlaştină şi pădure. Îngenunche în soarele ce se apropia de asfinţit şi-şi spălă faţa într-o băltoacă maronie care îi reflectă, asemenea unui ciob glazurat, trăsăturile rotunde, ţepoase şi supte. Ele i se părură atât de surprinzătoare, că le zâmbi – cu zâmbetul timid, neîncrezător şi evaziv al omului prins cu ocaua mică. În vremurile de odinioară repetase adesea îndelung el însuşi câte-un gest în faţa oglinzii, încât ajunsese să-şi cunoască propria faţă tot atât de bine cum şi-o cunoaşte un actor. Era o formă de umilinţă – faţa cu care-l înzestrase natura nu-i păruse a fi cea care trebuie. Era o faţă de bufon, destul de bună pentru glume nevinovate cu femeile, dar nepotrivită în amvon. Încercase să şi-o schimbe şi, într-adevăr, se gândi el, într-adevăr, am reuşit, n-au cum să mă mai recunoască acum, iar motivul fericirii îi reveni asemenea gustului de vinars, promiţându-i o uşurare temporară în faţa fricii, a singurătăţii, a atâtor altor lucruri. Fusese împins de prezenţa soldaţilor chiar în locul în care-şi dorise cel mai mult să fie. Îl evitase timp de şase ani, dar acum nu mai era vina lui – era datoria lui să intre acolo. Nu putea fi considerat un păcat. Se întoarse înapoi la catâr şi-l lovi uşor cu piciorul, „Sus, catârule, sus!“ – un bărbat jigărit şi mărunţel, în

haine rupte, ţărăneşti, mergând pentru prima oară după mulţi ani, ca orice om obişnuit, la casa lui.

În orice caz, chiar dacă ar fi putut-o lua spre sud ca să evite satul, n-ar fi fost decât încă o capitulare pe lângă atâtea altele. Anii lăsaţi în urmă erau presăraţi cu astfel de capitulări. Zilele de sărbătoare şi zilele de post şi cele de abstinenţă au fost primele care s-au dus. Apoi a încetat să se mai preocupe de breviarul său altfel decât ocazional şi până la urmă a renunţat complet la el undeva în port, în una din periodicele lui tentative de-a fugi din ţară. Apoi s-a dus piatra de altar – era prea riscant s-o poarte cu el. N-avea dreptul să spună liturghia fără ea. Era probabil pasibil de suspendare, dar pedepsele ecleziastice începeau să pară ireale într-un stat în care singura pedeapsă era aceea civilă: pedeapsa cu moartea. Rutina vieţii lui se fisurase asemenea unui baraj şi uitarea se infiltra şi se scurgea, ştergând ba una, ba alta. Acum cinci ani se lăsase pradă disperării – păcat de neiertat – şi se întorcea acum la scena disperării sale cu o inimă ciudat de uşoară, pentru că trecuse şi peste disperare. Era un preot nevrednic, ştia asta. Cei ca el aveau un nume – un Popa Ţuică –, dar fiecare eşec rămânea undeva în afara vederii şi a minţii lui: se acumula undeva în secret – molozul eşecurilor sale. Într-o bună zi vor zăgăzui cu totul izvorul graţiei. Aşa credea el. Până atunci însă va continua, cu accese de teamă şi de oboseală şi cu o jenantă uşurare a inimii.

Catârul se-mpotmoli, străbătu plescăind luminişul de-a curmezişul şi apoi intrară iarăşi în pădure. Acum, că nu mai era copleşit de disperare, nu însemna, desigur, că nu era damnat. Pur şi simplu purtarea Misterului devine după o vreme prea grea – un bărbat condamnat care li-l pune oamenilor pe Dumnezeu în gură, servindu-l astfel, fără voia lui, şi pe diavol. În mintea lui colcăia o mitologie simplificată: Mihail, îmbrăcat în armură, ucidea un balaur şi îngerii cădeau prin spaţiu asemenea unor comete, cu coama părului lor splendid fluturând, pentru că fuseseră geloşi – după cum a spus unul din Sfinţii Părinţi – pe ceea ce Dumnezeu avea de gând să-i ofere omului – enormul privilegiu al vieţii, al vieţii acesteia.

Se iveau semne că pământul e lucrat – cioate de copaci şi cenuşa unor focuri unde terenul fusese curăţat pentru semănătură. Încetă a-şi mai îmboldi catârul. Îl încercă o neobişnuită timiditate… O femeie se ivi dintr-una din colibe şi îl privi cum urcă agale poteca pe catârul obosit. Sătuleţul, cu nu mai mult de două duzini de colibe în jurul unei pieţe centrale

prăfoase, era făcut după tipic, dar era un tipic apropiat inimii sale. Se simţea în siguranţă – era încrezător că va fi bine primit, încrezător că în locul acesta va găsi cel puţin o persoană în care se putea încrede că nu-l va trăda poliţiei. Când ajunse destul de aproape, catârul se lăsă iarăşi sub el, iar de data aceasta trebui să se rostogolească la pământ ca să scape. Se adună de pe jos şi femeia îl privi ca şi cum ar fi fost un duşman.

— Ah, Maria, spuse el, ce mai faci tu?

— Cum, exclamă ea, dumneata eşti, părinte?

Nu se uită direct la ea: privirile lui erau furişe şi precaute.

— Nu m-ai recunoscut? întrebă el.

— Te-ai schimbat.

Îl măsură din cap până-n picioare cu un fel de dispreţ şi spuse:

— Când ai făcut rost de hainele astea, părinte?

— Acum o săptămână.

— Ce-ai făcut cu ale dumitale?

— Le-am dat în schimb.

— De ce? Erau haine bune.

— Erau foarte zdrenţuite. Şi băteau la ochi.

— Le-aş fi cârpit şi le-aş fi ascuns. E păcat de ele. Arăţi ca un om de rând.

El zâmbi, privind în pământ, în timp ce ea îl mustra ca o menajeră: era exact ca în zilele de odinioară, când existase un prezbiteriu şi întâlnirile Copiilor Sfintei Maria şi toate organizaţiile şi bârfa unei parohii, desigur, cu excepţia faptului că…

Întrebă cu blândeţe, fără s-o privească, cu acelaşi zâmbet stingherit:

— Brigitta ce mai face?

Inima-i sări din piept când îi pronunţă numele: consecinţele unui păcat puteau fi enorme: trecuseră şase ani de când nu mai fusese… acasă.

— La fel de bine ca noi toţi. Ce-ai fi vrut?

Avu un moment de mulţumire, dar ea era legată de propriul păcat. Nu avea dreptul să simtă plăcere la nimic ce ţinea de acel trecut. Spuse în mod mecanic:

— Asta-i bine.

În tot acest timp, inima lui bătea cu secreta ei iubire. Spuse:

— Sunt obosit. Poliţia era pe lângă Zapata…

— De ce n-ai încercat să ajungi la Monte Cristo?

El ridică repede privirile, plin de nelinişte. Nu era primirea la care sperase. Un pâlc mic de oameni se adunase între colibe şi îl priveau de la o distanţă sigură. Exista o mică estradă în ruină şi un singur chioşc pentru băuturi răcoritoare. Oamenii îşi scoseseră scaunele afară pentru seară. Nimeni nu înaintă să-i sărute mâna şi să-i ceară binecuvântarea. Era ca şi cum el ar fi coborât pe calea păcatului său în zbaterea vieţii umane ca să înveţe şi altceva în afară de disperare şi iubire – că se poate ca un om să nu fie bine venit nici în propria lui casă.

— Cămăşile Roşii se aflau acolo, spuse el.

— Păi, părinte, spuse femeia, nu te putem alunga. Aşa că mai bine vino.

O urmă supus, împiedicându-se la un moment dat în pantalonii lungi de peon, cu expresia de fericire ştearsă de pe faţă şi zâmbetul rămas oarecum în urmă, ca un supravieţuitor al unui naufragiu. Se aflau acolo şapte sau opt bărbaţi, două femei, o jumătate de duzină de copii. Intră între ei ca un cerşetor. Nu putea să nu-şi aducă aminte cum ultima oară… agitaţia, tigvele cu băutură scoase din gropile săpate în pământ… vinovăţia lui era atunci încă proaspătă şi totuşi cât de bine fusese primit! Era ca şi cum s-ar fi întors la ei, în închisoarea viciilor lor, ca unul care le aparţinea – un emigrant care se întorcea îmbogăţit în locul lui natal.

— Acesta e părintele, spuse femeia.

Probabil că nu m-au recunoscut încă, se gândi el şi aşteptă să fie salutat. Veniră în faţă unul câte unul şi-i sărutară mâna, apoi se traseră înapoi şi-l priviră. Li se adresă:

— Sunt bucuros să vă văd…

Vru să spună „copiii mei“, dar în acea clipă i se păru că doar cel care nu are un copil al său are dreptul să le spună străinilor copiii săi. Adevăraţii copii veneau acum să-i sărute mâna, unul câte unul, împinşi înainte de părinţii lor. Erau prea tineri ca să-şi amintească zilele de odinioară, când preoţii erau îmbrăcaţi în negru, purtau gulere romane şi aveau mâini moi, superior condescendente. Putu să vadă că erau dezorientaţi de respectul arătat unui ţăran ca şi părinţii lor. Nu-i privi direct, dar îi urmări totuşi cu atenţie. Două erau fete: una dintre copile subţire şi ştearsă – de cinci, şase, şapte ani? nu putea fi sigur – şi cealaltă ascuţită de foame: o apariţie diavolească şi răutăcioasă, mai matură decât vârsta ei. Prin ochii aceia de copil te privea o femeie tânără. Îi văzu abătându-se iar în altă parte, fără un cuvânt: erau străini.

Unul din bărbaţi întrebă:

— Rămâneţi mai multă vreme la noi, părinte?

Răspunse:

— M-am gândit, poate că… m-aş putea odihni… câteva zile.

Interveni un alt bărbat:

— N-aţi putea merge puţintel mai spre nord, părinte, la Pueblito?

— Suntem pe drum de douăsprezece ore, catârul şi eu.

Femeia îi luă brusc apărarea, furioasă:

— Evident că va rămâne aici în noaptea asta. Cel puţin atâta putem face.

Părintele spuse:

— Mâine dimineaţă voi ţine liturghia pentru voi.

Parcă s-ar fi oferit să-i mituiască, dar, după expresiile lor ezitante şi nu prea bucuroase, era ca şi cum le-ar fi vorbit de bani de furat.

Cineva spuse:

— Dacă nu vă deranjează, părinte, foarte devreme… poate de cu noapte.

— Ce s-a întâmplat cu voi toţi? întrebă el. De ce vă e atât de teamă?

— N-aţi auzit?

— Ce să aud?

— Iau acum ostatici din toate satele în care cred ei c-aţi fost. Şi dacă oamenii refuză să vorbească… cineva e împuşcat… şi apoi iau un alt ostatic. S-a întâmplat în Concepción.

— Concepción?

Una dintre pleoape începu să i se zbată în sus şi-n jos, în sus şi-n jos. Întrebă:

— Cine?

Se uitară prosteşte la el. Repetă furios:

— Pe cine au asasinat?

— Pedro Montez.

Îi scăpă un ţipăt hămăit, ca de câine – absurdă stenogramă a durerii. Copila tânără-bătrână râse. Părintele se jelui:

— De ce nu mă prind pe mine? Proştii! De ce nu mă pot prinde pe *mine*?

Fetiţa râse din nou. Se uită la ea fără s-o vadă, ca şi cum ar fi auzit sunetul, dar nu putea vedea faţa. Fericirea muri iar, înainte de-a fi avut timp

să respire; era asemenea unei femei cu copilul născut mort – îngroapă-l repede, uită şi ia-o de la început. Poate că următorul va trăi.

— Vedeţi, părinte, spuse unul din bărbaţi, de ce…

Se simţi ca un vinovat în faţa judecătorilor săi. Întrebă:

— Aţi prefera să fiu ca… ca părintele José, în capitală… aţi auzit de el…?

Spuseră fără convingere:

— Sigur că nu, părinte.

El continuă:

— Ce spun eu de fapt! Nu e vorba de ce vreţi voi sau de ce vreau eu.

Continuă pe un ton tăios, cu autoritate:

— Acum o să dorm… Mă puteţi trezi cu o oră înainte de-a se crăpa de ziuă… o jumătate de oră să vă ascult spovedaniile… apoi liturghia şi am plecat.

Dar încotro? Nu exista sat pe cuprinsul ţării în care el să nu fi fost de-acum un pericol deloc bine venit.

Femeia îi grăi:

— Pe aici, părinte.

El o urmă într-o încăpere mică, în care întreg mobilierul fusese încropit din lăzi – un scaun, un pat de scânduri însăilate laolaltă şi acoperite cu o saltea de paie, o cuşcă pe care fusese pusă o cârpă şi pe aceasta o lampă de petrol.

— Nu vreau să iau locul cuiva, spuse el.

— E casa mea.

O privi cu un aer de îndoială.

— Şi tu unde o să dormi?

Se temea de pretenţiile pe care le-ar putea avea femeia. O privi cu îndoială: asta-i tot, în asta consta căsătoria, în această eschivare, suspiciune şi sentiment de stinghereală? Când oamenii i se confesau în probleme de inimă, asta să fi fost tot ce aveau ei în vedere – patul tare, femeia văzându-şi de treabă şi tăcerea în privinţa trecutului?

— După ce vei fi plecat.

Lumina se aplatiză în spatele pădurii şi umbrele lungi ale copacilor aţintiră către uşă. Se întinse pe pat şi femeia îşi făcu de lucru undeva unde n-o putea vedea: o auzi râcâind podeaua de pământ. Nu putu adormi. Devenise oare de datoria lui să fugă? Încercase să scape din ţară de câteva

ori, dar de fiecare dată fusese împiedicat… iar acum îl voiau plecat. Nimeni nu-l oprea – în afara unei femei bolnave sau a unui bărbat pe moarte. El era acum o boală.

— Maria, spuse el. Maria, ce faci acolo?

— Am dosit ceva vinars pentru tine.

Se gândi: dacă plec, voi întâlni alţi preoţi: voi avea cui mă confesa: voi beneficia de căinţă şi iertare: pentru mine viaţa veşnică va începe iarăşi de la început. Biserica ne-a învăţat că prima datorie a fiecăruia este să-şi mântuiască sufletul. Ideea simplă a iadului şi raiului lucra în mintea lui. Viaţa fără cărţi, fără contacte cu oamenii culţi, făcuse ca din memoria lui să se şteargă totul, cu excepţia celor mai simple rudimente ale tainei.

—Uite, spuse femeia.

Ţinea în mână un şip pentru medicamente, plin ochi cu alcool.

Dacă-i părăsea, s-ar fi aflat în siguranţă, iar exemplul lui nu-i va lega cu nimic. El era unicul preot pe care copiii şi-l puteau aminti: de la el ar fi luat ideea de credinţă. Dar de la el îl luaseră şi pe Dumnezeu – în gurile lor. Când va fi plecat, va fi ca şi cum Dumnezeu va înceta să mai existe în tot acest spaţiu dintre mare şi munţi. Nu era de datoria lui să rămână, chiar dacă îl dispreţuiau, chiar dacă erau ucişi din cauza lui? Chiar dacă îi strica prin comportamentul său? Enormitatea problemei îl cutremura. Zăcea pe spate, cu mâinile la ochi: nicăieri, în tot cuprinsul aplatizatei zone mlăştinoase, nu exista o singură persoană cu care să se poată consulta. Duse vinarsul la gură.

Spuse timid:

— Şi Brigitta… ea e… bine?

— Tocmai ai văzut-o.

— Nu.

Nu-i venea să creadă că n-o recunoscuse. Asta bagateliza întrucâtva mortalul lui păcat: nu puteai să faci un lucru ca acesta şi apoi nici măcar să nu-ţi recunoşti…

— Da, era şi ea acolo.

Maria se duse la uşă şi strigă „Brigitta, Brigitta“, iar preotul se întoarse pe o parte şi o văzu venind, intrând înăuntru din peisajul exterior al spaimei şi dorinţei – copila aceea mică şi maliţioasă care râsese de el.

— Du-te şi vorbeşte-i părintelui, spuse Maria. Du-te.

El făcu o tentativă să ascundă sticla de vinars, dar nu avea unde… Încercă s-o micşoreze în mâini, privind-o pe fetiţă şi simţind şocul dragostei omeneşti.

— Ştie catehismul, spuse Maria, dar refuză să-l spună…

Copila stătea acolo, privindu-l cu ochi pătrunzători şi cu dispreţ. Nu puseseră iubire în conceperea ei: doar frica şi disperarea şi o jumătate de sticlă de vinars şi sentimentul singurătăţii erau cele care îl duseseră la un act care îl îngrozea, iar rezultatul era această dragoste înspăimântată, ruşinată şi copleşitoare.

— De ce nu? De ce nu vrei să-l spui? o întrebă el, aruncându-i priviri rapide şi furişe, fără să-i întâlnească nici o clipă privirea şi simţindu-şi inima bătând neregulat în piept, ca o veche locomotivă de manevră, cu o zăgăzuită dorinţă de-a o salva de la… orice.

— De ce l-aş spune?

— E voinţa lui Dumnezeu.

— De unde ştii tu?

Era conştient de imensa povară a responsabilităţii sale: nu se diferenţia de iubire. Asta, se gândi el, trebuie să fie ce simt toţi părinţii: oamenii de rând trec prin viaţă astfel, cu degetele încrucişate, rugându-se să fie feriţi de durere, temându-se… Asta este ceea ce noi evităm fără să ne coste nimic, sacrificând o mişcare fără importanţă a trupului. Ani de zile, desigur, răspunsese de suflete, dar acum era altceva… un lucru mai imponderabil. Poţi spera ca Dumnezeu să ocrotească, dar rămâne teama că variola, foametea, bărbaţii…

— Draga mea, spuse el, strângând mai tare sticla cu vinars…

El era cel care o botezase la ultima lui vizită: fusese ca o păpuşă din cârpe, cu o faţă ridată şi bătrână. Nu părea că va trăi multă vreme… Nu simţise nimic altceva decât regret. Îi fusese greu să se simtă măcar ruşinat, de vreme ce nimeni nu-l condamnase. Era singurul preot pe care majoritatea lor îl cunoscuseră vreodată – judecau ce-i acela un preot după standardul său. Până şi femeile.

— Tu eşti acel *gringo*?

— Care *gringo*?

— Creatură mică şi proastă. Asta-i din cauză că poliţia îl căuta pe omul ăla, interveni femeia.

I se păru bizar să afle că mai căutau şi pe altcineva în afară de el.

— De ce s-a făcut vinovat?

— E vorba de un yankeu. A ucis nişte oameni în nord.

— Şi de ce s-ar afla el aici?

— Ei cred că încearcă să ajungă la Quintana Roo, la plantaţiile de chiceli[1].

Acolo sfârşiseră mulţi din criminalii Mexicului: puteai munci pe plantaţii şi câştigai bani buni şi nu te întreba nimeni de sănătate.

— Tu eşti acel *gringo*?

— Arăt eu ca un asasin?

— Nu ştiu.

Dacă părăsea ţara, o părăsea şi pe ea. O abandona.

— N-aş putea rămâne câteva zile aici? o întrebă el cu umilinţă pe femeie.

— E prea primejdios, părinte.

Prinse privirea din ochii copilului şi aceasta-l înspăimântă – păru iarăşi că o femeie în toată firea se afla acolo prematur, făcându-şi planurile ei, conştientă de mult prea multe lucruri. Parcă propriul său păcat mortal l-ar fi privit în ochi, fără căinţă. Încercă să creeze un contact cu copilul, nu cu femeia, şi spuse:

— Draga mea, spune-mi de-a ce te joci tu…

Copila chicoti. Întoarse repede faţa de la ea şi privi în sus, spre tavan, unde se mişca un păianjen. Îşi aminti un proverb venit din străfundurile propriei copilării: tatăl lui îl spusese – „ Mirosul cel mai bun e al pâinii, gustul cel mai bun e al sării, dragostea cea mai bună e a copiilor“. Copilăria lui fusese fericită, cu excepţia faptului că-i fusese frică de prea multe lucruri şi urâse sărăcia ca pe un delict. Era încredinţat că, atunci când va fi preot, va fi bogat şi mândru – asta se chema a avea vocaţie. Se gândi la incomensurabila distanţă pe care o străbate omul – de la primul titirez la patul acesta în care zăcea, strângând în mâini sticla cu vinars. Iar pentru Dumnezeu nu era decât o clipă. Chicoteala copilului şi primul din păcatele de moarte zac laolaltă, mai aproape ca două clipiri de pleoapă. Întinse mâna ca şi cum ar fi putut-o trage cu forţa din calea… a ceva. Dar era neputincios. Bărbatul sau femeia care urmau s-o corupă până la capăt puteau nici să nu se fi născut încă. Cum s-o apere el împotriva non-existentului?

Fata se retrase la o distanţă sigură şi scoase limba la el.

— Diavoliţă împieliţată, spuse femeia şi ridică mâna.

— Nu! spuse preotul. Nu.

Apoi se adună în poziţie şezândă.

— Să nu îndrăzneşti…

— Sunt mama ei.

— Nu avem dreptul.

Se întoarse spre copilă:

— Dacă aş avea nişte cărţi de joc, ţi-aş arăta o scamatorie sau două. Ai puteai să-i înveţi apoi pe prietenii tăi…

Nu ştiuse niciodată cum să discute cu copiii altfel decât din amvon. Ea îi întoarse privirile cu insolenţă. O întrebă:

— Ştii să trimiţi mesaje cu bătăi – lungă, scurtă, lungă…?

— Ce naiba, părinte! exclamă femeia.

— E un joc pe care-l joacă copiii. Ştiu eu.

Apoi, către copilă:

— Ai prieteni?

Copila izbucni iarăşi brusc în râsul ei atotştiutor. Trupul ei mic, de doar şapte ani, era ca acela al unui pitic: ascundea o maturitate urâtă.

— Şterge-o de aici! spuse femeia. Şterge-o înainte să te-nvăţ eu minte…

Făcu un ultim gest răutăcios şi neruşinat şi-o şterse – probabil pentru totdeauna, în ceea ce-l privea. Nu îţi iei mereu rămas-bun pe patul de moarte de la cei pe care-i iubeşti, într-o atmosferă de calm şi miros de smirnă.

— Mă întreb ce-i putem învăţa *noi*… spuse el.

Se gândi că el va muri şi viaţa ei va continua: ar putea fi calvarul lui s-o vadă cum se apropie treptat de el prin anii degradării, moştenindu-i slăbiciuni ca tuberculoza… Se lăsă din nou pe pat şi întoarse capul de la lumina care scădea. Părea că doarme, dar era perfect treaz. Femeia îşi făcu de lucru cu tot felul de mărunţişuri şi, pe măsură ce soarele apunea, apăreau şi ţânţarii, ţâşnind prin aer, spre ţintă, fără greş, asemenea cuţitelor marinăreşti.

— Să întind o plasă, părinte?

— Nu. Nu contează.

În ultimii ani avusese mai multe accese de febră decât putea el număra şi încetase să le mai dea importanţă. Veneau şi treceau şi nu mai conta –

făceau parte din ambientul său.

Curând ea ieşi din colibă şi îi putu auzi vocea flecărind afară. Era uimit şi întrucâtva uşurat de mobilitatea ei. O dată, acum câţiva ani, fuseseră amanţi timp de şapte minute – dacă puteai da numele acesta unei relaţii în care ea nu-i spusese niciodată pe numele mic: pentru ea nu fusese decât un incident, o zgârietură care se vindecă definitiv în carnea sănătoasă: era chiar mândră că fusese femeia preotului. El singur era cel ce rămăsese cu o rană, de parcă o lume întreagă ar fi murit.

Era întuneric. Încă nu se vedeau semne că s-ar crăpa de ziuă. Poate ceva mai mult de douăzeci de oameni şedeau pe podeaua de pământ a celei mai largi dintre colibe, iar el le predica. Nu-i vedea distinct. Fumul lumânărilor aşezate pe ladă se ridica drept în sus – uşa rămăsese închisă şi nu era nici un curent de aer. El vorbea despre paradis, stând în picioare între ei şi lumânări, în pantalonii zdrenţăroşi de peon şi în cămaşa ruptă. Murmurau şi se foiau fără astâmpăr. Ştia că abia aşteptau ca liturghia să se încheie: îl sculaseră foarte devreme, pentru că umblau zvonuri că poliţia…

Le zise:

— Unul din Sfinţii Părinţi ne-a spus că bucuria e întotdeauna legată de durere. Durerea face parte din bucurie. Ne e foame şi apoi ne gândim cât ne vom bucura în cele din urmă de bucate. Ne e sete…

Se opri brusc, cătând cu ochii într-o parte unde lumina nu ajungea şi aşteptând un chicotit crud, care nu veni. Continuă:

— Ne refuzăm ceva ca să putem apoi savura. Aţi auzit despre oamenii bogaţi din nord, care mănâncă mâncare sărată ca să le fie sete la ceea ce ei numesc cocteiluri. La fel, înainte de căsătorie este lunga logodnă…

Se opri iarăşi. Îşi simţea propria nevrednicie ca pe o greutate la rădăcina limbii. Mirosea a ceară fierbinte de la o lumânare care se sfârşea în arşiţa nocturnă. Oamenii se foiră în umbră pe podeaua tare. Mirosul de fiinţe umane nespălate se lupta cu cel de ceară. Strigă tare şi încăpăţânat, cu o voce autoritară:

— De aceea vă spun vouă că paradisul e aici. Aceasta e o parte a paradisului, aşa cum durerea e o parte a plăcerii. Rugaţi-vă să suferiţi mai mult, mai mult şi mai mult. Să nu fiţi niciodată sătui de suferinţă. Poliţia care vă supraveghează, soldaţii care adună impozitele, bătaia cu care vă alegeţi totdeauna de la *jefe* pentru că sunteţi prea săraci ca să plătiţi, variola şi febra, foamea… toate fac parte din paradis. Reprezintă pregătirea.

Probabil că fără ele, cine ştie, nu v-aţi putea bucura atât de mult de ceruri. Paradisul n-ar fi complet. Şi paradisul – ce este paradisul?

Fraze literare din ceea ce părea acum să fi fost cu totul altă viaţă – viaţa strictă şi liniştită din seminar – deveniră confuze în gura lui: nume de pietre preţioase: Ierusalimul cel Aurit. Dar oamenii aceştia nu văzuseră niciodată aur.

Continuă destul de poticnit:

— Paradisul este acolo unde nu există *jefe*, nici legi nedrepte, nici impozite, nici soldaţi şi nici foamete. În paradis copiii voştri nu mor…

Uşa colibei se deschise şi un bărbat se strecură înăuntru. Se auziră şoapte în afara cercului luminii de lumânare.

— Acolo n-o să vă fie niciodată teamă – nu veţi fi în primejdie. Acolo nu există Cămăşi Roşii. Nimeni nu îmbătrâneşte. Recoltele sunt întotdeauna bune. Oh, sunt uşor de enumerat toate lucrurile care *nu sunt* în paradis: dar acolo *este* Dumnezeu. Aceasta e mai greu de relatat. Cuvintele sunt făcute să descrie ceea ce vedem cu ochii noştri. Noi spunem „lumină“, dar ne gândim doar la soare, „dragoste“ şi…

Nu-i era uşor să se concentreze: poliţia nu era departe. Omul probabil că adusese veşti.

— Aceasta înseamnă probabil un copil…

Uşa se deschise din nou: putu vedea cum noua zi se aşterne afară ca ardezia cenuşie. O voce îi şopti precipitat:

— Părinte.

— Da?

— Poliţia e pe drum. Sunt doar la o milă depărtare, vin prin pădure.

Iată lucrurile cu care era obişnuit: cuvintele care nu-şi ating ţinta, încheierea pripită, teama de durere interpunându-se între el şi credinţa sa. Spuse cu încăpăţânare:

— Mai mult ca orice, nu uitaţi asta – paradisul se află aici.

Oare erau călări sau pe jos? Dacă erau pe jos, îi mai rămâneau douăzeci de minute ca să încheie liturghia şi să se ascundă.

— Aici, în acest moment, frica voastră şi frica mea aparţin paradisului, în care nu va mai exista frică în vecii vecilor.

Se întoarse cu spatele la ei şi începu să recite cu repeziciune Crezul. Fusese o vreme când se apropia de canonul liturghiei cu o groază de-a dreptul fizică, prima oară când consumase trupul şi sângele Domnului fiind

în stare de păcat de moarte. Dar mai apoi viaţa şi-a generat propriile scuze – după o vreme nu mai părea să conteze foarte mult dacă era damnat sau nu, atâta vreme cât ceilalţi…

Sărută acoperământul lăzii şi se întoarse să binecuvânteze. În lumina neîndestulătoare, apucă să vadă doi bărbaţi care îngenunchează cu braţele întinse în lături în formă de cruce. Vor rămâne în poziţia aceasta până când ceremonia se va încheia – încă o mortificare pe care o storceau vieţii lor aspre şi pline de chinuri. Se simţi umilit de durerea pe care oamenii de rând o îndurau de bună voie; durerea lui era una impusă.

— O, Doamne, iubit-am frumuseţea casei tale…

Lumânările fumegau şi oamenii se foiră pe genunchi. O fericire absurdă îl potopi înainte ca teama să-i revină: era ca şi cum i s-ar fi permis să arunce o privire din afară la cei ce populau paradisul. Paradisul trebuie că adăpostea tocmai astfel de feţe speriate, supuse şi brăzdate de foame. Timp de câteva secunde simţi o imensă satisfacţie, pentru că acum le putea vorbi despre suferinţă fără ipocrizie. E greu pentru un preot mieros şi bine hrănit să laude sărăcia. Începu rugăciunea pentru cei vii: lista lungă de apostoli şi martiri suna ca nişte paşi pe trepte – Cornelii, Cypriani, Laurentii, Chrysogoni –, iar în curând poliţia va ajunge la luminişul în care catârul se lăsase jos cu el şi în care îşi spălase faţa în băltoacă. Cuvintele latineşti se încălecară pe limba lui grăbită: putea simţi nerăbdarea peste tot în jur. Începu sfinţirea ostiei (terminase pişcoturile de multă vreme – folosea o bucată de pâine din cuptorul Mariei) şi nerăbdarea îi dispăru brusc: toate deveniseră cu timpul o rutină, toate în afară de asta…

— El, în ajunul pătimirii, a luat pâinea în sfintele şi preacinstitele sale mâini…

Indiferent cine se mişca afară pe poteca din pădure, înăuntru nu mişca nimeni…

— *Hoc est enim Corpus Meum.*

Putea să audă suspinul respiraţiei descătuşate: Dumnezeu era aici cu trupul pentru prima oară în şase ani. Când ridică ostia, îşi putu imagina feţele ridicate ca nişte câini înfometaţi. Începu sfinţirea vinului, într-o ceaşcă ciobită. Aceasta era încă o abdicare – timp de doi ani purtase cu el un potir şi o dată l-ar fi putut costa viaţa dacă ofiţerul de poliţie care îi deschisese valijoara n-ar fi fost catolic. Ar fi putut foarte bine să-l coste pe ofiţer viaţa dacă ar fi descoperit cineva infracţiunea. N-avea de unde şti.

Continui să umbli prin lume făcând Dumnezeu ştie ce martiri – în Concepción sau în altă parte – când tu însuţi n-ai destul har ca să mori.

Sfinţirea se desfăşura în tăcere: nici un clopot nu bătu. El îngenunche epuizat lângă ladă, fără nici o rugăciune. Cineva deschise uşa, iar o voce şopti precipitat:

— Sunt aici.

În cazul acesta n-aveau cum să fi venit pe jos, îi trecu lui vag prin minte. Undeva, în liniştea absolută a zorilor – nu putea fi la mai mult de un sfert de milă depărtare –, se auzi un nechezat de cal.

Se ridică în picioare – Maria se afla lângă el.

— Cârpa, părinte, dă-mi cârpa, spuse ea.

El îşi puse grăbit ostia în gură şi bău vinul: trebuia să evite profanarea: cârpa fu smulsă de pe ladă. Ea tăie fitilurile, ca mucurile să nu lase mirosul… Încăperea se golise deja, doar gazda se mai aţinea prin preajma uşii, aşteptând să-i sărute mâna. Prin spaţiul uşii, lumea devenise vag vizibilă şi un cocoş cântă undeva în sat. Maria spuse:

— Vino repede în colibă.

— Ar fi mai bine să plec.

Nu avea nici un plan.

— Să nu fiu găsit aici, adăugă el.

— Au înconjurat satul.

Să fie acesta în sfârşit finalul? se întrebă el. Undeva frica aştepta să se repeadă asupra lui. Ştia, dar nu-i era teamă încă. O urmă pe femeie, zbughind-o de-a curmezişul satului spre cocioaba ei, repetând mecanic, din mers, o rugăciune de căinţă. Se întreba când va începe să simtă frica. Îi fusese teamă atunci când ofiţerul deschisese valijoara – dar asta fusese cu ani în urmă. Îi fusese teamă când se ascunsese în hambar, printre banane, auzind copila aceea certându-se cu ofiţerul de poliţie – asta fusese doar cu câteva săptămâni în urmă. Frica va începe fără îndoială curând. Nu se vedea nici urmă de poliţie – doar dimineaţa cenuşie şi puii de găină şi curcanii agitaţi, sărind jos din copacii în care se cocoţaseră pentru noapte. Se auzi iarăşi cântatul cocoşului. Dacă erau atât de metodici, ei trebuie că ştiau dincolo de umbra oricărui dubiu că se afla acolo. Acesta *era* sfârşitul.

Maria îl smuci de mână.

— Intră. Repede. Drept în pat.

După câte se părea, avea o idee – femeile sunt teribil de practice: ele construiesc imediat planuri noi pe ruinele celor vechi. Dar la ce bun?

— Lasă-mă să-ţi miros respiraţia. O, Doamne, oricine şi-ar da seama… vin… ce putem noi face cu vinul? se întrebă ea.

Dispăru din nou înăuntru, făcând o groază de zgomote în pacea şi liniştea zorilor. Brusc, din pădure, la o sută de iarzi depărtare, se ivi un ofiţer călare. În încremenirea absolută se putea auzi cum îi scârţâi tocul revolverului când se întoarse şi făcu un semn cu braţul.

În jurul micului luminiş se iviră roată poliţiştii. Probabil că se deplasaseră în mare viteză, pentru că doar ofiţerul era călare. Cu puştile în cumpănire, se apropiau de micul grup de colibe – o demonstraţie de forţă exagerată şi aproape absurdă. Un poliţist îşi târa una dintre jambiere după el – probabil se agăţase în ceva prin pădure. Călcă pe ea şi se prăbuşi cu mare zăngănit de cartuşiere peste patul armei. Locotenentul călare se uită în urmă, apoi îşi întoarse faţa înverşunată şi furioasă spre colibele tăcute.

Femeia trase de el dinăuntrul colibei:

— Muşcă din asta. Repede! N-avem timp…

El întoarse spatele poliţiştilor care avansau şi reveni în semiîntunericul încăperii. Femeia ţinea în mână o ceapă mică.

— Muşcă din asta, îi spuse.

El muşcă şi-i dădură lacrimile.

— E mai bine acum? întrebă ea.

El putu auzi copitele precaute ale calului avansând, tropa-trop, printre colibe.

— E groaznică, spuse el chicotind.

— Dă-o încoace.

Femeia făcu ceapa să dispară undeva în veşmintele ei: era o scamatorie pe care toate femeile păreau s-o ştie.

— Unde mi-e valijoara? întrebă el.

— Lasă valijoara! Urcă-te în pat!

Dar înainte ca el să fi putut face vreo mişcare, un cal blocă spaţiul uşii. Putură vedea un picior în cizme de călărie garnisite cu stacojiu: accesoriile de alamă străluciră: o mână înmănuşată se sprijinea pe oblâncul înalt. Maria îi puse o mână pe braţ – era gestul cel mai aproape de afecţiune pe care îl făcuse vreodată: afecţiunea era un tabu între ei. O voce strigă:

— Ieşiţi afară cu toţii.

Calul bătu din copite şi o uşoară coloană de praf se ridică în sus.

— Ieşiţi afară, am spus.

Undeva se trase un foc de armă. Preotul ieşi din colibă.

Se crăpase de-a binelea de ziuă: tuşe uşoare de culoare se ridicaseră pe cer: un bărbat îşi mai ţinea încă puşca îndreptată în sus: un balon mic de fum cenuşiu era aninat la gura ţevii. Să fie acesta modul în care începe agonia?

Din toate colibele sătenii ieşeau fără tragere de inimă – copiii primii: aceştia erau iscoditori şi fără teamă. Bărbaţii şi femeile aveau deja aerul unor oameni condamnaţi de autoritate – autoritatea nu putea greşi niciodată. Nici unul din ei nu se uită la preot. Priveau în pământ şi aşteptau. Numai copiii se uitau la cal, ca şi cum acesta ar fi fost lucrul cel mai important de acolo.

Locotenentul ordonă:

— Cercetaţi în colibe.

Timpul se scurgea foarte încet. Chiar şi fumul împuşcăturii păru că rămâne în aer un interval nefiresc de timp. Câţiva porci ieşiră grohăind dintr-o colibă şi un curcan păşi cu funestă demnitate în centrul cercului, umflându-şi penele prăfoase şi scuturându-şi membrana lungă şi rozalie de sub cioc. Un soldat înaintă până în faţa locotenentului şi schiţă un salut. Spuse:

— Sunt toţi aici.

— N-aţi găsit nimic suspect?

— Nu.

— Atunci mai căutaţi.

Încă o dată, timpul se opri ca un ceasornic defect. Locotenentul scoase o tabacheră, ezită, apoi o puse iarăşi la loc. Poliţistul se apropie din nou şi raportă:

— Nimic.

Locotenentul se răsti, parcă lătrând:

— Atenţie! Voi toţi! Ascultaţi la mine!

Cercul exterior al poliţiştilor se strânse, împingând sătenii laolaltă într-un grup mic în faţa locotenentului: numai copiii fură lăsaţi afară. Preotul îşi văzu propria odraslă stând în picioare aproape de calul locotenentului; ajungea doar cu ceva deasupra cizmei lui: ridică mâna şi atinse marochinul. Locotenentul anunţă:

— Caut doi bărbaţi. Unul este un *gringo*, un yankeu, un asasin. Pot să văd foarte bine că nu-i aici. Există o recompensă de cinci sute de *pesos* pentru capturarea lui. Ţineţi-vă ochii deschişi.

Făcu o pauză şi îşi plimbă privirea peste feţele lor. Preotul simţi cum aceasta se opreşte; el căta în jos, asemeni celorlalţi, în pământ.

— Celălalt, spuse locotenentul, este un preot.

Ridică vocea:

— Ştiţi ce înseamnă aceasta – un trădător al republicii. Oricine îl adăposteşte este şi el un trădător.

Imobilitatea lor păru să-l înfurie. Spuse:

— Sunteţi nişte proşti dacă mai credeţi ce vă spun preoţii. Tot ce vor ei sunt banii voştri. Ce-a făcut Dumnezeu vreodată pentru voi? Aveţi destulă mâncare? Au copiii voştri destulă mâncare? În loc de mâncare, ei vă vorbesc despre paradis. Oh, totul va fi bine după moarte, spun ei. Vă spun eu – totul va fi bine după moartea *lor* şi trebuie să ne ajutaţi.

Copila era cu mâna pe cizma lui. El privi în jos la ea cu o afecţiune sumbră. Spuse cu convingere:

— Acest copil face mai mult decât papa de la Roma.

Poliţiştii se sprijiniră în arme; unul din ei căscă; curcanul se întoarse sâsâind şi o luă înapoi spre colibă. Locotenentul continuă:

— Dacă l-aţi văzut pe acest preot, spuneţi. Pentru asta se dă o recompensă de şapte sute de *pesos*…

Nimeni nu scoase o vorbă.

Locotenentul smuci capul calului în direcţia lor, apoi reluă:

— Noi ştim că se află în acest district. Poate că n-aţi aflat ce i s-a întâmplat unui bărbat din Concepción.

Una din femei izbucni în plâns.

— Haideţi, spuse locotenentul, veniţi unul după altul şi spuneţi-mi cum vă cheamă. Nu, femeile nu, doar bărbaţii.

Veniră mohorâţi mai aproape şi începu să-i întrebe:

— Cum te cheamă? Cu ce te ocupi? Căsătorit? Care e nevasta ta? Ai auzit de acest preot?

Un singur bărbat mai era acum între preot şi capul calului. Părintele recită muteşte o rugăciune de căinţă, cu gândul doar pe jumătate la ea: „… păcatele mele, pentru că ele l-au răstignit pe Mântuitorul cel plin de iubire… dar mai întâi de toate pentru că acestea l-au supărat…“ Se afla

acum singur în faţa locotenentului… „Drept care iau în ceasul acesta hotărârea să nu te mai supăr…“ Era un act formal, pentru că omul trebuie să fie pregătit: era ca un simplu testament şi putea fi la fel de lipsit de valoare.

— Numele?

Îi veni în minte numele bărbatului din Concepción. Spuse:

— Montez.

— L-ai văzut vreodată pe preot?

— Nu.

— Cu ce te ocupi?

— Am o bucăţică de pământ.

— Eşti căsătorit?

— Da.

— Care e soţia ta?

Maria interveni brusc:

— Eu sunt soţia lui. De ce trebuie să puneţi atâtea întrebări? Credeţi că *el* arată ca un preot?

Locotenentul examină ceva de la oblâncul şeii: părea să fie o fotografie veche.

— Să-ţi văd mâinile, spuse el.

Preotul le întinse: erau bătătorite ca ale unui muncitor. Brusc, locotenentul se lăsă jos din şa şi-i amuşină cu nasul respiraţia. Printre ţărani se lăsă o linişte deplină – o linişte periculoasă, pentru că părea a-i comunica locotenentului o spaimă… Acesta se uită iarăşi la faţa suptă şi ţepoasă, apoi din nou la fotografie.

— În regulă, spuse el, următorul, ca apoi, în timp ce preotul se trăgea la o parte, să-i spună:

— Aşteaptă.

Coborî mâna, şi-o puse pe capul Brigittei şi o trase cu blândeţe de părul ei aspru şi negru. Spuse:

— Capul sus. Cunoşti pe toată lumea din sat, nu-i aşa?

— Da, spuse ea.

— Atunci zi-mi cine-i omul acesta. Cum îl cheamă?

— Nu ştiu, spuse copilul.

Locotenentul îşi ţinu respiraţia.

— Nu ştii cum îl cheamă? spuse el. E străin cumva?

Maria ţipă:

— Cum, copila nu-şi ştie nici propriul nume. Întrebaţi-o care e tatăl ei.

— Cine-i tatăl tău?

Copila privi în sus la locotenent, apoi întoarse ochii ştiutori spre preot… „Regret şi-mi cer iertare pentru toate păcatele mele“ repeta acesta pentru sine, cu degetele încrucişate, ca să-i poarte noroc. Copila spuse:

— Ăla e. Acolo.

— În regulă, spuse locotenentul. Următorul.

Interogatoriile continuară: numele? ocupaţia? căsătorit?, în timp ce soarele se ridica deasupra pădurii. Preotul rămase cu mâinile încleştate în faţă: încă o dată, moartea fusese amânată. Îl încerca o tentaţie enormă de-a se arunca înaintea locotenentului şi a se denunţa – „Eu sunt acela pe care-l căutaţi“. L-ar împuşca oare pe loc? O înşelătoare perspectivă a păcii îl ispiti. Sus, în înălţimile cerului, veghea un vultur. Probabil că de la înălţimea aceea ei apăreau ca două grupuri de animale carnivore care puteau intra în conflict în orice clipă, iar el îşi aştepta acolo, un punct mic şi negru, porţia de hoit. Moartea nu era sfârşitul chinului – liniştea era un fel de erezie.

Şi ultimul bărbat depuse mărturie.

Locotenentul întrebă:

— Nu vrea nimeni să se dovedească de folos?

Oamenii stăteau tăcuţi lângă estrada ruinată. El mai spuse:

— Aţi auzit ce s-a întâmplat la Concepción. Acolo am luat un ostatic… şi când am aflat că preotul acesta fusese în împrejurimi, l-am pus pe om cu spatele la cel mai apropiat copac. Şi am aflat pentru că există întotdeauna cineva care se răzgândeşte. Probabil cineva în Concepción o iubea pe nevasta acelui om şi-l voia îndepărtat din calea lui. Nu e de datoria mea să cercetez motivele. Ştiu doar că după aceea am găsit vin în Concepción… Poate există cineva în satul acesta care îşi doreşte lotul tău de pământ… sau vaca ta. E mult mai sigur să vorbiţi acum. Pentru că şi de aici voi lua un ostatic.

Făcu o pauză. Apoi spuse:

— Nu trebuie nici măcar să vorbiţi dacă se află acuma printre voi. Fixaţi-l doar cu privirea. În cazul acesta nimeni nu va şti cine a fost acela care l-a dat în vileag. Nu va şti nici el însuşi, asta dacă vă e teamă de blestemul său. Acum… Asta este ultima voastră şansă.

Preotul privi în pământ – nu va îngreuia decizia celui care îl va trăda.

— Bine, spuse locotenentul. Atunci o să-mi aleg omul. Voi aţi vrut-o.

Stătea pe cal privindu-i – unul din poliţişti îşi sprijinise puşca de estradă şi-şi prindea moletiera. Sătenii priveau încă în pământ; toţi se temeau să-i prindă privirea. Izbucni brusc:

— De ce n-aveţi încredere în mine? Nu vreau să moară nici unul din voi. În ochii mei – nu înţelegeţi? – valoraţi mult mai mult decât el. Vreau să vă dau – făcu cu mâinile un gest care nu avu nici o valoare, pentru că nici unul nu-l văzu – totul.

Apoi spuse cu o voce deprimată:

— Tu. Tu de colo. Pe tine te iau.

O femeie ţipă:

— Acesta-i băiatul meu! Acesta-i Miguel! Nu se poate să-l iei pe copilul meu!

Spuse mohorât:

— Fiecare bărbat de aici e soţul cuiva sau fiul cuiva. Ştiu asta.

Preotul stătea tăcut, cu mâinile încleştate; articulaţiile îi albiseră din cauza strânsorii… Putea simţi cum în jurul său se naşte ura. Pentru că el nu era soţul nimănui şi nici fiul cuiva. Spuse:

— Locotenente…

— Ce vrei?

— Sunt deja prea bătrân ca să mai fiu bun la ceva pe câmp. Ia-mă pe mine.

O turmă de porci dădea iama de undeva de după o colibă, fără a lua în seamă pe nimeni. Soldatul termină cu aranjatul moletierei şi se îndreptă de spinare. Soarele care răzbătea pe deasupra copacilor scânteie în sticlele de la chioşcul cu răcoritoare.

Locotenentul răspunse:

— Eu aleg un ostatic, nu ofer casă şi masă pe gratis celor leneşi. Dacă nu eşti bun de nimic pe câmp, nu eşti bun nici de ostatic.

Mai dădu un ordin:

— Legaţi-i omului mâinile şi aduceţi-l încoace.

Poliţia se făcu nevăzută cât ai clipi din ochi. Luară cu ei doi sau trei pui, un curcan şi pe cel pe care îl chema Miguel. Preotul spuse cu voce tare:

— Am făcut tot ce mi-a stat în puteri.

Continuă:

— E decizia *voastră* – să mă daţi pe mâna lor. Ce v-aţi aşteptat să fac? E de datoria mea să nu mă las prins.

Unul din bărbaţi spuse:

— E în regulă, părinte. Doar să aveţi grijă… să nu lăsaţi în urmă ceva vin… aşa cum aţi făcut în Concepción.

Altul adăugă:

— Nu e bine să mai rămâneţi, părinte. Până la urmă or să vă prindă. A doua oară or să vă ţină minte faţa. Mai bine luaţi-o spre nord, spre munţi. Peste graniţă.

— Dincolo de graniţă e un stat mai bun, spuse o femeie. Acolo mai au încă biserici. Nimeni n-are voie să intre în ele, desigur, dar ele există. Şi am auzit că există şi preoţi în oraşe. O verişoară de-a mea a trecut o dată peste munţi până în Las Casas şi a participat la liturghie – într-o casă, la un altar adevărat şi cu un preot înveşmântat cu toate odăjdiile, ca în zilele de odinioară. Acolo vă va fi bine, părinte.

Preotul o urmă pe Maria la colibă. Sticla de vinars zăcea pe masă. O atinse cu degetele – nu mai rămăsese mult. Întrebă:

— Valijoara mea, Maria! Unde e valijoara mea?

— E prea periculos s-o mai porţi cu tine, spuse Maria.

— Cum să iau altfel vinul?

— Nu mai există vin.

— Ce vrei să spui?

Ea îl lămuri:

— Nu vreau să-ţi aduc necazuri, nici ţie, nici altcuiva. Am spart sticla. Chiar dacă atrage blestemul…

El spuse blând şi cu tristeţe:

— Nu trebuie să fii superstiţioasă. A fost doar nişte… vin. Nu e nimic sfânt în vin. Numai că e greu de făcut rost aici. De aceea păstrasem o rezervă de vin la Concepción. Doar că l-au găsit.

— Poate că acum vei pleca – vei pleca de tot. Nu mai eşti de folos nimănui, spuse ea oţărâtă. Nu înţelegi, părinte? Nu te mai vrem.

— Oh, da, spuse el. Înţeleg. Doar că nu e după voia voastră – sau a mea…

Ea-i răspunse, scoasă din ţâţâni:

— Mai ştiu şi eu câte ceva. Am fost la şcoală. Nu sunt ca ăştialalţi – o ignorantă. Ştiu că eşti un preot stricat. Atunci când am fost împreună – n-a

fost singurul lucru pe care l-ai comis. Am auzit eu câte ceva, pot să ţi-o spun. Crezi că e voinţa lui Dumnezeu să rămâi şi să mori – un Popa Ţuică ce eşti?

Stătu răbdător în faţa ei, aşa cum stătuse în faţa locotenentului, ascultând. N-o ştiuse capabilă de toate aceste gânduri. Ea continuă:

— Să zicem că mori. Vei fi un martir, aşa-i? Ce fel de martir crezi că vei fi? Numai să se-audă aşa ceva şi lumea va izbucni în râs.

Nu-i trecuse niciodată prin cap că l-ar putea considera cineva un martir.

— E dificil. Foarte dificil. Mă voi gândi. N-aş vrea ca biserica să fie prilej de batjocură, spuse el.

— Atunci gândeşte-te la asta dincolo de graniţă…

— Mda…

Ea mai spuse:

— Când s-a întâmplat ştii-tu-ce, am fost mândră. Am crezut că se vor întoarce zilele bune de odinioară. Nu fitecine poate fi soţie de preot. Şi copila… am crezut că vei putea face multe pentru ea. Dar din punctul acesta de vedere puteai fi foarte bine chiar şi un hoţ…

El spuse vag:

— Au existat foarte mulţi hoţi buni la inimă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ia vinarsul ăsta şi du-te!

— Era ceva, spuse el. În valijoara mea… era ceva…

— Du-te atunci şi găseşte-o singur la groapa de gunoi. Eu nu mai pun mâna pe ea.

— Cât despre copilă, spuse el, tu eşti o femeie bună, Maria. Vreau să spun… vei face tot ce poţi ca s-o creşti bine… în legea creştină.

— Nu va fi bună niciodată la nimic, poţi să vezi şi tu asta.

— Nu poate fi foarte rea – la vârsta ei, o imploră el.

— O va lua pe calea pe care a pornit-o.

El promise:

— Următoarea liturghie pe care o voi ţine va fi pentru ea.

Ea nici nu mai asculta. Spuse:

— E stricată până-n măduva oaselor.

Părintele era conştient de credinţa care murea undeva între pat şi uşă – în curând liturghia nu va mai însemna pentru nimeni mai mult decât o pisică neagră ce-ţi trece prin faţă pe cărare. Le punea tuturor vieţile în primejdie pentru sarea vărsată sau nişte degete ţinute încrucişate.

— Catârul meu… începu el.

— Acuma i se dă porumb, spuse ea şi adăugă: Ar fi mai bine s-o iei spre nord. Spre sud nu mai există nici o şansă.

— Am crezut că poate la Carmen…

— Acolo vor fi cu ochii-n patru.

— Oh, deci… spuse el cu tristeţe. Poate că într-o bună zi… când lucrurile vor merge mai bine…

Schiţă semnul crucii şi o binecuvântă, dar ea stătea nerăbdătoare în faţa lui, dorind să-l vadă plecat pentru totdeauna.

— Deci, la revedere, Maria.

— La revedere.

Traversă cu umerii plecaţi mica piaţă; simţi că în locul acela nu exista măcar un suflet care să nu-l urmărească cu satisfacţie – aducătorul de nenorociri pe care, din motive obscure şi superstiţioase, au preferat să nu-l predea poliţiei. Simţi invidie pentru acel *gringo* necunoscut căruia n-ar fi ezitat să-i întindă o capcană – acesta măcar n-avea de cărat după sine povara recunoştinţei.

La poalele unui povârniş ulcerat de copitele catârilor şi străpuns de rădăcini de copaci se afla râul – nu mai adânc de două picioare –, în care zăceau căni goale şi sticle sparte. O pancartă atârnată de un copac anunţa: „Se interzice depozitarea gunoiului…“ Dedesubtul ei stăteau grămadă toate resturile satului şi acestea alunecau treptat în râu. Când vor veni ploile, vor fi luate de ape. Îşi afundă piciorul între cutii vechi şi legume putrezite şi se întinse după valijoara lui. Oftă: fusese o valijoară destul de bună: încă o relicvă a liniştitului trecut… Curând îi va fi dificil să-şi aducă aminte că viaţa fusese cândva altfel. Încuietoarea fusese forţată: pipăi înăuntrul căptuşelii de mătase…

Hârtiile erau acolo. După o ezitare, lăsă valijoara să cadă. O întreagă tinereţe, importantă şi respectată, se prăbuşi printre cutiile de conserve – îi fusese dăruită de enoriaşii din Concepción la a cincea aniversare a hirotonisirii lui… Cineva se mişcă în dosul unui copac. Îşi extrase piciorul din gunoi – muştele roiră în jurul gleznelor sale. Cu hârtiile ascunse în pumn, el dădu un ocol pe după copac ca să vadă cine spiona… Copila şedea pe o rădăcină, izbind cu călcâiele în scoarţa copacului. Ochii ei erau strâns închişi.

— Draga mea, care-i problema cu tine? întrebă el.

Ochii fetei se deschiseră repede, încercănaţi cu roşu şi furioşi, având o expresie de mândrie absurdă. Spuse:

— Tu… tu…

— Eu?

— Tu eşti problema.

Se apropie de ea cu infinită precauţie, ca şi cum ar fi avut de-a face cu un animal care nu avea încredere în el. Simţi dorul ca pe o slăbiciune. Întrebă:

— Draga mea, de ce eu…?

Ea răspunse furioasă:

— Ei râd de mine.

— Din cauza mea?

— Toţi ceilalţi au un tată… care munceşte, spuse ea.

— Şi eu muncesc.

— Eşti preot, nu?

— Da.

— Pedro spune că nu eşti bărbat. Nu eşti bun la femei. Nu ştiu ce anume vrea să zică.

— Nu cred că ştie nici el.

— Ba nu, el ştie, spuse ea. Are zece ani. Şi eu vreau să ştiu. Acuma te duci, nu-i aşa?

— Da.

Se simţi iarăşi îngrozit de maturitatea copilei, în timp ce ea încropi un zâmbet dintr-un stoc larg şi variat. I se adresă ademenitoare:

— Spune-mi…

Şedea acolo, pe trunchiul copacului, lângă haznaua de gunoi, lăsând impresia de abandon. Lumea era deja în inima ei, precum micul punct al putreziciunii într-un fruct. Era lipsită de apărare – asupra ei nu veghea graţia, nici o graţie care s-o susţină. Inima părintelui se cutremură la certitudinea pierzaniei. Îi spuse:

— Draga mea, să ai grijă…

— La ce anume? De ce pleci?

El se apropie puţin. Se gândi – un om îşi poate săruta propria fiică, dar ea se trase ceva mai departe.

— Să nu mă atingi! ţipă ea strident cu vechea voce şi chicoti.

Fiecare copil se naşte cu o anume cunoaştere a iubirii, se gândi el. O primeşte o dată cu laptele supt la sân: dar de părinţi şi de prieteni va depinde ce fel de dragoste va cunoaşte – cea care salvează sau cea care damnează. Şi pasiunea trupească e un fel de dragoste. O văzu fixată în viaţa ei asemenea unei muşte în chihlimbar – mâna Mariei ridicată să lovească: Pedro vorbind despre lucruri pe care nu le cunoştea la căderea serii: poliţia scotocind pădurile – peste tot violenţă. Se rugă în gând: „O, Dumnezeule, dă-mi orice fel de moarte – fără să fi apucat să mă căiesc, în stare de păcat –, numai salvează acest copil!“

Era un om a cărui datorie era să salveze suflete. I se păruse destul de simplu cândva: acordai binecuvântarea, organizai asociaţiile, beai cafea cu doamnele mai vârstnice în spatele geamurilor cu zăbrele, sfinţeai casele noi cu puţină tămâie, purtând mănuşi negre… Era tot atât de uşor ca a pune bani deoparte: acum era un mister. Era conştient de propria lui inadecvare disperată.

Se lăsă în genunchi şi o trase pe fată la piept, în timp ce ea chicotea şi se lupta să scape.

— Te iubesc! Sunt tatăl tău şi te iubesc. Încearcă să înţelegi asta.

O ţinu strâns de încheietura mâinii şi, brusc, ea rămase nemişcată, cu privirea îndreptată în sus, spre el.

— Mi-aş da viaţa, nu, asta-i nimic, sufletul… draga mea, draga mea, încearcă să înţelegi că eşti… atât de preţioasă, îi spuse el.

Asta era diferenţa – o ştiuse dintotdeauna – între credinţa lui şi aceea a lor, liderii politici ai poporului, pe care-i interesau doar lucruri precum statul, republica: copilul acesta era mai important decât un întreg continent.

— Trebuie să ai grijă de tine, pentru că eşti atât de… importantă. Preşedintele, acolo în capitală, se mişcă păzit de oameni înarmaţi, dar tu, copila mea, tu ai toţi îngerii din cer…

Ea îl privi cu ochi negri şi ştiutori, iar el avu sentimentul că venise prea târziu.

— La revedere, draga mea, îi spuse el şi o sărută cu stângăcie – un bărbat caraghios, îmbătrânit şi sentimental care, imediat ce-i dădu drumul şi se porni înapoi pe jos spre piaţetă, simţi înapoia umerilor săi cocoşaţi cum toată stricăciunea lumii se strânge în jurul copilei ca s-o distrugă.

Catârul îi era acolo, înşeuat, lângă ghereta cu răcoritoare. Un bărbat spuse:

— Părinte, ar fi bine s-o iei spre nord.

Şi rămase acolo, făcându-i semne cu mâna.

Nu ar trebui să ai sentimente omeneşti – sau mai degrabă ar trebui să iubeşti fiecare suflet ca pe copilul tău. Dorinţa de-a proteja trebuia să se extindă asupra unei lumi întregi – dar o simţi priponită şi chinuită ca un animal cetluit de un trunchi de copac. Îşi îndreptă catârul spre sud.

Călătorea practic pe urmele poliţiştilor. Atâta vreme cât mergea încet şi nu depăşea vreun soldat rămas în urmă, i se părea a fi un drum destul de sigur. Trebuia să facă rost de vin. Fără acesta nu era de nici un folos; dar, în acelaşi timp, rămânea posibilitatea să fugă spre nord, în munţi, şi în statul mai sigur care se întindea dincolo de aceştia, unde cel mai rău lucru care l-ar fi aşteptat ar fi fost o amendă şi câteva zile în puşcărie pentru că n-avea cu ce plăti. Dar nu era încă pregătit de capitularea finală. Pentru fiecare capitulare măruntă trebuia plătit un plus de suferinţă, iar acum simţea nevoia de a-şi răscumpăra cumva copilul. Va mai rămâne o lună, un an… Săltând în sus şi-n jos pe catârul ce mergea la trap, încercă să-l mituiască pe Dumnezeu cu promisiuni de fermitate… Catârul se împlântă cu copitele în pământ şi încremeni: un şarpe mic şi verde se ridică pe cărare, apoi dispăru în iarbă, sâsâind ca flacăra unui chibrit. Catârul se porni din nou.

Când va ajunge în preajma unui sat, va lăsa catârul şi se va apropia cât de mult va putea pe jos – exista posibilitatea ca poliţia să se fi oprit acolo. Apoi va străbate cu repeziciune satul, fără să spună nimănui mai mult decât un *Buenos dias*, şi apoi iarăşi pe poteca din pădure, pe urmele de copite lăsate de calul locotenentului. Nu avea în acest moment nici o idee clară; tot ce voia era să pună o distanţă cât mai mare între el şi satul în care-şi petrecuse noaptea. Într-o mână mai ţinea încă ghemotocul boţit de hârtie. Cineva îi legase un ciorchine de vreo cincizeci de banane la şa, lângă macetă şi bocceluţa care conţinea rezerva lui de lumânări, şi din când în când mai mânca câte-o banană – prea coaptă, maronie şi moale, cu gust de săpun. Îi lăsă o pată ca o mustaţă deasupra gurii.

După un drum de şase ore, ajunse în La Candelaria, un sat lung, sărăcăcios, cu acoperişuri de tablă, întins pe unul din afluenţii râului Grijalva. Înaintă prevăzător pe o stradă prăfoasă – era la începutul după-amiezii. Vulturii stăteau pe acoperişuri, cu capetele lor mici ascunse de soare, şi câţiva bărbaţi zăceau în hamacuri în umbra îngustă a caselor.

Catârul înainta cu greutate şi încet prin arşiţa apăsătoare a zilei. Preotul se lăsase în faţă, peste oblânc.

Catârul se opri din proprie iniţiativă în dreptul unuia din hamace. În el zăcea un bărbat, oarecum de-a curmezişul, târşâind un picior ca să ţină hamacul în mişcare, încoace şi-ncolo, încoace şi-ncolo, şi provocând un vag curent de aer. Preotul spuse *Buenas tardes.* Omul deschise ochii şi-l privi.

— Cât mai este până la Carmen?

— Trei leghe.

— Pot găsi o canoe să mă treacă râul?

— Da.

— Unde?

Omul mişcă apatic din mână, gest care voia să spună că oriunde în afară de aicea. Mai avea doar doi dinţi, doi canini care-i ieşeau galbeni în afară de fiecare parte a gurii, ca dinţii unor animale de multă vreme dispărute, pe care-i găseşti încastraţi în argilă.

— Ce-a căutat poliţia aici? întrebă preotul şi un nor de muşte se adună, lăsându-se pe gâtul catârului.

Le alungă cu un băţ, iar acestea se ridicară greoaie, lăsând în urmă firişoare mici de sânge, şi se aşezară iarăşi pe pielea cenuşie şi aspră. Catârul părea a nu simţi nimic – stătea în soare, cu capul plecat.

— Căutau pe cineva, spuse omul.

— Am auzit, spuse preotul, că se dă o recompensă – pentru un *gringo*.

Omul îşi legănă hamacul într-o parte şi-n alta.

— Mai bine viu şi sărac decât bogat şi mort, spuse el.

— Îi ajung din urmă dacă o iau spre Carmen?

— Nu se duc la Carmen.

— Nu?

— Au luat-o spre oraş.

Preotul îşi continuă drumul călare. Douăzeci de iarzi mai departe, se opri iarăşi în faţa unui chioşc cu limonadă şi-l întrebă pe băiatul de-acolo:

— Există vreo barcă să mă treacă râul?

— Nu-i nici o barcă.

— Nici o barcă?

— A furat-o cineva.

— Dă-mi un Sidral.

Bău până la fund lichidul galben şi carbogazos: îl lăsă şi mai însetat decât fusese. Întrebă:

— Cum pot trece?

— De ce vreţi să treceţi?

— Mă duc la Carmen. Poliţia cum a trecut?

— Ei au înotat.

— *Mula*, *mula*, spuse preotul, îndemnându-şi catârul la drum pe lângă nelipsita estradă şi o statuie pompoasă reprezentând o femeie în togă ce flutura o ghirlandă.

O parte din piedestal, spartă, zăcea în mijlocul drumului şi catârul o ocoli. Preotul privi peste umăr; departe, la capătul drumului, metisul se ridicase din hamac în capul oaselor şi-l urmărea cu privirea. Catârul se abătu în josul potecii abrupte ce ducea la râu şi preotul se uită iar în urmă – metisul era încă în hamac, dar cu amândouă picioarele jos. O nelinişte reflexă îl făcu pe preot să-şi îndemne catârul cu nuiaua – „*Mula, Mula*“ –, dar catârul nu se grăbi, coborând pe îndelete povârnişul ce ducea spre râu.

Ajuns la râu, refuză să intre în apă. Preotul despică vârful băţului cu dinţii şi-l împunse scurt în coaste. Catârul avansă fără tragere de inimă şi apa-i ajunse până la scări şi apoi la genunchi. Începu să înoate – se lăsă în apă, doar cu ochii şi nările afară, ca un aligator. Cineva strigă de pe mal.

Preotul întoarse capul. Pe mal se afla metisul care stătea şi striga, nu foarte tare: vocea abia dacă ajungea la el. Parcă ar fi avut o intenţie secretă ce nu trebuia percepută de nimeni altcineva în afară de preot. Flutură braţul, făcându-i semn să se întoarcă, dar catârul ieşi împleticindu-se din apă şi apoi pe mal în sus, iar preotul se făcu că nu vede. Neliniştea i se cuibărise în minte. Îmboldi catârul s-o ia înainte prin clarobscurul verde al crângului de bananieri, fără a mai privi în urmă. În toţi aceşti ani au existat două locuri în care s-a putut întoarce întotdeauna să se adăpostească în siguranţă – unul fusese Concepción, vechea lui parohie, şi acesta-i era închis acum: celălalt fusese Carmen, unde se născuse şi unde erau îngropaţi părinţii lui. Îşi închipuise că ar putea fi şi-un al treilea, dar nu va mai călca niciodată acolo… Abătu capul catârului spre Carmen şi pădurea îi înghiţi din nou. În ritmul acesta, va sosi acolo pe întuneric, ceea ce şi voia. Catârul lăsat în voia lui mergea cu o lentoare extremă, cu capul plecat, mirosind puţin a sânge. Preotul, lăsându-se în faţă peste oblâncul înalt, adormi. Visă că o fetiţă mică, în muselină ţeapănă şi albă, recita catehismul. Undeva în fundal

erau un episcop, un grup de Copii ai Mariei, femei mai vârstnice, cu feţe cenuşii, aspre şi pioase, purtând panglici de un albastru pal. „Excelent… Excelent“ spunea episcopul şi bătea din palme – plop, plop. Un bărbat în haină de zi spunea: „Avem un deficit de cinci sute de *pesos* la orga cea nouă. Propunem să ţinem o reprezentaţie muzicală specială când se va putea…“ Îşi aminti cu înspăimântătoare bruscheţe că n-avea ce căuta acolo… nu era în parohia potrivită… trebuia să rămână ascuns la Concepción. Cel pe care-l chema Montez se ivi în spatele copilei în muselină albă, gesticulând, amintindu-i că… Ceva se întâmplase cu Montez. Avea o rană uscată la frunte. Simţi cu o îngrozitoare certitudine că pe copilă o paşte o ameninţare. Spuse „Draga mea, draga mea!“ şi se trezi în mersul legănat al catârului şi la zgomotul unor paşi.

Privi în urmă. Era acel *mestizo*[2], care lipăia în urma lui, ud leoarcă. Probabil că trecuse râul înot. Cei doi dinţi i se iveau peste buza de jos, iar omul rânjea linguşitor.

— Ce vrei? îl întrebă preotul cu asprime.

— Nu mi-ai spus că vrei să mergi spre Carmen.

— De ce ţi-aş fi spus?

— Păi vezi, vreau şi eu să merg la Carmen. E mai bine să călătoreşti în tovărăşia cuiva.

Era îmbrăcat cu o cămaşă, o pereche de nădragi albi şi pantofi de sport prin care i se iţea unul din degetele mari, butucănos şi galben, de parcă ar fi fost ceva ce trăia pe sub pământ. Se scărpină la subsuori şi veni prietenos spre scăriţa de la şaua preotului.

— Nu te superi, *señor*? întrebă el.

— De ce îmi spui *señor*?

— Oricine poate vedea că eşti un om cu educaţie.

— Pădurea e slobodă tuturor, spuse preotul.

— Cunoşti bine Carmen? întrebă omul.

— Nu foarte bine. Am câţiva prieteni acolo.

— Mergi acolo în interes de afaceri, presupun?

Preotul nu spuse nimic. Putu simţi mâna bărbatului pe piciorul său, o atingere uşoară şi jignitoare. Omul vorbi iar:

— Există o *finca*[3] pe marginea drumului, la două leghe de aici. Putem înnopta acolo.

— Sunt grăbit, spuse preotul.

— Dar la ce bun să ajungem în Carmen la unu-două dimineaţa? Putem dormi la *finca* şi-o să fim acolo înainte de-a ajunge soarele la amiază.

— Fac cum îmi cade mie bine.

— Desigur, *señor*, desigur.

Omul rămase tăcut pentru scurt timp, apoi spuse:

— Nu e înţelept să călătoreşti noaptea dacă *señor* n-are o armă de foc. E altceva pentru cineva ca mine…

— Sunt un om sărac, spuse preotul. Poţi vedea şi singur. N-am ce să mi se fure.

— Şi apoi mai este şi acel *gringo* – se spune că-i un tip violent, un adevărat *pistolero*. Vine la tine şi-ţi spune în limba lui: Stai, care-i drumul spre… mă rog, un loc anume, şi tu nu înţelegi ce spune şi probabil faci o mişcare şi el te împuşcă şi te lasă mort pe loc. Dar poate că ştii americana, *señor*?

— Evident că n-o ştiu. De unde? Sunt un om sărman. Dar nu trebuie să ascult toate poveştile!

— Vii de departe?

Preotul se gândi o clipă:

— Concepción.

Nu mai avea ce rău să facă acolo. Omul păru pentru moment satisfăcut. Păşea în dreptul catârului, ţinându-se c-o mână de scăriţă. Din când în când scuipa. Preotul privi în jos şi putu vedea degetul acela gros mişcându-se ca o larvă în lungul drumului – poate era un om inofensiv. Viaţa e cea care te face suspicios. Se lăsă amurgul şi apoi, aproape imediat, întunericul. Catârul se mişca şi mai încet. Peste tot în jurul lor începură zgomotele. Era ca la un teatru, când se lasă cortina, iar în culise şi pe coridoare începe vacarmul. Fiinţe cărora nu le puteai da nume – jaguari, probabil – răcneau în desiş, maimuţele circulau în frunzişul mai înalt şi ţânţarii bâzâiau peste tot, ca nişte maşini de cusut.

— Ţi se face sete mergând pe jos, spuse omul. N-ai cumva, din întâmplare, *señor*, ceva de băut…?

— Nu.

— Dacă vrei să ajungi la Carmen înainte de trei, trebuie să loveşti în catârul acela. Să iau cumva un băţ…?

— Nu, nu, lasă animalul în voia lui. Pentru mine n-are importanţă… spuse el somnoros.

— Vorbeşti ca un preot.

Se trezi imediat, dar sub copacii înalţi şi întunecaţi îi era imposibil să vadă ceva.

— Ce absurdităţi spui, zise el.

— Sunt un foarte bun creştin, spuse omul, bătându-l uşor pe preot pe picior.

— Dacă zici tu. Aş vrea să pot spune la fel.

— Ah, trebuie să-ţi dai seama întotdeauna care-s oamenii în care te poţi încrede.

Scuipă camaradereşte.

— N-are nimeni ce-mi lua, spuse preotul. În afară, poate, de aceşti nădragi – sunt foarte rupţi. Şi catârul ăsta – nu-i un catâr bun; poţi vedea şi dumneata.

O vreme se lăsă tăcerea, iar apoi, ca şi cum ar fi cântărit ultimele vorbe spuse, metisul continuă:

— N-ar fi un catâr rău dacă l-ai trata cum trebuie. Nimeni nu-mi poate da lecţii când e vorba de catâri. Pot vedea şi singur că-i extenuat.

Preotul privi în jos, la capul cenuşiu şi prost care se legăna.

— Aşa crezi?

— Cât ai mers ieri?

— Probabil douăsprezece leghe.

— Chiar şi un catâr trebuie să se odihnească.

Preotul îşi scoase picioarele goale din scăriţele adânci de piele şi se lăsă pe bâjbâite pe pământ. Catârul lungi pasul vreme de aproape un minut, apoi trecu la unul şi mai lent ca înainte. Crengile şi rădăcinile potecii de pădure îi zgâriau preotului picioarele – după cinci minute sângera. Se strădui zadarnic să nu şchiopăteze. Metisul exclamă:

— Ce picioare delicate ai! Ar trebui să porţi pantofi.

Repetă cu încăpăţânare:

— Sunt un om sărac.

— N-o să ajungi în veci la Carmen în ritmul acesta. Fii rezonabil, omule! Dacă nu vrei să te abaţi din drum nici până la *finca*, ştiu o colibă mică la mai puţin de o jumătate de leghe de aici. Putem dormi câteva ore şi să fim totuşi la Carmen când se crapă de ziuă.

Ceva foşni în iarbă, pe lângă potecă. Preotul se gândi la şerpi şi la picioarele lui lipsite de protecţie. Ţânţarii îi înţepau încheieturile: erau ca nişte mici seringi medicale pline cu otravă, ţintind vasele sanguine. Uneori câte-un licurici îşi aţinea globul de lumină aproape de faţa metisului, aprinzându-l şi stingându-l ca pe o lanternă. Metisul spuse acuzator:

— N-ai încredere în mine. Tocmai pentru că sunt un om căruia îi place să fie amabil cu străinii, pentru că mă străduiesc să fiu creştin, de aceea n-ai încredere.

Părea că se străduieşte să dea la iveală o furie artificială.

— Dacă voiam să te jefuiesc, nu puteam s-o fac deja? Eşti un om bătrân.

— Nu chiar aşa bătrân, spuse preotul cu blândeţe.

Conştiinţa începu să-i lucreze automat: era ca o maşină cu fise la care se potrivea orice monedă, inclusiv fisa falsă a unui escroc. Cuvintele mândru, pătimaş, invidios, laş, nerecunoscător – toate acţionau resorturile aferente – el era toate astea. Corcitura spuse:

— Mi-am pierdut multe ore arătându-ţi drumul spre Carmen. Nu cer nici o răsplată, pentru că sunt un bun creştin. Poate c-am pierdut bani acasă din cauza asta – nu contează…

— Nu spuneai c-ai treabă în Carmen? zise preotul cu blândeţe.

— Când am spus eu aşa ceva?

Era adevărat – nu-şi putea aminti… Probabil îl şi nedreptăţea…

— De ce-aş fi spus un lucru neadevărat? Nu, am pierdut o zi întreagă ca să te ajut şi nici nu-ţi pasă când călăuza îţi e obosită…

— N-aveam nevoie de călăuză, protestă el încet.

— Spui asta acum, că se vede drumul, dar fără mine ai fi smintit cărarea de multă vreme. Singur ai spus că nu cunoşti prea bine Carmen. De aceea am venit.

— Dar, desigur, spuse preotul, dacă eşti obosit, stăm să ne odihnim.

Se simţea vinovat pentru lipsa lui de încredere, dar totuşi aceasta-i rămase ca o excrescenţă de care numai un cuţit l-ar fi putut scăpa.

Într-o jumătate de oră ajunseră la colibă. Făcută din pământ şi crengi, coliba fusese ridicată într-un luminiş minuscul de un fermier mărunt, pe care pădurea îl făcuse probabil să renunţe, vârându-i-se în coastă – o forţă naturală imposibil de ţinut în frâu, căreia nu-i putuse veni de hac cu maceta şi cu focuşoarele lui. Pe pământul înnegrit se mai vedeau semnele

străduinţei sale de-a curăţa hăţişul pentru cine ştie ce recoltă slabă şi neîndestulătoare. Omul se oferi:

— Am eu grijă de catâr. Du-te înăuntru, întinde-te şi te odihneşte.

— Dar tu eşti cel obosit.

— Eu obosit? Ce te face să spui asta? Eu nu sunt niciodată obosit.

Cu inima grea, preotul îşi scoase desagii, împinse uşa şi intră într-un întuneric total. Aprinse un chibrit – nu exista nici un fel de mobilier, doar o ridicătură din pământ bătătorit şi o rogojină din paie, prea ruptă pentru a mai fi meritat să fie scoasă de-acolo. Aprinse o lumânare şi o fixă în propria-i ceară pe ridicătura de pământ: apoi se aşeză şi aşteptă: omul întârzie mult. În pumn încă mai ţinea cocoloşul de hârtie salvat din valijoară – omul trebuie să mai păstreze unele relicve sentimentale dacă tot vrea să trăiască. Argumentul că-i periculos se aplică doar acelora care trăiesc în relativă siguranţă. Se întrebă dacă nu cumva *mestizo* îi furase catârul şi se mustră singur pentru necesara suspiciune. Apoi uşa se deschise şi bărbatul intră şi el – doi canini galbeni, unghiile scărpinând subsuoara. Se aşeză pe pământ, cu spatele sprijinit de uşă, şi spuse:

— Culcă-te. Eşti obosit. Te trezesc eu când e vremea să pornim.

— Nu mi-e foarte somn.

— Stinge lumânarea. Aşa o să dormi mai bine.

— Nu-mi place întunericul, spuse preotul.

Îi era teamă.

— Nu spui o rugăciune, părinte, înainte să dormim?

— De ce-mi zici astfel? întrebă el răstit, privind prin întuneric în direcţia în care se afla metisul sprijinit de uşă.

— Oh, am ghicit, evident. Dar nu trebuie să te temi de mine. Sunt un bun creştin.

— Te înşeli.

— Mi-e foarte uşor să aflu, nu? spuse metisul. Trebuie să spun atât: părinte, vreau să mă spovedesc. Nu poţi lăsa un om în stare de păcat de moarte.

Preotul nu spuse nimic, aşteptând solicitarea: mâna care ţinea hârtiile se strânse convulsiv.

— O, nu trebuie să te temi de mine! continuă grijuliu metisul. N-o să te trădez. Sunt creştin. M-am gândit doar că o rugăciune… n-ar strica…

— Nu trebuie să fii neapărat preot ca să ştii o rugăciune.

Începu „*Pater noster qui es in coelis…*“, în timp ce ţânţarii plonjau bâzâind în flacăra lumânării. Era hotărât să nu doarmă – omul probabil că avea un plan. Conştiinţa lui încetă să-l mai acuze de nedreptăţire. Ştia. Se afla în prezenţa lui Iuda.

Lăsă capul pe spate până când şi-l sprijini de perete şi închise pe jumătate ochii – îşi aminti Săptămâna Patimilor de odinioară, când de clopotniţă se anina un Iuda împăiat şi băieţii zdrăngăneau, izbind capace, când ieşea el prin uşile altarului. Membrii mai vechi şi mai cumpătaţi ai congregaţiei ridicaseră uneori obiecţii: era o blasfemie, spuneau ei, să faci o astfel de fantoşă din cel ce-l vânduse pe Domnul nostru. Dar el nu spusese nimic şi lăsase practica să continue – i se păruse un lucru bun că trădătorul lumii era pretext de haz. Altminteri ar fi fost uşor să-l idealizezi ca pe omul care s-a luptat cu Dumnezeu – un fel de Prometeu, o victimă nobilă într-un război fără sorţi de izbândă.

— Eşti treaz? întrebă şoptit o voce dinspre uşă.

Preotul chicoti brusc, de parcă şi omul acesta ar fi fost tot o caricatură cu picioare împăiate, faţă pictată şi o pălărie veche de paie, şi urma să i se dea curând foc în piaţă, în timp ce oamenii ţineau discursuri politice şi pocneau artificiile.

— Nu poţi dormi?

— Visam, spuse preotul în şoaptă.

Deschise ochii şi văzu că bărbatul de la uşă tremura – cei doi dinţi ascuţiţi îi săltau în sus şi-n jos pe buza inferioară.

— Nu te simţi bine?

— Puţină febră, spuse omul. Ai vreun medicament?

— Nu.

Uşa scârţâia din cauza frisoanelor ce străbăteau spinarea omului. Spuse:

— M-am udat când am trecut râul…

Se lăsă să alunece până jos şi închise ochii. Ţânţari cu aripile pârlite se târau pe podeaua de pământ. Preotul se gândi: Nu trebuie să adorm. E periculos, trebuie să nu-l scap din ochi. Deschise pumnul şi netezi hârtia. Se puteau vedea vagi urme de creion – cuvinte separate, începuturi şi finaluri de propoziţii, desene. Acum, că nu mai avea valijoara, asta rămăsese singura dovadă că viaţa lui fusese cândva alta: o ducea cu sine ca pe o amuletă, pentru că, dacă viaţa fusese aşa cândva, putea deveni iarăşi ce-a fost. Flacăra lumânării ardea în aerul mlăştinoasei depresiuni ca un punct

vibrant şi fumegător… Preotul ţinu hârtia aproape de ea şi citi cuvintele Societatea Altarului, Ghilda Sfintei Taine, Copiii Sfintei Maria, iar apoi ridică iarăşi privirile şi de cealaltă parte a colibei întunecoase zări ochii galbeni, afectaţi de malarie, ai metisului, care-l priveau. Hristos nu l-ar fi găsit pe Iuda dormind în grădină: Iuda putea veghea mai mult de un ceas.

— Ce-i hârtia aceea… părinte? spuse metisul mieros, tremurând rezemat de uşă.

— Nu-mi mai spune „părinte“. Este o listă cu seminţe pe care trebuie să le cumpăr în Carmen.

— Ştii să scrii?

— Ştiu să citesc.

Se uită iarăşi la hârtie şi necucernicia unei mici glume se dezvălui în urma slabă de creion – ceva despre „unitatea de substanţă“. Se referise la propria-i corpolenţă şi la copioasa cină pe care tocmai o servise: enoriaşii nu prea gustaseră umorul lui.

Fusese o cină dată la Concepción în onoarea celei de-a zecea aniversări a hirotonisirii sale. Stătea la mijlocul mesei cu… cine fusese oare la dreapta lui? Erau douăsprezece tacâmuri – mai spusese şi ceva cu referire la apostoli, ceva ce nu trecu drept chiar de bun-gust. Era destul de tânăr şi îmboldit de-o oarecare cruzime, înconjurat de toţi oamenii aceia pioşi, vârstnici şi respectabili din Concepción, cu panglicile şi insignele lor aurii în piept. Băuse doar puţintel prea mult; în zilele acelea nu era obişnuit cu băutura. Îi veni acum brusc în minte cine fusese cel din dreapta lui – Montez, tatăl celui pe care-l împuşcaseră.

Montez ţinuse un discurs destul de lung. Prezentase raportul asupra progreselor făcute de Societatea Altarului în ultimul an – după bilanţ, aveau un surplus de douăzeci şi doi de *pesos*. Îşi notase pentru discuţii – aici era, S. A. 22. Montez ţinuse foarte mult să deschidă o filială a Societăţii Sf. Vincent de Paul şi o femeie se plânsese că în Concepción se vând cărţi vicioase, introduse în secret din capitală cu catârul: fiului ei îi căzuse în mână una intitulată *Soţ de-o noapte*. El, în alocuţiunea sa, promisese că-i va scrie guvernatorului despre acest lucru.

Tocmai în momentul când spunea asta, fotograful local îşi declanşă bliţul cu magneziu, aşa că îşi putea aminti cum era el în acea clipă, întocmai unui străin ce s-ar fi uitat de afară, atras de zarvă, la cine ştie ce festivitate ciudată şi fericită: observând cu invidie şi, probabil, cu puţin amuzament

cum preotul acela tinerel şi grăsuţ întindea autoritar înainte o mână durdulie, în timp ce limba articula încântată cuvântul „guvernator“. Toate gurile celor din jur erau deschise ca la peşti, iar feţele străluciră în lumina de magneziu cu contururile şi particularităţile anulate.

Momentul de autoritate îl făcu să redevină serios. Lăsă glumele la o parte şi toată lumea se simţi ceva mai bine. Spuse: „Surplusul de douăzeci şi doi de *pesos* din conturile Societăţii Altarului – deşi e un lucru aproape revoluţionar pentru Concepción – nu este singurul motiv de-a ne felicita în privinţa anului care a trecut. Copiii Sfintei Maria şi-au sporit numărul cu nouă membri, iar Ghilda Sfintei Taine ne-a făcut toamna trecută o reculegere de sfârşit de an mai reuşită ca de obicei. Dar nu trebuie să ne culcăm pe lauri şi vă mărturisesc că am planuri care ar putea să vă surprindă puţin. Cred că mă consideraţi deja, o ştiu, un om de-o ambiţie exagerată. Ei bine, doresc să avem în Concepción o şcoală mai bună – şi asta înseamnă şi un prezbiteriu mai bun, evident. Suntem o parohie mare şi preotul are o poziţie pe care trebuie să şi-o menţină. Nu la mine însumi mă gândesc, ci la biserică. Şi nu ne vom opri aici, deşi mă tem că adunarea banilor necesari va lua câţiva ani buni chiar şi într-o localitate de dimensiunile Concepciónului“. În momentul acela i se aşternea în faţă o viaţă împlinită şi senină – *avea* ambiţii: nu vedea nici un motiv pentru care să nu se afle într-o bună zi în capitala statului, să fie numit la catedrală, lăsându-i altuia datoriile din Concepción. Un preot energic poate fi cunoscut întotdeauna după datorii. Continuă, agitându-şi cu elocvenţă braţul durduliu: „Desigur, multe sunt pericolele ce ameninţă aici, în Mexic, scumpa noastră biserică. În statul acesta suntem neobişnuit de norocoşi – în nord au fost oameni care şi-au pierdut viaţa şi trebuie să fim pregătiţi“ – îşi muie gura uscată cu o picătură de vin – „pentru ce-i mai rău. Vegheaţi şi rugaţi-vă“, continuase el vag, „vegheaţi şi rugaţi-vă. Diavolul precum un leu care răcneşte…“ Copiii Sfintei Maria se uitară în sus, la el, cu gurile puţin deschise, cu panglicile de un albastru pal puse în diagonală peste cele mai bune bluze de culoare închisă pe care le aveau.

Ţinu un discurs lung, savurând sunetul propriei voci: îl descurajă pe Montez în privinţa Societăţii Sf. Vincent de Paul, pentru că trebuie să ai grijă să nu încurajezi prea mult un laic, şi spuse o poveste încântătoare despre o copilă pe patul de moarte, care murea de tuberculoză, foarte fermă în credinţă la cei unsprezece ani ai ei. Ea întrebă cine stă în picioare la

capătul patului şi i se spuse „E părintele cutare“, iar ea răspunse „Nu, nu, îl cunosc pe părintele cutare! Eu întreb de cel cu coroana de aur“. Unul din membrii Ghildei Sfintei Taine izbucni în plâns. Toată lumea s-a simţit foarte bine. Povestea era de fapt adevărată, deşi nu-şi putea aminti unde anume o auzise. Probabil o citise cândva în vreo carte. Cineva îi umplu paharul. Trase îndelung aer în piept şi începu: „Copiii mei…“

…şi, în timp ce metisul se răsucea şi gemea lângă uşă, deschise ochii şi viaţa cea veche se desprinse ca o etichetă: zăcea îmbrăcat în pantalonii zdrenţuiţi ai unui peon, într-o colibă întunecoasă şi neaerisită, cu un preţ pus pe capul lui. Lumea întreagă se schimbase – nicăieri nici o biserică: nici un confrate preot, în afară de *padre* José, proscrisul din capitală. Zăcea ascultând respiraţia grea a metisului şi întrebându-se de ce el nu luase acelaşi drum ca *padre* José, conformându-se legii. Am fost prea ambiţios, se gândi, asta a fost. Poate că, dintre ei, *padre* José a fost omul mai bun – atât de umil încât era pregătit să accepte oricâtă batjocură. Nici în vremurile cele mai bune el nu se considerase demn de preoţia sa. În capitală avusese loc o dată, în fericitele zile ale vechiului guvernator, o conferinţă a clericilor din parohii şi şi-l putea aminti pe *padre* José strecurându-se la coadă cu ocazia fiecărei întâlniri, ghemuit şi pe jumătate sustrăgându-se vederii într-un rând din spate, fără să deschidă niciodată gura. Nu că ar fi fost, precum unii preoţi mai intelectuali, peste măsură de scrupulos: era pur şi simplu plin de o copleşitoare percepţie a lui Dumnezeu. La Înălţarea Ostiei îi puteai vedea mâinile tremurând – el nu era ca Sfântul Toma, care trebuise să vâre degetul în rană ca să poată crede: pentru el rănile sângerau din nou deasupra fiecărui altar. O dată *padre* José îi spusese, într-un gest de încredere, „De fiecare dată… mi-e atât de teamă“. Tatăl lui fusese un simplu peon.

Dar în cazul lui era altceva – el fusese ambiţios. Nu era cu nimic mai intelectual ca *padre* José, dar tatăl lui fusese proprietar de prăvălie şi el ştia valoarea unui plus de douăzeci şi doi de *pesos* şi cum să mânuiască ipotecile. Nu se mulţumea să rămână toată viaţa preotul unei parohii nu prea mari. Ambiţiile sale îi apăreau acum ca fiind ceva vag comic şi-i scăpă un chicot uluit de râs în lumina lumânării. Metisul deschise ochii şi întrebă:

— Încă nu dormi?

— Dormi tu, îi spuse preotul, ştergându-şi cu mâneca puţină transpiraţie de pe faţă.

— Mi-e atât de frig!

— Ai doar puţină febră. Vrei cămaşa asta? Nu-i cine ştie ce, dar poate c-o să-ţi folosească.

— Nu, nu! Nu vreau nimic de la tine. Nu ai încredere în mine.

Da, dacă ar fi fost umil, precum *padre* José, ar fi putut trăi acum cu Maria în capitală, la o pensiune. Aceasta era mândrie, mândrie diavolească – să zacă aici, oferind cămaşa sa omului care voia să-l vândă. Chiar şi tentativele lui de a părăsi ţinutul fuseseră făcute doar cu jumătate de inimă din cauza mândriei sale – păcatul din pricina căruia căzuseră îngerii. Când rămăsese singurul preot din ţinut, mândria lui crescuse şi mai mult; considerase că nimeni nu-i ca el, cel ce purta numele Domnului cu riscul vieţii; într-o bună zi va fi răsplătit… Se rugă în semiîntuneric: „O, Doamne, iartă-mă – sunt un om mândru, desfrânat, lacom. Autoritatea mi-a plăcut prea mult. Oamenii aceştia sunt martiri – să mă protejeze ei pe mine cu preţul vieţii lor! Ei merită un martir care să aibă grijă de ei, nu un om ca mine, care iubeşte tot ce e păcat. Poate mai bine aş fi părăsit ţara. Dacă le povestesc ce se întâmplă aici, poate că trimit un om bun, cu flacăra iubirii în el…“ Ca de obicei, propria lui spovedanie se pierdu în aspecte practice – ce-i de făcut?

Rezemat de uşă, metisul dormea un somn agitat.

Cât de puţine motive de mândrie avea! Tot anul acesta oficiase doar patru slujbe şi ascultase probabil vreo sută de spovedanii. Şi măscăriciul oricărui seminar ar fi putut face atâta… sau poate mai mult. Se ridică cu foarte multă grijă şi începu să se mişte în tălpile goale pe podea. Trebuia să ajungă la Carmen şi de-acolo repede la drum, înainte ca omul acesta… gura i se deschisese, dezvelind gingiile palide şi tari, fără dinţi. Gemea şi se zbătea în somn. Apoi se prăbuşi la podea şi rămase nemişcat.

Era un fel de abandon, de parcă de-acum renunţase la orice fel de împotrivire şi zăcea acolo, victima unei puteri necunoscute… Preotul trebuia doar să păşească peste picioarele lui şi să împingă de uşă – aceasta se deschidea în afară.

Îşi trecu un picior peste trupul acestuia şi o mână îl înhăţă de gleznă. Metisul se uita în sus la el.

— Unde te duci?

— Vreau să mă uşurez, spuse preotul.

Mâna îl ţinea încă de gleznă.

— Şi de ce nu poţi s-o faci aici? scheună omul la el. Ce te împiedică, părinte? Eşti părinte, aşa-i?

— Am un copil, îi răspunse preotul, dacă asta vrei să spui.

— Ştii ce vreau să spun. Dumnezeu nu ţi-e străin, nu-i aşa?

Mâna fierbinte a metisului se strânse ca un cleşte.

— Poate că-l ai acolo, în buzunar. Îl porţi cu tine, nu-i aşa, dacă apare cineva bolnav… Ei bine, eu sunt bolnav. De ce nu mi-L dai? Sau crezi că nici nu vrea să audă de mine… în caz că ştie?

— Ai febră.

Dar omul nu voia să se mai oprească. Preotul îşi aduse aminte de erupţia pe care nişte prospectori de petrol o declanşaseră lângă Concepción. După toate aparenţele, nu era un zăcământ care să justifice alte operaţiuni, dar rămăsese acolo timp de patruzeci şi opt de ore, ridicându-se până la cer, o arteziană neagră ţâşnind din solul mlăştinos şi nefolositor şi risipindu-se – cincizeci de mii de galoane pe oră. Era la fel ca sentimentul religios în om, ţâşnind brusc în sus, un stâlp negru de fum şi impurităţi, iar apoi scurgându-se în risipă.

— Să-ţi spun ce-am făcut? E de datoria ta să asculţi. Am luat bani de la femei ca să fac ştii tu ce şi am dat bani la băieţi…

— Nu vreau să aud.

— E de datoria ta.

— Greşeşti.

— Oh, nu, nu greşesc. Nu mă poţi păcăli. Ascultă. Am dat bani la băieţi – ştii ce vreau să spun. Am mâncat carne în zilele de vineri.

Îngrozitorul amestec de vulgaritate, trivial şi grotesc ţâşni printre cei doi colţi galbeni, iar mâna de pe glezna preotului tremura din cauza febrei.

— Am minţit. Nu am postit în Postul Mare de nu ştiu câţi ani. O dată am avut două femei – să-ţi spun ce-am făcut…

Se credea teribil de important; nu-şi putea reprezenta o lume în care el era doar o părticică tipică – o lume a trădării, a violenţei şi patimii în care ruşinea lui era cu totul nesemnificativă. De câte ori nu auzise preotul aceste lucruri la spovedanie… Omul era atât de limitat, că n-avea nici măcar ingenuitatea de a inventa un viciu nou: şi animalele ştiau atâta. Aceasta era lumea pentru care murise Hristos; cu cât ai auzit şi ai văzut mai mult rău în jurul tău, cu atât mai multă glorie-i în jurul morţii. Era prea uşor să mori pentru ceea ce-i bun şi frumos, pentru cămin sau copii sau pentru o

civilizaţie – e nevoie de un Dumnezeu care să moară pentru şovăielnici şi corupţi. Întrebă:

— De ce-mi spui mie toate astea?

Omul zăcea sfârşit, fără să spună nimic; începea să transpire. Mâna îşi slăbi strânsoarea pe glezna preotului. Acesta împinse şi deschise uşa, ieşind afară – întunericul era total. Cum să găsească el catârul? Se opri şi ascultă – ceva urlă nu departe de-acolo. Încremeni de spaimă. Înapoi, în colibă, ardea lumânarea. Se auzi o bolboroseală ciudată: metisul plângea. Îşi aminti iarăşi de terenul petrolifer, de băltoacele negre şi băşicile ieşind încet la suprafaţă, spărgându-se şi luând-o de la capăt.

Preotul scăpără un chibrit şi păşi drept înainte – unu, doi, trei paşi, până într-un copac. Un chibrit în acea imensitate întunecată nu însemna mai mult decât un licurici. Şopti *Mula, mula*, temându-se să vorbească mai tare, ca nu cumva să-l audă metisul. De altfel, era puţin probabil ca tălâmbul animal să răspundă în vreun fel. Îl ura; îi ura capul bălăngănit, de mandarin, gura lacomă şi molfăitoare, mirosul de sânge şi urdori. Scăpără un alt chibrit şi porni iarăşi, iar după câţiva paşi se izbi din nou de un copac. În colibă vaierul bolborosit de durere continua. Trebuia să ajungă la Carmen şi de acolo mai departe înainte ca omul să găsească o cale de comunicare cu poliţia. O luă de la început, tăind luminişul – unu, doi, trei, patru – şi dădu de alt copac. Ceva i se mişcă sub picior şi se gândi la scorpioni. Unu, doi, trei şi, brusc, grotescul răget al catârului răsună din întuneric; îi era foame sau poate că mirosise prezenţa altui animal.

Era legat la câţiva iarzi în spatele colibei. Flacăra lumânării nu se mai afla în raza privirii. Chibriturile îi erau pe terminate, dar după alte două încercări găsi catârul. Metisul luase de pe el totul şi ascunsese şaua. Nu mai putea pierde timp cu căutatul. Încălecă şi abia atunci constată cât de problematic îi era să-l facă să se mişte fără măcar o frânghie în jurul gâtului. Încercă să-i răsucească urechile, dar acestea nu erau cu nimic mai sensibile decât nişte clanţe de uşă: stătea împlântat acolo ca o statuie ecvestră. Aprinse un chibrit şi ţinu flacăra în aşa fel ca să-l atingă într-o parte – catârul îşi săltă brusc copitele din spate şi el scăpă jos chibritul. Apoi animalul rămase iarăşi nemişcat, cu capul plecat şi morocănos şi şoldurile mari, antediluviene. O voce spuse acuzator:

— Pleci şi mă laşi să mor aici.

— Prostii, spuse preotul. Mă grăbesc. Te vei simţi bine dimineaţă, dar eu nu pot să mai stau.

Se auzi un fel de foială în întuneric şi apoi o mână i se încleştă iar de piciorul gol.

— Nu mă lăsa singur, spuse vocea. Îţi cer asta… ca unui creştin.

— Nu are ce ţi se întâmpla aici.

— Cum poţi să ştii, cu acel *gringo* pe undeva prin preajmă?

— Nu ştiu nimic despre nici un *gringo*. N-am întâlnit pe nimeni care să-l fi văzut. Şi pe urmă nu-i decât un om – unul ca noi.

— Nu rămân singur. Am o presimţire…

— Foarte bine, spuse preotul obosit, atunci găseşte şaua.

După ce au pus şaua pe catâr, porniră la drum. Metisul se agăţase de scăriţă. Tăceau amândoi. Uneori metisul se împiedica. Iar apoi apărură zorii cenuşii şi falşi. Un sâmbure de crudă satisfacţie mocnea undeva în fundul minţii preotului – acesta era Iuda bolnav, nesigur şi speriat în întuneric. Nu trebuia decât să-i ardă catârului un băţ şi să-l lase lat în pădure. O dată doar îl înţepase cu băţul, forţându-l la un trap obosit, şi se simţise tras, tras înapoi de braţul corciturii aninate de scăriţă. Auzise un geamăt – sunase parcă a „O, Maica Domnului!“ – şi lăsase catârul la pas de voie. Se rugă în gând „Doamne, iartă-mă!“ Hristos murise şi pentru omul acesta: cum putea el pretinde, cu mândria, viciul şi laşitatea lui, că i se cuvenea mai mult decât metisului din moartea aceea? Omul acesta intenţiona să-l vândă pentru bani de care avea nevoie, iar el îl vânduse pe Dumnezeu… pentru ce? Nici măcar pentru adevărata poftă carnală. Întrebă:

— Ţi-e rău? şi nu auzi nici un fel de răspuns.

Descălecă şi spuse:

— Urcă-te. Merg eu pe jos o vreme.

— Mă simt bine, spuse omul cu ură în glas.

— Mai bine urcă-te.

— Crezi că eşti tare bun, spuse omul. Că-ţi ajuţi duşmanii. Aşa-i creştineşte, nu?

— Eşti tu duşmanul meu?

— Asta crezi tu. Crezi că vreau şapte sute de *pesos* – asta-i recompensa. Crezi că un om sărac ca mine nu-şi poate permite să nu spună poliţiei…

— Ai febră.

Omul spuse pe un ton bolnăvicios, de batjocură:

— Ai dreptate, evident.

— Mai bine încalecă.

Omul aproape că se prăvăli: trebui să-l sprijine cu umărul până încălecă. Se aplecă neputincios peste catâr, cu gura aproape în dreptul celei a preotului, suflându-i celuilalt în faţă cu respiraţia lui urât mirositoare.

— Un om sărac n-are de ales, părinte. Căci dacă aş fi un om bogat – doar cu ceva mai bogat –, aş fi bun, spuse el.

Preotul se gândi, brusc şi fără motiv, la Copiii Sfintei Maria, la cum mâncau ei prăjiturele. Chicoti şi spuse:

— Mă îndoiesc.

Dacă asta ar fi bunătate…

— Ce anume ai spus, părinte? Nu ai încredere în mine, îi dădu el bătaie, pentru că sunt sărac şi pentru că nu ai încredere… şi se prăbuşi peste tuiul şeii, respirând greu şi tremurând.

Preotul îl susţinu cu o mână şi astfel înaintară încet spre Carmen. Nu avea rost: acum nu mai putea rămâne acolo. Nu era înţelept nici măcar să intre în sat, pentru că, dacă se afla, cineva urma să-şi piardă viaţa – vor lua un ostatic. Undeva în depărtare croncăni o cioară. Ceaţa se ridica din solul spongios până la înălţimea genunchiului şi el se gândi la lumina lanternei, care se stinsese în nava bisericii pustii, printre mesele pe suporţi. La ce oră croncănesc ciorile? Unul din cele mai ciudate lucruri din lumea de azi era faptul că nu mai erau orologii – putea trece un an fără să auzi unul bătând. Au dispărut o dată cu bisericile şi au rămas ca singure măsuri ale timpului doar zorile cenuşii şi încete şi nopţile precipitate.

Încet, lăsat peste oblânc, metisul deveni vizibil, cu caninii lui galbeni răzbătând afară din gura deschisă. Chiar că-şi merita recompensa, îşi spuse preotul – şapte sute de *pesos* nu era atât de mult, dar probabil că i-ar ajunge să trăiască în sătuleţul acela prăfos şi nenorocit timp de un an întreg. Chicoti din nou; n-ar fi avut cum să ia vreodată în serios complicaţiile destinului şi s-ar putea, se gândi el, ca un an fără probleme să-i mântuiască sufletul omului acesta. Trebuie doar să scoţi la iveală dedesubturile oricărei situaţii şi aceste mici aspecte absurde şi contradictorii ies la iveală, fugind în toate părţile. Se lăsase o clipă pradă disperării şi din asta apăruse un suflet şi-o iubire omenească – nu cea mai bună din iubiri, dar totuşi iubire. Metisul spuse brusc:

— Soarta. Mi-a spus o dată o ghicitoare… că o recompensă…

Îl ţinu pe metis cu fermitate în şa şi merse mai departe. Picioarele îi sângerau, dar în curând se vor bătători. O încremenire ciudată se lăsase peste pădure, ridicându-se de la pământ şi infiltrându-se în ceaţă. Noaptea fusese zgomotoasă, dar acum era tăcere. Era ca un armistiţiu, cu tunurile tăcând de fiecare parte: îţi puteai imagina cum lumea întreagă ascultă ceea ce nu mai auzise până acum – pacea.

O voce spuse:

— *Eşti* preotul acela, nu-i aşa?

— Da.

Era ca şi cum ar fi ieşit amândoi din tranşeele lor puse faţă-n faţă şi s-ar fi întâlnit să fraternizeze pe teritoriul nimănui, printre sârmele ghimpate. Îşi aminti istorisiri despre războiul din Europa – cum în ultimii ani, dintr-un impuls, oamenii ieşiseră uneori să se întâlnească între linii.

— Da, spuse el din nou şi catârul se târî mai departe.

Uneori, în vechile vremuri, când se ocupa de instruirea copiilor, era întrebat de vreun indian mititel, cu ochii negri şi rombici, „Cum arată Dumnezeu?“ şi el dădea un răspuns facil, referindu-se la tata şi la mama sau, poate, în mod mai ambiţios, includea fraţii şi surorile, în încercarea de a sugera ideea tuturor iubirilor şi relaţiilor combinate într-o imensă şi totuşi individuală pasiune… Dar în centrul propriei lui credinţe stătuse întotdeauna convingătorul mister – că am fost făcuţi după chipul lui Dumnezeu. Dumnezeu era părintele, dar El mai era şi poliţistul, criminalul, preotul, maniacul şi judecătorul. Ceva aducând cu Dumnezeu se bălăngănea în laţul spânzurătorii şi se prăbuşea în poziţii ciudate sub gloanţe în curtea unei puşcării sau se contorsiona ca o cămilă în posturile sexului. Stătea în confesional şi asculta ingenuităţile complicate şi murdare cărora chipul lui Dumnezeu le dădea frâu liber. Chipul lui Dumnezeu se bălăngănea acum în sus şi-n jos pe spinarea catârului, cu dinţii galbeni petrecuţi peste buza de jos, şi chipul lui Dumnezeu realizase exasperatul act de revoltă cu Maria în colibă, printre şobolani. Întrebă:

— Te simţi mai bine acum? Nu mai e aşa de frig, nu? Sau aşa de cald?

Şi-şi apăsă mâna cu un fel de protectoare tandreţe pe umerii chipului lui Dumnezeu.

Omul nu răspunse, ci alunecă de pe spinarea ascuţită a catârului, întâi pe o parte, apoi pe cealaltă.

— De-acum n-au mai rămas mai mult de două leghe, spuse preotul încurajator.

Trebuia să se decidă. Carmen îi rămăsese în minte cu o imagine mai limpede decât a oricăruia din celelalte sate sau oraşe din ţară: pajiştea lungă, domoală şi verde ce ducea de la râu la cimitirul de pe o colină micuţă, unde erau îngropaţi părinţii lui. Zidul care înconjura mormintele se prăbuşise: una sau două cruci fuseseră zdrobite de cei care făcuseră exces de zel: un înger îşi pierduse una din aripile de piatră, iar lespezile care scăpaseră întregi se aplecau în unghi ascuţit spre iarba mlăştinoasă. O întruchipare a Maicii Domnului îşi pierduse urechile şi braţele şi stătea asemeni unei Venus păgâne pe mormântul unui negustor de cherestea bogat, azi uitat. Ciudată această furie desfiguratoare, pentru că, desigur, niciodată nu puteai desfigura îndeajuns. Dacă Dumnezeu ar fi arătat ca o broască râioasă, ai fi putut lăsa pământul fără broaşte râioase, dar când Dumnezeu e ca tine însuţi, nu te puteai mulţumi cu figurile de piatră – trebuie să te ucizi şi pe tine însuţi printre lespezi. Întrebă:

— Ţi-ai revenit acum destul ca să rezişti?

Îşi îndepărtă mâna. Cărarea se desfăcea în două – un drum ducea spre Carmen, celălalt spre vest. Îndemnă catârul s-o ia înainte, pe calea ce ducea spre Carmen, biciuindu-l peste coapse.

— Vei fi acolo în două ore, spuse el şi rămase să se uite în urma catârului, care o lua spre locul lui de baştină cu trădătorul cocoşat peste oblânc.

Metisul încercă să se îndrepte de trup.

— Tu unde te duci?

— Îmi vei fi martor, spuse preotul. N-am intrat în Carmen. Dar dacă spui numele meu, ţi se va da de mâncare.

— De ce… de ce…?

Metisul încercă să întoarcă înapoi capul catârului, dar nu avu destulă putere: acesta îşi continuă drumul. Preotul strigă:

— Nu uita. N-am fost în Carmen.

Dar unde altundeva se putea el duce acum? Îi trecu prin minte că mai exista un singur loc în toată ţara unde un om nevinovat nu era în pericol să fie luat ostatic – dar nu putea merge acolo îmbrăcat în hainele acestea…

Corcitura se ţinea din toate puterile de oblânc şi-şi rotea ochii galbeni, implorând:

— Nu mă poţi abandona aici, singur.

Dar ce părăsea el pe cărarea din pădure era mai mult decât acel metis: catârul, dând din capul lui prost, se oprise de-a curmezişul, ca o barieră, între el şi locul în care se născuse. Se simţi ca un om fără paşaport, care este alungat din fiecare port.

Metisul strigă după el:

— Şi mai zici că eşti creştin!

Reuşise cumva să se îndrepte în şa. Începu să strige măscări – o serie absurdă de cuvinte indecente care rămaseră în urmă în pădure asemenea unor lovituri slabe de ciocan. Şopti:

— Dacă ne vom mai întâlni, n-o să poţi da vina *pe mine*…

Desigur, avea toate motivele să fie furios: pierduse şapte sute de *pesos*. Strigă disperat:

— Eu nu uit niciodată o faţă!

1. *Myrrhis odorata* – în general plante perene din familia *Apiaceae (Umbelliferae)*, folosite pentru aromă sau uneori pentru rădăcina lor. Vezi la noi hasmaţuchi, pătrunjel etc. (n. t.).

2. Metis (sp., n. r.).

3. *Finca* – fermă (sp., n. r.).

Capitolul 2

Tinerii şi tinerele se învârteau roată în jurul pieţii în noaptea fierbinte şi electrică – băieţii într-un sens şi fetele în celălalt, fără să vorbească niciodată unii cu ceilalţi. Pe cer, înspre nord, scăpărau fulgere. Părea o ceremonie religioasă care-şi pierduse orice semnificaţie, dar la care încă-şi mai purtau hainele cele mai bune. Uneori un grup de femei mai vârstnice se alătura procesiunii cu ceva mai mult antren şi mai multe râsete, ca şi cum ele şi-ar fi amintit întrucâtva cum erau lucrurile înainte de-a dispărea toate cărţile. Un bărbat cu revolver la şold veghea de pe scările trezoreriei şi un soldat mic şi uscat şedea rezemat de uşa închisorii, cu puşca între genunchi şi umbrele palmierilor aţintite spre el ca o *zareba*[1] de săbii. Lumina ardea la ferestrele unui dentist, lăsând să se vadă scaunul pivotant, pernele roşii de pluş şi paharul de clătit gura de pe micul lui suport, precum şi un scrin mic şi plin cu accesorii. În spatele geamurilor cu plasă de sârmă ale caselor particulare, bunicile se legănau înainte şi înapoi în balansoare, printre fotografii de familie – nimic de făcut, nimic de spus –, îmbrăcate cu prea multe haine, transpirând puţin. Oraşul acesta era capitala statului.

Omul în costumul jerpelit de dril urmărea toate acestea de pe o bancă. Un pluton de poliţişti înarmaţi trecu spre cazărmi călcând fără nici o cadenţă şi cărându-şi armele alandala. Piaţa era luminată la fiecare colţ de mănunchiuri de câte trei globuri unite între ele cu sârme urâte, trase pe deasupra, şi un cerşetor îşi încerca fără succes norocul de la bancă la bancă.

Se aşeză lângă omul în costum de dril şi se porni într-o explicaţie nesfârşită. În atitudinea lui era ceva confidenţial şi în acelaşi timp ameninţător. De-o parte şi de alta, străzile coborau spre râu, în port, şi spre câmpia mlăştinoasă. Spunea că are soţie şi atâţia copii şi că în ultimele câteva săptămâni mâncaseră atât de puţin – se opri apoi şi arătă cu degetul spre costumul de dril al celuilalt:

— Şi astea, spuse el, cât au costat?

— Ai fi surprins să afli cât de puţin.

Brusc, în clipa în care un ceas bătu de nouă şi jumătate, toate luminile se stinseră.

— Asta-i destul să ducă pe oricine la disperare, spuse cerşetorul.

Se uită încoace şi încolo, în timp ce parada se risipea pe deal în jos. Omul în haine de dril se ridică, iar celălalt făcu la fel, luându-se după el spre marginea pieţei: picioarele lui lătăreţe şi desculţe făceau lipa-lipa pe pavaj. Spuse:

— Ce contează pentru dumneavoastră câţiva *pesos*?

— Ah, dacă ai şti cât contează de fapt!

Cerşetorul se simţi afectat.

— Unul ca mine e uneori în stare de orice pentru câţiva *pesos*, zise el.

Acum, că luminile fuseseră stinse în tot oraşul, întunericul parcă-i apropia unul de altul.

— Mă poţi acuza? întrebă cerşetorul.

— Nu, nu. Ar fi ultimul lucru pe care l-aş face.

Orice spunea, tot părea să-i sporească celuilalt iritarea.

— Uneori, spuse cerşetorul, simt c-aş putea ucide…

— Asta, evident, ar fi un lucru foarte rău.

— Ar fi rău dacă iau pe cineva de gât…?

— Mă rog, un om care moare de foame are dreptul, desigur, să supravieţuiască.

Cerşetorul îl privi cu mânie, iar celălalt continuă să vorbească, de parcă ar fi analizat un subiect academic.

— În cazul meu, desigur, nu merită nici pe departe riscul. Tot ce am la viaţa mea sunt exact cincisprezece *pesos* şi şaptezeci şi cinci de *centavos*. N-am mâncat eu însumi de patruzeci şi opt de ore.

— Maică Precistă, spuse cerşetorul, eşti dur ca piatra! N-ai inimă?

Omul în costum de dril chicoti brusc. Celălalt spuse:

— Minţi! De ce n-ai mâncat dacă ai cincisprezece *pesos*?

— Pentru că vreau să cumpăr de ei băutură.

— Ce fel de băutură?

— Din aceea pe care un străin nu ştie cum s-o găsească într-un loc ca ăsta.

— Vrei să spui spirtoasă?

— Da – şi vin.

Cerşetorul veni foarte aproape. Piciorul lui atinse piciorul celuilalt. Puse o mână pe mâneca lui. Ar fi putut fi buni prieteni sau chiar fraţi cum stăteau aşa în întuneric, atât de aproape unul de celălalt. Până şi luminile din case se stingeau acum, iar taximetrele, care în timpul zilei aşteptau la jumătatea coborâşului pentru un câştig care nu părea să apară niciodată, se împrăştiau deja. Luminile roşii ale unuia clipiră şi dispărură dincolo de barăcile poliţiei. Cerşetorul spuse:

— Omule, asta-i ziua ta norocoasă. Cu cât mă plăteşti?

— Pentru ceva de băut?

— Pentru că te pot duce la cineva care-ţi poate da nişte vinars – cel mai fin vinars de Vera Cruz.

— Cu un gât ca al meu, explică omul în dril, ce vreau eu e nişte vin.

— *Pulque* sau *mescal*[2] – omul are de toate.

— Vin?

— Vin de gutui.

— Dau tot ce am – în afară de *centavos*, să zicem – pentru un vin de struguri adevărat, se jură celălalt cu solemnitate.

Undeva la poalele colinei, pe malul râului, se auzi un răpăit de tobă, unu-doi, unu-doi, şi zgomotul picioarelor în marş ce se străduiesc să intre în cadenţă: soldaţii – sau poliţiştii – se întorceau la unitate să se culce.

— Cât? repetă cerşetorul nerăbdător.

— Păi, îţi dau cei cincisprezece *pesos* şi-mi aduci cât vin crezi de cuviinţă.

— Vino cu mine.

Începură să coboare amândoi colina. La colţul la care una din străzi o lua pe lângă farmacie spre cazarmă şi alta în jos spre hotel, chei şi depozitele firmei United Banana Company, omul în dril se opri. Poliţiştii urcau în marş, cu puştile în bandulieră.

— Aşteaptă puţin.

Între aceştia păşea un metis cu doi dinţi ca nişte colţi, ce-i ieşeau peste buză. Omul în dril, stând în umbră, îi urmări cum trec: la un moment dat metisul întoarse capul şi privirile li se întâlniră. Apoi poliţiştii îşi continuară drumul, intrând în piaţetă.

— Să mergem. Repede.

— N-au ei grija noastră. Umblă după un vânat mai mare, spuse cerşetorul.

— Ce caută omul acela între ei, după părerea ta?

— Cine ştie? Un ostatic, probabil.

— Dacă ar fi un ostatic, l-ar fi legat la mâini, nu crezi?

— De unde să ştiu eu?

Avea independenţa aceea ranchiunoasă pe care o găseşti în ţările în care cerşitul e dreptul omului sărac. Întrebă:

— Vrei băutura aceea sau n-o vrei?

— Vreau vin.

— Eu nu pot să spun că are de asta sau de aia. Iei ce este.

O luă pe drumul ce cobora spre râu.

— Nici măcar nu ştiu dacă-i în oraş, spuse el.

Gândacii ieşeau în roiuri, invadând caldarâmul; trosneau sub picioare ca fulgii de porumb şi dinspre râu venea un miros acru de alge. Bustul alb al unui general lucea într-o minusculă grădină publică, toată numai pavaj încins şi praf, şi un dinam electric bâzâia la parterul unicului hotel. Nişte scări largi de lemn, colcăind de gândaci, duceau la primul etaj.

— Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, spuse cerşetorul. Mai mult de-atâta nu se poate.

La primul etaj, un bărbat în pantaloni negri de uniformă şi vestă albă, strâmtă, ieşi din unul din dormitoare cu prosopul pe umăr. Avea o barbă scurtă şi aristocratică şi purta atât bretele, cât şi curea. Undeva mai departe se auzi bolborosind o ţeavă şi gândacii pocneau lovindu-se de un glob dezvelit. Cerşetorul îi spuse ceva bărbatului, insistând, şi la un moment dat, în timp ce vorbeau, lumina se stinse de tot, apoi pâlpâi şi se aprinse iarăşi, de data aceasta mai slabă. Platforma de la capul scărilor era ocupată de o mulţime de balansoare de răchită, răsfirate în dezordine, şi pe o tablă mare de ardezie erau scrise cu cretă numele clienţilor – doar trei, la douăzeci de camere.

Cerşetorul se întoarse la tovarăşul său.

— Domnul, spuse el, nu s-a întors încă. Aşa spune administratorul. Îl aşteptăm să vină?

— Pentru mine timpul n-are nici o importanţă.

Intrară într-un dormitor mare şi gol, cu podele de gresie. Patul mic şi negru din fier părea un obiect uitat de cineva din întâmplare când plecase.

Se aşezară pe el, unul lângă altul, şi aşteptară: gândacii ajungeau până la ei, infiltrându-se prin spărturile plasei de ţânţari.

— E un tip foarte important, spuse cerşetorul. E vărul guvernatorului. Poate să-ţi facă rost de orice, absolut orice. Dar, evident, trebuie să te prezinte cineva în care are încredere.

— Şi în tine are încredere?

— Am lucrat pentru el cândva.

Adăugă franc:

— Trebuie să aibă încredere în mine.

— Guvernatorul ştie care-i treaba?

— Evident că nu. Guvernatorul e un om sever.

Din când în când ţevile gâlgâiau zgomotos.

— Şi de ce-ar avea încredere în mine?

— Eh, oricine recunoaşte un băutor. O să-ţi doreşti să te întorci ca să mai iei. Vinde numai marfă a-ntâia. Mai bine dă-mi mie cei cincisprezece *pesos*.

Îi numără cu atenţie de două ori. Promise:

— Îţi iau o sticlă din cel mai bun vinars de Vera Cruz. O să vezi.

Lumina se stinse şi rămaseră în întuneric; patul scârţâi când unul din ei se mişcă.

— Nu vreau vinars, spuse una din voci. Cel puţin… nu prea mult.

— Dar ce anume vrei?

— Ţi-am spus – vin.

— Vinul e scump.

— Nu contează. Vin sau nimic altceva.

— Vin de gutui?

— Nu, nu. Vin franţuzesc.

— Uneori are vin de California.

— E bun şi acesta.

— Evident că el îl primeşte pe gratis. De la vamă.

Dinamul începu să bâzâie iarăşi dedesubt şi lumina se aprinse din nou, dar era foarte slabă. Uşa se deschise şi administratorul îi făcu un semn cerşetorului. Începu o discuţie lungă. Omul în costum de dril se întinse pe spate în pat. Avea tăieturi pe bărbie în câteva locuri, unde se bărbierise prea insistent. Faţa îi era suptă şi nesănătoasă – părea să fi fost cândva grăsuţ şi

cu faţa rotundă, dar slăbise foarte mult. Avea înfăţişarea unui om de afaceri care trecea prin vremuri grele.

Cerşetorul reveni.

— Domnul e ocupat, dar se va întoarce curând. Administratorul a trimis un băiat să-l caute.

— Unde e?

— Nu poate fi deranjat. Joacă biliard cu şeful poliţiei.

Se întoarse şi el pe pat, strivind doi gândaci sub picioarele goale. Spuse:

— E un hotel a-ntâia. Unde stai? Eşti străin, nu?

— Oh, sunt doar în trecere.

— Domnul acesta e foarte influent. N-ar strica să-i oferi un pahar. La urma urmelor, n-o să-l iei pe tot cu tine. Poţi bea la fel de bine aici ca oriunde în altă parte.

— Aş vrea să păstrez puţin – pentru acasă.

— Tot aia e. După mine, acasă-i acolo unde sunt un scaun şi un pahar.

— Totuşi…

Lumina se stinse iar şi la orizont se văzură fulgerele scăpărând. Tunetul răzbătu prin plasa de ţânţari, venind de foarte departe, ca zgomotul pe care-l auzi din celălalt capăt al oraşului când se desfăşoară lupta de tauri duminicală.

Cerşetorul îl chestionă:

— Cu ce te ocupi?

— Una-alta. Ce găsesc şi pe unde găsesc.

Rămaseră tăcuţi, auzind sunetul unor paşi pe scările de lemn. Uşa se deschise, dar nu putură vedea nimic. O voce blestemă cu năduf şi întrebă:

— Cine-i aici?

Apoi un chibrit scăpără, dezvăluind un maxilar mare, albăstrui, şi iar se stinse. Dinamul îşi reîncepu bâzâiala şi lumina se aprinse. Străinul remarcă plictisit:

— Oh, tu eşti.

— Eu sunt.

Era un bărbat scund, cu o faţă gălbejită şi prea mare, îmbrăcat într-un costum cenuşiu şi strâmt. Sub vesta umflată se putea ghici un revolver.

— N-am nimic pentru tine. Absolut nimic, spuse el.

Cerşetorul traversă încăperea şi începu să-i vorbească stăruitor, pe un ton foarte scăzut: la un moment dat apăsă uşor pantoful lustruit al celuilalt

cu degetele lui desculţe. Bărbatul oftă, îşi umflă obrajii şi măsură patul cu atenţie, ca şi cum s-ar fi temut că aveau planuri cu obiectul de mobilier. Apoi se adresă oţărât celui în costum de dril:

— Deci vreţi ceva vinars de Vera Cruz, nu? E ilegal.

— Nu vinars. Nu vreau vinars.

— Nu vă mulţumiţi cu nişte bere?

Veni plin de sine şi autoritar în mijlocul încăperii, iar pantofii îi scârţâiau pe gresie. Vărul guvernatorului.

— Aş putea pune să vă aresteze, ameninţă el.

Omul în costum de dril se ploconi formal.

— Desigur, excelenţa voastră.

— Credeţi că n-am altceva mai bun de făcut decât să potolesc setea fiecărui cerşetor căruia-i dă prin cap…?

— Nu v-aş fi deranjat niciodată dacă omul acesta n-ar fi…

Vărul guvernatorului scuipă pe plăcile de gresie.

— Dar dacă excelenţa voastră aşa pofteşte, pot pleca…

Acesta se răsti:

— Nu sunt un om dur. Încerc întotdeauna să le fiu de folos semenilor mei… când îmi stă în puteri şi nu deranjează. Am o anumită poziţie, trebuie să înţelegi. Băuturile acestea îmi parvin pe cale legală.

— Evident.

— Şi trebuie să încasez cât m-au costat.

— Evident.

— Altfel aş fi un om ruinat.

Se apropie de pat, păşind grijuliu, de parcă l-ar fi strâns pantofii, şi începu să scoată cuvertura.

— Eşti o gură spartă? întrebă el peste umăr.

— Ştiu să păstrez un secret.

— Nu mă deranjează dacă le spui celor care trebuie.

În saltea exista o ruptură largă. Scoase afară un smoc de paie şi-şi vârî iarăşi mâna acolo. Omul în costum de dril privi cu falsă indiferenţă în altă parte, spre grădina publică, spre malurile întunecate şi noroioase, spre catargele ambarcaţiunilor cu pânze. Fulgerele şfichiuiau cerul dincolo de ele, iar tunetul venea tot mai aproape.

— Uite, spuse vărul guvernatorului. Asta-i ce-ţi pot da. Marfă a-ntâia.

— De fapt eu nu vreau vinars.

— Trebuie să primeşti ce este.

— Atunci înapoiaţi-mi mai bine cei cincisprezece *pesos*.

Vărul guvernatorului exclamă tăios:

— *Cincisprezece pesos*.

Cerşetorul începu să dea cu repeziciune explicaţii, cum că domnul voia să cumpere şi vin, şi vinars: începură să se certe aprins, cu voce scăzută, acolo lângă pat, în privinţa preţului. Vărul guvernatorului spuse:

— Vinul e foarte greu de obţinut. Îţi pot da două sticle de vinars.

— Una de vinars şi una de…

— E cel mai bun vinars de Vera Cruz.

— Dar eu sunt băutor de vin… nu vă daţi seama cum tânjesc după un strop de vin.

— Vinul mă costă o mulţime de bani. Cât mai poţi da?

— Mai am numai şaptezeci şi cinci de *centavos* la sufletul meu.

— Ţi-aş putea da o sticlă de tequila.

— Nu, nu!

— Încă cincizeci de *centavos* atunci… Va fi o sticlă mare.

Începu să scotocească iarăşi prin saltea, scoţând afară paiele. Cerşetorul îi făcu cu ochiul omului în dril şi mimă gestul scoaterii dopului şi al umplerii paharului.

— Uite, spuse vărul guvernatorului, asta sau basta.

— Oh, o iau!

Brusc, vărul guvernatorului nu mai fu deloc ursuz. Îşi frecă mâinile şi spuse:

— O noapte sufocantă. Ploile vor veni devreme anul acesta, cred.

— Poate că excelenţa voastră îmi face onoarea să servească un pahar de vinars pentru a cinsti afacerea noastră.

— Bine, bine… poate…

Cerşetorul deschise uşa şi ceru energic să se aducă pahare.

— A trecut multă vreme de când n-am mai băut un pahar de vin, mărturisi vărul guvernatorului. Poate că-i mai potrivit pentru un toast.

— Sigur, spuse omul în costum de dril, cum doreşte excelenţa voastră.

Privi cu o expresie de nelinişte dureroasă cum e scos dopul.

— Dacă-mi permiteţi, cred că eu voi servi vinars, spuse el şi zâmbi strâmb, cu un efort, urmărind cum scade nivelul vinului.

Toastară toţi trei, unul către celălalt, şezând pe pat. Cerşetorul bea vinars.

— Sunt mândru de acest vin. E un vin bun. Cel mai bun vin californian, spuse vărul guvernatorului.

Cerşetorul trase cu ochiul şi făcu un gest cu mâna, iar omul în dril spuse:

— Încă un pahar, excelenţa voastră – sau pot să vă recomand acest vinars?

— E un vinars bun, dar cred că iau mai degrabă încă un pahar cu vin.

Umplură iar paharele. Omul în dril vorbi din nou:

— Vreau să iau cu mine ceva din vinul acesta – pentru mama mea. Îi place să bea câte un pahar.

— N-are gusturi rele, spuse vărul guvernatorului, golindu-şi-l pe al său. Aşadar, ai o mamă?

— Nu avem cu toţii?

— Ah, eşti norocos! A mea e moartă.

Mâna i se abătu spre sticlă şi o înşfăcă.

— Uneori îi simt lipsa. Îi zic „mica mea prietenă".

Înclină sticla.

— Permiteţi?

— Desigur, excelenţa voastră, spuse celălalt disperat, luând o înghiţitură lungă de vinars.

— Şi eu am o mamă, spuse cerşetorul

— Cui îi pasă? răspunse iritat vărul guvernatorului.

Se lăsă pe spate şi patul scârţâi. Vorbi iarăşi:

— Întotdeauna am fost de părere că o mamă e un prieten mai bun decât tatăl. Ea ne învaţă să fim paşnici, buni, milostivi… La aniversarea morţii ei, mă duc întotdeauna cu flori la mormânt.

Omul în costum de dril îşi înăbuşi politicos un sughiţ. Spuse:

— Oh, dacă aş putea şi eu…

— Dar spuneaţi că mama dumneavoastră trăieşte!

— Am crezut că vorbeaţi despre bunică.

— Cum adică? Nici nu mi-o amintesc pe bunica.

— Nici eu.

— Eu mi-o amintesc pe a mea, spuse cerşetorul.

— Vorbeşti prea mult, îl apostrofă vărul guvernatorului.

— Poate să-l trimit mai bine să împacheteze vinul… Pentru reputaţia excelenţei voastre, nu trebuie să fiu văzut cu…

— Staţi, staţi! Nu-i nici o grabă. Sunteţi foarte bine venit aici. Tot ce-i în încăperea aceasta vă stă la dispoziţie. Beţi un pahar cu vin.

— Mai degrabă vinars…

— Atunci, cu permisiunea dumneavoastră…

Înclină sticla: din ea se vărsă puţin peste cearşafuri.

— Despre ce vorbeam?

— Despre bunicile noastre.

— Nu cred că despre asta vorbeam. Pe-a mea nici nu mi-o pot aminti. Primul lucru din viaţă pe care mi-l amintesc…

Se deschise uşa. Administratorul anunţă:

— Şeful poliţiei urcă scările.

— Excelent. Condu-l aici.

— Sunteţi sigur?

— Evident. E un tip de treabă.

Le spuse celorlalţi:

— Dar la biliard nu poţi avea încredere în el.

Un bărbat mare şi corpolent, într-o flanelă de corp, pantaloni albi şi centură cu revolver, apăru în cadrul uşii. Vărul guvernatorului îl pofti:

— Intră! Hai, intră! Cum mai stai cu durerea de dinţi? Vorbeam despre bunicile noastre.

Apoi îi spuse pe un ton răstit cerşetorului:

— Fă loc pentru *jefe*.

Jefe stătea în cadrul uşii, privindu-i uşor încurcat. Spuse:

— Măi, măi…

— Avem o mică petrecere particulară. Vreţi să participaţi? Ar fi o onoare pentru noi.

Faţa şefului se lumină brusc la vederea vinului.

— Sigur că da. Puţină bere nu pică niciodată rău.

— Asta aşa e. Dă-i lui *jefe* un pahar de bere.

Cerşetorul umplu propriul pahar cu vin şi i-l întinse. *Jefe* luă şi el un loc pe pat şi goli paharul: apoi luă el însuşi sticla.

— E o bere bună. Foarte bună bere. Asta-i singura sticlă? întrebă el.

Omul în dril îl urmări cu o nelinişte îngheţată.

— Mă tem că e singura.

— *Salud*!

— Şi, începu vărul guvernatorului, despre ce discutam?

— Despre primul lucru pe care vi-l amintiţi, spuse cerşetorul.

— Primul lucru pe care mi-l pot aminti, începu *jefe* pe îndelete… Dar omul acesta nu bea.

— Voi servi puţin vinars.

— *Salud*!

— *Salud*!

— Primul lucru pe care mi-l pot aminti cu claritate este prima împărtăşanie. Ah, emoţia ce-o simţeam în suflet, părinţii în jurul meu…

— Păi câţi părinţi aveai?

— Doi, evident.

— N-aveau cum să fie în jurul tău. Ai fi avut nevoie de cel puţin patru… Ha, ha!

— *Salud*!

— *Salud*!

— Nu, dar aşa cum spuneam, viaţa are ironiile ei. A fost o datorie dureroasă pentru mine să văd cum acel preot care-mi dăduse prima împărtăşanie e împuşcat. Era un om bătrân. Nu mi-e ruşine să vă spun că am plâns. Consolarea mea este că probabil e deja un sfânt şi se roagă pentru noi. Nu oricine are parte de rugăciunile unui sfânt.

— Un mod neobişnuit de a…

— Dar viaţa e atât de plină de mister.

— *Salud*!

Omul în costum de dril întrebă:

— Un pahar de vinars, *jefe*?

— A mai rămas atât de puţin în sticlă, că poate îl…

— Voiam foarte mult să-i duc puţin şi mamei mele.

— Oh, o picătură, cât a rămas? Ar fi o insultă să i-o duci. Sunt doar drojdiile.

Şi-l turnă în pahar şi chicoti:

— Dacă poţi spune despre bere că ar avea drojdii.

Apoi se opri cu sticla deasupra paharului şi spuse uluit:

— Ce se-ntâmplă, omule, plângi?

Toţi trei îl priviră pe omul în dril cu gurile puţin căscate. Acesta spuse:

— Întotdeauna-mi vine aşa… vinarsul. Scuzaţi-mă, domnilor. Mă îmbăt foarte repede şi apoi văd…

— Vezi… ce?

— Oh, nu ştiu! Toată speranţa lumii risipită.

— Omule, eşti un poet.

Cerşetorul spuse:

— Un poet e sufletul ţării sale.

Fulgerele acoperiră ferestrele ca nişte cearşafuri albe şi tunetul se sparse brusc deasupra capetelor lor. Unicul glob pâlpâi şi aproape că se stinse sus, lângă tavan.

— Asta înseamnă veşti rele pentru oamenii mei, spuse *jefe*, călcând pe un gândac care se apropiase prea mult.

— De ce veşti rele?

— Ploile venite atât de devreme. Pentru că sunt în urmărire.

— Acel *gringo*…?

— El nu prea contează, dar guvernatorul a aflat că încă mai există un preot şi tu ştii cum reacţionează el la aşa ceva. Dacă ar fi după mine, l-aş lăsa pe sărmanul om în pace. Va pieri de foame, va muri de febră sau va renunţa. Nu poate face prea mult bine – sau prea mult rău. Nici măcar nu şi-a dat seama nimeni de prezenţa lui până acum câteva luni.

— Va trebui să vă grăbiţi.

— Oh, practic n-are nici o şansă. Decât dacă trece graniţa. Avem un om care-l cunoaşte. A vorbit cu el, a petrecut o noapte cu el. Dar hai să vorbim despre altceva. Cui îi face plăcere să fie poliţist?

— Unde crezi c-o fi?

— N-o să mă crezi.

— Adică?

— E aici – în oraş, vreau să spun. Asta-i deducţia mea. Pentru că, de când am început să luăm ostatici din sate, nu există alt loc în care… L-au alungat, nu mai au nevoie de el. Aşa că omul, după cum v-am spus, a ajuns ca un câine vagabond. Dăm noi peste el într-o bună zi şi apoi…

Omul în costum de dril spuse:

— A fost nevoie să ucideţi mulţi ostatici?

— Nu încă. Trei sau patru, poate. Ei, uite că se termină şi ultima picătură de bere. *Salud*!

Puse cu regret paharul jos.

— Poate că acum aş gusta o picătură din ce ai acolo… Sidral, să zicem?
— Da. Sigur că da.
— Ne-am mai întâlnit până acum? Faţa dumitale mi-e cumva…
— Nu cred că am avut onoarea.
— Uite încă un mister, spuse *jefe*, întinzându-şi un picior lung şi grăsuliu şi împingându-l încet pe cerşetor spre capătul patului, impresia aceasta că ai văzut unii oameni – şi unele locuri – încă dinainte. S-a întâmplat într-un vis sau într-o viaţă trecută? L-am auzit cândva pe un doctor spunând că-i ceva legat de focalizarea privirii. Dar ăla era un yankeu. Un materialist.
— Îmi amintesc că o dată… începu vărul guvernatorului.
Fulgerul scăpără deasupra portului şi tunetul bubui peste acoperiş. Aşa era atmosfera în întreg statul – furtună afară şi discuţii care nu mai conteneau. Cuvinte precum „misterios“ şi „suflet“ şi „sursa vieţii“ reveniră mereu în discuţie în timp ce stăteau aşa, pe pat, şi discutau, fără a avea nimic de făcut, nimic în ce să creadă, nicăieri unde să se ducă.
Omul în costum de dril spuse:
— Cred că ar fi vremea să plec.
— Unde?
— Oh… la prieteni, spuse el vag, schiţând cu mâinile o lume largă plină de prieteni posibili.
— Luaţi mai bine băutura cu dumneavoastră, spuse vărul guvernatorului şi recunoscu: La urma urmelor, dumneavoastră aţi plătit pentru ea.
— Mulţumesc, excelenţă.
Îşi luă sticla de vinars. Mai erau vreo trei degete de băutură în ea. Sticla de vin, desigur, era deja goală.
— Ascunde-o, omule, ascunde-o, spuse supărat vărul guvernatorului.
— Oh, desigur, excelenţa voastră, o să am grijă.
— Nu trebuie să-i spui excelenţă, interveni *jefe*.
Dădu glas unui fel de muget de râs şi-l împinse pe cerşetor de pe pat drept pe podea.
— Nu, nu, dar asta chiar că-i….
Se strecură cu precauţie afară, cu urme uscate de lacrimi pe sub ochii inflamaţi şi roşii, şi din hol auzi cum începe iarăşi conversaţia – „misterios“, „suflet“ –, desfăşurându-se interminabil şi fără sens.

Gândacii dispăruseră: după câte se părea, îi măturase ploaia: aceasta cădea perpendicular, cu un fel de intensitate măsurată, ca şi cum ar fi bătut cuie într-un capac de sicriu. Dar aerul nu se limpezise: sudoarea şi ploaia se amestecau în veşminte. Preotul stătu câteva secunde în uşa hotelului, cu dinamul bâzâind în spatele lui, apoi ţâşni cale de câţiva iarzi la alt portal şi ezită, privind dincolo de bustul generalului, la cele câteva bărci amarate şi la o barjă veche, cu coş de tablă. Nu avea unde să se ducă. Ploaia nu intrase în calculele sale: socotise că va pierde cumva vremea prin port, dormind pe băncile de pe lângă râu.

Doi soldaţi ce se certau amarnic coborau strada spre chei – ignorau ploaia care se pogora peste ei, ca şi cum n-ar fi avut nici o importanţă, ca şi cum lucrurile ar fi mers oricum atât de rău, încât nu mai conta… Preotul se împinse cu spatele în uşile de lemn de care se rezema, nişte uşi de crâşmă care-i veneau doar până la genunchi, şi intră într-un spaţiu ferit de ploaie: piramide din sticle de limonadă carbogazoasă şi o singură masă de biliard, cu scorul ţinut prin inele puse pe sârmă, trei sau patru bărbaţi – careva îşi lăsase centura cu pistolul pe bar. Preotul se mişcă oarecum prea repede şi se lovi de cotul omului care tocmai executa o lovitură. Acesta se întoarse furios: „Mama dracului!“ Era un bărbat care aparţinea Cămăşilor Roşii. Nu exista siguranţă nicăieri, nici măcar pentru un moment?

Preotul îşi ceru cu umilinţă scuze, trăgându-se înapoi spre uşă, dar şi de data aceasta prea repede – buzunarul lui atinse peretele şi sticla de vinars scoase un clinchet. Trei sau patru feţe se întoarseră spre el cu amuzament răutăcios: era un străin şi urmau să se distreze.

— Ce ai acolo în buzunar? întrebă cel din Cămăşile Roşii.

Era un tânăr care nu avea mai mult de douăzeci de ani, cu dinţi de aur şi gura strâmbându-i-se dispreţuitoare.

— Limonadă, spuse preotul.

— Şi ce treabă ai să porţi limonada cu dumneata?

— O beau noaptea – cu chinină.

Cămaşă Roşie se ridică fudul şi împunse buzunarul cu capătul gros al tacului.

— Limonadă, eh?

— Da, limonadă.

— Ia să vedem noi limonada.

Se întoarse mândru spre ceilalţi şi spuse:

— Pot mirosi un contrabandist de la zece paşi.

Îşi vârî mâna în buzunarul preotului şi trase afară sticla de vinars.

— Iată, zise el. Nu v-am spus…?

Preotul se trase în uşile batante şi ajunse afară, în ploaie.

— Puneţi mâna pe el!

Se distrau de minune.

Era deja în stradă şi urca spre piaţetă, luând-o la stânga şi apoi iar la dreapta. Avea noroc că străzile erau întunecoase şi luna ascunsă după nori. Câtă vreme se ţinea departe de geamurile luminate, era aproape invizibil – îi putea auzi cum strigau unul la altul. Nu renunţau: distracţia era mai mare decât la biliard: undeva sună un ţignal – poliţia împresura locul.

Acesta era oraşul în care avusese ambiţia să fie promovat, lăsând justificate datorii în Concepción: în timp ce cotea ba în stânga, ba în dreapta, se gândi la catedrală şi la Montez şi la un monsenior pe care-l cunoscuse cândva. Ceva din străfunduri – dorinţa de-a scăpa – dădea o tentă de umor momentan şi terifiant întregii situaţii. Chicoti şi gâfâi şi iarăşi chicoti. Îi putea auzi strigând şi fluierând în întuneric, iar ploaia continua să cadă; se izbea şi sărea din pardoseala de beton a acelui fronton inutil care fusese cândva catedrala (era prea zăpuşeală pentru jocul de pelotă şi câteva leagăne de fier atârnau la capăt ca nişte spânzurători). O luă din nou în jos: îi venise o idee.

Strigătele ajunseră la doi paşi şi dinspre râu se apropia un nou grup de oameni. Aceştia îşi urmăreau vânătoarea în mod metodic – o putea spune după pasul lor măsurat. Poliţia, potera oficială. Se afla între două partide – amatorii şi profesioniştii. Dar ştia uşa – o împinse, ea se deschise, preotul intră repede în *patio* şi-o închise în urma lui.

Rămase gâfâind în întuneric, auzind cum paşii se apropiau în susul străzii, în timp ce ploaia se scurgea în jos. Apoi îşi dădu seama că de la fereastră îl privea cineva, o faţă mică şi ofilită, ca unul din acele capete conservate pe care le cumpără turiştii. Se apropie de zăbrele şi chemă:

— *Padre* José?

— Acolo.

O a doua faţă se ivi peste umărul celuilalt, luminată nesigur de flacăra unei lumânări, apoi o a treia: feţele răsăriră ca legumele. Putea simţi cum îl privesc când traversă în plescăieli curtea, întorcându-se şi bătând la o uşă.

Timp de o secundă sau două nu-l recunoscu pe *padre* José în cămaşa lui de noapte absurdă şi umflată, ţinând o lampă în mâini. Ultima oară când îl văzuse fusese atunci, la conferinţă, aşezat în rândul din spate şi muşcându-şi unghiile, fiindu-i frică să nu fie remarcat. Nu era nevoie: nimeni din aferatul personal al catedralei nu ştia nici măcar cum îl cheamă. Era ciudat, când te gândeai că acum îşi câştigase un fel de celebritate mai mare ca a lor.

— José, spuse el în şoaptă, clipind în sus, spre el, din bezna care clipocea.

— Cine-i acolo?

— Nu-ţi aminteşti de mine? Desigur, au trecut deja mulţi ani… Nu-ţi aminteşti conferinţa de la catedrală…?

— O, Dumnezeule! spuse *padre* José.

— Mă caută. M-am gândit că măcar pentru noaptea asta ai putea…

— Pleacă, spuse *padre* José, pleacă!

— Ei nu ştiu cine sunt. Cred că sunt un contrabandist cu alcool – dar la secţie vor şti.

— Nu vorbi atât de tare. Soţia mea…

— Arată-mi doar o ascunzătoare, şopti el.

Începuse să-l cuprindă iarăşi teama. Probabil că efectul vinarsului trecea (era imposibil să rămâi beat multă vreme în climatul acela cald şi umed: alcoolul ieşea iarăşi pe la subsuori: picura de pe frunte) ori poate că dorinţa de-a rămâne în viaţă, care acţionează periodic, îi revenea. În viaţă – orice fel de viaţă.

În lumina lămpii, faţa lui *padre* José dezvălui grimasa urii. Întrebă:

— De ce ai venit la mine? De ce crezi că…? Dacă nu pleci, chem poliţia. Ştii ce fel de om sunt.

Pledă cu blândeţe:

— Eşti un om bun, José. Am ştiut întotdeauna lucrul acesta.

— Dacă nu pleci, strig.

Încercă să-şi amintească vreun motiv pentru care José l-ar urî. Din stradă se auzeau voci, certuri, o bătaie în uşă. Cercetau oare prin case? Spuse:

— Dacă te-am supărat vreodată, *padre* José, iartă-mă. Am fost îngâmfat, mândru, arogant – un preot rău. În inima mea am ştiut dintotdeauna că erai mai bun ca mine.

— Du-te, ţipă José la el, du-te! Nu vreau martiri aici! Eu nu mai aparţin Bisericii. Lasă-mă în pace! Sunt bine aşa cum sunt.

Încercă să-şi adune veninul într-un scuipat şi să-l împroaşte fără putere în faţa celuilalt: flegma nici nu ajunse până la el, ci căzu neputincioasă prin aer.

— Du-te şi mori cât mai repede. Este datoria ta! spuse José şi trânti uşa.

Uşa curţii interioare se deschise brusc şi poliţia se ivi în cadrul ei. Mai apucă, într-o străfulgerare, să-l vadă pe *padre* José pândind la o fereastră şi apoi o formă enormă, în cămaşă de noapte, îl apucă şi-l trase de-acolo, răpindu-l, ca un duh păzitor, din dezastruoasa luptă omenească.

— El e, spuse o voce.

Era tânărul din Cămăşile Roşii. Deschise palma şi lăsă să-i cadă un mic ghemotoc de hârtie lângă zidul lui *padre* José: era ca o capitulare finală a unui întreg trecut.

Ştiu că este începutul sfârşitului – după toţi aceşti ani. În timp ce îi scoteau sticla de vinars din buzunar, începu să rostească în gând o rugăciune de pocăinţă, dar gândul nu-i putea sta la ea. Aceasta e falsitatea pocăinţei pe patul de moarte – penitenţa e fructul unei pregătiri şi discipline îndelungate: frica nu-i destul. Încercă să-şi concentreze mintea, ruşinat, la copila lui, dar reuşi să se gândească la ea doar cu un fel de dragoste flămândă. Ce se va alege de ea? Şi păcatul însuşi era atât de vechi, încât – ca într-o imagine veche – diformul pălise, lăsând în loc un fel de graţie. Cel din Cămăşile Roşii sparse sticla de pavajul de piatră şi mirosul de alcool se răspândi peste tot în jur, deşi nu foarte puternic: nu rămăsese prea mult.

Apoi îl luară. Acum, că-l prinseseră, îl tratau oarecum prieteneşte, făcând haz de încercarea lui de-a scăpa, în afară de tânărul din Cămăşile Roşii a cărui lovitură la biliard o ruinase. Nu putu răspunde în nici un fel glumelor lor: simţul conservării îi stătea de-a curmezişul minţii ca o obsesie ce-l îngrozea. Când vor descoperi oare cine este cu adevărat? Când va ajunge faţă-n faţă cu metisul sau cu locotenentul care deja îl interogase? Se deplasau în grup, urcând cu încetineală strada spre *plaza*. Un pat de puşcă se izbi de pământ în faţa secţiei în timp ce ei îşi făceau intrarea. O lampă mică fumega pe peretele murdar, văruit în alb; în curte atârnau hamace care se strângeau în jurul trupurilor adormite ca plasele în care se leagă orătăniile.

— Poţi să te aşezi aici, îi spuse unul din oameni, împingându-l camaradereşte spre bancă.

Totul părea irevocabil. Santinela se perinda încoace şi încolo prin faţa uşii, iar în curte, printre hamace, continua murmurul neîncetat al somnului.

Cineva i se adresa: se holbă neajutorat în sus.

— Ce?

Părea că tocmai se desfăşura o dispută între cei de la poliţie şi cel din Cămăşile Roşii, dacă cineva anume să fie sau nu deranjat.

— Dar e de datoria lui, o ţinea una şi bună cel din Cămăşile Roşii: avea dinţi de iepure în faţă.

Ameninţă:

— Voi raporta guvernatorului.

Un poliţist întrebă:

— Îţi recunoşti vinovăţia, nu?

— Da, răspunse preotul.

— Iată. Ce altceva mai vrei? Amenda este de cinci *pesos*. De ce să mai deranjăm pe cineva?

— Şi cine se alege cu cei cinci *pesos*, eh?

– Asta nu e treaba ta.

Preotul spuse brusc:

— Nimeni nu se alege.

— Nimeni?

— Am doar douăzeci şi cinci de *centavos* la sufletul meu.

Uşa uneia din încăperile interioare se deschise şi afară ieşi un locotenent. Acesta întrebă:

— Ce-i cu toată hărmălaia asta, pentru numele lui Dumnezeu?

Poliţistul luă dezordonat şi fără zel poziţia de drepţi.

— Eu am prins un om care avea alcool asupra lui, spuse cel din Cămăşile Roşii.

Preotul stătea cu privirile ţintuite în pământ. „Pentru că l-au răstignit… răstignit… răstignit…“ Căinţa încerca zadarnic să spargă zidul vorbelor din ritual. Nu simţea emoţie, ci doar frică.

— Ei, spuse locotenentul, şi care-i treaba dumitale? Noi prindem cu zecile.

— Să-l aducem înăuntru? întrebă unul din oameni.

Locotenentul aruncă o privire spre figura chircită şi servilă de pe bancă.

— Ridică-te, spuse el.

Preotul se ridică. Acum, îşi spuse el, acum… Înălţă privirile. Locotenentul se uita în altă parte, prin uşa dincolo de care santinela se târşâia încoace şi încolo. Faţa lui întunecată şi uscăţivă păru scoasă din fire, hărţuită…

— N-are bani, spuse unul dintre poliţişti.

— Sfântă Precistă, se repezi locotenentul, nu vă pot învăţa odată…?

Făcu doi paşi spre santinelă şi se întoarse.

— Căutaţi-l. Şi dacă nu are bani, băgaţi-l într-o celulă. Daţi-i ceva de lucru.

Ieşi afară şi brusc. ridicând palma, lovi santinela peste ureche.

— Ţi-e somn, ai? spuse. Păşeşte mai cu demnitate… cu demnitate, repetă el, în timp ce micuţa lampă cu acetilenă afuma peretele văruit în alb şi mirosul de urină răzbătea dinspre curte şi oamenii zăceau în hamacele lor ca prinşi şi cetluiţi în nişte plase.

— Să-i luăm numele? întrebă sergentul.

— Da, evident, spuse locotenentul, fără să-l privească, trecând iute şi nervos pe lângă lampă şi ieşind în curte.

Stătu acolo fără a se adăposti, cu ploaia căzând pe uniforma lui spilcuită. Arăta ca un om pe care-l chinuia un gând: parcă se afla sub influenţa unei pasiuni secrete care-i distrusese rutina vieţii. Se întoarse. Nu putea sta liniştit.

Sergentul îl împinse pe preot înainte, în încăpere. Un calendar colorat, comercial, atârna pe peretele pe care varul alb se cojea în straturi – o metisă cu piele maronie, în costum de baie, făcea reclamă unei mărci de apă minerală. Cineva scrisese pe el, cu un scris îngrijit şi profesoral, un aforism facil şi încrezut, cum că omul n-ar avea de pierdut altceva decât lanţurile.

— Numele? întrebă sergentul.

Înainte de-a se fi putut controla, răspunsese deja:

— Montez.

— Domiciliul?

Spuse un sat la întâmplare: era absorbit de propria lui imagine. Se afla acolo, printre rochiile albe şi scrobite de la prima împărtăşanie. Cineva trasase un cerc în jurul feţei lui ca s-o marcheze. Pe perete se mai afla un chip – acel *gringo* din San Antonio, Texas, urmărit pentru omor şi jefuirea unei bănci.

— Presupun, spuse grijuliu sergentul, că băutura ai cumpărat-o de la un străin…

— Da.

— Pe care nu-l poţi identifica?

— Nu.

— Aceasta-i procedura, spuse aprobator sergentul: era evident că nu voia să stârnească nimic.

Îl apucă pe preot destul de strâns de braţ şi îl conduse afară şi apoi de-a curmezişul curţii. Avea o cheie mare, ca acelea folosite ca simbol în scenetele morale sau în basmele dramatizate. Câţiva bărbaţi adormiţi se mişcară în hamacele lor – un maxilar mare şi nebărbierit atârna peste margine precum ceva rămas nevândut pe tejgheaua unui măcelar: o ureche mare, sfâşiată: o coapsă dezgolită şi păroasă. Se întreba când va apărea faţa metisului, înfierbântată de plăcerea recunoaşterii.

Sergentul deschise o uşă mică din zăbrele şi izbi cu cizma în ceva întins de-a curmezişul pragului. Spuse:

— Sunt băieţi buni, toţi cei de aici sunt băieţi buni.

Apoi îşi croi iar drum cu cizma. În aer zăcea un miros greu şi cineva plângea în întunericul total.

Preotul zăbovi pe prag, încercând să vadă ceva în beznă. Spuse:

— Mi-e foarte sete. N-aş putea bea puţină apă?

Duhoarea îi năvăli în nări şi stomacul i se întoarse pe dos.

— Dimineaţă, spuse sergentul. Ai băut destul acum.

Şi, punând o mână mare şi deferentă pe spinarea preotului, îl împinse înăuntru, apoi trânti uşa. Acesta călcă peste o mână, peste un braţ, şi, apăsându-şi faţa de zăbrele, protestă:

— Nu este loc! Nu văd nimic! Cine sunt oamenii aceştia?

Afară, printre hamace, sergentul începu să râdă.

— *Hombre*, spuse el, *hombre*, n-ai mai fost până acuma în puşcărie?

1. Zareba – palisadă formată din arbuşti deşi (sp., n. r.).

2. Băuturi alcoolice mexicane făcute din sucul diferitelor agave (cum ar fi *Agave atrovirens*) (n. t.).

Capitolul 3

O voce de lângă piciorul lui îl întrebă:

— N-ai o ţigară?

Se trase brusc înapoi şi călcă pe un braţ. O voce se răsti poruncitor „Apă, repede!“, ca şi cum cel în cauză era convins că-l poate lua pe-un străin pe nepregătite, făcându-l să se execute.

— N-ai o ţigară?

— Nu.

Bâigui:

— N-am absolut nimic.

I se păru că simte ostilitatea născându-se peste tot în jurul său. Făcu iarăşi o mişcare. Cineva îl atenţionă:

— Ai grijă la găleată.

De la găleată venea duhoarea. Rămase perfect nemişcat şi aşteptă să-i revină vederea. Afară ploaia începea să se oprească: cădea fără ritm şi tunetul se îndepărta. Puteai număra acum până la patruzeci între scăpărarea fulgerului şi bubuitul tunetului. La jumătatea drumului spre mare sau la jumătatea drumului spre munţi. Cercetă în jur cu piciorul, încercând să găsească destul spaţiu ca să se aşeze, dar părea să nu existe nici măcar un locşor. La scăpărarea fulgerului, putu vedea hamacele de la capătul curţii.

— Ai ceva de mâncare? întrebă o voce şi, cum nu răspunse, repetă: Ai ceva de mâncare?

— Nu.

— Ai ceva bani? întrebă altă voce.

— Nu.

Brusc, de la o distanţă de vreo cinci picioare veni un ţipăt slab, de femeie. O voce obosită spuse:

— Nu poţi să te abţii?

Prin fojgăiala mişcărilor obscure răzbătură iarăşi acele ţipete înăbuşite, care nu erau de durere. Îşi dădu seama că plăcerea îşi găsise locul chiar şi în

această aglomerată întunecime. Întinse iarăşi piciorul şi începu să-şi găsească drumul, inci cu inci, îndepărtându-se de zăbrele. În afară de vocile omeneşti, putea percepe încă un zgomot care se desfăşura continuu: ceva ca o mică maşinărie, o curea electrică reglată la un anumit tempo. Umplea orice interval de linişte mai puternic ca respiraţia omenească. Erau ţânţarii.

Se depărtase probabil la vreo şase picioare de zăbrele şi ochii lui începeau să distingă capete – poate că se limpezea cerul: acestea păreau suspendate în jurul lui ca tigvele. O voce întrebă:

— Cine eşti?

Nu răspunse nimic, simţind cum îl invadează panica. Brusc, îşi dădu seama că ajunsese la peretele din spate: piatra era umedă la pipăit. Celula nu putea avea mai mult de douăsprezece picioare lungime. Constată că dacă îşi ţinea picioarele strânse sub el, avea loc să se aşeze. Un bătrân i se lăsă pe umăr: îşi trăda vârsta după uşurătatea ca de pană a oaselor şi după fâlfâitul slab şi inegal al respiraţiei. Era cineva fie aproape de naştere, fie de moarte – şi în locul acesta nu avea cum să nimerească un copil. Bătrânul vorbi brusc:

— Tu eşti, Catarina? şi respiraţia continuă cu un oftat lung şi răbdător, de parcă omul ar fi aşteptat de foarte multă vreme şi nu-şi mai putea permite să aştepte.

Preotul spuse:

— Nu. Nu-i Catarina.

Când vorbi el, toată lumea tăcu brusc, ascultând, de parcă ceea ce spunea era important: apoi vocile şi mişcările se porniră iar. Dar sunetul propriei voci, sentimentul comunicării cu cineva de lângă el îl calmă.

— N-ai cum fi, spuse bătrânul. Nici n-am crezut cu adevărat c-ai putea fi. Ea nu va mai veni.

— E vorba de soţia ta?

— Ce spui acolo? N-am nici o soţie.

— Catarina?

— E fiica mea.

Toată lumea asculta, în afară de cei doi inşi invizibili, preocupaţi doar de încordata lor plăcere.

— Poate că n-o lasă să vină aici.

— Nici nu va încerca, afirmă glasul bătrân şi disperat cu o convingere absolută.

Începură să-l doară picioarele, strânse sub coapse.

— Dacă te iubeşte… spuse el.

Undeva, de cealaltă parte a grămezii de forme întunecate, femeia ţipă din nou – strigătul acela final de protest, abandon şi plăcere.

— Preoţii-s de vină, spuse bătrânul.

— Preoţii?

— Preoţii.

— De ce preoţii?

— Preoţii.

O voce şoptită, de femeie, spuse lângă genunchii săi:

— Bătrânul e nebun. Ce rost are să-i pui întrebări?

— Tu eşti, Catarina?

Adăugă:

— Ştii că nu cred cu adevărat aşa ceva. Doar am întrebat şi eu.

— Acum chiar că *am* de ce să mă plâng, continuă vocea. Un bărbat e obligat să-şi apere onoarea. Recunoşti asta, nu?

— Nu ştiu nimica despre onoare.

— Eram în *cantina* şi bărbatul de care-ţi spun vine la mine şi-mi zice „Mama ta i-o curvă". Aşa că n-am avut ce face: avea şi revolverul la el. Tot ce-am putut să fac a fost s-aştept. A băut prea multă bere – ştiam că aşa o să facă – şi când a început să se clatine pe picioare, l-am urmat afară. Aveam o sticlă şi am spart-o de perete. Pentru că, vezi, eu n-aveam revolverul la mine. Familia lui avea trecere la *jefe,* altfel nu m-aş afla aicea.

— E un lucru groaznic să omori un om.

— Dumneata vorbeşti ca un preot.

— Preoţii au fost cei care au făcut-o, spuse bătrânul. Aicea ai dreptate.

— Ce vrea să spună?

— Ce contează ce vrea să spună un bătrân ca ăsta? Eu vreau să-ţi povestesc despre cu totul altceva…

O voce de femeie spuse:

— I-au luat copilul de la el.

— De ce?

— Era bastard. Au procedat destul de corect.

La cuvântul „bastard" inima îi tresări dureros, ca atunci când un îndrăgostit aude un străin pomenind o floare cu acelaşi nume ca şi femeia sa. „Bastard!" – cuvântul îl umplu de o fericire abjectă. Îi aduse propriul

copil mai aproape: o putu vedea cum sta, vulnerabilă, sub copac, lângă rampa de gunoi. El repetă „Bastard?“, ca şi cum i-ar fi repetat numele, cu o tandreţe deghizată în indiferenţă.

— Au zis că nu-i potrivit ca tată. Dar, desigur, când preoţii au plecat, fata a trebuit să se întoarcă la el. Unde altundeva să meargă?

Părea un sfârşit fericit, până când ea spuse:

— Evident că-l ura. Preoţii îi explicaseră cum stau lucrurile.

Îşi putu imagina gura mică şi strânsă a unei femei educate. Ce căuta oare aici?

— De ce l-au închis?

— Avea un crucifix.

Miasma din găleată devenea din ce în ce mai grea. Noaptea dăinuia în jurul lor ca un zid, fără ventilaţie, şi putu auzi cum cineva se uşurează, răpăind pe pereţii de tinichea.

— Nu era treaba lor… spuse el.

— Au făcut ce trebuia, evident. Era un păcat de moarte.

— N-aveau dreptul s-o facă să-l urască.

— Ştiau ei ce-i bine.

El spuse:

— Au fost preoţi răi dacă au făcut un asemenea lucru. Păcatul se consumase. Era de datoria lor să propovăduiască… cum să zic, iubirea.

— Dumneata nu ştii ce-i bine. Preoţii ştiu.

El spuse după un moment de ezitare, dar foarte clar:

— Eu sunt preot.

Era aproape finalul: nu mai avea de ce nutri speranţe. În cele din urmă vânătoarea care durase zece ani se încheiase. În jurul lui se lăsă tăcerea. Locul acesta era foarte asemănător cu lumea: suprasaturat de desfrâu, delicte şi dragoste nefericită, ridicându-şi duhoarea până la cer, dar îşi dădu seama că, la urma urmelor, era posibil să-şi găsească pacea aici, o dată ce ştia sigur că timpul este pe sfârşite.

— Un preot? spuse femeia într-un târziu.

— Da.

— *Ei* ştiu?

— Încă nu.

Simţi o mână care încerca să-l prindă pe pipăite de mânecă. O voce grăi:

— N-ar fi trebuit să ne spui, părinte. Părinte, aici suntem de toate felurile. Ucigaşi…

Vocea care îi povestise de crima pe care o comisese vorbi din nou:

— N-ai motive să te legi de mine. Dacă am ucis un om, nu înseamnă că…

Peste tot începură şoaptele. Vocea spuse cu amărăciune:

— Nu sunt un turnător numai pentru că, atunci când un om spune „Mamă-ta a fost curvă“…

— Nu-i nevoie să mă toarne nimeni. Ăsta ar fi un păcat. La lumina zilei vor descoperi ei singuri, spuse preotul.

— Or să te împuşte, părinte, zise vocea femeii.

— Da.

— Nu ţi-e frică?

— Ba da. Evident.

Din colţul din care se auziseră sunetele plăcerii se adăugă o voce nouă. Spuse cu asprime şi îndărătnicie:

— Unui bărbat nu trebuie să-i fie teamă de aşa ceva.

— Nu? întrebă preotul.

— Puţină durere. La ce altceva te-aştepţi? Suntem datori cu ea.

— Cu toate acestea, spuse preotul, mi-e frică.

— Durerea de dinţi e mai rea.

— Nu putem fi cu toţii viteji.

Vocea spuse cu dispreţ:

— Voi, credincioşii, sunteţi cu toţii la fel. Creştinismul face din voi nişte laşi.

— Da. Poate că ai dreptate. Îţi poţi da seama că nu sunt cine ştie ce ca preot. Şi nici ca om. Să mori fără să-ţi fi mărturisit un păcat mortal – scoase un chicot stânjenit – asta te pune pe gânduri…

— Uite! Exact cum am spus. Credinţa în Dumnezeu produce laşi.

Vocea era triumfătoare, ca şi cum ar fi dovedit ceva.

— Şi atunci? întrebă preotul.

— Mai bine să nu crezi – şi să fii un om viteaz.

— Înţeleg… da. Şi, evident, dacă eşti convins că nici guvernatorul, nici *jefe* nu există, dacă am putea pretinde că închisoarea aceasta nu-i deloc o închisoare, ci o grădină, cât de viteji am putea fi atunci!

— Astea-s vorbe goale.

— Dar când am constatat că închisoarea e închisoare şi că guvernatorul există fără putinţă de tăgadă acolo sus, în piaţă, atunci nu prea mai contează c-am fost viteji timp de o oră sau două.

— Nimeni nu poate spune că închisoarea asta nu-i închisoare.

— Nu? Crezi că nu? Văd că nu asculţi ceea ce spun politicienii.

Picioarele îl dureau din ce în ce mai tare: avea crampe la tălpi, dar nu le putea comanda în nici un fel muşchilor să se relaxeze. Nu era încă miezul nopţii. Orele de beznă se târau înainte interminabil.

Femeia interveni brusc:

— Gândiţi-vă. Avem un martir între noi…

Preotul chicoti: nu se putuse abţine.

— Nu cred că martirii sunt aşa, spuse el.

Deveni brusc serios, amintindu-şi cuvintele Mariei – n-ar fi fost un lucru bun să atragi batjocura asupra Bisericii. Spuse:

— Martirii sunt oameni sfinţi. E greşit să credem că doar pentru că moare cineva… O, nu! Vă spun că am păcătuit de moarte şi sunt neizbăvit. Am făcut lucruri despre care nu vă pot vorbi. Le-aş putea şopti doar într-un confesional.

Când vorbi el, toţi îl ascultară cu atenţie, de parcă le-ar fi predicat în biserică. Se întrebă în care colţ s-o fi aflând acum inevitabilul Iuda, dar acum nu simţea prezenţa nici unui Iuda, aşa cum o simţise în coliba din pădure. Încerca o afecţiune instinctivă pentru cei aflaţi în această închisoare. Îi veni în minte fraza „Dumnezeu a iubit într-atâta lumea…“ Spuse:

— Fiii mei, nu trebuie să credeţi niciodată că sfinţii martiri sunt ca mine. Cei ca mine au un nume. Oh, v-am mai auzit folosindu-l şi înainte. Popa Ţuică. În clipa asta mă aflu aici pentru că m-au prins cu o sticlă de vinars în buzunar.

Încercă să-şi mişte picioarele sub el: crampa trecuse: acuma erau moarte cu totul: nu mai simţea nimic. Oh, să rămână cum sunt! Nu le va mai folosi prea mult de-acum înainte.

Bătrânul murmura ceva şi preotul se întoarse cu gândul la Brigitta. Cunoaşterea lumii zăcea în ea ca explicabila pată întunecată pe o radiografie; simţea dorinţa de-a o salva – cu o ardoare ce-i oprea suflarea în piept –, dar ştia concluzia chirurgului: boala era incurabilă.

Vocea femeii încercă să-l convingă:

— Câte un pahar, părinte… nu-i ceva atât de grav.

Preotul se întrebă de ce s-o fi aflat ea acolo. Probabil pentru delictul de-a avea o icoană pe perete. Avea în voce acea notă de înverşunare obositoare a femeii pioase. Ţineau prosteşte de mult la icoane. De ce nu le-au ars? N-ai nevoie de-o imagine ca să… Spuse neînduplecat:

— Oh, nu sunt numai beţiv.

Îl îngrijorase întotdeauna soarta femeilor pioase. Ca şi politicienii, ele se hrăneau cu iluzii. Se temea de ele: priveau adesea moartea cu un fel de suficienţă imbatabilă, lipsită de orice milă. Dacă puteai, era de datoria ta să le faci să renunţe la viziunea lor sentimentală asupra binelui… Spuse, apăsând pe cuvinte:

— Am un copil.

Ce femeie generoasă! Vocea ei pleda în întuneric, încerca să demonstreze ceva. Nu izbuti să audă ce spune, dar era ceva despre Hoţul cel Bun.

— Copila mea, hoţul s-a căit. Eu nu m-am căit, spuse el.

Şi-o aminti când intrase în colibă, cu privirea ei întunecată, maliţioasă şi atotştiutoare, cu soarele bătându-i din spate.

— Nu ştiu cum m-aş putea căi, mai spuse el.

Acesta era adevărul: pierduse capacitatea asta. Nu-şi putea spune că-şi dorea ca păcatul amintit să nu fi existat niciodată, pentru că păcatul i se părea acum atât de lipsit de importanţă şi iubea rodul lui. Avea nevoie de un confesor care să-i poarte gândul pe îndelete prin stările mizere care duc la durere şi căinţă.

Femeia tăcea acum: se întrebă dacă, la urma urmelor, nu fusese prea aspru cu ea. Dacă îi folosea credinţei sale convingerea că-i un martir… Dar respinse ideea: adevărul trebuie spus. Se balansă un inci sau doi pe coapse şi întrebă:

— La ce oră se crapă de ziuă?

— Patru… cinci… îi răspunse un bărbat. Cum am putea noi şti, părinte? Noi n-avem ceas.

— Sunteţi de multă vreme aici?

— Trei săptămâni.

— Sunteţi ţinuţi aici toată ziua?

— O, nu! Ne scot să facem curăţenie în curte.

Se gândi: atunci voi fi deconspirat – dacă nu cumva mai devreme, pentru că sigur unul din oamenii aceştia mă va trăda înainte. Urmă un lung şir de gânduri, care-l făcu să declare după o vreme:

— Se oferă o recompensă pentru mine. Cinci sute, şase sute de *pesos*. Nu sunt sigur.

Apoi tăcu iarăşi. Nu-l putea împinge pe nici unul să-l trădeze neapărat – ar fi însemnat să-l împingă în păcat –, dar, pe de altă parte, dacă printre ei era un informator, nu exista nici un motiv pentru care ticăloasa creatură să fie văduvită de răsplata sa. Să comiţi un păcat atât de josnic, ce trebuia socotit ca o crimă, şi să nu ai nici un fel de compensaţie pe această lume… Se gândi: n-ar fi corect.

— Nimeni de-aicea n-are nevoie de banii lor mânjiţi cu sânge, spuse o voce.

Simţi iarăşi o neobişnuită afecţiune. El nu era altceva decât un criminal într-o şleahtă de criminali… Era cuprins de un sentiment de tovărăşie pe care nu-l încercase niciodată în zilele când oameni pioşi veneau să-i sărute mănuşa neagră de bumbac.

Vocea femeii pioase se stropşi isterică la el:

— E o mare prostie să le spui tocmai lor asta! Nu ştii ce fel de scursori se află aicea, părinte. Hoţi, criminali…

— Şi, mă rog, spuse o voce furioasă, tu de ce eşti aici?

— Aveam cărţi de valoare acasă, anunţă ea cu o mândrie insuportabilă.

Aşadar, nu reuşise să-i zdruncine suficienţa.

— La fel sunt peste tot. Nici aicea nu sunt altfel, spuse el.

— Cărţile valoroase?

Chicoti:

— Nu, nu. Hoţii, criminalii… Ah, copila mea, dacă ai fi văzut mai multe, ai şti că există şi lucruri mai rele!

Bătrânul părea să se fi cufundat într-un somn agitat. Capul îi căzuse pe-o parte, rezemat de umărul preotului, şi bâiguia furios ceva. Dumnezeu era martor că nu fusese nici o clipă uşor să te mişti în locul ăsta, dar dificultatea părea să crească pe măsură ce noaptea se scurgea şi membrele lui înţepeneau. Acum nu-şi putea trage umărul fără a-l trezi pe bătrân la alte chinuri. Ei, se gândi, cei din tagma mea l-au jefuit: aşa că-mi merit puţinul disconfort… Rămase tăcut şi ţeapăn, lipit de peretele jilav, cu picioarele amorţite sub coapse. Ţânţarii bâzâiau neîncetat. N-avea rost să te aperi dând

cu mâna: umpleau întreg locul, ca un element al atmosferei. Încă cineva, asemenea bătrânului, adormise şi sforăia cu o curioasă notă de satisfacţie, de parcă ar fi mâncat şi băut bine la o cină copioasă, iar acum trăgea un pui de somn… Preotul încercă să calculeze ora: cât timp se scursese de când întâlnise cerşetorul acela în piaţă? Probabil că nu trecuse cu mult de miezul nopţii: mai erau multe ore ca acestea.

Era, evident, sfârşitul, dar în acelaşi timp trebuie să fii pregătit pentru orice, chiar şi să scapi. Dacă Dumnezeu voia să-l scape, El putea să-l smulgă şi din faţa plutonului de execuţie. Dar Dumnezeu e milostiv. Exista, desigur, un singur motiv care L-ar fi făcut să-i refuze pacea Sa – dacă exista vreo pace – şi anume că ar mai putea fi de folos pentru salvarea unui suflet, al său sau al altcuiva. Dar ce bine mai putea face el acum? Era urmărit; nu îndrăznea să intre în vreun sat ca să nu plătească altcineva cu viaţa – poate un om apăsat de un păcat de moarte nemărturisit. Nu puteai şti ce suflete s-ar fi pierdut doar pentru că era el încăpăţânat şi mândru şi nu-şi recunoştea înfrângerea. Nici liturghia n-o mai putea oficia de-acum – nu mai avea vin. Lunecase în jos pe gâtlejul uscat al şefului poliţiei. Totul era îngrozitor de complicat. Îi era încă teamă de moarte, îi va fi şi mai teamă când se vor ivi zorii, dar moartea începea să-l atragă prin felul în care simplifica ea lucrurile.

Femeia cea pioasă îi şoptea ceva. Trebuie că-şi făcuse cumva loc mai în apropierea lui.

— Părinte, îmi puteţi asculta spovedania?

— Draga mea copilă, aici? Nu-i posibil. Cum rămâne cu taina ei?

— A trecut atâta vreme…

— Spune o rugăciune de căinţă pentru păcatele tale. Trebuie să ai încredere în Dumnezeu, draga mea, că va ţine seama de…

— Nu m-ar deranja să sufăr…

— Păi, uite unde eşti.

— Asta-i nimic. Până dimineaţă sora mea va fi adunat banii de amendă.

Undeva lângă perete plăcerea începu iarăşi. Nu era nici un dubiu: mişcările, oprirea respiraţiei şi apoi ţipătul.

— De ce nu încetează? Brutele, animalele! spuse tare şi furioasă femeia cea pioasă.

— La ce bun să mai spui o rugăciune de căinţă acum, într-o aşa stare de spirit?

— Dar hidoşenia…

— Să nu gândeşti astfel. E periculos. Pentru că brusc descoperim că păcatele noastre ascund atâta frumuseţe.

— Frumuseţe! spuse ea cu dezgust. Aici. În celula asta. Cu străini peste tot în jurul tău.

— Atât de multă frumuseţe. Sfinţii vorbesc despre frumuseţea suferinţei. Dar noi nu suntem sfinţi, dumneata şi cu mine. Pentru noi suferinţa este doar urâtă. Duhoare şi înghesuială şi suferinţă. *Aceea* e frumuseţe în colţul acela – pentru ei. Trebuie să treci prin multe ca să vezi lucrurile cu ochii unui sfânt: sfântul ajunge la un gust subtil pentru frumuseţe şi poate privi de sus la gustul lor sărman şi ignorant. Dar noi nu ne-o putem permite.

— E un păcat de moarte.

— Nu ştim. S-ar putea. Dar eu sunt un preot netrebnic, după cum vezi. Ştiu din experienţă cât de multă frumuseţe a dus Satan cu el când a căzut. N-a spus nimeni vreodată că îngerii care au căzut erau cei urâţi. Oh, nu, ei erau tot atât de iuţi şi de uşori ca…

Se auzi iarăşi ţipătul, exprimând o plăcere insuportabilă. Femeia spuse:

— Opreşte-i! E scandalos!

Îi simţi degetele pe genunchii lui, strângând, înfigându-se.

— Suntem cu toţii tovarăşi de puşcărie, spuse el. În acest moment simt nevoia de alcool mai mult decât orice altceva. Mai mult decât nevoia lui Dumnezeu. Şi ăsta-i un păcat.

— Acum, spuse femeia, văd că eşti un preot nevrednic. N-aş fi crezut înainte. Simpatizezi cu aceste animale. Dacă episcopul dumitale te-ar auzi…

— Ah, el e foarte departe!

Se gândi la acel bătrân care se afla acum în Mexico City, locuind într-una din acele case pioase urâte şi confortabile, plină de imagini şi icoane, şi ţinând duminica liturghia de la unul din altarele catedralei.

— Când voi ieşi de aici, îi voi scrie…

Nu se putu opri să nu râdă: ea nu-şi dădea seama cât de mult se schimbase viaţa.

— Dacă va primi scrisoarea, va fi mirat să afle că sunt în viaţă, spuse el.

Apoi deveni iarăşi serios. Era mai greu să-ţi fie milă de ea decât de metisul care cu două săptămâni în urmă se ţinuse de el prin pădure, dar

cazul ei putea fi mai grav. Celălalt avea atâtea scuze – sărăcia şi febra şi nenumăratele umilinţe.

— Încearcă să nu fii furioasă. Roagă-te pentru mine mai bine, îi sugeră el.

— Cu cât vei muri mai repede, cu atât mai bine.

N-o putea vedea în întuneric, dar erau destule feţe pe care şi le putea aminti din zilele de odinioară şi care se potriveau vocii. Când îţi reprezinţi în gând, cu atenţie, un bărbat sau o femeie, poţi începe întotdeauna să simţi mila – era o însuşire pe care chipul lui Dumnezeu o poartă cu sine. Când vezi ridurile de la colţul ochilor, forma gurii ori cum creşte părul, e imposibil să urăşti. Ura nu este altceva decât un eşec al imaginaţiei. Începu să simtă o copleşitoare responsabilitate pentru această femeie pioasă.

— Tu şi *padre* José, spuse ea. Oameni ca voi au făcut ca poporul să-şi bată joc… de adevărata religie.

Avea, la urma urmelor, tot atât de multe scuze ca şi metisul. Vedea în gând genul de salon în care îşi petrecuse ea zilele, cu balansoarul şi fotografiile, fără să se vadă cu nimeni.

— Nu eşti măritată, aşa-i? o întrebă el cu blândeţe.

— De ce vrei să ştii?

— Şi n-ai avut niciodată vocaţie?

— N-au vrut să mă creadă, spuse ea cu amărăciune.

Se gândi: sărmana femeie, i-a lipsit totul, absolut totul. Măcar să poţi găsi cuvântul potrivit… Se sprijini neputincios de perete, mişcându-se cu grijă, ca să nu-l trezească pe bătrân. Dar cuvintele potrivite nu veniră. Era mai departe de cei ca ea decât fusese vreodată. În zilele de odinioară ar fi ştiut ce să-i spună, fără să simtă nici un fel de milă, emiţând distrat o platitudine sau două. Acum se simţea inutil. Era un criminal şi trebuia să le vorbească doar criminalilor; o smintise iar, încercând să-i înfrângă suficienţa. Ar fi putut foarte bine s-o lase să-l creadă în continuare un martir.

Ochii i se închiseră şi începu imediat să viseze. Era urmărit. Se afla în faţa unei uşi la care bătea, rugându-se să fie primit înăuntru, dar nu răspundea nimeni – exista un cuvânt, o parolă care l-ar fi salvat, dar o uitase. Încercă disperat la întâmplare – brânză şi copil, California, excelenţă, lapte, Vera Cruz. Picioarele i se înmuiară şi îngenunche în faţa uşii. Apoi îşi aminti de ce voia să intre: nu era de fapt urmărit: se înşelase.

Copila lui zăcea lângă el, sângerând de moarte, şi aici era casa unui doctor. Bătu în uşă şi strigă „Chiar dacă nu-mi vine în minte cuvântul care trebuie, nu ai inimă?“ Copila murea şi privea în sus, spre el, cu înţelepciunea atotştiutoare a unui om în vârstă. „Animalule!“ spuse ea şi el se trezi iarăşi plângând. Nu se putea să fi dormit mai mult de câteva secunde, pentru că femeia încă mai vorbea despre vocaţia pe care călugăriţele refuzaseră să i-o recunoască.

— Asta te-a făcut să suferi, nu-i aşa? întrebă el. Să suferi atât… Poate c-a fost mai bine decât să fii călugăriţă şi fericită…

Şi imediat după aceea se gândi: prosteşti cuvinte, ce-or fi însemnând? De ce nu pot găsi nişte cuvinte de care să-şi aducă aminte?

N-a mai adormit: încheie un alt târg cu Dumnezeu. De data aceasta, dacă va scăpa din închisoare, va pleca de tot. O va lua spre nord, peste graniţă. Eliberarea era o probabilitate atât de mică încât, dacă se va întâmpla, n-avea cum să fie altceva decât un semn, o indicaţie că făcea mai mult rău prin exemplul său decât bine cu ocazionalele spovedanii. Bătrânul se mişcă pe umărul lui şi noaptea rămase strânsă în jurul lor. Întunericul era întotdeauna acelaşi şi nu existau orologii – nu era nimic care să indice trecerea timpului. Singurul lucru ce puncta noaptea era zgomotul urinatului.

Brusc îşi dădu seama că poate vedea o faţă, apoi alta; începuse să uite că va mai veni vreodată şi altă zi, aşa cum uiţi că vei muri vreodată. Îţi dai seama brusc, o dată cu scârţâitul unei frâne sau un şuier în aer, de faptul că timpul se mişcă şi se termină. Toate vocile deveneau încet feţe şi nu avu surprize. Confesionalul te învaţă să recunoşti „forma“ unei voci – buza căzută la cei cu bărbia slabă şi falsa candoare a ochilor prea cutezători. O văzu pe femeia cea pioasă la câteva picioare depărtare, visând agitată, cu gura ei sclifosită întredeschisă, dezvăluind dinţi puternici ca pietrele de mormânt: bătrânul: lăudărosul în colţ şi femeia lui dormind lăbărţată peste genunchii lui. Acum, că lumina zilei în sfârşit sosise, era singurul treaz, cu excepţia băieţelului indian care şedea cu picioarele încrucişate lângă uşă, cu o expresie de fericire preocupată, ca şi cum în viaţa lui nu s-ar fi bucurat de o companie atât de prietenoasă. De cealaltă parte a curţii deveni vizibilă spoiala peretelui din faţă. Începu să-şi ia formal rămas-bun de la această lume: nu putea pune nici un pic de suflet în asta. Corupţia sa îi era mai puţin evidentă simţurilor decât moartea. E aproape sigur că un glonţ va trece direct prin inimă, se gândi el – într-un pluton de execuţie trebuie să existe

un ţintaş de precizie. Viaţa se va scurge din el „într-o fracţiune de secundă" (aceasta era expresia), dar întreaga noapte considerase că timpul depindea de orologii şi de trecerea luminii. Nu mai erau orologii, iar lumina nu se schimba. Nimeni nu ştia cu adevărat cât de mult poate dura o secundă de durere. Poate dura cât întreg purgatoriul – sau o veşnicie. Nu-şi putu da seama din ce motiv, dar se gândi la un om pe care îl absolvise cândva de păcate şi care murea de cancer. Rudele trebuiseră să-şi bandajeze faţa, iar mirosul organelor sale putrede era oribil. Nu era un sfânt. Nimic în viaţă n-are atâta urâţenie ca moartea.

În curte o voce strigă:

— Montez.

Şedea pe picioarele lui moarte. Se gândi automat: Costumul acesta nu mai e bun de nimic. Era pătat şi mânjit de la podeaua celulei şi de la tovarăşii de puşcărie. Îl obţinuse cu multe riscuri într-o prăvălie din josul râului, prefăcându-se că-i un mic fermier cu idei peste propria condiţie. Apoi îi veni în minte că nu va mai avea nevoie de el multă vreme. Realiză asta cu un fel de şoc, cum ai încuia uşa casei pentru ultima oară. Vocea se auzi iar, nerăbdătoare:

— Montez!

Îşi aminti că acesta era pe moment numele lui. Ridică privirea de la costumul distrus şi-l văzu pe sergent descuind uşa celulei.

— Hai, Montez.

Lăsă capul bătrânului să se sprijine uşor de peretele transpirat şi încercă să se ridice, dar picioarele i se muiară ca aluatul.

— Vrei să dormi până la ziuă? se plânse sergentul iritat: îl enervase ceva: nu era la fel de prietenos cum fusese cu o seară înainte.

Îi trase un picior unuia care dormea şi bătu în uşa celulei.

— Haide! Deşteptarea cu toţii! Afară în curte!

Doar băiatul indian se supuse, lunecând discret afară, cu aerul său de nepământeană fericire. Sergentul se plânse:

— Dulăi jegoşi! Vor cumva să-i spălăm noi? Tu, Montez!

Viaţa începu să i se întoarcă dureros în picioare. Reuşi să ajungă la uşă.

Curtea se trezise apatic la viaţă. Oamenii stăteau la coadă să-şi spele feţele la unicul robinet; un bărbat în vestă şi pantaloni şedea pe pământ, strângând puşca la piept.

— Treceţi în curte şi spălaţi-vă! zbieră sergentul la ei, dar când preotul păşi afară, se răsti la el: Tu nu, Montez.

— Eu nu?

— Cu tine avem alte planuri, spuse sergentul.

Preotul rămase să aştepte, în timp ce prizonierii ceilalţi o zbughiră în curte. Unul câte unul, trecură prin dreptul său. Preotul se uita la picioarele lor şi nu la feţe, stând ca o ispită în dreptul uşii. Nimeni nu spuse un cuvânt: picioarele unei femei trecură târşâindu-se în pantofi uzaţi şi negri, cu tocul jos. Era zdruncinat de sentimentul propriei inutilităţi. Şopti fără să ridice privirile:

— Să te rogi pentru mine.

— Ce spuneai, Montez?

Nu se putu gândi la nici o minciună. Se simţea de parcă cei zece ani îi epuizaseră întreg stocul de trucuri.

— Ce spuneai?

Pantofii se opriră din mişcarea lor. Vocea femeii interveni:

— Cerşea.

Adăugă nemiloasă:

— Ar trebui să aibă mai mult bun-simţ. Eu n-am ce-i da.

Apoi îşi continuă mersul târşâit spre curte.

— Ai dormit bine, Montez? îl tachină sergentul.

— Nu foarte bine.

— La ce te aşteptai? întrebă sergentul. Asta o să-ţi fie de învăţătură să-ţi mai placă prea mult vinarsul, nu?

— Da.

Se întrebă cât vor mai dura toate aceste preliminarii.

— Ei bine, dacă îţi cheltui toţi banii pe vinars, va trebui să prestezi niţică muncă pentru găzduirea de azi-noapte. Pune mâna şi scoate căldările afară din celule şi ai grijă să nu le verşi. Locul ăsta pute şi-aşa destul.

— Unde trebuie să le duc?

Sergentul arătă spre uşa pentru *excusados*, dincolo de robinet.

— Te prezinţi la mine când ai terminat cu asta, spuse el şi se întoarse înapoi în curte, mugindu-şi ordinele.

Preotul se aplecă şi prinse de căldare. Era plină şi foarte grea: traversă curtea deplasându-se încovoiat sub greutatea ei. Sudoarea i se prelinse în ochi. Şi-i şterse şi văzu la coada de la spălător, una după alta, feţe pe care le

cunoştea – ostaticii. Aici era Miguel, la luarea căruia asistase; şi-o aminti pe mama lui ţipând şi furia obosită a locotenentului şi soarele înălţându-se. În acelaşi timp îl văzură şi ei. Preotul puse jos căldarea grea şi îi privi. Dacă se prefăcea că nu-i recunoaşte, era ca şi cum ar fi făcut o aluzie, ar fi emis o pretenţie, o cerere să-şi continue calvarul şi să-i faciliteze lui scăparea. Miguel fusese bătut: avea o rană sub ochi şi muştele bâzâiau în jurul ei cum ar fi bâzâit în jurul unui catâr cu coapsa numai carne vie. Apoi coada se mişcă. Ei priviră în pământ şi trecură pe lângă el. Alţii, străini, le luară locul. Se rugă în gând: Oh, Dumnezeule, trimite-le pe cineva mai vrednic pentru care să sufere! I se părea o ironie blestemată ca ei să se sacrifice pentru un preot beţiv, cu un copil bastard. Soldatul şedea în pantaloni, cu puşca între genunchi, tăindu-şi unghiile şi rupându-şi cu dinţii pieliţele. Într-un mod ciudat, avu un sentiment de abandon, pentru că ei nu dădură nici un semn că-l recunoscuseră.

Excusados era o hazna cu două scânduri groase peste ea, pe care putea să stea un om. Goli căldarea şi se întoarse, traversând curtea, spre şirul de celule. Erau şase: scoase căldările una câte una: o dată trebui să se oprească şi să se reţină să nu vomite: pleosc, pleosc, de-a latul curţii, dus şi întors. Ajunse la ultima celulă. Aceasta nu era goală. Un om zăcea sprijinit cu spatele de perete, iar soarele dimineţii tocmai îi lumina picioarele. Muştele bâzâiau în jurul unei grămezi de vomă de pe podea. Ochii omului se deschiseră şi-l urmăriră pe preot cum se apleacă asupra căldării: doi colţi îi ieşeau de sub buză…

Preotul se mişcă repede şi vărsă din căldare pe podea. Metisul spuse cu vocea aceea plângăreaţă, mult prea cunoscută:

— Stai o clipă. Nu poţi face aşa ceva aicea înăuntru.

Explică mândru:

— Eu nu sunt prizonier. Sunt oaspete.

Preotul făcu un gest de scuză (îi era frică să vorbească) şi se porni din nou.

— Stai o clipă, îi comandă iar metisul. Vino încoace.

Preotul rămase ţeapăn în apropierea uşii, pe jumătate întors în cealaltă parte.

— Vino încoace, spuse metisul. Eşti un puşcăriaş, nu-i aşa? Iar eu sunt un oaspete – al guvernatorului. Vrei să strig să vină un poliţist? Atunci fă ce ţi se spune: vino încoace.

Era ca şi cum Dumnezeu ar fi decis… în sfârşit. Veni cu căldarea în mână, rămase lângă piciorul lătăreţ şi desculţ şi metisul privi din umbra peretelui în sus la el, întrebându-l răstit şi cuprins de nelinişte:

— Ce faci aici?

— Curăţenie.

— Înţelegi la ce mă refer.

— Am fost prins cu o sticlă de vinars, spuse preotul, încercând să-şi asprească vocea.

— Te ştiu, spuse metisul. Nu-mi venea să-mi cred ochilor, dar când ai vorbit…

— Nu cred că…

— Vocea preotului acela, spuse metisul cu dezgust.

Era ca un câine dintr-o altă rasă: simţi că, fără voia lui, i se zbârlise părul pe spinare. Degetul acela mare de la picior se mişcă, gros şi ameninţător. Preotul puse căldarea jos. Argumentă cu disperare:

— Eşti beat.

— Bere, bere, spuse metisul, nimic altceva decât bere. Mi-au promis ce-i mai bun, dar nu poţi avea încredere în ei. Parcă n-aş şti eu că *jefe* are propriul lui vinars, pus la adăpost, sub cheie!

— Trebuie să golesc căldarea.

— Dacă te mişti, strig. Am atâtea lucruri la care trebuie să mă gândesc, se plânse cu amărăciune metisul.

Preotul aşteptă: n-avea ce face altceva; era la mila omului – o expresie prostească, pentru că ochii aceia malarici nu ştiuseră niciodată ce-i mila. Fusese scutit măcar de umilinţa de-a se milogi.

— Vezi, explică metisul grijuliu, eu mă simt bine aici.

Degetele lui galbene de la picioare se curbară voluptuos lângă vomă.

— Mâncare bună, bere, companie, iar prin acoperişul acesta nu picură. Nu trebuie să-mi spui ce se va întâmpla pe urmă – or să-mi dea cu piciorul şi-or să mă arunce afară ca pe un câine.

Începu să ţipe indignat:

— La ce te-au adus aici? Asta vreau eu să ştiu. Mi se pare ceva necurat. Era însărcinarea mea să te găsesc, nu-i aşa? Cine o să primească recompensa dacă te-au prins deja? *Jefe* – nu m-aş mira. Ori nemernicul acela de sergent.

Murmură întristat:

— Nu poţi avea încredere în nimenea zilele astea.

— Şi mai este o Cămaşă Roşie, spuse preotul.

— O Cămaşă Roşie?

— Acela m-a prins de fapt.

— Maică Precistă! spuse metisul. Şi toţi au trecere la guvernator.

Privi în sus cu un gest de implorare. Apoi spuse:

— Eşti om cu carte. Sfătuieşte-mă ce să fac.

— Ar fi o crimă, spuse preotul. Un păcat mortal.

— Nu la asta mă refer. Mă refeream la recompensă. Îţi dai seama că atâta vreme cât ei *nu-şi dau seama*, mie, cum să spun, îmi merge bine aici. Omul mai merită şi câteva săptămâni de odihnă. Şi n-ai cum ajunge prea departe, nu? Ar fi mai bine, cred, să nu te demasc aici. Ci undeva în oraş. Vreau să nu poată pretinde altcineva că…

Apoi, furios:

— Un om sărac are atâtea probleme la care trebuie să se gândească!

— Sunt convins, zise preotul, că or să-ţi dea *ceva* chiar şi aici.

— Ceva, spuse metisul, ridicându-se şi sprijinindu-se de perete. Dar de ce să nu iau eu totul?

— Ce se petrece aici? întrebă sergentul.

Era în uşă, stând în soare, şi privea înăuntru.

Preotul spuse încet:

— Voia să curăţ după el ceea ce-a vomat. Eu am spus că nu mi-aţi ordonat…

— O, el e oaspete! spuse sergentul. Trebuie tratat cum se cuvine. Fă ce-ţi spune.

Metisul zâmbi cu afectare. Spuse:

— Şi încă o sticlă de bere, sergent?

— Nu încă, răspunse sergentul. Trebuie mai întâi să tragi o tură şi să arunci o privire prin oraş.

Preotul apucă de căldare şi o luă înapoi de-a curmezişul curţii, lăsându-i să se ciorovăiască. Se simţea de parcă o armă i-ar fi ţintit spinarea. Merse la *excusados* şi goli căldarea, apoi ieşi iarăşi în lumina soarelui – arma îi era acum aţintită spre piept. Cei doi se aflau în uşa celulei, discutând. O luă în direcţia lor: se uitau la el cum se apropie. Sergentul îi spuse metisului:

— Spui că eşti mahmur şi în dimineaţa asta nu vezi bine. Atunci n-ai decât să-ţi cureţi singur voma. Dacă nu-ţi faci *datoria*…

În spatele sergentului, metisul îi trase viclean şi neliniştitor cu ochiul. Acum, că frica imediată trecuse, simţi doar un regret. Dumnezeu decisese. Trebuia să trăiască şi pe mai departe, să ia în continuare decizii, să acţioneze după propria părere, să facă planuri…

Îi luă încă o jumătate de oră ca să termine de făcut curat în celule, aruncând câte-o căldare de apă pe podeaua fiecăreia. O urmări pe femeia cea pioasă cum iese pe sub arcadă spre locul unde o aştepta sora ei, cu banii de amendă; amândouă erau înfăşurate în şaluri negre, ca nişte mărfuri cumpărate la piaţă, mărfuri tari, uscate şi de mâna a doua. Apoi se prezentă din nou la sergent, care inspectă celulele, îl critică pentru calitatea lucrului făcut şi îi ordonă să dea cu mai multă apă, iar apoi se plictisi brusc de întreaga tărăşenie şi-i spuse că poate merge la *jefe* să-i ceară permisiunea de-a părăsi închisoarea. Aşa că mai aşteptă încă o oră pe banca de lângă uşa biroului acestuia, privind cum santinela se mişca apatic, încoace şi-ncolo, în soarele arzător.

Şi când într-un sfârşit poliţistul îl introduse înăuntru, nu *jefe* era cel care stătea la birou, ci locotenentul. Preotul se opri nu departe de propriul portret de pe perete şi aşteptă. La un moment dat aruncă o privire iute şi nervoasă la vechea şi boţita tăietură de ziar şi se gândi: Nu prea mai seamănă cu mine acum. Ce fiinţă insuportabilă trebuie să fi fost în acele zile – şi totuşi pe vremea aceea fusese incomparabil mai inocent. Acesta era alt mister: i se părea uneori că păcatele venale – lipsa de răbdare, o minciună fără importanţă, mândria, o oportunitate neglijată – te îndepărtau de graţia divină într-un mod mai complet decât cele mai rele dintre păcate. Atunci, în inocenţa lui, nu simţise iubire pentru nimeni; acum, în corupţia lui, învăţase…

— Ei, întrebă locotenentul, a făcut curăţenie în celule?

Nu-şi ridicase ochii din hârtii. Continuă:

— Spune-i sergentului că am nevoie de douăzeci şi patru de oameni cu armele curăţate după regulament – asta în două minute.

Privi distrat în sus, la preot, şi întrebă:

— Ce mai aştepţi?

— Permisiunea de a pleca, excelenţă.

— Nu sunt excelenţă. Învaţă să spui lucrurilor pe nume.

Apoi întrebă pe un ton răstit:

— Ai mai fost aici până acum?

— Niciodată.

— Te cheamă Montez. Se pare că dau peste prea multă lume cu numele acesta în ultimele zile. Rude cumva?

Rămase aşa, privindu-l cu atenţie, ca şi cum memoria ar fi început să-i lucreze. Preotul spuse precipitat:

— Vărul meu a fost împuşcat la Concepción.

— N-a fost din vina mea.

— Am vrut să spun doar… semănăm foarte mult. Taţii noştri au fost gemeni. Mai puţin de o jumătate de oră între unul şi celălalt. Am crezut că excelenţa voastră pare să se fi gândit că…

— După cum mi-l amintesc, arăta cu totul altfel. Un bărbat înalt şi subţire… umeri înguşti…

Preotul spuse precipitat:

— Poate numai în ochii celor din familie…

— Dar l-am văzut o singură dată.

Locotenentul se purta de parcă ar fi avut ceva pe conştiinţă, aşa cum stătea şi medita, cu mâinile lui fără astâmpăr şi negricioase, ca de indian, peste hârtii. Întrebă:

— Unde o să te duci?

— Dumnezeu ştie.

— Sunteţi cu toţii la fel, voi ăştia. Nu învăţaţi niciodată care-i adevărul – că Dumnezeu nu ştie nimic.

O firimitură mică de viaţă, cât un grăunte de funingine, începu să alerge pe pagina din faţa lui. Apăsă cu degetul pe ea şi spuse:

— N-ai bani pentru amendă? şi urmări un alt grăunte de funingine strecurându-se printre file, alergând să afle adăpost: în zăpuşeala de aici viaţa prolifera la nesfârşit.

— Nu.

— Din ce-o să trăieşti?

— Ceva de lucru, poate…

— Eşti deja prea bătrân ca să găseşti de lucru.

Îşi vârî brusc mâna în buzunar şi scoase o piesă de cinci *pesos*.

— Ţine, spuse el. Ieşi afară de-aici şi să nu-ţi mai văd faţa vreodată. Ţine minte asta.

Preotul ţinea strâns moneda în pumn – costul unei liturghii. Spuse cu uimire:

— Sunteţi un om bun.

Capitolul 4

Era încă dimineaţa foarte devreme când trecu râul şi ieşi şiroind pe celălalt mal. Nu se aştepta să fie cineva pe-aproape. Căsuţa, magazia acoperită cu tablă, catargul: îi trecu prin cap că toţi englezii coboară drapelul la apusul soarelui şi cântă „Dumnezeu să-l apere pe rege“. Ieşi cu grijă de după colţul magaziei şi împinse uşa, care se deschise. Era înăuntru, în întunericul în care mai fusese cândva: acum câte săptămâni? Nu avea idee. Îşi aminti doar că atunci mai era mult până să înceapă ploile: acuma începeau să cadă. Încă o săptămână şi doar cu aeroplanul se vor mai putea trece munţii.

Prospectă în jur cu piciorul. Îi era atât de foame, că şi câteva banane ar fi fost mai bune decât nimic – nu mâncase de două zile –, dar nu era nici una pe aici, absolut nici una. Trebuie că sosise într-o zi când recolta fusese deja dusă în josul râului. Stătea chiar lângă uşă, încercând să-şi amintească ce-i spusese copila – codul Morse, fereastra ei: dincolo de curtea prăfoasă, de un alb mat, plasa de ţânţari strălucea în soare. Îşi aminti brusc de un dulap de alimente gol. Trase neliniştit cu urechea. Nici un zgomot nicăieri. Ziua încă nu începuse aicea, cu acel prim lipăit somnoros de papuc pe podeaua de ciment, cu ghearele câinelui zgâriind pe jos în timp ce se întinde şi cioc-ciocul unei mâini în uşă. Nimic, absolut nimic.

Cât era ceasul? Câte ore de lumină trecuseră? Imposibil de spus. Să presupunem, la urma urmelor, că nu-i foarte devreme – putea fi şase, şapte… Îşi dădu seama cât de mult se bazase pe acest copil. Era singura persoană care îl putea ajuta fără să se pună în primejdie. Până ajungea dincolo de munţi, în următoarele câteva zile, era prins ca într-o capcană. Putea la fel de bine să se dea singur pe mâinile poliţiei, căci ce şanse avea să supravieţuiască în timpul ploilor câtă vreme nu îndrăznea nimeni să-i dea hrană sau adăpost? Ar fi fost mai bine, mai expeditiv, să fi fost recunoscut în secţia de poliţie acum o săptămână: mult mai puţină bătaie de cap. Apoi

auzi un zgomot. Speranţa păru să-i renască, timidă: ceva râcâi şi scânci. Asta se înţelege prin zori – zgomotul vieţii. Îl aşteptă flămând în uşă.

Şi veni: o corcitură de căţea târându-se de-a curmezişul curţii, o creatură hidoasă, cu urechi pleoştite, trăgându-şi un picior rănit sau rupt. Ceva i se întâmplase cu spinarea. Înainta foarte încet. Îi putea vedea coastele, ca la un exponat de la muzeul de istorie naturală. Era evident că nu mâncase nimic de zile întregi: fusese abandonată.

Spre deosebire de el, ea mai păstrase un dram de speranţă. Speranţa e un instinct pe care doar raţionala minte omenească îl poate ucide. Animalul nu cunoaşte niciodată disperarea. Urmărind-o cum înainta rănită, avu sentimentul că asta se petrecuse zilnic – probabil de săptămâni întregi. Ce vedea el era unul din efectele îndelung exersate ale noii zile, cum ar fi fost cântecul păsărilor în zone mai fericite. Căţeaua se târî până la uşa verandei şi începu să râcâie cu gheara, zăcând întinsă într-o poziţie nefirească. Vârâse botul jos, la o crăpătură: părea că trage în piept aerul nefolosit al încăperilor goale. Apoi schelălăi nerăbdătoare şi dădu o dată din coadă, ca şi cum ar fi auzit ceva mişcându-se înăuntru. Până la urmă începu să urle.

Preotul nu mai putu suporta. Ştia acum ce însemna asta: putea vedea la fel de bine şi cu ochii lui. Ieşi în curte, la vedere, iar animalul se întoarse cu stângăcie – o parodie a câinelui de pază – şi începu să latre la el. Nu voia pe cineva anume: voia ce ştia: îşi voia vechea lume înapoi.

Privi înăuntru pe fereastră – probabil aceasta era camera copilei. Totul fusese scos, cu excepţia a ceea ce era inutil sau rupt. Se vedeau o cutie de carton plină cu hârtii rupte şi un scăunel fără un picior. Un cui mare sta în peretele văruit cu alb, unde probabil atârnase cândva o oglindă sau un tablou. Se mai vedea şi o lingură de pantofi.

Căţeaua se târa de-a lungul verandei, mârâind: instinctul este ca sentimentul datoriei – îl poţi confunda foarte uşor cu loialitatea. Evită simplu animalul, păşind doar afară, în soare. Acesta nu se putu întoarce destul de repede ca să se ia după el. Împinse uşa şi ea se deschise – nu se obosise nimeni s-o încuie. O piele veche de aligator, prost tăiată şi ineficient uscată, atârna pe perete. Auzi un mârâit în spate şi se întoarse. Căţeaua era cu două labe peste prag, dar acum, că el se instalase în casă, nu-i mai era ostilă. Era acolo, în posesie, stăpânul, iar ea avea tot felul de mirosuri de care să se ocupe. Se trase de-a curmezişul podelei, scoţând un schelălăit umil.

Preotul deschise o uşă la stânga – probabil aici fusese dormitorul. Într-un colţ se afla o grămadă de sticluţe cu medicamente. Leacuri pentru dureri de cap, dureri de stomac, medicamente de luat după mâncare şi înainte de mâncare. Cineva trebuie să fi fost foarte bolnav ca să fi avut nevoie de atâtea. Mai văzu o agrafă de păr ruptă şi un ghem de păr rămas după pieptănat – păr foarte blond, bătând înspre un alb prăfos. Se gândi cu uşurare: Trebuie să fi fost mama, nu ea.

Încercă altă încăpere, care dădea, prin plasa de ţânţari, spre râul leneş şi pustiu. Aici fusese camera de zi, pentru că lăsaseră în urmă masa, o măsuţă pliantă din placaj, cumpărată pe câţiva şilingi, pe care nu meritase s-o ia cu ei acolo unde s-au dus. Să fi fost mama pe moarte? se întrebă. Lichidaseră probabil recolta şi plecaseră în capitală, unde exista un spital. Ieşi din acea încăpere şi intră în alta: asta era cea în care privise de afară – camera copilei. Răsturnă conţinutul cutiei de carton cu tristă curiozitate. Se simţi ca şi cum ar fi făcut curăţenie după moarte, hotărând ce anume ar fi prea dureros de păstrat.

Citi: „Cauza imediată a Războiului American de Independenţă a fost ceea ce se numeşte Partida de Ceai de la Boston“1. Părea să fie un fragment de eseu scris cu litere grijulii, mari şi ferme. „Dar adevăratul litigiu“ (cuvântul era scris greşit, tăiat şi rescris) „a fost problema corectitudinii impozitării unor oameni care nu erau reprezentaţi în Parlament“. Trebuie să fi fost o ciornă – cu atâtea corecturi. Luă un alt petic de hârtie, la întâmplare. Era despre nişte inşi numiţi Whigs şi Tories – cuvintele îi erau cu totul străine. Ceva ca o cârpă de şters praful căzu de pe acoperiş în curte: era un vultur. Citi mai departe: „Dacă cinci oameni au nevoie de trei zile ca să cosească o fâneaţă de 4,5 acri, cât vor cosi doi oameni într-o singură zi?“ Sub operaţie era trasă o linie frumoasă şi apoi începeau socotelile – o încâlceală deznădăjduită de calcule fără rezultat. Ceva din hârtia boţită şi aruncată la coş sugera arşiţa şi iritarea. O putea vedea cu toată claritatea cum renunţă hotărâtă la problemă: faţa modelată precis şi cu acurateţe şi cele două codiţe strâns legate. Îşi aminti cum era gata să jure război veşnic oricui i-ar fi făcut lui rău şi îşi aminti cum propria lui copilă îl ademenise lângă groapa de gunoi.

Închise uşa cu grijă în urmă, de parcă s-ar fi temut să nu iasă cineva. Auzi căţeaua mârâind pe undeva şi intră după ea în ceea ce fusese cândva bucătăria. Zăcea ca moartă peste un os, cu dinţii ei bătrâni dezveliţi. O faţă de indian atârna dincolo de plasa de ţânţari, de parcă ar fi fost ceva agăţat să se usuce – negricios, atrofiat şi neapetisant. Ţintuia cu ochii osul ca şi cum l-ar fi râvnit. Ridică privirile când preotul traversă bucătăria şi dispăru imediat, de parcă n-ar fi fost niciodată acolo, lăsând casa tot atât de abandonată. Preotul, la rândul lui, fixa osul cu privirile.

Mai avea încă destulă carne. Un mic nor de muşte se aţinea deasupra lui la câţiva inci de gura căţelei, iar căţeaua, acum că indianul dispăruse, îşi ţinea ochii fixaţi asupra preotului. Erau cu toţii în competiţie. Preotul înaintă un pas sau doi şi bătu de două ori din picior.

— Pleacă, pleacă! spuse el, fluturând din mâini, dar corcitura nu se mişcă, protejând osul cu trupul, cu toată rezistenţa rămasă în corpul frânt concentrată în ochii ei galbeni, mârâind printre dinţi.

Era ca ura pe patul de moarte. Preotul înaintă prevăzător. Încă nu se putea obişnui cu ideea că animalul nu e în stare să sară la el. Asociezi un câine cu mişcarea, dar creatura aceasta, ca orice altă fiinţă omenească ologită, putea doar să gândească. Îi puteai vedea gândurile – foame şi speranţă şi ură – captive în globurile ochilor.

Preotul întinse mâna spre os şi norul de muşte se ridică. Animalul tăcu, pândind.

— Haide, haide, spuse preotul linguşitor.

Făcea mici mişcări ademenitoare în aer, dar animalul nu-l slăbea din ochi. Apoi preotul se întoarse şi se depărtă, chipurile renunţând la os. Mormăi pentru sine o frază din evanghelie, prefăcându-se dezinteresat. Dar se întoarse iarăşi brusc. Nu ţinea. Căţeaua îl aţintea cu privirile, răsucindu-şi gâtul ca să-i urmărească ingenioasele mişcări.

Pentru o clipă se înfurie că o corcitură de căţea cu spinarea frântă pusese stăpânire pe tot ce era de mâncare. O potopi cu blesteme, expresii populare culese din jurul estradelor: în alte circumstanţe ar fi fost surprins că-i vin cu atâta uşurinţă pe limbă. Apoi brusc îl apucă râsul: aceasta era demnitatea umană – în dispută pentru un os cu o căţea. Când râse, căţeaua îşi lăsă urechile pe spate, ciulindu-le vârfurile circumspectă. Dar nu simţi nici un fel de milă – viaţa ei nu avea nici o importanţă comparativ cu aceea a unei fiinţe umane. Privi în jur după ceva cu care să arunce, dar încăperea fusese

golită de aproape tot în afara osului. Poate, cine ştie, osul fusese special lăsat pentru corcitură. Şi-o putea imagina pe copilă aducându-şi aminte de ea înainte de a pleca cu mama ei bolnavă şi stupidul ei tată: impresia lui fusese că ea trebuia să se gândească întotdeauna la toate. Nu găsi nimic mai bun pentru scopul său decât un grătar de sârmă rupt, care fusese folosit pentru legume.

Înaintă iarăşi spre căţea şi o lovi uşor peste cap. Aceasta se aruncă la sârmă cu dinţii ei bătrâni şi rupţi şi nu dădu înapoi. O lovi iarăşi, cu mai multă putere, şi ea prinse sârma – trebui s-o smucească ca s-o elibereze. Lovi din nou şi din nou înainte să-şi dea seama că ea nu se putea mişca deloc decât cu mare efort: nu era în stare să se ferească de loviturile lui ori să abandoneze osul. Trebuia să stea şi să îndure, înfruntându-l între lovituri cu ochii ei galbeni, speriaţi şi duşmănoşi.

Aşa că îşi schimbă strategia: folosi grătarul de legume ca pe un fel de botniţă, apărându-se de dinţii ei cu el, în timp ce se aplecă şi captură osul. O labă încercă să-l recupereze şi eşuă. Preotul abandonă grătarul de sârmă şi făcu un salt în spate. Animalul încercă fără succes să se ia după el, apoi căzu la podea. Preotul câştigase: osul era al lui. Căţeaua renunţă să mai mârâie la el.

Preotul smulse cu dinţii ceva carne crudă de pe os şi începu să mestece: nici o mâncare nu avusese vreodată un gust atât de bun, iar acum, pentru că pe moment era fericit, începu să simtă puţină milă. Se gândi: mănânc doar atâta şi restul i-l las ei. Marcă mental un loc pe os şi mai smulse o bucată. Greaţa pe care o simţise timp de ore întregi începea acum să dispară, lăsând în loc o foame adevărată. Continuă să mănânce, iar căţeaua îl privea. Acum, că lupta se sfârşise, părea să nu-i mai poarte pică: coada ei începu să lovească podeaua cu speranţă, întrebătoare. Preotul ajunse la punctul fixat, dar acum i se părea că foamea anterioară fusese imaginară: aceasta era foamea, cea pe care o simţea acum. Nevoile unui om sunt mai mari decât ale unui câine: îi va lăsa zgârciul acela de la încheietură. Dar când sosi momentul, îl mâncă şi pe acesta – la urma urmelor, câinele avea colţi: va mânca osul gol. Îl lăsă să cadă şi părăsi bucătăria.

Mai trecu o dată prin încăperile goale. O lingură de pantofi ruptă: sticle de doctorii: un eseu despre Războiul American de Independenţă – nimic care să-i dezvăluie de ce plecaseră. Ieşi afară, pe verandă, şi văzu printr-o crăpătură între scânduri o carte căzută pe jos şi zăcând lângă pilonii

grosolani de cărămidă, pe care fusese înălţată casa pentru a nu fi în calea furnicilor. Erau luni de zile de când nu mai văzuse o carte. Era aproape ca o promisiune mucegăind acolo, sub piloni, o promisiune a lucrurilor mai bune care vor veni – viaţa continuând în casele oamenilor, cu aparate de radio, rafturi şi paturi pregătite pentru noapte, o faţă de masă aşternută pentru bucate. Îngenunche pe pământ şi întinse mâna după ea. Brusc îşi dădu seama că, o dată ce lupta cea lungă se va termina şi el va fi trecut dincolo de munţi şi de graniţa statului, se putea ca viaţa, la urma urmelor, să fie iarăşi prilej de bucurie.

Cartea era în englezeşte, dar din anii petrecuţi în seminarul american rămăsese cu destulă engleză ca s-o poată citi, deşi cu puţină dificultate. Chiar dacă n-ar fi fost în stare să înţeleagă un cuvânt, era totuşi o carte. Se intitula *Bijuterii de cinci cuvinte*: *un tezaur de versuri englezeşti*, iar pe supracopertă era lipit un certificat tipărit – „Acordată lui…“ şi apoi era trecut numele de Coral Fellows, completat cu cerneală, „…pentru excelenţă în compoziţia literară, anul trei“. Exista şi un blazon neclar, pe care părea să apară un grifon şi o frunză de stejar, un moto în latineşte, „*Virtus Laudata Crescit*“, şi o semnătură aplicată cu parafa de cauciuc, Henry Beckley, B. A., director al Îndrumătorilor Particulari, S.R.L.

Preotul se aşeză pe treptele verandei. Liniştea înconjura locul – nici un semn de viaţă în jurul părăsitului antrepozit de banane, cu excepţia vulturilor, care nu renunţaseră încă la speranţa lor. Indianul părea să nu fi existat nici un moment. După un prânz, se gândi preotul cu trist amuzament, merge puţină lectură. Deschise cartea la întâmplare. Coral. Deci acesta era numele fetiţei. Se gândi la magazinele din Vera Cruz, pline de coral – bijuteriile aspre şi casante, considerate, din nu se ştie ce motiv, atât de potrivite pentru tinerele fete după prima lor împărtăşanie. Citi:

„Din vizuini de lişiţi şi bâtlani
Îmi fac ieşirea fără veste
Şi printre ferigi clipocesc de ani,
Iar drumul meu în josul văii este.“

Era un poem mai mult decât modest, plin de cuvinte care sunau ca în esperanto. Se gândi: deci aceasta este poezia engleză: hmm. Îşi dădu seama că poezioara vorbea despre suferinţă, remuşcare şi speranţă. Versurile se încheiau într-o notă filosofică – „Căci oameni pot să vie şi oameni pot să plece, dar eu voi continua să curg pentru vecie“. Platitudinea şi lipsa de

adevăr ale acelui „pentru vecie“ îl şocară puţin: un poem ca acesta nu avea ce căuta în mâinile unui copil. Vulturul se apropia săltând de-a curmezişul curţii, o siluetă dezolată şi prăfoasă; din timp în timp se ridica leneş de la pământ şi se lăsa jos douăzeci de iarzi mai aproape. Preotul citi:

„«Te-ntoarce, te-întoarce!», ţipă el cu durere
Peste apa învolburată ce curgea,
«Şi stăpânului tău din munţi îi dau iertarea,
O, tu, fiica mea, tu, fiica mea!»“

Asta îi suna ceva mai convingător, deşi nu prea era pentru copii, nici măcar cât cealaltă strofă. Simţi în sunetele limbii străine fiorul pasiunii sincere şi repetă pentru sine pe stinghia lui fierbinte şi pustie ultimul vers – „O, tu, fiica mea, tu, fiica mea!“ Cuvintele păreau să conţină tot ce simţea el însuşi – căinţă, dor şi iubire nefericită.

Era un lucru ciudat că din acea noapte fierbinte şi înghesuită din celulă trecuse într-o zonă atât de pustie. Parcă murise acolo, cu capul bătrânului sprijinit de umăr, şi acum hoinărea într-un fel de limb, nefiind destul de bun sau destul de rău… Viaţă nu mai exista: nu doar la antrepozitul de banane. Acum, că se dezlănţuiseră furtunile şi el trebuia să-şi caute adăpost, ştia foarte bine ce va găsi – nimic.

Colibele apăreau brusc în lumina fulgerului şi rămâneau o clipă pâlpâind, apoi dispăreau iarăşi în întunecimea bubuitoare. Ploaia nu era încă aici: mătura totul dinspre Campeche Bay, în perdele mari, acoperind întregul stat în progresul ei metodic. Între salvele de tunete, îşi putea imagina că o aude – un foşnet gigantic deplasându-se înspre munţii de care el era acum atât de aproape – o chestiune de douăzeci de mile.

Ajunse la prima colibă. Uşa era deschisă şi la scăpărarea fulgerului văzu, aşa cum se şi aşteptase, că nu e absolut nimeni. Doar o grămadă de porumb şi o nedesluşită mişcare sură – probabil un şobolan. O luă în goană spre cea de-a doua colibă, dar şi aceasta era la fel (porumbul şi nimic altceva), de parcă întreaga suflare omenească s-ar fi retras din faţa lui, ca şi cum Cineva ar fi hotărât ca de acum înainte să fie lăsat singur – absolut singur. În timp ce stătea acolo în picioare, ploaia ajunse la marginea poienii; ieşea din pădure ca un fum gros şi alb care înainta. Era ca şi cum un inamic ar fi lansat un nor de gaze peste întreg teritoriul, atent ca nu cumva să scape cineva. Ploaia se desfăşură şi dură exact cât trebuia, ca şi cum inamicul ar fi avut cronometrul în mână şi ar fi ştiut la secundă limitele rezistenţei

pulmonare. Acoperişul rezistă o vreme ploii, apoi o lăsă să pătrundă – crengile se încovoiară sub greutatea apei şi cedară: apa pătrunse prin vreo şase locuri, curgând drept în jos, ca prin nişte pâlnii întunecate. Apoi torentul se opri şi din acoperiş începu să picure şi ploaia se mută mai departe, cu fulgerele scăpărând pe flancuri ca un baraj de protecţie. În câteva minute va ajunge la munţi: mai câteva furtuni ca aceasta şi munţii vor deveni de netrecut.

Mersese toată ziua şi era foarte obosit. Găsi un petic uscat şi se aşeză. La scăpărarea fulgerului, putu vedea poiana. Peste tot în jur se auzea zgomotul molcom al picăturilor de apă. Era aproape ca şi pacea, dar nu chiar. Pentru pace ai nevoie de tovărăşie umană – singurătatea în care trăia era ca o ameninţare a lucrurilor ce vor urma. Brusc îşi aminti – aparent fără motiv – o zi ploioasă la seminarul american, geamurile bibliotecii aburite de la încălzirea centrală, rafturile înalte cu cărţi sobre şi un tânăr – un străin din Tuscon – scriindu-şi cu degetul iniţialele pe sticlă. Aceea era pacea. Privi lucrurile din exterior: nu putea crede că va mai ajunge vreodată în interior. Îşi făcuse propria lume şi aceasta era: colibele goale şi ruinate, furtuna care trecea şi iarăşi frica – frică, pentru că de fapt nu era singur.

Cineva se mişca prevăzător pe-afară. Zgomotul de paşi se auzi apropiindu-se puţin şi apoi se opri. Aşteptă apatic, în timp ce în spatele său se scurgea apa din acoperiş. Se gândi la metisul străbătând oraşul pe jos şi căutând ocazia perfectă pentru a-l trăda. O faţă îl privi de după stâlpul uşii şi se retrase repede: faţa unei femei bătrâne, dar la indieni nu puteai fi niciodată sigur – putea să nu aibă mai mult de douăzeci de ani. Se ridică şi ieşi afară. Fugea mâncând pământul din calea lui, în fusta ei grea ca de sac, cu cozile ei negre fluturând greoaie. După câte se părea, singurătatea îi era întreruptă doar de aceste feţe evazive, fiinţe care arătau de parcă ieşiseră din epoca de piatră şi care dispăreau iarăşi cu repeziciune.

Îl încercă un fel de mânie surdă – aceasta nu se va mai ascunde. O urmări de-a curmezişul poienii, stropind prin bălţi, dar ea avea un avans şi nici o jenă şi ajunse în pădure înaintea lui. Ar fi fost inutil s-o caute acolo, aşa că se întoarse la coliba cea mai apropiată. Nu era coliba în care se adăpostise iniţial, dar era la fel de goală. Ce se întâmplase cu oamenii aceştia? Ştia destul de bine că astfel de aşezări, mai mult sau mai puţin sălbatice, nu erau decât temporare. Indienii cultivau un petic de pământ şi când epuizau pe moment resursele solului, pur şi simplu plecau în altă

parte. Nu ştiau nimic despre rotaţia culturilor, dar când plecau, luau întotdeauna porumbul cu ei. Semăna mai mult a fugă din faţa forţei sau a bolii. Auzise despre asemenea lucruri în caz de molimă şi lucrul îngrozitor era, desigur, acela că duceau boala cu ei oriunde se mişcau; uneori intrau în panică, asemenea muştelor care se bat de geam, dar discret, fără să prindă nimeni de veste, punându-şi surdină. Se întoarse indispus să se uite iarăşi spre poiană şi iat-o pe indiancă furişându-se înapoi spre coliba în care se adăpostise înainte. Strigă tăios la ea şi aceasta fugi din nou, împleticindu-se, în direcţia pădurii. Avansarea ei greoaie îi sugera o pasăre care se preface că are o aripă frântă… Nu făcu nici un gest s-o urmărească şi, înainte de-a ajunge la copaci, ea se opri şi-l privi. El începu s-o ia încet înapoi, spre prima colibă. Privi o dată în urmă: ea îl urma de la distanţă, cu ochii pe el. Iarăşi îi păru că avea ceva de animal sau de pasăre plină de nelinişte. Îşi continuă drumul direct spre colibă. Departe, în spatele acesteia, fulgerele se abăteau spre pământ, dar tunetul abia dacă se mai putea auzi; deasupra capului cerul se limpezi şi ieşi luna. Brusc auzi un ţipăt ciudat de forţat şi, întorcându-se, văzu că femeia o ia înapoi spre pădure, apoi se împleticeşte, ridică braţele şi se prăbuşeşte la pământ, ca o pasăre care renunţă la luptă.

Acum era aproape sigur că în colibă se afla ceva preţios, probabil ascuns în porumb, şi o ignoră, continuându-şi drumul. Acum, că frontul fulgerelor trecuse, nu mai vedea. Înaintă pipăind podeaua până ajunse la movila de porumb. Afară sunetul paşilor se apropie. Începu să pipăie peste toată grămada – putea să fi fost ascunsă aici ceva mâncare – şi foşnetul uscat al frunzelor se adăugă sunetului scos de picăturile de apă şi de paşii prevăzători, semănând cu zgomotele slabe făcute de oamenii care-şi văd de treaba lor. Apoi degetele lui atinseră o faţă.

Nu mai putea fi speriat de un lucru ca acesta – degetele sale atinseseră ceva omenesc. Acestea coborâră pe trup în jos; era trupul unui copil care rămase complet tăcut sub mâna lui. În spaţiul uşii, lumina lunii dezvălui vag faţa femeii. Era probabil cu totul zdruncinată, dar nu puteai şti. Se gândi: Trebuie să scot asta afară, unde pot vedea…

Era un copil de sex masculin, probabil de vreo trei ani: un cap ofilit şi ţuguiat, cu un smoc de păr negru: îşi pierduse cunoştinţa, dar nu era mort: putea simţi în pieptul lui o mişcare abia perceptibilă. Se gândi iarăşi că-i vorba de-o boală, până când se uită la mâna lui şi văzu că era umedă de

sânge, nu de transpiraţie. Îl cuprinse oroarea şi dezgustul – violenţă peste tot: oare violenţa nu are sfârşit? O întrebă pe femeie pe un ton tăios:

— Ce s-a întâmplat?

Era ca şi cum pe tot cuprinsul ţării acesteia omul fusese lăsat la cheremul omului.

Femeia îngenunche doi sau trei paşi mai departe, privind la mâinile lui. Ştia puţină spaniolă, pentru că răspunse „*Americano*“. Copilul purta un fel de cămăşuţă maronie dintr-o singură bucată. I-o ridică până la gât: fusese împuşcat în trei locuri. Viaţa se scurgea fără încetare din el: practic, nu se mai putea face nimic, dar omul e dator să încerce… „Apă“, îi ceru el femeii, „apă“, dar ea nu păru să înţeleagă. Sta chircită acolo, cu ochii pe el. Era o greşeală pe care o puteai face foarte uşor – să crezi că durerea nu-i acolo doar pentru că ochii nu exprimă nimic. Când atinse copilul, o văzu cum se mişcă pe genunchi, gata să-l atace şi cu dinţii dacă băiatul ar fi gemut măcar.

El începu să vorbească rar şi cu blândeţe (nu-şi putea da seama cât anume înţelegea):

— Ne trebuie apă. Să-l spălăm. Nu trebuie să te temi de mine. Nu-i fac nici un rău.

Îşi scoase cămaşa şi începu să o rupă fâşii – era groaznic de neigienic, dar ce altceva putea face? Doar să se roage, desigur, dar nu te rogi pentru viaţă, viaţa asta. Repetă încă o dată:

— Apă.

Femeia păru să înţeleagă – se uită neajutorată în jur, la băltoacele pe care le lăsase ploaia –, dar asta era tot ce se afla. Oricum, se gândi el, pământul e tot atât de curat ca orice vas. Muie o bucată din cămaşă şi se aplecă asupra copilului. O putu auzi pe femeie dându-se mai aproape, târându-se pe jos – pregătită şi ameninţătoare. Încercă iar să o domolească.

— Nu trebuie să te temi de mine. Sunt preot.

Cuvântul „preot“ îl înţelese. Se aplecă înainte, apucă mâna în care ţinea bucata udă de cămaşă şi i-o sărută. În acel moment, când buzele-i erau pe mâna lui, faţa copilului tresări, ochii i se deschiseră şi se uitară la ei, corpul slăbuţ se scutură cu un fel de furie a durerii şi văzură cum globii ochilor i se dau peste cap şi rămân brusc ficşi, ca bilele pe-o masă de biliard, galbeni şi urâţi din cauza morţii. Femeia îi lăsă mâna, se târî la una din băltoace şi încercă să ia apă, făcându-şi palma căuş.

Preotul îi spuse:

— Acum nu mai avem nevoie.

Se ridică, ţinând în mâini bucăţile de cămaşă udă.

Femeia răsfiră degetele şi lăsă apa să cadă. Spuse implorator „Părinte“ şi el se lăsă greoi în genunchi şi începu să se roage.

Nu mai putea simţi nici un sens în rugăciuni ca acestea. Ostia era altceva: punând-o între buzele omului pe moarte însemna să-l pui acolo pe Dumnezeu. Era un fapt, ceva ce putea fi atins, dar asta nu era mai mult decât o pioasă aspiraţie. De ce ar da cineva ascultare rugăciunilor *lui*? Păcatul era o forţă care nu le lăsa să se ridice; putea simţi cum propriile rugăciuni îl trag în jos, ca o mâncare prea grea.

Când sfârşi, ridică trupul pe braţe şi îl duse înapoi în colibă. Părea o pierdere de timp că-l scosese afară ca pe un scaun pe care-l duci în grădină şi apoi înapoi în casă pentru că iarba e udă. Femeia îl urmă supusă. Nu părea c-ar fi vrut să atingă trupul. Îl privi doar cum îl pune la loc în întuneric, pe porumb. Se aşeză jos, pe pământul gol, şi îi spuse rar:

— Va trebui îngropat.

Ea înţelese asta şi dădu din cap.

— Unde-ţi este soţul? întrebă el. O să te ajute?

Ea începu să vorbească cu repeziciune. Probabil că folosea limba *camacho*: nu înţelegea decât câte un cuvânt spaniol plasat întâmplător ici şi colo. Cuvântul *Americano* reveni din nou şi îşi aminti de omul căutat, cel al cărui portret împărţea peretele cu al lui. O întrebă:

— *El* a făcut asta?

Ea scutură din cap. Ce se întâmplase? se întrebă el. Se adăpostise omul cumva aicea şi soldaţii au tras în colibe? Puţin probabil. Brusc deveni atent. Ea rostise numele antrepozitului de banane – dar acolo nimeni nu era pe moarte: nici un semn de violenţă, dacă nu considerai liniştea şi pustietatea drept astfel de semne. Presupuse că femeia se îmbolnăvise, dar putea fi ceva şi mai rău – şi şi-l imagină pe stupidul acela de căpitan Fellows luând puşca din cui şi punându-se în faţa unui om al cărui talent de bază era să scoată arma rapid sau să tragă direct din buzunar. Sărmana copilă… ce responsabilităţi fusese probabil silită să-şi asume!

Îndepărtă gândul din cap şi întrebă:

— Ai cumva un hârleţ?

Ea nu înţelese ce voia şi trebui să facă gesturile săpatului. Alt bubuit de tunet se rostogoli între ei. Se pregătea o a doua furtună, ca şi cum duşmanul ar fi descoperit că după primul baraj mai rămăseseră totuşi câţiva supravieţuitori, iar acesta îi va strivi. Auzi din nou respiraţia uriaşă a ploii, la multe mile depărtare. Îşi dădu seama că femeia rostise cuvântul izolat „biserică“. Spaniola ei consta din cuvinte izolate. Se întrebă ce-o fi vrut să spună cu asta. Ploaia ajunse la ei. Se lăsă ca un zid între el şi posibilitatea de evadare, cădea compactă şi se ridica morman în jurul lor. Toată lumina dispăru, în afara momentelor când fulgera.

Acoperişul nu putea opri *asemenea* ploaie. Se infiltra şiroaie peste tot: porumbul uscat în care zăcea copilul mort pocnea ca lemnul în foc. Tremura de frig. Era probabil pe cale să facă febră – trebuia să plece înainte de a nu mai putea să se mişte. Femeia (n-o mai putea vedea acum) spuse iar „*Iglesia*“, pe un ton implorator. Îi trecu prin minte că îşi voia copilul îngropat lângă o biserică sau poate doar dus la un altar, în aşa fel încât să poată fi atins de picioarele lui Hristos. Era o idee irealizabilă.

Profită de ocazia unei străfulgerări lungi şi tremurătoare de lumină albastră ca să descrie cu mâinile imaginea lui asupra imposibilităţii. „Soldaţii“ spuse el şi ea răspunse imediat „*Americano*“. Cuvântul acesta revenea mereu, ca unul cu mai multe înţelesuri, unde depindea de accent dacă trebuia luat ca explicaţie, avertisment sau ameninţare. Probabil voia să spună că soldaţii erau cu toţii ocupaţi cu urmărirea, dar chiar şi aşa, ploaia aceasta îi nimicea orice şansă. Încă mai erau douăzeci de mile până la graniţă şi potecile de munte probabil că erau impracticabile după furtună, iar o biserică… nu avea nici cea mai vagă idee unde putea fi pe aici o biserică. Nici măcar nu mai văzuse aşa ceva de ani de zile; era greu de crezut c-ar fi putut exista vreuna doar la câteva zile de drum. Când fulgeră din nou, o văzu pe femeie privindu-l cu răbdare de piatră.

În ultimele treizeci de ore nu avuseseră altceva de mâncat decât zahăr – bulgări mari şi maronii de dimensiunea unei ţeste de copil. Nu văzuseră pe nimeni şi nu schimbaseră nici un cuvânt. La ce bun, când singurele cuvinte pe care le aveau în comun erau *Iglesia* şi *Americano*? Femeia îl urma îndeaproape, cu copilul mort legat cu chingi în spinare. Nu părea să obosească niciodată. După o zi şi o noapte, ieşiseră din zona mlăştinoasă la piciorul munţilor. Dormiseră la cincizeci de picioare deasupra râului lent şi verde, sub ieşitura unei stânci, unde pământul era uscat – altfel peste tot

fiind un noroi adânc. Femeia şedea cu genunchii ridicaţi şi capul plecat. Nu trăda nici o emoţie, dar ţinea trupul copilului la spate, ca şi cum ar fi trebuit protejat împotriva hoţilor, ca orice avuţie. Călătoriseră orientându-se după soare până când dunga întunecată şi împădurită a munţilor le arătase încotro s-o ia. Puteau fi singurii supravieţuitori ai unei lumi care murea; purtau cu ei însemnele vizibile ale morţii.

Uneori se întreba dacă e în siguranţă, dar atunci când nu există graniţe vizibile între un stat şi celălalt, nici controlul paşapoartelor ori clădirea vămii, pericolul tot pare să persiste, călătorind cu tine, ridicând picioarele cu tot atâta greutate ca şi tine. Părea să fi înaintat atât de puţin! Poteca urca abrupt probabil cinci sute de picioare şi cobora iarăşi, înfundată cu noroi. La un moment dat făcu o cotitură enormă în ac de păr, astfel că după trei ore se întoarseră într-un punct vizavi de cel de unde porniseră, la nu mai mult de o sută de iarzi depărtare.

În cea de-a doua zi, la apusul soarelui, ieşiră pe un platou larg, acoperit cu iarbă scurtă. Un crâng de cruci se profila întunecat pe cer. Erau înclinate în unghiuri diferite – unele înalte de până la douăzeci de picioare, altele având nu mai mult de opt. Erau asemenea copacilor care fuseseră lăsaţi pentru sământă. Preotul se opri şi se uită la ele. Erau primele simboluri creştine pe care le vedea expuse public după mai mult de cinci ani – asta dacă puteai numi platoul acesta gol din munţi un loc public. Nici un preot nu putuse fi implicat în acest ciudat de aspru grup; era opera indienilor şi nu avea nimic în comun cu odăjdiile îngrijite ale slujbei în biserică sau cu simbolurile elaborate ale liturghiei. Era un fel de scurtătură spre inima întunecată şi magică a credinţei, spre noaptea când se deschideau mormintele şi morţii începeau să umble. Simţi o mişcare în spatele lui şi se întoarse.

Femeia se lăsase în genunchi şi se târşâia încet peste pământul aspru, spre grupul de cruci; copilul mort i se balansa în spate. Când ajunse la cea mai înaltă dintre cruci, ea desprinse copilul şi îi lipi de lemn întâi faţa şi după aceea coapsele, apoi îşi făcu cruce, dar nu în modul în care o fac catolicii obişnuiţi, ci într-un mod curios şi complicat, care includea nasul şi urechile. Spera ea oare într-o minune? Şi dacă da, de ce să nu i se împlinească? se întrebă preotul. Credinţa, se spune, poate muta munţii din loc, iar aici era vorba de credinţă – credinţă în scuipatul care a redat privirea celui orb şi în vocea care a trezit morţii. Răsărise luceafărul de seară: atârna

nu mult deasupra marginii platoului – părea că l-ai fi putut atinge cu mâna – şi bătea un vânt uşor şi cald. Preotul se surprinse privind copilul, să vadă dacă nu cumva mişca. Cum asta nu se întâmplă, avu senzaţia că Dumnezeu ar fi pierdut o ocazie. Femeia se aşeză şi, scoţând un cocoloş de zahăr din boccea, începu să mănânce, iar copilul zăcea nemişcat la picioarele crucii. De ce, la urma urmelor, ne-am aştepta ca Dumnezeu să-i pedepsească pe inocenţi cu o viaţă mai lungă?

— *Vamos*, spuse preotul, dar femeia rodea din zahăr cu dinţii ei ascuţiţi din faţă, fără să-l audă.

El ridică privirile spre cer şi văzu luceafărul de seară ascuns de norii negri.

— *Vamos*.

Nu exista nici un loc de adăpost nicăieri pe platou.

Femei nu se clinti; faţa ei lată şi cârnă dintre cozile negre era complet pasivă: părea să-şi fi împlinit datoria, aşa că acum se putea lăsa în braţele odihnei de veci. Preotul fu cuprins brusc de un frison. Durerea care-l apăsase pe frunte toată ziua, ca borul ţeapăn al unei pălării, pătrunse mai adânc. Se gândi: Trebuie să-mi caut un adăpost – e prima obligaţie pe care o are omul faţă de sine. Chiar şi Biserica ne învaţă asta, într-un fel. Cerul întreg se întuneca. Crucile se ridicau ca nişte cactuşi uscaţi şi urâţi. Se îndreptă spre marginea platoului. O dată, înainte ca poteca să înceapă să coboare, privi în urmă. Femeia încă mai muşca din cocoloşul de zahăr şi el îşi aminti că aceasta era toată hrana pe care o aveau.

Calea era foarte povârnită, atât de povârnită că trebui să se întoarcă şi să coboare cu spatele; de ambele părţi copacii se ridicau perpendicular din stânca cenuşie, iar cinci sute de picioare mai jos poteca urca din nou. Începu să transpire şi-i era o sete îngrozitoare, iar când se porni ploaia, la început îl încercă un fel de uşurare. Rămase unde se afla, sprijinit cu spatele încovoiat de un bolovan. Nu exista nici un fel de adăpost până la baza ravinei şi nu era sigur că mai merita să facă efortul acesta. Tremura acum mai mult sau mai puţin continuu şi durerea nu mai părea a se localiza înăuntrul capului. Era ceva exterior, aproape orice – un zgomot, un gând, un miros. Simţurile i se contopeau laolaltă în mod confuz. La un moment dat durerea deveni o voce sâcâitoare, care-i spunea că nu luase cărarea care trebuia. Îşi aminti o hartă pe care o văzuse cândva, a celor două state învecinate. Cel din care fugea era împestriţat cu sate – în zona caldă şi mlăştinoasă oamenii se

hrăneau tot atât de uşor ca ţânţarii –, dar în statul vecin, în colţul de nord-vest, nu prea mai era altceva decât hârtia goală şi albă. Eşti pe hârtia goală acum, îi spuse durerea. Dar există totuşi o potecă, argumentă el obosit. Oh, o potecă, spuse durerea, o potecă te poate purta cincizeci de mile înainte de-a ajunge undeva: ştii că nu rezişti la distanţa asta. Nu-i decât hârtie albă peste tot în jur.

În alt moment durerea deveni o faţă. Ajunsese la convingerea că americanul îl pândea – omul acela avea pielea toată numai puncte, ca o fotografie de ziar. După câte se părea, îi urmărise pentru că voia s-o ucidă pe mamă aşa cum ucisese şi copilul; în acest aspect era un sentimental. Trebuia să facă neapărat ceva. Ploaia era asemeni unei cortine, în spatele căreia se putea întâmpla aproape orice. Se gândi: nu trebuia s-o las singură, cum am lăsat-o. Dumnezeu să mă ierte. Nu am simţul responsabilităţii: la ce te poţi aştepta de la un preot beţiv? şi se luptă să se pună pe picioare, după care începu să urce înapoi spre platou. Era frământat de gânduri. Nu era numai femeia: era responsabil şi pentru american: cele două feţe – a lui şi a pistolarului – atârnau împreună pe peretele secţiei de poliţie, ca şi cum ar fi fost nişte fraţi într-o galerie de portrete de familie. Nu pui ispita în drumul fratelui tău.

Tremurând şi transpirând, murat de ploaie, ajunse sus, la marginea platoului. Nu era nimeni acolo – un copil mort nu însemna cineva, doar un obiect fără folos, abandonat la piciorul uneia din cruci. Mama se întorsese acasă. Împlinise ceea ce voise. Surpriza îl scoase, cum se spune, din laţul febrei înainte de a-l lăsa iarăşi în strânsoarea ei. Un mic cocoloş de zahăr – asta era tot ce rămăsese – zăcea la gura copilului. În caz că s-ar fi petrecut un miracol sau ca să i se hrănească spiritul? Preotul se aplecă şi-l luă, cu un obscur sentiment de ruşine: copilul mort nu putu mârâi la el ca un câine cu şira spinării frântă: dar cine era el să se îndoiască de miracole? Ezită, în timp ce ploaia cădea urgie, apoi puse zahărul în gură. Dacă Dumnezeu se hotăra să redea viaţa, nu putea da El şi hrană?

Imediat ce începu să mănânce, febra îi reveni: zahărul i se opri în gât: simţi o sete teribilă. Ghemuindu-se pe jos, încercă să lingă ceva apă de pe pământul accidentat; chiar supse din pantalonii săi uzi leoarcă. Copilul zăcea sub şiroaiele de ploaie ca o movilă neagră de balegă de vacă. Preotul se depărtă iarăşi, o luă înapoi spre marginea platoului şi coborî spre buza ravinei. Acum singurătatea era cea care îl copleşea. Chiar şi faţa dispăruse. Se

deplasa singur de-a curmezişul acelei pete albe de pe hârtie, intrând cu fiecare mişcare mai adânc în ţinutul părăsit.

Undeva, într-o direcţie anume, existau oraşe, desigur: dacă mergi destul de departe, ajungi pe coastă, la Pacific, la calea ferată spre Guatemala. Acolo sunt drumuri şi maşini. Nu mai văzuse un tren de zece ani. Îşi putea imagina linia neagră urmând coasta pe hartă şi cele cincizeci, o sută de mile de teritoriu necunoscut. Acolo se afla acuma el: scăpase de oameni mai mult decât trebuia. Acum natura era cea care îl va ucide.

Cu toate acestea, îşi continuă drumul; nu avea sens să se întoarcă spre satul cel pustiu ori spre antrepozitul de banane cu corcitura aceea pe moarte şi lingura de pantofi. Nu putea să facă nimic altceva decât să îşi mişte mai întâi un picior şi apoi pe celălalt, târându-se în jos şi apoi târându-se în sus. Ieşind din ravină când trecu ploaia, nu văzu nimic altceva în afara unui uriaş ţinut vălurit, pădure şi munte, cu vălul ud şi cenuşiu trecând peste ele. Privi o dată şi nu se mai uită deloc. Prea i se părea că priveşte disperarea.

Trebuie să fi trecut ore până când n-a mai fost nevoie să urce. Era seară şi pădure; maimuţe invizibile trosneau printre copaci, neatente şi nepăsătoare, şi ceea ce probabil că erau nişte şerpi se depărtau sâsâind ca nişte flăcări de chibrit prin iarbă. Nu-i era frică de ei. Erau şi ei o formă de viaţă şi putea simţi cum viaţa se retrage permanent din faţa lui. Nu doar oamenii dispăruseră, ci chiar şi animalele şi reptilele se retrăgeau. Curând va rămâne singur, fără nimic altceva decât propria lui suflare. Începu să recite în gând „O, Doamne, iubit-am frumuseţea casei Tale“ şi mirosul frunzelor umede şi putrede, noaptea fierbinte şi întunericul îl făceau să creadă că se află într-o galerie de mină şi coboară în adâncurile pământului ca să se îngroape acolo. Curând îşi va găsi mormântul.

Când un bărbat se îndreptă spre el cu o armă în mână, nu făcu absolut nimic. Omul se apropie prudent. Nu te puteai aştepta să dai peste o altă persoană sub pământ.

— Cine eşti dumneata? întrebă el, cu arma pregătită.

Preotul îşi spuse numele, pentru prima oară în zece ani, în faţa unui străin, pentru că era obosit şi nu părea să mai aibă rost să rămână în viaţă.

— Un preot? întrebă omul uluit. De unde aţi apărut?

Febra îi dispăru iar. Puţină realitate se încropi din nou.

— E în regulă. Nu o să vă fac nici un fel de probleme. Îmi văd de drumul meu, spuse el.

Îşi adună toată energia care-i mai rămăsese şi-şi văzu de drum. Imaginea unei feţe deconcertate îi penetră febra şi se retrase iar: nu vor mai fi alţi ostatici, se asigură el cu voce tare. Urmele de paşi răsunară în urma lui – era ca un om periculos, despre care te asiguri că ţi-a părăsit proprietatea înainte de-a te întoarce acasă. Repetă cu voce tare:

— E în regulă. Nu mă opresc aici. Nu vreau nimic.

— Părinte… spuse vocea, umilă şi neliniştită.

— Plec chiar acum.

Încercă să alerge şi ieşi fără veste din pădure pe o pajişte lungă, cu iarbă. Ceva mai jos se vedeau lumini şi colibe, iar colo, la marginea pădurii, era o clădire mare, văruită în alb – o cazarmă? Să fie acolo soldaţi? Promise:

— Dacă sunt văzut, mă predau. Vă asigur că nimeni nu va pătimi din cauza mea.

— Părinte…

Era răvăşit de durerea de cap. Se împletici şi puse mâna pe un perete ca să se sprijine. Oboseala pe care o simţea era imensă. Întrebă:

— Cazarma?

— Părinte, spuse vocea deconcertată şi îngrijorată, aceasta e biserica noastră.

— O biserică?

Preotul pipăi neîncrezător peretele cu mâinile, asemeni unui orb care încearcă să recunoască o casă anume, dar era prea obosit ca să mai poată simţi ceva. Îl auzi pe omul cu arma bolborosind în afara razei lui vizuale „O asemenea onoare, părinte! Trebuie să se tragă clopotul…“, apoi se lăsă brusc pe iarba udă de ploaie şi, lipindu-şi capul de peretele alb, adormi, sprijinindu-se cu umerii de casa lui.

Visul i-a fost plin de larma unor strigăte voioase.

1. În 16 decembrie 1773, patrioţi americani îmbrăcaţi în indieni mohawk aruncă în mare 342 de lăzi cu ceai pentru a protesta împotriva taxelor coloniale pe acest produs. Ca urmare, portul Boston este închis până la plata daunelor, autorităţile urmărind să izoleze Massachusetts, dar protestele care urmează mai degrabă solidarizează coloniile americane (n. t.).

PARTEA A TREIA

Capitolul 1

Femeia între două vârste şedea pe verandă şi cârpea ciorapi. Purta pince-nez şi-şi aruncase încălţările din picioare ca să se simtă mai comod. Domnul Lehr, fratele ei, citea o revistă newyorkeză – una veche de trei săptămâni, dar asta nu conta de fapt: întreaga scenă sugera pace.

— Serviţi-vă singur cu apă când doriţi, spuse domnişoara Lehr.

Un vas mare de lut ars se afla într-un colţ răcoros, laolaltă cu un polonic şi o stacană.

— Apa nu trebuie fiartă? întrebă preotul.

— Oh, nu, apa *noastră* e proaspătă şi curată, spuse domnişoara Lehr afectată, ca şi cum pentru alţii nu şi-ar fi putut lua răspunderea.

— Cea mai bună apă din ţară, spuse fratele ei.

Foile lucitoare ale revistei foşneau când erau întoarse, pline cu fotografii de fălci de dulău proaspăt bărbierite – senatori şi membri ai Congresului. Păşunea începea de la gardul grădinii, ondulând uşor spre al doilea lanţ muntos, şi o magnolie îşi deschidea şi închidea zilnic florile la poartă.

— Arătaţi acum evident mai bine, părinte, îl încredinţă domnişoara Lehr.

Amândoi vorbeau o engleză destul de guturală, cu vagi accente americane – domnul Lehr părăsise Germania când era copil ca să scape de serviciul militar: avea o faţă isteaţă, ridată şi idealistă. În ţara asta trebuia să fii isteţ dacă voiai să-ţi mai rămână ceva idealuri şi el era foarte abil când trebuia să apere traiul bun.

— Oh, spuse domnul Lehr, tot ce are nevoie este să se odihnească vreo câteva zile.

Era destul de puţin curios în privinţa omului acestuia pe care i-l adusese supraveghetorul lui pe un catâr, într-o stare jalnică, acum trei zile. Tot ce ştia îi spusese preotul. Acesta era încă un lucru pe care îl învăţai de la ţara asta – nu pune niciodată întrebări şi nu privi în perspectivă.

— Deci pot pleca mai departe, spuse preotul.

— Nu trebuie să vă grăbiţi, răspunse domnişoara Lehr, întorcând pe cealaltă parte ciorapul fratelui ei ca să vadă dacă mai sunt alte găuri.

— E atâta linişte aici.

— Oh, spuse domnul Lehr, am avut şi noi necazurile noastre.

Întoarse o pagină şi spuse:

— Senatorul acesta, Hiram Long… ar trebui să-l ţină cineva în frâu. Nu duce la nimic bun să insulţi alte state.

— N-au încercat să vă ia pământul?

Faţa aceea idealistă se întoarse spre el: avea un aer de inocentă şiretenie.

— Oh, le-am dat cât au cerut – cinci sute de acri de pământ sterp. Am scăpat de o mulţime de impozite. Orice am făcut, nu creştea nimic pe el.

Arătă cu capul spre stâlpii verandei:

— Acesta a fost *adevăratul* necaz. Vedeţi găurile de gloanţe? Oamenii lui Villa.

Preotul se ridică iar şi mai bău apă. Nu-i era foarte sete; îşi satisfăcea un sentiment de voluptate. Întrebă:

— Cât îmi ia ca să ajung la Las Casas?

— Puteţi fi acolo în patru zile, îl lămuri domnul Lehr.

— Nu în starea *aceasta*, spuse domnişoara Lehr. Şase.

— Mi se va părea atât de ciudat, spuse preotul. Un oraş cu biserici, o universitate…

— Evident, spuse domnul Lehr, sora mea şi cu mine suntem luterani. Nu ţinem de biserica dumneavoastră, părinte. Prea mult lux, mi se pare mie, când oamenii mor de foame.

Domnişoara Lehr interveni:

— Ei, dragă, nu e vina părintelui.

— Lux? întrebă preotul.

Stătea lângă carafa de lut ars, cu paharul în mână, încercând să-şi adune gândurile şi privind afară, peste paşnicele unduiri ale pajiştii.

— Vreţi să spuneţi…

Poate că domnul Lehr avea dreptate; trăise foarte lejer cândva şi uite-l acum, aşternându-se iar pe lene.

— Toată poleiala cu aur din biserici.

— De cele mai multe ori nu-i decât vopsea, să ştiţi, murmură preotul împăciuitor.

Se gândi: da, trei zile şi n-am făcut nimic, absolut nimic, şi privi în jos, spre tălpile lui elegant încălţate într-o pereche de pantofi de-ai domnului Lehr, picioarele lui în pantalonii pe care-i avea în plus domnul Lehr. Domnul Lehr spuse:

— Nu mi-o va lua în nume de rău că spun ceea ce gândesc. Suntem cu toţii creştini aici.

— Desigur. Îmi place să aud…

— Mi se pare că ai dumneavoastră fac prea mult caz de lucruri lipsite de importanţă.

— Da? Cum ar fi…

— Postul… peştele vinerea.

Da, îşi aminti ca despre ceva din copilărie că fusese o vreme când se conformase acestor reguli. Spuse:

— De fapt, domnule Lehr, dumneavoastră sunteţi german. O mare naţiune militară.

— N-am fost niciodată soldat. Dezaprob…

— Da, desigur, dar totuşi înţelegeţi – e nevoie de disciplină. Instrucţia poate că nu-i necesară în bătălie, dar formează caracterul. Altfel te-alegi… uite, cu oameni ca mine.

Privi cu o ostilitate bruscă în jos, la pantofi – erau ca nişte însemne ale dezertării.

— Oameni ca mine, repetă el furios.

Se creă un moment destul de stânjenitor. Domnişoara Lehr începu să spună ceva gen „Vai, părinte…“, dar domnul Lehr i-o luă înainte, lăsând jos revista garnisită cu politicieni bine bărbieriţi. Spuse cu vocea lui germano-americană, cu precizia ei guturală:

— Ei, cred că e vremea de o baie acum. Veniţi, părinte?

Şi preotul îl urmă docil în dormitorul pe care-l împărţeau. Îşi scoase hainele domnului Lehr de pe el, îşi puse impermeabilul domnului Lehr şi îl urmă desculţ pe domnul Lehr prin verandă şi pe câmpul din faţa acesteia. Cu o zi înainte întrebase temător „Nu sunt şerpi?“ şi domnul Lehr mormăise dispreţuitor că dacă există vreun şarpe, acesta se va trage cât se poate de repede din calea lui. Domnul Lehr şi sora lui se asociaseră în încercarea de a alunga sălbăticia, ignorând pur şi simplu orice intra în conflict cu o gospodărie germano-americană. Era, în felul lui, un mod admirabil de a trăi.

La poalele pajiştii se afla un pârâiaş foarte puţin adânc, curgând peste nişte pietricele maronii. Domnul Lehr îşi scoase halatul şi se lăsă pe spate în apă. Exista ceva onest şi idealist până şi în picioarele bătrâioare, cu musculatura lor scofâlcită. Peştişori mici i se jucau peste piept şi se repezeau netulburaţi asupra sfârcurilor sale. Acesta era doar scheletul acelui tânăr care dezaprobase militarismul până într-atât încât fugise din ţară. Se ridică brusc şi începu să-şi săpunească cu grijă coapsele descărnate. După aceea preotul luă săpunul şi îi urmă exemplul. Simţi că asta se aştepta de la el, dar nu se putu abţine să nu considere că era o pierdere de vreme. Sudoarea te curăţă la fel de bine ca apa. Dar aceasta era rasa care inventase proverbul „Curăţenia vine imediat după cucernicie" – curăţenia, nu puritatea.

Totuşi era o extraordinară voluptate – să stai acolo, într-un pârâiaş mic şi rece, în timp ce soarele cobora… Se gândi la celula din puşcărie, cu bătrânul şi femeia cea pioasă, la metisul zăcând de-a curmezişul colibei, la copilul mort şi la antrepozitul părăsit. Se gândi ruşinat la fiica lui, lăsată pradă propriei cunoaşteri şi propriei ignoranţe lângă groapa de gunoi. El nu avea dreptul la un asemenea lux.

Domnul Lehr îi ceru:

— Îmi permiteţi… săpunul?

Se muncise bine cu faţa şi acum începea cu spinarea.

— Cred că trebuie să vă anunţ, spuse preotul, că mâine voi oficia liturghia în sat. Poate preferaţi să plec din casa dumneavoastră? Nu vreau să vă fac necazuri.

Domnul Lehr se clătea cu seriozitate, limpezindu-se. Spuse:

— Oh, nu mă va deranja. Dar ar fi bine să aveţi grijă. Ştiţi, evident, că e împotriva legii.

— Da, spuse preotul, ştiu asta.

— Un preot pe care-l cunosc a fost amendat cu patru sute de *pesos*. N-a putut plăti şi l-au trimis la puşcărie timp de o săptămână. De ce zâmbiţi?

— Doar pentru că pare atât de… paşnic aici. Puşcărie timp de o săptămână!

— Mă rog, am auzit mereu că vă scoateţi voi pârleala când ajungeţi la banii de colectă. Vreţi săpunul?

— Nu, mulţumesc. Am terminat.

— Atunci ar fi bine să ne uscăm. Domnişoarei Lehr îi place să se scalde înainte de apusul soarelui.

În timp ce se întorceau la vilă unul în urma celuilalt, se întâlniră cu domnişoara Lehr, foarte trupeşă în halatul ei. Întrebă mecanic, asemenea unui ceas cu un sunet foarte muzical:

— E bună apa astăzi?

Fratele ei îi răspunse, cum probabil îi răspunsese de o mie de ori:

— Rece, dar plăcută, dragă.

Ea coborî de-a curmezişul pajiştii, în papuci de casă şi uşor aplecată din cauza miopiei.

— Dacă nu vă deranjează, spuse domnul Lehr, închizând uşa dormitorului, o să rămânem aicea, înăuntru, până se întoarce domnişoara Lehr. Se poate vedea la pârâu… înţelegeţi… din faţa casei.

Începu să se îmbrace, înalt, osos şi puţin ţeapăn. Două paturi de alamă, un singur scaun şi un garderob: încăperea era monastică, doar că nu avea crucifix – fără „lucruri lipsite de importanţă“, cum s-ar fi exprimat domnul Lehr. Dar exista o Biblie. Zăcea pe podea în copertele ei negre, de muşama, lângă unul din paturi. Când preotul termină cu îmbrăcatul, o deschise.

Pe partea dinăuntru a copertei exista o etichetă care menţiona că volumul fusese oferit de Gideons[1]. Continua astfel: „O Biblie în fiecare încăpere de hotel. Să-i câştigăm pe comercianţi de partea lui Hristos. Vestea cea bună“. Urma apoi o listă de texte. Preotul citi cu o oarecare uimire:

Dacă eşti la necaz	*citeşte*	Psalmul 34.
Dacă nu merg afacerile		Psalmul 37.
Dacă eşti foarte prosper		Corinteni I, 10.2.
Dacă te simţi doborât şi cazi iar în păcat		Iacov I,
		Hosea 14.4-9.
Dacă eşti obosit de păcat		Psalmul 51.
		Luca 18.9-14.
Dacă doreşti pace, putere şi belşug		Ioan 14.
Dacă te simţi singur şi descurajat		Psalmii 23 şi 27.
Dacă îţi pierzi încrederea în oameni		Corinteni I, 13.
Dacă vrei un somn liniştit		Psalmul 121.

Nu se putu abţine să nu se întrebe cum ajunsese oare aici – cu literele ei atât de urâte şi explicaţiile sale simpliste –, într-o *hacienda*[2] din sudul Mexicului? Domnul Lehr se întoarse de la oglindă cu o perie de păr mare şi grosolană în mână şi-i explică grijuliu:

— Sora mea a condus cândva un hotel. Pentru comis-voiajori. L-a vândut ca să mi se alăture atunci când mi-a murit soţia şi a adus una din Biblii de la hotel. N-aveţi cum înţelege asta, părinte. Nu vă place ca poporul să citească Biblia.

Era permanent în defensivă în privinţa credinţei sale, de parcă ar fi fost tot timpul conştient de o anume fricţiune, ca aceea pe care ţi-o face un pantof care nu ţi-e bun.

— Soţia dumneavoastră e îngropată aici? întrebă preotul.

— În păşunea mică, răspunse domnul Lehr sec.

Stătu şi ascultă, cu peria în mână, paşii uşori de afară.

— Asta-i domnişoara Lehr, spuse el. Se întoarce de la baie. Putem ieşi acum.

Când ajunse la biserică, preotul descălecă de pe bătrânul cal al domnului Lehr şi petrecu frâiele pe după un tufiş. Aceasta era prima lui vizită în sat din noaptea când leşinase lângă zid. Satul se aşternea în faţa lui în amurg: case acoperite cu tablă şi colibe de pământ stăteau faţă-n faţă pe o singură stradă largă şi acoperită cu iarbă. Câteva felinare erau deja aprinse şi între casele mai sărace se împrumuta jăratic. Păşea fără grabă, conştient de pacea şi siguranţa locului. Primul bărbat pe care-l întâlni îşi scoase pălăria, îngenunche şi-i sărută preotului mâna.

— Cum te cheamă? întrebă preotul.

— Pedro, părinte.

— Noapte bună, Pedro.

— Se va ţine liturghia mâine dimineaţă, părinte?

— Da. Se va ţine.

Trecu pe lângă şcoala sătească. Dascălul şcolii şedea pe trepte. Era un tânăr durduliu, cu ochi căprui şi ochelari cu ramă de os. Când îl văzu pe preot apropiindu-se, privi cu ostentaţie în altă direcţie. Era genul care respecta legea: nu-i accepta pe cei care o încălcau. Începu să vorbească pedant şi cu infatuare cu cineva din spatele său – ceva despre cursurile

preşcolare. O femeie îi sărută preotului mâna. Era ciudat să fii iarăşi dorit, să nu te simţi purtătorul morţii. Femeia întrebă:

— Părinte, îmi puteţi asculta spovedania?

— Da, da, spuse el. În şopronul lui *señor* Lehr. Înainte de liturghie. Voi fi acolo la cinci. Imediat ce se crapă de ziuă.

— Suntem mulţi, părinte…

— Bine, atunci şi în seara asta… La opt.

— Şi, părinte, sunt mulţi copii care trebuiesc botezaţi. N-am mai avut preot de trei ani de zile.

— Voi fi aici încă două zile.

— Cât va costa, părinte?

— Păi… doi *pesos* e taxa obişnuită.

Se gândi: va trebui să închiriez doi catâri şi o călăuză. Mă va costa cincizeci de *pesos* să ajung la Las Casas. Cinci *pesos* pentru liturghie – rămân patruzeci şi cinci.

— Suntem foarte săraci pe-aici, părinte, se tocmi ea cu blândeţe. Eu una am patru copii. Opt *pesos* sunt o mulţime de bani.

— Patru copii sunt o mulţime de copii dacă preotul a fost pe aici doar cu trei ani în urmă.

Putu simţi cum autoritatea, vechiul ton parohial, îi revine în voce, ca şi cum ultimii ani ar fi fost un vis şi nu fusese de fapt niciodată despărţit de Ghilde, de Copiii Sfintei Maria şi de liturghia zilnică. Întrebă pe un ton aspru:

— Câţi copii sunt aici – nebotezaţi?

— Probabil o sută, părinte.

Făcu nişte calcule: atunci nu va trebui să intre în Las Casas ca un cerşetor; putea să-şi cumpere un costum de haine decent, să găsească o gazdă decentă, să se aşeze… Hotărî:

— Va trebui să plătiţi un *peso* şi cincizeci de fiecare.

— Un *peso*, părinte. Suntem săraci.

— Un *peso* cincizeci.

O voce care venea din anii trecuţi îi spuse ferm în ureche: nu preţuiesc ceea ce nu plătesc. Era bătrânul preot pe care-l înlocuise la Concepción, cel care îi explicase: „ Îţi vor spune întotdeauna că sunt săraci, mor de foame, dar întotdeauna au o mică sumă de bani îngropată pe undeva, într-o ulcică“. Preotul hotărî:

— Trebuie să aduceţi banii – şi copiii – la şopronul lui *señor* Lehr mâine la două după-amiază.

— Da, părinte, spuse ea.

Părea destul de mulţumită; scăzuse din preţ cincizeci de *centavos* pe bucată. Preotul îşi continuă drumul. Să zicem o sută de copii, se gândi el, asta înseamnă o sută şi şaizeci de *pesos* cu tot cu liturghia de mâine. Poate aş obţine catârii şi călăuza la patruzeci de *pesos*. *Señor* Lehr îmi va da mâncare pentru trei zile. Îmi vor rămâne o sută şi douăzeci de *pesos*. După toţi aceşti ani, părea o sumă uriaşă. Simţi respectul pe toată deplasarea lui spre capătul străzii: bărbaţii îşi scoteau pălăriile la trecerea lui: era ca şi cum s-ar fi întors la zilele de dinaintea persecuţiei. Putu simţi vechea viaţă prinzând contur în jurul lui ca un obicei, un mulaj de piatră care-i ţinea capul sus şi-i dicta modul în care să păşească, îi formula chiar şi cuvintele. O voce din *cantina* îl chemă:

— Părinte.

Omul era foarte gras, cu trei bărbii de negustor: purta vestă, în ciuda căldurii mari, şi avea lanţ de ceasornic.

— Da? spuse preotul.

În spatele omului se găseau sticle de apă minerală, bere, alcool… Veni din strada prăfoasă spre căldura lămpii. Întrebă:

— Ce e? cu vechea-noua lui atitudine, plină de autoritate şi nerăbdare.

— M-am gândit, părinte, că poate aveţi nevoie de puţin vin de împărtăşanie.

— Poate… Va trebui să-mi dai pe cuvânt.

— Cuvântul unui preot, părinte, e întotdeauna de ajuns pentru mine. Şi eu sunt un om cu credinţă în Dumnezeu. Acesta e un loc cu credinţă în Dumnezeu. Fără îndoială că veţi oficia un botez.

Se înclină lacom în faţă, cu un gest respectuos şi impertinent, ca şi cum ei ar fi fost doi oameni cu aceleaşi idei, oameni educaţi.

— Probabil…

Omul zâmbi înţelegător. Între oameni ca noi, părea el să sugereze, nu-i nevoie de nimic explicit: ne înţelegem gândurile unul altuia. Spuse:

— În vremurile de odinioară, când biserica era deschisă, am fost trezorier al Ghildei Sfintei Taine. Oh, sunt un bun catolic, părinte. Oamenii, evident, sunt foarte ignoranţi. Nu-mi faceţi onoarea să serviţi un pahar de vinars? întrebă el.

Era, în felul lui, destul de sincer.

Preotul spuse indecis:

— Sunteţi generos…

Cele două pahare erau deja pline. Îşi aminti când băuse ultima oară, şezând pe pat, în întuneric, ascultându-l pe şeful poliţiei şi văzând, în timp ce lumina se stingea, cum se duceau şi ultimele picături de vin… Amintirea era ca o mână – trage la o parte tiparul, expune-te vederii. Mirosul de vinars făcu să i se usuce gura. Se gândi: ce actor mai sunt şi eu. Nu mi-e locul aici, printre oameni buni. Ridică paharul şi toate celelalte pahare se ridicară şi ele: îşi aminti de acel dentist care vorbea despre copiii lui şi de Maria dezgropând sticluţa cu alcool pe care o păstrase pentru el – Popa Ţuică.

Luă şovăitor o înghiţitură.

— E vinars bun, părinte, spuse omul.

— Da. Vinars bun.

— Vă las o duzină de sticle la şaizeci de *pesos*.

— Unde găsesc eu şaizeci de *pesos*?

Se gândi că din unele puncte de vedere fusese mai bine dincolo, peste graniţă. Frica şi moartea nu erau lucrurile cele mai rele. Uneori viaţa greşeşte că nu se opreşte.

— Nu vreau să câştig chiar de la dumneata, părinte. Cincizeci de *pesos*.

— Cincizeci, şaizeci. Mi-e totuna.

— Încă un pahar, părinte. E un vinars bun.

Omul se aplecă deferent înainte, peste tejghea, şi spuse:

— De ce nu şase sticle, părinte, la douăzeci şi patru de *pesos*?

Spuse cu şiretenie:

— La urma urmelor, părinte, aveţi botezurile alea.

E îngrozitor cât de uşor uită omul şi alunecă îndărăt; încă îşi mai putea auzi propria voce vorbind în stradă cu accentul din Concepción, neschimbat de faptul că era în păcat mortal, nepocăit şi părăsit. Vinarsul îi aduse pe limbă gustul alterat al propriei corupţii. Dumnezeu poate ierta laşitatea şi patima, dar putea oare ierta banalizarea cucerniciei? Îşi aminti de femeia din puşcărie şi cât de imposibil fusese să-i zdruncine suficienţa. Avea impresia că aparţinea şi el aceleiaşi categorii. Lăsă vinarsul să-i curgă pe gât în jos ca pe un blestem: oameni precum metisul pot fi salvaţi, salvarea poate veni ca trăsnetul în inima coruptă, dar rutina cucerniciei excludea orice în

afara rugăciunii de seară, a întâlnirilor de la Ghildă şi a faptului că simţi buzele umile pe mâna ta înmănuşată.

— Las Casas e un oraş frumos, părinte. Se spune că acolo poţi asculta liturghia în fiecare zi.

Şi omul acesta era o persoană cucernică. Erau o mulţime ca el pe lume. Mai turnă ceva vinars, dar grijuliu – nu prea mult. Spuse:

— Când ajungeţi acolo, părinte, căutaţi un *compadre*[3] de-al meu pe strada Guadalupe. Ţine o *cantina*, cea mai apropiată de biserică. E un om bun. Trezorier la Ghilda Sfintei Taine – cum am fost eu aici în zilele bune. Se va-ngriji să luaţi ieftin ceea ce vă trebuie. Acum ce ziceţi de câteva sticle de drum?

Preotul bău. Nu existau motive să nu bea. Era un obicei de-acum – ca şi cucernicia şi tonul parohial. Conchise:

— Trei sticle. Pentru unsprezece *pesos*. Ţine-le aici pentru mine.

Termină ce-i rămăsese în pahar şi ieşi înapoi în stradă; lămpile erau aprinse în geamuri şi strada se întindea largă între şirurile de case, ca o fâşie de prerie. Se împiedică într-o groapă şi se simţi sprijinit de-o mână.

— Ah, Pedro! Aşa te cheamă, nu-i aşa? Mulţumesc, Pedro.

— Sluga dumneavoastră, părinte.

Biserica se ridica în întuneric ca un bloc de gheaţă: se topea în zăpuşeală. Acoperişul se prăbuşise într-un loc, iar un colţ de deasupra intrării se ruinase. Preotul îl măsură rapid cu privirile dintr-o parte pe Pedro, ţinându-şi respiraţia în caz că aceasta mirosea a vinars, dar nu-i putu vedea decât conturul feţei. Spuse cu un sentiment de viclenie, de parcă ar fi înşelat un sufleur zgârcit ascuns în inima sa:

— Spune-le oamenilor, Pedro, că nu vreau decât un *peso* pentru botezuri…

Va ajunge totuşi pentru vinars, chiar dacă va sosi în Las Casas ca un cerşetor. Vreme de două secunde se lăsă tăcerea, după care vocea şireată a satului începu să-i dea replica:

— Suntem săraci, părinte. Un *peso* înseamnă o groază de bani. Eu – de exemplu – am trei copii. Să zicem şaptezeci de *centavos*, părinte.

Domnişoara Lehr îşi întinse picioarele în papucii uşori şi gândacii năvăliră în verandă din întunericul de afară. Începu să spună:

— În Pittsburgh, odată…

Fratele ei dormea cu un ziar vechi pe genunchi: sosise poşta. Preotul scoase un chicotit uşor şi plin de înţelegere, ca în zilele de odinioară – o încercare nereuşită. Domnişoara Lehr se opri şi adulmecă.

— Ciudat. Mi s-a părut că miroase a… alcool.

Preotul îşi ţinu respiraţia, lăsându-se pe spate în balansoar. Se gândi: Câtă linişte, câtă pace. Îşi aminti de orăşenii care nu puteau dormi la ţară din cauza liniştii: liniştea poate fi asemenea gălăgiei, poate să-ţi ciocăne în timpane.

— Ce spuneam, părinte?

— În Pittsburgh, odată…

— Ah, da. În Pittsburgh… Aşteptam să sosească trenul. Şi vă daţi seama că nu aveam nimic de citit. Cărţile sunt atât de scumpe! Aşa că m-am gândit să-mi cumpăr un ziar – orice ziar, ştirile sunt întotdeauna aceleaşi. Dar când l-am deschis… îi spunea *Ziarul Poliţiei* sau aşa ceva. N-am ştiut că nişte lucruri atât de îngrozitoare se pot încredinţa tiparului. Evident, n-am citit mai mult de câteva rânduri. Cred că a fost cel mai îngrozitor lucru care mi s-a întâmplat vreodată. Mi-a… cum să spun, mi-a deschis ochii.

— Da.

— Nu i-am spus niciodată domnului Lehr. Sunt convinsă că nu ar mai avea aceeaşi părere despre mine dacă ar şti.

— Dar n-aţi făcut nimic rău.

— Dar cunoaşterea, nu e ea cea care…?

Undeva la mare depărtare ţipă o pasăre oarecare. Lampa de pe masă începu să fumege şi domnişoara Lehr se întinse şi micşoră fitilul: fu ca şi cum singura lumină pe o rază de mile întregi s-ar fi micşorat. Vinarsul i se întoarse în cerul gurii, ca mirosul de eter care-i reaminteşte cuiva proaspăt operat, înainte de a-şi fi venit în fire, de un alt stadiu al existenţei. Încă nu aparţinea acestei linişti profunde. Îşi spuse în gând: cu timpul, totul va fi în regulă, mă voi opri, de data aceasta am comandat doar trei sticle. Vor fi ultimele pe care le beau în viaţa mea, acolo nu voi avea nevoie de băutură… Îşi dădea seama că se amăgea. Domnul Lehr se trezi brusc şi spuse:

— După cum spuneam…

— Nu spuneai nimic, dragul meu. Ai adormit.

— O, nu, vorbeam despre ticălosul acela de Hoover!

— Nu cred, dragul meu. Cel puţin nu în ultima vreme.

— Eh, spuse domnul Lehr, a fost o zi lungă. Şi părintele trebuie că e obosit… după atâtea spovedanii, adăugă el cu un uşor dezgust.

Un şir continuu de penitenţi de la opt la zece – două ore de rău, răul cel mai intens pe care un loc neînsemnat ca acesta îl putea scoate la iveală după trei ani. Nu se dovedise cine ştie ce. Un oraş ar fi dat un spectacol mai bun… sau nu? Aici un om nu poate face cine ştie ce. Beţie, adulter, necurăţenie: stătuse acolo, gustând în tot acest interval din vinars, aşezat pe un balansoar în boxa unuia din cai, fără să se uite la faţa celui îngenuncheat lângă el. Ceilalţi îşi aşteptaseră rândul, îngenunchind într-un grajd gol – grajdurile domnului Lehr rămăseseră fără cai în ultimii câţiva ani. Îi mai rămăsese un singur cal bătrân, care slobozea vânturi în întuneric, în timp ce păcatele ieşeau ca trase cu cleştele.

— De câte ori?

— Douăsprezece, părinte. Poate mai multe…

Şi calul se slobozea.

Uluitor sentimentul de inocenţă ce dublează păcatul – doar cel dur şi atent şi cel sfânt sunt scutiţi de asta. Oamenii aceştia ieşeau din grajd purificaţi; el era singurul rămas care nu se căise, nu se spovedise şi nu fusese absolvit. Ar fi vrut să-i spună unuia „Dragostea nu-i un lucru greşit, dar dragostea trebuie să fie fericită şi la vedere – e o greşeală doar când e secretă, nefericită… Poate fi mai nefericită decât orice altceva, cu excepţia pierderii lui Dumnezeu. *Este* pierderea lui Dumnezeu. Nu ai nevoie de penitenţă, fiul meu, ai suferit destul de mult“, iar altuia „Dorinţa nu e lucrul cel mai rău. Trebuie să ne ferim de ea doar pentru că în orice zi, în orice moment, dorinţa se poate transforma în dragoste. Şi când ne iubim păcatul, atunci suntem cu adevărat pierduţi“. Dar rutina confesionalului se impusese din nou: parcă s-ar fi aflat iarăşi în micul şi îmbâcsitul sicriu de lemn ca o boxă în care oamenii îşi îngroapă necurăţenia cu preotul lor. Spunea „Păcat mortal… primejdie… stăpânire de sine“, ca şi cum aceste cuvinte ar fi însemnat la urma urmelor ceva. Încheia astfel: „Spune trei Tatăl Nostru şi trei Ave Maria“.

Şopti obosit: „Băutura este doar începutul…“ Îşi dădu seama că nu putea da lecţii nici măcar împotriva acestui viciu banal atâta vreme cât el însuşi mirosea a vinars în grajd. Rosti absolvirea repede, în grabă, cu severitate, în mod mecanic. Omul se va duce spunând „Un preot rău“, fără să simtă vreo încurajare, vreun interes…

Apoi:

— Aceste legi au fost făcute pentru oameni. Biserica nu se aşteaptă… dacă nu poţi posti, trebuie să mănânci, asta e.

Bătrâna sporovăia fără să se mai oprească. În timp ce penitenţii se foiau în cealaltă despărţitură a grajdului şi calul slobozea vânturi, îi dădea înainte despre zile de abstinenţă întrerupte, despre rugăciuni de seară scurtate. Brusc, fără nici un fel de avertisment, apucat de un ciudat dor de casă, se gândi la ostaticii din curtea închisorii, ce aşteptau la spălător fără să-l privească – suferinţa şi durerea care se întindeau peste tot de cealaltă parte a munţilor. O întrerupse pe femeie cu severitate:

— De ce nu mi te spovedeşti de-adevăratelea? Nu mă interesează cât peşte mănânci sau cât de somn îţi este seara… Aminteşte-ţi adevăratele păcate!

— Dar sunt o femeie cinstită, părinte, ţipă ea strident şi uluită la el.

— Atunci ce cauţi aici, luând locul celor cu păcate? N-ai nici un fel de consideraţie pentru nimeni altcineva decât propria ta persoană?

— Îl iubesc pe Dumnezeu, părinte, spuse ea cu trufie.

Îi aruncă o privire scurtă în lumina lumânării ce ardea pe podea: ochii îmbătrâniţi, aspri şi stafidiţi sub şalul negru. Încă o pioasă – ca el.

— De unde ştii? Să-L iubeşti pe Dumnezeu nu e altfel decât să iubeşti un bărbat – sau un copil. Înseamnă să-ţi doreşti să fii cu El, să fii lângă El.

Făcu un gest deznădăjduit cu mâinile.

— Înseamnă a-L proteja de tine însăţi.

După ce plecase şi ultimul penitent, părintele traversă curtea înapoi spre casă. Văzu că lampa arde şi domnişoara Lehr croşetează şi simţi mirosul ierbii în păşunea mică, udă de primele ploi. Probabil că era cu putinţă ca un om să fie fericit aici dacă n-ar fi fost atât de legat de spaimă şi suferinţă. Şi nefericirea poate deveni un obicei, ca pioşenia. Probabil că era de datoria lui să-i pună capăt, era de datoria lui să descopere pacea. Simţi o imensă invidie faţă de toţi aceşti oameni care i se spovediseră şi îşi primiseră absolvirea de păcate. În şase zile, îşi spuse, în Las Casas, şi eu… Dar nu putea crede că undeva l-ar fi putut scăpa cineva de inima lui grea. Chiar şi atunci când bea, simţea că-şi iubeşte păcatul. Era mai uşor să scapi de ură.

Domnişoara Lehr îl pofti:

— Staţi jos, părinte. Trebuie că sunteţi obosit. N-am fost, desigur, niciodată de acord cu spovedania. Nici domnul Lehr.

— Nu?

— Nu ştiu cum puteţi suporta să staţi acolo, ascultând toate lucrurile acelea oribile… Îmi am intesc cum odată, în Pittsburgh…

Cei doi catâri fuseseră aduşi peste noapte, aşa încât să poată porni devreme, imediat după liturghie – a doua pe care o oficia în grajdul domnului Lehr. Călăuza dormea pe undeva, probabil cu catârii. Era o fiinţă subţiratică şi nervoasă, care nu fusese niciodată în Las Casas; cunoştea drumul doar din auzite. Domnişoara Lehr insistase de cu seară să-l trezească ea, dar se trezi singur înainte de-a se crăpa de ziuă. Stătea culcat pe pat şi auzi soneria ceasului – sonoră ca un telefon – sunând într-o altă încăpere şi apoi, imediat, târş-târşul papucilor domnişoarei Lehr în coridorul de afară şi un cioc-cioc în uşă. Domnul Lehr continua să doarmă netulburat pe spate, cu rectitudinea filiformă a unui episcop pe piatra tombală.

Preotul se întinsese în pat îmbrăcat şi deschise uşa înainte ca domnişoara Lehr să fi avut timp să se depărteze. Ea scoase un uşor ţipăt de spaimă – o formă botoasă cu părul prins în plasă.

— Scuzaţi-mă.

— Oh, nu-i nimica. Cât va dura oficierea liturghiei, părinte?

— Va veni un mare număr de credincioşi. Poate trei sferturi de ceas.

— O să am ceva cafea pregătită pentru dumneavoastră – şi sandvişuri.

— Nu trebuie să vă deranjaţi.

— Oh, nu vă putem lăsa să porniţi la drum flămând!

Ea îl însoţi până la uşă, rămânând puţin în urma lui, aşa încât să nu poată fi zărită de ceva sau cineva în lumea matinală, largă şi pustie. Lumina cenuşie se trezea din somnul ei de pe păşuni, la poartă magnolia mai înflorea pentru o zi şi în depărtare, dincolo de pârâiaşul în care se scăldase, oamenii urcau dinspre sat în drumul lor spre grajdul domnului Lehr. De la această distanţă erau prea mici ca să aibă pregnanţă umană. Avu sentimentul unei fericiri fremătătoare ce se desfăşura peste tot în jurul lui, aşteptându-l să ia şi el parte la ea, ca un auditoriu format din copii la un cinematograf sau un rodeo. Îşi dădu seama cât de fericit ar fi fost dacă n-ar fi lăsat în urma lui, dincolo de lanţul munţilor, decât câteva amintiri neplăcute. Între violenţă şi pace omul trebuie să aleagă întotdeauna pacea, iar el se îndrepta spre pace.

— Aţi fost foarte buni cu mine, domnişoară Lehr.

Cât de straniu i se păruse la început să fie tratat ca un oaspete, nu ca un criminal sau preot declasat. Ei erau eretici, dar nu le-a trecut nici o clipă prin cap că ar fi un om nevrednic: le lipsea pătrunzătoarea curiozitate a confraţilor catolici.

— Ne-a făcut plăcere să vă avem la noi, părinte. Dar veţi fi bucuros că plecaţi. Las Casas e un oraş frumos. Un loc cu moravuri bune, cum spune întotdeauna domnul Lehr. Dacă îl întâlniţi pe părintele Quintana, amintiţi-i de noi – a fost pe aici acum trei ani.

Începu să bată un clopot. Coborâseră clopotul bisericii de sus din turn şi-l atârnaseră în faţa grajdului domnului Lehr; era ca o duminică obişnuită, ca oriunde altundeva.

— Mi-am dorit uneori, spuse domnişoara Lehr, să fi putut merge la biserică.

— De ce nu?

— Domnului Lehr nu i-ar plăcea. El e foarte strict. Dar se întâmplă atât de rar zilele acestea – nu cred că se va mai oficia vreo slujbă timp de alţi trei ani.

— Mă voi întoarce mai repede.

— O, nu! spuse domnişoara Lehr. Nu veţi face asta. E un drum greu şi Las Casas este un oraş frumos. Au lumină electrică pe străzi: există două hoteluri. Părintele Quintana a promis că revine – dar creştini există peste tot, nu-i aşa? De ce să se întoarcă el aici? Nici nu suntem măcar departe şi izolaţi, ca alţii.

Un mic grup de indieni trecură de poartă – fiinţe mici şi noduroase din epoca de piatră. Bărbaţi în halate scurte se sprijineau în beţe lungi şi femeile, cu cozi negre şi feţe tăbăcite, îşi cărau copiii în spinare.

— Indienii au auzit că sunteţi aici, spuse domnişoara Lehr. Au venit pe jos cincizeci de mile… N-ar trebui să mă mire câtuşi de puţin.

Oamenii se opriră lângă poartă şi se uitau la el. Când îi privi şi el, se lăsară în genunchi şi-şi făcură cruce cu acel ciudat şi elaborat ritual corcit, atingându-şi nasul, urechile şi bărbia.

— Fratele meu se înfurie foarte tare când vede pe cineva îngenunchind în faţa unui preot, dar eu nu văd nici un rău în asta, spuse domnişoara Lehr.

După colţul casei catârii băteau din copite – probabil că-i scosese călăuza ca să le dea porţia de porumb. Mâncau încet. Trebuia să le dai tainul din vreme. Era timpul să înceapă liturghia şi apoi s-o pornească la drum.

Putea simţi mirosul zorilor. Lumea era încă proaspătă şi verde şi în satul de dincolo de păşuni câţiva câini lătrau. Ceasul deşteptător încă ticăia în mâna domnişoarei Lehr.

— Trebuie să plec acum, spuse el.

Simţea o ciudată şovăială în a o părăsi pe domnişoara Lehr şi casa ei şi pe fratele care dormea în cameră. Era un amestec de tandreţe şi dependenţă. Când omul se trezeşte după o operaţie periculoasă, dă o valoare specială primei feţe pe care o vede în timp ce dispare efectul anestezicului.

Nu avea odoare, dar slujbele în acest sat erau mai aproape de vechile zile din parohie decât oricare altele din ultimii opt ani – nu exista teama că va fi întrerupt, nici graba de a lua cuminecătura în timp ce poliţia se apropia. Exista chiar şi o piatră de altar adusă din biserica închisă. Dar, fiind atâta pace, era cu atât mai conştient de propriul păcat în timp ce se pregătea să ia împărtăşania – „Fie ca Trupul Tău, o Doamne Iisuse Hristoase, pe care, deşi nedemn, îmi permit să-l iau, să nu se întoarne spre judecarea şi pedepsirea mea". Un om virtuos aproape că poate înceta să mai creadă în Infern, dar el purta Infernul cu sine. Uneori visase noaptea despre asta. *Domine, non sum dignus… Domine, non sum dignus…* Răul circula prin venele sale precum malaria. Îşi aminti unul din vise, despre o arenă întinsă şi acoperită cu iarbă, mărginită cu statui ale sfinţilor – doar că sfinţii erau vii, îşi întorceau ochii încoace şi încolo, aşteptând ceva. Aştepta şi el, cu un teribil presentiment. Întruchipări ale unor Petru şi Pavel bărboşi, cu Biblii strânse la piept, vegheau o intrare pe care n-o putea vedea, undeva în spatele lui, ameninţătoare ca o gură de fiară. Apoi se auziră sunete clincănitoare şi repetitive de *marimba*4, explodară artificii şi Hristos intră dansând în arenă – dansa şi se scălâmbăia, cu o faţă boită sângeriu, strâmbându-se ca o prostituată zâmbitoare şi insinuantă. Se trezi cu sentimentul de totală disperare pe care-l simte un om când află că singurii bani pe care-i are sunt falşi.

— … şi-i văzurăm gloria, gloria Fiului născut al Domnului, plină de har şi adevăr.

Liturghia se sfârşise.

În trei zile, îşi spuse el, voi fi în Las Casas: mă voi fi spovedit şi voi fi absolvit; şi gândul la copilul lăsat lângă groapa de gunoi îi reveni automat,

cu o dureroasă tresărire de iubire. La ce bun să te spovedeşti când iubeşti fructul păcatului tău?

Oamenii îngenunchează, în timp ce el îşi croia drum spre ieşirea din grajd. Văzu micul grup de indieni: femei ale căror copii îi botezase: Pedro: omul din *cantina* era şi el acolo, îngenuncheat, cu faţa îngropată în mâinile bondoace şi un şirag de mătănii atârnându-i printre degete. Părea a fi un om bun: probabil că era un om bun. Probabil, se gândi preotul, mi-am pierdut facultatea de judecare – femeia aceea din puşcărie putea să fi fost fiinţa cea mai bună de-acolo. Un cal necheză la mijitul zilei, legat de un copac, şi toată prospeţimea zorilor năvăli prin uşa deschisă.

Doi bărbaţi aşteptau lângă catâri; călăuza potrivea una din scări şi lângă el, scărpinându-se la subsuoară şi aşteptând sosirea sa cu un zâmbet echivoc şi defensiv, stătea metisul. El era ca durerea aceea mică ce-i reaminteşte omului de boala sa sau, poate, ca neaşteptata amintire ce dovedeşte că, la urma urmelor, dragostea n-a murit.

— Nu mă aşteptam să te găsesc aici, spuse preotul.

— Nu, părinte, sigur că nu.

Se scărpină şi zâmbi.

— Ai adus şi soldaţii cu tine?

— Ce lucruri spui, părinte! protestă el cu un chicotit infantil.

În spatele lui, peste curte şi printr-o uşă deschisă, preotul putu vedea cum domnişoara Lehr îi împacheta sandvişurile. Se îmbrăcase, dar încă mai purta plasa de păr. Învelea sandvişurile cu grijă într-o hârtie cerată şi mişcările ei potolite provocau un curios efect de irealitate. Cel real era metisul.

Îl întrebă:

— Ce şmecherie mai pui la cale de data asta?

Să fi mituit el oare călăuza să-l ducă înapoi peste graniţă? Putea să creadă aproape orice când era vorba de omul acesta.

— Nu trebuie să spui astfel de lucruri, părinte.

Domnişoara Lehr ieşi din câmpul lui vizual, cu lipsa de zgomot dintr-un vis.

— Nu?

— Sunt aici, părinte – şi omul păru să tragă aer adânc în piept pentru surprinzătoarea şi pompoasa lui declaraţie –, într-o misiune umanitară.

Călăuza termină cu unul dintre catâri şi începu cu celălalt, scurtând scăriţa mexicană deja destul de scurtă. Preotul chicoti nervos:

— Misiune umanitară?

— Păi, părinte, sunteţi singurul preot din zona Las Casas şi omul e pe moarte…

— Care om?

— Yankeul.

— Despre ce vorbeşti acolo?

— Cel pe care-l caută poliţiştii. A jefuit o bancă. Ştii despre cine vorbesc.

— N-are el nevoie de mine, spuse preotul nerăbdător, amintindu-şi fotografia de pe peretele ce se cojea, cu faţa înspre petrecerea de la prima împărtăşanie.

— Oh, e şi el un bun catolic, părinte!

Scărpinându-se sub braţ, metisul nu-l privi pe preot.

— Moare şi nici eu, nici dumneata nu am dori să avem pe conştiinţă ceea ce omul acela…

— Am fi norocoşi să n-avem mai mult.

— Ce vrei să spui, părinte?

Preotul preciză:

— El doar a ucis şi a jefuit. Nu şi-a vândut prietenii.

— Sfântă Maică a Domnului! Eu nu mi-am…

— Ba amândoi am făcut-o, spuse preotul şi se întoarse spre călăuză: Sunt gata catârii?

— Da, părinte.

— Atunci pornim.

Uitase complet de domnişoara Lehr; cealaltă lume întinsese o mână peste graniţă şi el era iarăşi în pielea de fugar.

— Unde te duci? întrebă metisul.

— Spre Las Casas.

Se urcă ţeapăn pe catârul lui. Metisul se anină de scara şeii şi el îşi aminti de prima lor întâlnire: acelaşi amestec de plângere, rugăminte şi insultă.

— Halal preot, se jelui celălalt. Episcopul dumitale ar trebui să afle despre asta. Un om moare, vrea să se spovedească, şi pentru că dumneata vrei să ajungi la oraş…

— De ce mă crezi atât de prost? spuse preotul. Ştiu de ce ai venit. Eşti singurul pe care-l au şi care mă poate recunoaşte, dar nu pot veni după mine peste graniţă. Şi dacă te întreb unde anume se află acest american, o să-mi spui – ştiu asta, nici nu mai trebuie să deschizi gura – că tocmai de cealaltă parte.

— O, nu, părinte! Aicea greşeşti. E de partea aceasta.

— O milă sau două nu înseamnă nici o diferenţă.

— E un lucru îngrozitor, părinte, spuse metisul, să nu fii niciodată crezut. Şi numai pentru că o dată – da, recunosc…

Preotul îşi lovi cu călcâiele catârul ca să pornească. Ieşiră din curtea domnului Lehr şi cârmiră spre sud; metisul alerga, ţinându-se de scara lui.

— Îmi amintesc, spuse preotul, că mi-ai spus că nu-mi vei uita faţa niciodată.

— Şi n-am uitat-o, interveni omul triumfător, altminteri n-aş fi aici, nu? Ascultă, părinte, recunosc ce-i de recunoscut. Nu-ţi dai seama cât tentează o recompensă pe un om sărac ca mine. Şi văzând că n-ai încredere în mine, mi-am spus: „Păi dacă asta crede el… o să-i arat eu!“ Dar sunt un bun catolic, părinte, şi când un om pe moarte are nevoie de un preot…

Urcară lungul povârniş al păşunii domnului Lehr, care ducea la următorul lanţ de munţi. Aerul avea încă prospeţime la şase dimineaţa şi la trei mii de picioare. Acolo sus va fi foarte frig la noapte – mai aveau şase mii de picioare de urcat. Preotul spuse neliniştit:

— De ce mi-aş pune capul în laţul *tău*?

Era un lucru prea absurd.

— Uite aici, părinte.

Metisul ridică spre el un petic de hârtie: scrisul cunoscut atrase atenţia preotului – era scrisul mare şi îngrijit al unui copil. Hârtia fusese folosită la învelit mâncare – era pătată şi unsuroasă. Citi: „Prinţul Danemarcei se întreabă dacă să se sinucidă sau nu, dacă e mai bine să continue să sufere toate acele îndoieli pe care le avea în privinţa tatălui său ori, printr-o singură lovitură, să…“

— Nu asta, părinte! Pe cealaltă parte. Asta n-are importanţă.

Preotul întoarse foaia şi citi o singură frază scrisă în englezeşte cu un creion tocit. „Pentru numele lui Dumnezeu, părinte…“ Catârul, neglijat, trecuse la un mers lent şi greoi. Preotul nu făcu nici o încercare să-l mai

îmboldească: bucata aceasta de hârtie nu lăsa nici un dubiu, de nici un fel. Întrebă:

— Cum a ajuns asta la tine?

— S-a întâmplat astfel, părinte. Eram cu poliţia când l-au împuşcat. Asta a fost într-un sat de cealaltă parte. El a înhăţat un copil şi l-a folosit ca scut, dar asta, evident, nu i-a oprit pe soldaţi. Nu era decât un indian. Au fost împuşcaţi amândoi, dar el a scăpat…

— Atunci cum…?

— S-a întâmplat după cum urmează, părinte.

Metisul se puse pe sporovăit. După câte se părea, se temea de locotenent, care nu suporta faptul că preotul scăpase, aşa că hotărî să se strecoare peste graniţă, unde acesta nu-l mai putea ajunge. Ocazia veni noaptea şi pe drum – probabil se afla deja de partea asta a graniţei, dar cine-şi poate da seama unde începe un stat şi sfârşeşte celălalt? – dădu peste american. Acesta fusese împuşcat în stomac…

— Cum a putut atunci să scape?

— Oh, părinte, e un bărbat de o putere supraomenească. Era pe moarte, voia un preot…

— Cum ţi-a spus el asta ţie?

— A fost nevoie doar de două cuvinte, părinte.

Apoi, ca să dovedească povestea, omul găsise destule puteri ca să scrie biletul acesta şi astfel… povestea avea tot atâtea găuri cât un ciur. Dar ceea ce rămânea era biletul, ca o piatră memorială pe care n-o poţi trece cu vederea.

Metisul trase iar furios de frâie.

— Nu mă crezi, părinte.

— Nu, spuse preotul, nu te cred.

— Crezi că mint.

— În mare parte sunt minciuni.

Opri catârul şi stătu să se gândească, cu faţa spre sud. Era aproape sigur că era o capcană – probabil fusese ideea metisului –, dar era un fapt că americanul se afla acolo şi murea. Se gândi la antrepozitul de banane pustiu, unde se întâmplase ceva, şi la copilul de indian zăcând mort pe grămada de porumb: nu exista nici cea mai mică îndoială că era nevoie de el. Un om cu toate acestea pe suflet… Lucrul cel mai ciudat dintre toate era că se simţea destul de bine dispus. Nu prea crezuse cu adevărat în pacea

asta. Visase la ea atât de des de cealaltă parte, încât acum nu însemna pentru el mai mult decât un vis. Începu să fluiere o melodie – una pe care o auzise cândva. „Am găsit un trandafir pe ogorul meu“: era vremea să se trezească. N-ar fi fost un vis prea bun spovedania aceea în Las Casas, când ar fi trebuit să recunoască, pe lângă toate celelalte, că-i refuzase unui muribund ultima împărtăşanie.

— Vom mai găsi omul în viaţă? întrebă el.

— Cred că da, părinte, îi preluă metisul imediat ideea.

— Cât e de departe?

— Patru-cinci ore, părinte.

— Poţi călări cu rândul pe celălalt catâr.

Preotul întoarse catârul şi-o strigă pe călăuză. Omul descălecă şi rămase acolo inert, în timp ce el îi explică. Singura remarcă a călăuzei a fost către metis, în timp ce-l ajuta să se aburce în şa:

— Ai grijă de desagii aceia. Vinarsul părintelui e acolo.

Călăriră încet pe drumul înapoi: domnişoara Lehr era la poartă. Ea spuse:

— Aţi uitat sandvişurile, părinte.

— O, da. Mulţumesc.

Aruncă rapid o privire roată – nu-l interesau sandvişurile. Întrebă:

— Mai doarme domnul Lehr?

— Să-l trezesc?

— Nu, nu. Dar să nu uitaţi să-i mulţumiţi din partea mea pentru ospitalitate.

— Da. Şi poate, părinte, ne vom mai vedea peste câţiva ani? Cum aţi spus.

Se uită curioasă la metis şi acesta îi susţinu privirile cu ochii lui galbeni şi obraznici.

— Tot ce se poate, spuse preotul, privind în altă parte, cu un zâmbet furiş şi secretos.

— Atunci la revedere, părinte. Ar fi vremea s-o luaţi din loc, nu? Soarele e deja sus.

— La revedere, draga mea domnişoară Lehr.

Metisul îşi biciui nerăbdător catârul şi-l îmboldi să pornească.

— Nu într-acolo, omule! îi strigă domnişoara Lehr.

— Trebuie să mai fac o vizită întâi, explică preotul şi, pornind într-un trap incomod, o luă zdruncinându-se în jos, după catârul metisului, spre sat.

Trecură pe lângă biserica văruită în alb – şi ea aparţinea tot unui vis. Viaţa nu are biserici. Strada lungă şi neîngrijită a satului se deschidea în faţa lor. Dascălul, răutăcios şi ochelarist, era la uşa şcolii şi făcu un gest ironic de salut.

— Gata, părinte, plecaţi cu prada?

Preotul îşi opri catârul. Îi spuse metisului:

— Chiar… uitasem…

— Aţi câştigat ceva cu botezurile alea, continuă dascălul. Merită s-aştepţi câţiva ani, nu-i aşa?

— Haide, părinte, îl îmboldi metisul. Nu asculta ce spune el.

Scuipă:

— E un om rău.

Preotul spuse:

— Cunoaşteţi oamenii de aici mai bine decât oricine. Dacă las un dar, îmi promiteţi că-l veţi cheltui pe lucruri care nu aduc nici un rău – vreau să spun hrană, pături, nu cărţi?

— E mai multă nevoie de hrană decât de cărţi.

— Am aici patruzeci şi cinci de *pesos*…

Metisul începu să se vaite:

— Părinte, ce faci…?

— Banii conştiinţei? întrebă dascălul.

— Da.

— Buni şi ăştia. Desigur că vă mulţumesc. E bine să mai vezi şi un preot cu conştiinţă. E o etapă a evoluţiei, spuse el, iar ochelarii îi luciră în lumina soarelui – o figură rotofeie şi posacă, stând în faţa cocioabei lui cu acoperiş de tablă.

Un exilat.

Trecură de ultimele case, apoi de cimitir, şi începură urcuşul.

— De ce, părinte, de ce? protestă metisul.

— Nu-i un om rău. Face şi el ce poate şi eu nu voi mai avea nevoie de bani, ce crezi? întrebă preotul şi pentru o vreme destul de lungă călăriră fără să vorbească, în timp ce soarele se ridica orbitor şi şoldurile catârilor se forţau pe potecile abrupte şi pietroase, şi preotul începu să fluiere iar „Am avut un trandafir", singura melodie pe care o cunoştea.

La un moment dat metisul începu să se plângă de ceva, „Problema cu dumneata, părinte, este că…“, dar sfârşi înainte de-a lămuri despre ce era vorba, pentru că de fapt n-avea de ce se plânge în drumul lor întins spre nord, spre graniţă.

— Flămând? întrebă preotul într-un târziu.

Metisul murmură câteva vorbe care sunară a furie sau batjocură.

— Ia un sandviş, spuse preotul, deschizând pachetul făcut de domnişoara Lehr.

1. Organizaţie creştină care se îngrijeşte de distribuirea Bibliei în camere de hotel, spitale, penitenciare şi şcoli (n.t.).

2. *Hacienda* – fermă, plantaţie, proprietate mai întinsă, cu un conac (sp., n.r.).

3. *Compadre* – (aici) tovarăş de breaslă, camarad (sp., n.r.).

4. *Marimba* – tobă mică, timpan (sp., n.r.).

Capitolul 2

— Acolo, spuse metisul cu un fel de triumf nechezat, ca şi cum ar fi îndurat nevinovat în toate aceste şapte ore suspiciunea că minţise.

Arătă peste ravină spre un pâlc de colibe indiene, pe un fel de peninsulă stâncoasă ce se iţea peste prăpastie. Distanţa era probabil de vreo două sute de iarzi, dar aveau nevoie de cel puţin încă o oră ca să ajungă la colibe, coborând în serpentină o mie de picioare şi apoi urcând altă mie.

Preotul rămăsese pe catâr, privind încordat; nu putea vedea acolo nici un fel de mişcare. Chiar şi foişorul, mica platformă din crengi ridicată pe o movilă deasupra colibelor, era gol.

— Nu pare a fi nimeni acolo, spuse el.

Se afla iarăşi în atmosfera aceea de abandon.

— Nu cred că te-ai aşteptat să fie cineva, nu? spuse metisul. În afară de el. El e acolo. Te vei convinge curând.

— Unde sunt indienii?

— Iar începi! se plânse omul. Suspiciune. Mereu suspiciune. De unde aş putea şti eu unde sunt indienii? Ţi-am spus că e singur, nu?

Preotul descălecă.

— Acum ce faci? ţipă metisul disperat.

— De-acuma nu mai avem nevoie de catâri. Pot fi luaţi înapoi.

— Nu mai avem nevoie de ei? Şi cum vei pleca de aici?

— Oh, făcu preotul, la asta nu va mai trebui să mă gândesc, nu?

Numără patruzeci de *pesos* şi-i spuse catârgiului:

— Te-am angajat până în Las Casas. Ei, e norocul dumitale. Plata pe şase zile.

— Nu mai aveţi nevoie de mine, părinte?

— Nu. Cred c-ar fi mai bine să pleci de aici cât mai repede. Lasă ştii-tu-ce aici.

Metisul se agită:

— Nu putem merge pe jos atâta cale, părinte. Ştii, omul acela e pe moarte!

— Tot atât de repede ajungem şi pe propriile copite. Acum, prietene, şterge-o.

Metisul privi cu un aer de melancolică lăcomie cum catârii o iau pe poteca îngustă de piatră. Curând dispărură după umărul unei stânci – toc, toc, toc, sunetul copitelor lor reducându-se tot mai mult în linişte.

— Acum, spuse preotul cu vioiciune, nu mai pierdem vremea.

Şi o luă pe potecă în jos, cu un săculeţ atârnat pe umăr. Îl auzi pe metis gâfâind în urma lui; avea probleme cu respiraţia. Probabil că-i dăduseră mult prea multă bere în capitală şi preotul se gândi, cu un ciudat sentiment de dispreţuitoare afecţiune, la câte li se întâmplaseră amândurora de la acea primă întâlnire, într-un sat căruia nici nu-i ştia numele, când metisul zăcea acolo în amiaza toridă, legănându-se în hamacul său, cu un picior dezvelit şi galben atârnat în afară. Dacă în acel moment ar fi dormit, toate acestea nu s-ar mai fi întâmplat. Era într-adevăr un ghinion teribil pentru sărmanul om că urma să fie împovărat cu un păcat de o asemenea magnitudine. Preotul aruncă o privire scurtă în spate şi-i văzu degetele mari de la picioare ieşind ca nişte limacşi prin pantofii murdari, de sport. Omul îşi alegea calea pe unde să coboare, bombănind tot timpul, perpetua nemulţumire nefiindu-i însă de nici un folos la respiraţie. Sărmanul om, se gândi preotul, de fapt nu-i cu adevărat rău…

Şi nici destul de zdravăn pentru *acest* drum. Când preotul ajunse pe fundul ravinei, el rămăsese vreo cincizeci de iarzi în urmă. Preotul se aşeză pe un bolovan şi-şi şterse fruntea, iar metisul începu să se plângă cu mult înainte de-a fi ajuns la nivelul lui – „Nu cred că-i nevoie chiar de atâta grabă“. Era ca şi cum cu cât ajungea mai aproape de momentul trădării, cu atât supărarea lui pe victimă devenea mai mare.

— Nu spuneai că e pe moarte? întrebă preotul.

— O, da, pe moarte, desigur! Dar asta poate dura mult.

— Cu cât mai mult, cu atât mai bine pentru noi toţi, spuse preotul. Probabil că ai dreptate. O să mă odihnesc puţin aici.

Dar acum, ca un copil încăpăţânat, metisul voia să pornească iar.

— Nu faci nimic cu măsură. Ba alergi, ba stai, spuse el.

— Chiar nu fac nimic cum trebuie? îl tachină preotul şi apoi interveni tăios şi ager: Ei mă vor lăsa să-l văd, presupun?

— Sigur că da, spuse metisul şi imediat se controlă. Cine? Care *ei*? Despre cine vorbeşti acum? Întâi te plângi că locul e pustiu şi apoi vorbeşti de „ei“.

Spuse cu lacrimi în glas:

— Poate că eşti un om bun, dar de ce nu vorbeşti limpede, în aşa fel încât omul să înţeleagă ce spui? Ajunge şi atât ca să facă din cineva un rău catolic.

Preotul îi spuse:

— Vezi sacul acesta de aici? Nu are rost să-l cărăm mai departe. E greu. Câte-o duşcă cred c-o să ne facă bine amândurora. Amândoi avem nevoie de curaj, nu-i aşa?

— O duşcă, părinte? întrebă metisul, înviorându-se, şi-l urmări pe preot cum despachetează o sticlă.

Nu-şi dezlipi privirile câtă vreme bău preotul. Cei doi colţi i se iţeau cu lăcomie, tremurând uşor, peste buza de jos. Apoi fixă şi el sticla la gură.

— E ilegal, presupun, spuse preotul chicotind, de această parte a graniţei – dacă suntem de partea aceasta.

Trase încă o duşcă el însuşi şi i-o dădu înapoi metisului: curând sticla era goală. O luă şi o aruncă într-o stâncă, iar sticla explodă ca un şrapnel. Metisul tresări. Spuse:

— Ai grijă. Oamenii pot crede că ai puşcă.

— Cât despre restul, spuse preotul, de el nu mai avem nevoie.

— Vrei să spui că mai este?

— Încă două sticle – dar nu mai putem bea pe căldura asta. Mai bine să le lăsăm aici.

— De ce n-ai spus că-i grea, părinte? O duc eu. Trebuie doar să-mi ceri să fac ceva şi eu fac. Sunt dornic să te-ajut. Doar că tu nu spui nimic.

Porniră iar la drum în sus, iar clinchetul sticlelor se auzi uşor; soarele strălucea de sus asupra amândurora. Le luă aproape o oră ca să ajungă în vârful ravinei. Acum foişorul se căscă peste poteca lor ca o falcă superioară şi vârfurile colibelor se iviră peste stânci, deasupra lor. Indienii nu-şi ridică aşezările pe potecile de catâri; ei preferă să stea la o parte şi să vadă cine vine. Preotul se întrebă cât de curând se va ivi poliţia – se ascunseseră foarte bine.

— Pe aici, părinte.

Metisul prelua conducerea, abătându-se de la potecă şi luând-o printre stânci, spre micul platou. Arăta agitat, de parcă se aşteptase să se întâmple ceva înainte de asta. Colibele erau vreo douăsprezece. Stăteau tăcute, asemenea unor morminte profilate pe cerul apăsător. Venea o furtună.

Preotul simţi o nerăbdare nervoasă. Intrase în capcana aceasta – cel puţin puteau s-o închidă repede, să se termine totul. Se întrebă dacă nu cumva or să-l împuşte fără veste din una din colibe. Ajunsese chiar la limanurile timpului: curând nu va mai exista mâine şi nici ieri, ci doar o continuă existenţă. Începu să-şi dorească să fi luat mai mult vinars. Vocea lui se frânse nesigură când spuse:

— Ei, iată-ne ajunşi! Unde e yankeul?

— Oh, da, yankeul, spuse metisul, tresărind puţin.

Era ca şi cum pentru moment uitase de pretext. Stătea acolo, căscând gura la colibe, minunându-se şi el. Spuse:

— Era uite acolo când l-am lăsat.

— N-avea cum să se fi mişcat, nu?

Dacă n-ar fi fost acea scrisoare, s-ar fi îndoit de existenţa americanului – şi dacă n-ar fi văzut şi copilul mort, desigur. Începu să păşească de-a curmezişul micului şi tăcutului luminiş, spre colibă: or să-l împuşte oare înainte de-a ajunge la intrare? Era ca şi cum ai merge pe o punte, legat la ochi: nu ştiai în ce moment vei călca pentru totdeauna în gol. Sughiţă o dată şi-şi prinse mâinile la spate ca să le oprească tremuratul. Fusese bucuros, într-un fel, să se întoarcă de la poarta domnişoarei Lehr – nu fusese nici o clipă cu adevărat convins că va reveni cândva la munca de preot, la liturghia zilnică şi la grijuliile aparenţe ale pioşeniei, dar tot ai nevoie să fii puţin beat ca să mori. Ajunse la uşa colibei – nici un sunet nicăieri. Apoi o voce rosti:

— Părinte.

Se uită în jur. Metisul stătea în mijlocul luminişului, cu faţa contorsionată: cei doi colţi îi săltau şi iar săltau. Părea înspăimântat.

— Da, ce este?

— Nimic, părinte.

— De ce m-ai strigat?

— N-am spus nimic, minţi el.

Preotul se întoarse şi intră înăuntru.

Americanul se afla totuşi acolo. Dacă mai trăia sau nu, asta era altă problemă. Zăcea pe o rogojină de paie, cu ochii închişi şi gura deschisă, cu mâinile pe burtă, ca un copil pe care-l doare stomacul. Durerea schimbă o fizionomie – altminteri delincvenţa de succes ar profita de propria-i imagine înşelătoare, asemenea politicii sau pioşeniei. Greu putea fi recunoscut după fotografia din ziar prinsă pe peretele secţiei de poliţie. Cel de acolo era mai dur, mai arogant, un om care izbândise. Cea de aici era doar faţa unui vagabond. Durerea expusese nervii şi dăduse feţei lui un fel de falsă inteligenţă.

Preotul îngenunche şi-şi puse faţa la gura omului, încercând să-i audă respiraţia. Un miros greu îl izbi – un amestec de vomă, fum de ţigară şi băutură acrită. Era nevoie de mai mult de câţiva crini pentru a ascunde o asemenea putreziciune. O voce foarte slabă, aproape de urechea lui, spuse în englezeşte:

— Valea, părinte!

Dincolo de uşă, în soarele de dinaintea furtunii, stătea metisul, uitându-se în direcţia colibei, puţin cam nesigur pe genunchii lui.

— Deci trăieşti, după câte văd? spuse preotul tăios. Să ne grăbim. Nu mai ai mult.

— Valea, părinte.

— M-ai chemat, nu? Eşti catolic?

— Valea, şopti vocea iarăşi, ca şi cum acestea ar fi fost singurele cuvinte pe care şi le putea aminti dintr-o lecţie pe care o învăţase cu ceva vreme în urmă.

— Haide, spuse preotul. Câtă vreme a trecut de când te-ai spovedit ultima oară?

Pleoapele celuilalt se ridicară şi nişte ochi uimiţi îl priviră. Omul spuse cu o voce nesigură:

— Zece ani, cred. Ce cauţi pe-aicea totuşi?

— Ai cerut un preot. Haide. Zece ani e o perioadă lungă.

— Trebuie s-o iei la picior, părinte, spuse omul.

Acum îşi amintea lecţia. Cum zăcea acolo lat, pe rogojină, cu mâinile împreunate peste stomac, orice urmă de vitalitate ce-i rămăsese se acumulase în creier: era ca o reptilă strivită la un capăt. Spuse cu o voce ciudată:

— Nemernicul acela de…

— Preotul interveni furios:

— Ce fel de spovedanie e asta? Am bătut cale de cinci zile… şi tot ce aud de la tine sunt vorbe grele.

I se părea un lucru teribil de nedrept ca neputinţa să-i revină o dată cu pericolul şi era neputincios în privinţa omului acesta.

— Ascultă, părinte… spuse omul.

— Ascult.

— Şterge-o de aici repede. Nu ştiu…

— N-am bătut tot drumul acesta ca să vorbesc despre mine, spuse preotul. Cu cât te spovedeşti mai repede, cu atât mai repede voi pleca şi eu.

— Nu trebuie să-ţi faci probleme în privinţa mea. Eu sunt terminat.

— Vrei să spui damnat? întrebă preotul furios.

— Sigur. Damnat, răspunse omul, lingându-şi cu limba sângele de pe buze.

— Ascultă aici la mine, vorbi preotul, aplecându-se mai aproape de mirosul acru şi greţos. Am venit până aici ca să-ţi ascult spovedania. Vrei să te spovedeşti?

— Nu.

— Ai vrut când ai scris acea notă?

— Poate.

— Ştiu ce vrei să-mi spui. Ştiu, înţelegi? Lasă aia la o parte. Aminteşte-ţi că mori. Nu abuza prea mult de mila lui Dumnezeu. El ţi-a dat şansa asta. S-ar putea să nu-ţi mai dea alta. Ce fel de viaţă ai dus în toţi aceşti ani? Îţi mai pare ea acum aşa grozavă? Ai ucis o mulţime de oameni – asta-i tot. Oricine poate face asta o vreme, apoi e ucis la rândul său. Aşa cum eşti ucis şi tu. Nu rămâne nimic decât durerea.

— Părinte.

— Da?

Părintele scoase un oftat de nerăbdare, aplecându-se mai aproape. Sperase pentru o clipă că în sfârşit îl făcuse pe om să înceapă să depene un firav şir de regrete.

— Ia pistolul meu, părinte. Înţelegi ce vreau să spun? Sub braţ.

— N-am ce face cu nici o armă.

— Ba da, ai.

Omul îşi desprinse o mână de pe stomac şi începu s-o ducă încet în susul trupului. Atâta efort: era insuportabil la vedere. Preotul spuse pe un

ton tăios:

— Stai liniştit. Nu-i acolo.

Putea vedea tocul gol de la subsuoară.

— Ticăloşii, spuse omul şi mâna îi căzu obosită acolo unde trebuia, deasupra inimii.

Adoptase atitudinea afectată a unei statui feminine, cu o mână pe sân şi cealaltă pe stomac. Era foarte cald în colibă; lumina grea, de dinainte de furtună, cădea deasupra lor.

— Ascultă, părinte…

Preotul stătea neajutorat la căpătâiul omului; nimic nu va îndrepta această minte violentă înspre pace: cândva, cu ore în urmă, când scrisese acel mesaj, poate, dar şansa venise şi se dusese. Acum şoptea ceva despre un cuţit. Există o legendă în care cred mulţi criminali, anume că ochii mortului reţin imaginea a ceea ce-au văzut în ultima clipă. Un creştin putea crede că se întâmplă la fel şi cu sufletul – reţine iertarea şi pacea din momentul final, după o viaţă întreagă punctată de cele mai oribile crime: ori, uneori, oameni cucernici mureau brusc în bordele, neabsolviţi, şi ceea ce păruse a fi o viaţă bună se încheia cu sigiliul veşnic al impurităţii pe ea. Auzise oamenii vorbind că nu-i cinstit să te pocăieşti pe patul de moarte, ca şi cum ar fi fost lucru uşor să frângi obiceiul unei vieţi întregi, fie în bine, fie în rău. Nu eşti sigur de binele vieţii care s-a sfârşit rău sau de viciul celei care s-a încheiat cu bine. Făcu o altă încercare disperată:

— Ai crezut cândva. Încearcă să înţelegi – aceasta-i şansa ta. În ultimul moment. Precum hoţul. Ai ucis oameni – copii probabil, adăugă el, amintindu-şi mica moviliţă neagră de sub cruce. Dar asta nu trebuie să fie atât de important. Aparţine doar vieţii acesteia, câtorva ani – a trecut deja. Poţi lăsa totul aici, în coliba asta, şi să continui pentru veşnicie în…

Simţi tristeţe şi durere la ideea cea mai vagă a unei vieţi pe care n-o putuse duce el însuşi… cuvinte precum pace, glorie, iubire.

— Părinte, spuse vocea precipitat, lasă-mă în plata mea. Ai grijă de dumneata. Ia cuţitul meu…

Mâna îşi începu iarăşi obositoarea călătorie, de data aceasta spre şold. Genunchii bărbatului se chirciră în încercarea de a se întoarce pe-o parte şi apoi trupul renunţă la efort, la duh, la tot.

Preotul rosti precipitat cuvintele absolvirii condiţionate, în cazul că, o secundă înainte de-a fi trecut hotarul, spiritul se căise, deşi era mai probabil

că plecase de pe lume căutând încă după cuţit, gândindu-se la transmiterea violenţei. Se rugă:

— O, Doamne, Tu, cel îndurător, la urma urmelor la mine se gândea, pentru mine era ceea ce…

Dar se ruga fără convingere. În cel mai bun caz, era vorba doar de un criminal care încercase să-l facă pe altul scăpat. Indiferent cum luai lucrurile, prea mult merit nu avea nici unul din ei.

Capitolul 3

O voce spuse:

— Ei, ai terminat acuma?

Preotul se ridică şi făcu un mic gest speriat de încuviinţare. Îl recunoscu pe ofiţerul de poliţie care îi dăduse bani la închisoare – o siluetă întunecată şi ageră, în spaţiul uşii, cu lumina furtunii lucindu-i pe jambiere. Ţinea o mână la revolver şi se încrunta acru înăuntru, la pistolarul mort.

— Nu te aşteptai să dai de mine, spuse el.

— O, ba da! spuse preotul. Trebuie să vă mulţumesc.

— Să-mi mulţumeşti? Pentru ce?

— Pentru că m-aţi lăsat să rămân singur cu el.

— Nu sunt un barbar, spuse ofiţerul. Eşti bun să ieşi acum de-acolo, te rog? N-are nici un rost să încerci să fugi. Poţi vedea asta, adăugă el, în timp ce preotul ieşi şi privi roată la duzina de oameni înarmaţi care înconjuraseră coliba.

— Am avut parte de destulă fugă, spuse el.

Metisul nu se mai afla la vedere. Norii grei se îngrămădeau pe cer: făceau ca adevăraţii munţi să arate ca nişte mici jucării strălucitoare sub ei. El oftă şi chicoti nervos:

— Cât de greu mi-a fost să trec munţii aceia şi acum… iată-mă aici…

— N-am crezut niciodată c-o să te întorci.

— Oh, ştiţi, domnule locotenent, cum merg lucrurile. Chiar şi un laş are un anumit sentiment al datoriei.

Vântul rece şi proaspăt care bate uneori înainte de izbucnirea unei furtuni îi atinse pielea. Spuse cu o lejeritate prost mimată:

— O să mă împuşcaţi aici?

Locotenentul spuse iarăşi, pe un ton tăios:

— Nu sunt un barbar. Vei fi judecat… corect.

— Pentru ce?

— Pentru trădare.

— Trebuie să mă întorc înapoi până acolo?

— Da. Asta în caz că nu vei încerca să scapi.

Îşi ţinea încă mâna la pistol, de parcă n-ar fi avut nici un strop de încredere în preot. Spuse:

— Aş putea jura că undeva…

— O, da! spuse preotul. M-aţi văzut de două ori. Când aţi luat un ostatic din satul meu… aţi întrebat-o pe copila mea „Cine-i ăsta?“ Ea v-a răspuns „Tatăl meu“ şi mi-aţi dat drumul.

Brusc, munţii încetară să mai existe: părea că cineva le împroşcase apă în obraji.

— Repede, spuse locotenentul, în coliba aceea!

Strigă la unul din oamenii săi:

— Adu câteva lăzi, ca să avem pe ce sta!

Cei doi i se alăturară mortului în colibă chiar când furtuna se năpusti într-o clipă peste tot în jurul lor. Un soldat pe care şiroia ploaia aduse înăuntru două lăzi de lemn.

— O lumânare, ceru locotenentul.

Se aşeză pe una dintre lăzi şi-şi scoase revolverul.

— Stai jos acolo, departe de uşă, ca să te pot vedea, spuse el.

Soldatul aprinse o lumânare şi o fixă în propria ceară pe podeaua tare de pământ, iar preotul se aşeză aproape de american. Chircit în efortul de-a pune mâna pe cuţit, acesta lăsa impresia că vrea să ajungă la cel de lângă el, ca să schimbe o vorbă sau două între patru ochi. Ei doi păreau a fi de aceeaşi teapă, murdari şi nebărbieriţi: locotenentul dădea impresia că aparţine cu totul altei categorii. El spuse cu dispreţ:

— Deci ai un copil?

— Da, răspunse preotul.

— Dumneata, un preot?

— Nu trebuie să crezi că toţi sunt ca mine.

Privi cum lumina lumânării cădea pe nasturii lucitori. Spuse:

— Există preoţi buni şi preoţi răi. Şi se întâmplă că eu asta sunt… un preot rău.

— Atunci probabil că-i facem bisericii tale un serviciu…

— Da.

Locotenentul ridică repede privirile, ca şi cum ar fi avut impresia că este luat peste picior. Spuse:

— De două ori, aşa mi-ai spus. Că ne-am văzut de două ori.

— Da, am fost în închisoare. Şi mi-aţi dat bani.

— Îmi amintesc.

Se înfurie:

— Ce ironie îngrozitoare! Te-am avut în mâinile mele şi ţi-am dat drumul! Doi oameni am pierdut căutându-te. Astăzi ar fi trăit…

Lumânarea sfârâi când picăturile de ploaie începură să pătrundă prin acoperiş.

— Americanul acesta nu merita două vieţi. N-a făcut cine ştie ce rău, spuse el.

Ploaia cădea fără încetare. Stătură o vreme în tăcere. Apoi locotenentul porunci:

— Ţine mâna departe de buzunar.

— Căutam doar un pachet de cărţi de joc. M-am gândit că poate cu ele timpul va trece mai uşor…

— Nu joc cărţi, spuse locotenentul cu toată asprimea.

— Nu, nu. Nu un joc. Doar câteva figuri pe care aş fi putut să vi le arăt. Pot?

— În regulă. Dacă ţii neapărat.

Domnul Lehr îi dăruise un pachet vechi de cărţi de joc. Preotul îi explică:

— Vedeţi, aici sunt trei cărţi. Asul, riga şi valetul. Acum – le răspândi în evantai pe podea – spuneţi-mi care e asul.

— Acesta, evident, alese locotenentul nu prea sigur, fără a arăta interes.

— Dar aţi greşit, spuse preotul, întorcând cartea cu faţa. Acesta e valetul.

Locotenentul spuse dispreţuitor:

— Un joc pentru cartofori – ori pentru copii.

— Mai există una, spuse preotul, care se cheamă „Valetul zburător“. Tai pachetul în trei – aşa. Apoi iau acest valet de cupă şi-l pun în pachetul din mijloc – aşa. Şi acum pun laolaltă cele trei pachete.

Faţa i se lumina în timp ce vorbea. Trecuse atât de multă vreme de când nu mai mânuise cărţile… Uitase de furtună, de mort şi de chipul încăpăţânat şi neprietenos pe care îl avea în faţă.

— Spun „Zboară, valete!“, zise el, tăie pachetul de cărţi din stânga în două şi scoase valetul – şi iată-l!

— Evident că sunt doi valeţi.

— Verificaţi singur.

Fără chef, locotenentul se aplecă în faţă şi inspectă pachetul din mijloc.

— Presupun că le spui indienilor că acesta e un miracol al lui Dumnezeu, ricană el.

— O, nu, chicoti preotul, un indian m-a învăţat. Era omul cel mai înstărit din sat. Te mai miri, cu o asemenea mână? Nu, obişnuiam să fac demonstraţii cu aceste scamatorii la toate petrecerile pe care le aveam în parohie – pentru ghilde, dacă ştiţi.

O mină de dezgust aproape fizic trecu peste faţa locotenentului.

— Mi-aduc eu bine aminte de aceste ghilde, spuse el.

— De când eraţi copil?

— Eram destul de mare ca să văd…

— Da?

— Înşelăciunea.

Duse furios o mână la armă, de parcă i-ar fi trecut prin minte că ar fi mai bine să elimine fiara asta acum, în această clipă, pentru totdeauna.

— Ce pretext era totul, ce făcătură! Vinde şi dă la cei săraci – aceasta era lecţia, nu? – şi *señora* Cutare-şi-cutare, soţia farmacistului, spunea că de fapt familia nu merita actul de caritate, şi *señor* Ăsta, Ăla şi Celălalt spuneau că dacă mor de foame, ce altceva merită, fiind oricum nişte socialişti, şi preotul – dumneata – spuneai cine-şi făcuse datoria de Paşti şi plătise pentru ofranda pascală.

Vocea i se ridică. Unul din poliţişti aruncă agitat o privire în colibă şi apoi se retrase iarăşi prin ploaia în şuvoaie.

— Biserica era săracă, preotul era sărac – prin urmare toţi să vândă totul şi să dea Bisericii.

— Aveţi atâta dreptate!

Şi preotul adăugă imediat:

— Şi, în acelaşi timp, n-aveţi, evident.

— Ce vrei să spui? întrebă feroce locotenentul. Dreptate? Nici măcar nu te aperi?

— Mi-am dat seama cândva că sunteţi un om bun, atunci când mi-aţi dat bani la închisoare.

— Te ascult doar pentru că nu mai ai nici o speranţă. Nici una. Nimic din ce spui nu va conta în vreun fel, spuse locotenentul.

— Nu.

Nu avusese intenţia să-l înfurie pe ofiţerul de poliţie, dar în ultimii opt ani avusese de prea puţine ori posibilitatea de a vorbi cu altcineva decât cu câţiva ţărani şi indieni. Acum ceva din tonul său îl scosese din sărite pe locotenent. Acesta îi spuse:

— Eşti un pericol. De aceea te vom împuşca. Eu n-am nimic împotriva dumitale, înţelegi, ca om.

— Sigur că nu. Dumnezeu este cel împotriva căruia aveţi ceva. Eu fac parte din categoria celor pe care-i împuşcaţi în fiecare zi – şi le daţi bani.

— Nu, eu nu mă lupt cu o ficţiune.

— Dar cu mine nu merită să vă luptaţi, nu-i aşa? Aşa aţi spus. Un mincinos, un beţiv. Omul ăla e mai demn de un glonţ decât mine.

— E vorba de ideile dumitale.

Locotenentul transpira puţin în aerul saturat de abur cald. Spuse:

— Da' vicleni mai sunteţi voi, ăştia. Dar spune-mi mie ceva: ce aţi făcut vreodată în Mexic pentru *noi*? I-aţi spus vreodată unui moşier că nu trebuie să-şi bată peonul? O, da, ştiu, în confesional, probabil, şi e de datoria voastră, nu-i aşa, să uitaţi imediat. Ieşiţi în oraş şi luaţi masa cu el şi e de datoria voastră să nu ştiţi c-a asasinat un ţăran. Ăsta-i un lucru încheiat. Pe ăsta l-a lăsat în urmă, în cutia aceea a voastră.

— Spuneţi mai departe, zise preotul.

Şedea pe ladă cu mâinile pe genunchi şi capul plecat. Deşi încercase, mintea nu-i putea sta la ceea ce spunea locotenentul. Se gândea: patruzeci şi opt de ore până în capitală. Astăzi este duminică. Probabil că miercuri va fi mort. Simţi ca pe o trădare faptul că îi era mai teamă de durerea provocată de gloanţe decât de ceea ce urma după.

— Dar avem şi noi idei, spunea locotenentul. Gata cu banii plătiţi pentru rugăciuni, gata cu banii pentru construirea de clădiri în care să se spună rugăciuni. În schimb, vom da poporului hrană, vom învăţa oamenii să citească, le vom da cărţi. Vom avea grijă să nu sufere.

— Dar ei îşi doresc să sufere…

— Un bărbat îşi poate dori să violeze o femeie. Trebuie să i-o permitem doar pentru că şi-o doreşte? Suferinţa nu-i un lucru bun.

— Şi suferim tot timpul, comentă preotul, privind posaca faţă indiană de dincolo de flacăra lumânării.

Apoi spuse:

— Toate astea sună bine, nu-i aşa? E şi *jefe* de aceeaşi părere?

— Oh, avem şi noi uscăturile noastre.

— Şi după aceea ce se întâmplă? Vreau să zic după ce toată lumea are destulă mâncare şi posibilitatea să citească acele cărţi care se cuvine – cărţile pe care le permiteţi să le citească?

— Nimic. Moartea este o realitate. Nu încercăm să denaturăm realităţile.

— Suntem de acord asupra a o mulţime de lucruri, spuse preotul, împărţind pe îndelete cărţile. Avem şi noi realităţi pe care nu încercăm să le schimbăm: că lumea este nefericită indiferent dacă eşti bogat sau sărac – doar dacă nu eşti cumva sfânt, şi din aceştia nu sunt mulţi. Nu merită să ne batem aici prea mult capul cu un pic de suferinţă. Există un lucru de care suntem amândoi încredinţaţi – că vom fi cu toţii morţi de-acum într-o sută de ani.

Se încurcă încercând să amestece cărţile şi acestea se îndoiră la colţuri: îi tremurau mâinile.

— Totuşi acum vă sperie un pic de durere, spuse maliţios locotenentul, privindu-i degetele de la mâini.

— Dar eu nu-s un sfânt, spuse preotul. Nu sunt nici măcar un om curajos.

Ridică temător privirile: lumina revenea: lumânarea nu mai era necesară. Curând se va limpezi destul ca să pornească pe lungul drum de întoarcere. Simţi dorinţa de a continua să vorbească, să amâne fie doar şi cu câteva minute decizia de a porni înapoi. Spuse:

— Mai există o diferenţă între noi. Nu rezultă un lucru bun din ceea ce faci decât dacă tu însuţi eşti un om bun. Şi nu vor fi întotdeauna oameni buni în tabăra voastră. Şi atunci veţi avea iarăşi vechea foamete, bătaia, îmbogăţirea pe orice cale. Dar nu contează prea mult că eu sunt un laş – şi toate celelalte. Eu tot pot să-l pun pe Dumnezeu în gura omului şi tot pot să-i dau dumnezeiasca iertare. N-ar conta nici dacă fiecare preot al Bisericii ar fi ca mine.

— Ăsta-i încă un lucru pe care nu-l înţeleg, spuse locotenentul. De ce tocmai dumneata… dintre toţi… trebuia să rămâi când ceilalţi au fugit?

— Nu toţi au fugit, spuse preotul.

— Dar de ce ai rămas?

— Cândva, spuse preotul, m-am întrebat şi eu acelaşi lucru. Adevărul este că omului nu-i apar brusc în faţă două căi de urmat: una bună şi una rea. Lucrurile îl prind treptat. În primul an… cum să spun, n-am crezut că existau cu adevărat motive să fug. Mai fuseseră incendiate biserici şi înainte. Ştiţi cât de des. Nu însemna mare lucru. Mă gândisem să stau până luna următoare, să zicem, şi să văd dacă lucrurile nu se îmbunătăţesc. Apoi… oh, nici nu-ţi dai seama cum trece timpul!

Acum se luminase iarăşi destul de mult: ploaia de după-amiază trecuse: viaţa trebuia să-şi urmeze cursul. Unul din poliţişti trecu prin faţa uşii, privind curios înăuntru, la cei doi.

— Ştiţi, mi-am dat seama brusc că eram singurul preot rămas cale de mile întregi în jur. Legea care-i obliga pe preoţi să se căsătorească i-a terminat. Au plecat: aveau toată îndreptăţirea s-o facă. A existat şi un preot anume… nu avusese niciodată o părere prea bună despre mine. Aveam limbă, înţelegeţi, şi aceasta obişnuia să trăncănească. Spunea – şi pe bună dreptate – că-mi lipsea fermitatea de caracter. A scăpat. A fost – şi o să râdeţi la ce spun – ca în anii de şcoală, când un dur de care m-am temut ani de zile a devenit prea matur să mai fie elev şi-a fost eliminat. Vedeţi, nu mai trebuia să mă gândesc la opinia cuiva. Oamenii… aceştia nu mă îngrijorau. Ei mă simpatizau.

Zâmbi slab, într-o parte, spre yankeul ghemuit.

— Continuă, spuse locotenentul iritat.

— În ritmul acesta, spuse preotul cu un chicotit nervos, până când ajung la… mă rog, la puşcărie veţi şti totul despre mine.

— Cu atât mai bine. Să-ţi cunoşti inamicul, vreau să zic.

— Celălalt preot a avut dreptate. Abia după plecarea lui am început s-o iau razna. Lucrurile au venit unul după altul. Am început să-mi neglijez îndatoririle. Am început să beau. Ar fi fost mult mai bine, cred, să fi plecat şi eu. Pentru că mândria a fost tot timpul cea care a prevalat. Nu dragostea de Dumnezeu.

Stătea aplecat pe lada de lemn – un om mic şi grăsuţ în hainele de aruncat ale domnului Lehr. Continuă:

— Mândria a provocat căderea îngerilor. Mândria e lucrul cel mai rău dintre toate. M-am crezut grozav fiindcă rămăsesem când ceilalţi plecaseră.

Pe urmă m-am crezut atât de grozav, încât mi-am făcut propriile mele reguli. Am renunţat la post, la liturghia zilnică. Mi-am neglijat credincioşii şi într-o zi, pentru că eram beat şi mă simţeam singur – mă rog, ştiţi cum vine treaba –, am făcut un copil. Totul a fost mândrie. Mândria de-a fi rămas. N-a fost de nici un folos, dar am rămas. În sfârşit, nu de cine ştie ce folos. Ajunsesem până acolo că nu aveam nici o sută de împărtăşiţi pe lună. Dacă aş fi plecat, l-aş fi dat pe Dumnezeu la de douăsprezece ori mai mulţi oameni. Este una din greşelile pe care le face omul – să creadă că doar pentru că un lucru este dificil sau periculos…

Făcu din mâini o mişcare ca un fâlfâit.

Locotenentul spuse cu furie în glas:

— Mă rog, vei ajunge să fii un martir… Îţi rămâne satisfacţia aceasta.

— Oh, nu! Martirii nu-s ca mine. Ei nu se gândesc tot timpul la… Dacă aş fi băut mai mult vinars, nu mi-ar fi atât de frică.

Locotenentul spuse tăios unui om de la intrare:

— Ce este? Ce te tot fâţâi pe-aici?

— Furtuna a trecut, domnule locotenent. Ne întrebam dacă nu pornim.

— Pornim imediat.

Se ridică şi-şi puse pistolul la loc în tocul de piele. Ordonă:

— Pregăteşte un cal pentru prizonier. Şi câţiva oameni să sape repede un mormânt pentru yankeu.

Preotul puse cărţile de joc în buzunar şi se ridică.

— Aţi ascultat cu multă răbdare… spuse el.

— Nu mi-e frică de ideile altora, răspunse locotenentul.

Afară pământul scotea aburi după ploaie: ceaţa li se ridica aproape până la genunchi: caii stăteau pregătiţi. Preotul încălecă, dar înainte de-a fi avut timp să se mişte, o voce îl făcu să întoarcă capul – aceeaşi morocănoasă văicăreală pe care o auzise de atâtea ori.

— Părinte.

Era metisul.

— Ah, ah! spuse preotul. Iarăşi tu.

— Oh, ştiu la ce te gândeşti, spuse metisul. Nu există multă milostenie în dumneata, părinte. Tot drumul ai fost convins c-o să te vând.

— Pleacă, îi spuse locotenentul tăios. Ţi-ai făcut treaba.

— Pot să spun un singur cuvânt, domnule locotenent? întrebă preotul.

— Eşti un om bun, părinte, interveni repede metisul, dar te aştepţi din partea oamenilor la lucrurile cele mai rele. Vreau doar binecuvântarea dumitale, atâta tot.

— La ce ţi-ar folosi? Pe asta n-o poţi vinde, spuse preotul.

— Asta doar pentru că n-o să ne mai vedem niciodată. Şi nu aş vrea să pleci de aici gândind lucruri rele…

— Eşti atât de superstiţios! spuse preotul. Crezi că binecuvântarea mea va fi ca genele coborâte peste privirea lui Dumnezeu. Nu-L poate opri să ştie totul despre cele întâmplate. Mai bine du-te acasă şi roagă-te. Dacă se îndură şi te face să regreţi, renunţă la bani şi dă-i…

— Care bani, părinte?

Metisul scutură furios scăriţa de la şaua preotului.

— Care bani? Iar începi…

Preotul oftă. Se simţi gol din cauza acestui calvar. Frica poate fi mai obositoare decât un drum lung şi monoton călare. Spuse:

— Mă voi ruga pentru tine.

Şi-şi îndemnă calul să-şi ia locul lângă cel al locotenentului.

— Şi eu o să mă rog pentru dumneata, părinte, anunţă metisul, satisfăcut.

Preotul privi înapoi o dată, în timp ce calul se cumpănea pentru coborâşul abrupt ce urma printre stânci. Metisul stătea singur între colibe, cu gura puţin întredeschisă, arătând cei doi colţi mai lungi. Poate că-l surprinse tocmai când striga, plângându-se sau pretinzând ceva – că era un bun catolic, probabil. Cu o mână se scărpina la subsuoară. Preotul flutură braţul; nu-i purta pică, pentru că nu se aşteptase la nimic altceva de la slăbiciunea umană şi avea cel puţin un motiv de satisfacţie – faţa aceea gălbuie şi parşivă nu va participa „la momentul morţii".

— Dumneata eşti un om cu educaţie, spuse locotenentul.

Stătea culcat de-a curmezişul intrării în colibă, cu capul pe pelerina făcută sul şi cu revolverul lângă el. Era noapte, dar nici unul, nici celălalt nu puteau dormi. Când se întoarse, preotul gemu puţin din cauza înţepenelii şi a crampelor. Locotenentul se grăbea să ajungă acasă şi călăriseră până în miez de noapte. Lăsaseră munţii în urmă şi se aflau în zona smârcurilor. În curând tot statul va fi dominat de mlaştini. Ploile începuseră cu adevărat.

— Nici pe departe. Tatăl meu a fost proprietar de prăvălie.

— Vreau să spun că ai fost în străinătate. Poţi vorbi ca un yankeu. Ai făcut şcoli.

— Da.

— Eu a trebuit să-mi bat capul singur. Dar sunt câteva lucruri pe care nu trebuie neapărat să le înveţi la şcoală. Cum e faptul că există săraci şi bogaţi.

Adăugă cu voce scăzută:

— Trei ostatici am împuşcat din cauza dumitale. Sărmanii oameni… Asta m-a făcut să te urăsc.

— Da, recunoscu preotul şi încercă să se ridice, ca să-şi uşureze crampa din coapsa dreaptă.

Locotenentul se înălţă repede, cu pistolul în mână:

— Ce faci acolo?

— Nimic. O crampă. Asta-i tot.

Se lăsă iarăşi la locul lui, cu un geamăt.

Locotenentul spuse:

— Oamenii aceia pe care i-am împuşcat – erau de-ai mei. Lor voiam să le dăruiesc întreaga lume.

— Cine ştie? Poate că asta aţi şi făcut.

Locotenentul scuipă brusc, scârbit, ca şi cum ceva murdar i-ar fi ajuns pe limbă.

— Ai întotdeauna răspunsuri care nu înseamnă nimic, spuse el.

— N-am fost niciodată bun la carte, recunoscu preotul. Nici nu am o memorie bună. Dar un lucru m-a nedumerit la oamenii ca dumneata. Îi urâţi pe cei bogaţi şi îi iubiţi pe cei săraci, aşa este?

— Da.

— Ei bine, dacă te urăsc, n-ar trebui să-mi cresc copilul ca să ajungă asemeni ţie. E un nonsens.

— Asta e doar o răstălmăcire…

— Poate că da. N-am înţeles niciodată prea bine ideile voastre. Noi am spus întotdeauna că săracii sunt binecuvântaţi şi celor bogaţi nu le va fi uşor să găsească calea spre împărăţia cerurilor. De ce s-o facem grea şi pentru cei săraci? Oh, ştiu că ni se spune să dăruim celor săraci, să avem grijă să nu flămânzească – foamea poate îndemna un om la rele, exact aşa cum o pot face şi banii. Dar de ce să le dăm celor săraci puterea? E mai bine să-i

lăsăm să moară în tină şi să se trezească în paradis, atâta vreme cât nu-i împingem cu faţa în tină.

— Urăsc argumentaţia asta a dumitale, spuse locotenentul. Nu argumente vreau eu. Dacă văd pe cineva că suferă, oamenii ca dumneata au argumente peste argumente. Dumneata spui: suferinţa e un lucru bun, probabil că într-o bună zi omul va fi răsplătit pentru asta. Eu vreau să-mi las inima să vorbească.

— Cu pistolul în mână.

— Da. Cu pistolul în mână.

— Mă rog, poate când veţi ajunge la vârsta mea, vă veţi da seama că inima e o fiară parşivă. Şi mintea – dar ea nu vorbeşte despre dragoste. Dragoste. O fată se aruncă în apă, un copil e sugrumat, iar inima spune mereu că-i vorba de dragoste, dragoste.

Stătură o vreme tăcuţi în colibă. Preotul se gândi că poate locotenentul dormea, până când acesta grăi iarăşi:

— Nu vorbeşti niciodată direct. Mie îmi spui una, dar altui bărbat sau altei femei îi spui „Dumnezeu e iubire“. Însă consideri că aşa ceva nu ţine la mine, aşa că-mi spui alte lucruri, cu care crezi că voi fi de acord.

— Oh, spuse preotul, asta-i cu totul altceva – Dumnezeu *este* iubire. Nu spun că inima nu i-ar simţi şi ea gustul… dar ce gust! Cel mai mic păhăruţ de iubire amestecat cu o halbă întreagă de apă din şanţ. Nu putem recunoaşte *această* iubire. Poate să pară chiar de-a dreptul ură. Iubirea lui Dumnezeu – ea ajunge să ne sperie. Dă foc tufişurilor în deşert, nu-i aşa? Şi saltă lespedea de pe morminte şi pune morţii să umble prin întuneric. Oh, un om ca mine ar fugi cât colo, ca să scape, dacă ar simţi acea iubire pe-aproape!

— Nu ai prea multă încredere în el, aşa-i? Nu pare a fi un Dumnezeu prea recunoscător. Dacă un om m-ar servi tot atât de bine cum l-ai servit dumneata pe el, l-aş recomanda pentru avansare, aş avea grijă să primească o pensie bună… Dacă suferă, dacă are cancer, i-aş trage un glonţ în cap.

— Ascultaţi, spuse preotul grav, aplecându-se înainte în întuneric şi apăsându-se pe piciorul străbătut de crampe, nu sunt atât de necinstit cum mă consideraţi dumneavoastră. De ce credeţi că le spun oamenilor – din amvon – că sunt în primejdie să fie osândiţi dacă moartea îi găseşte nepregătiţi? Nu le spun poveşti în care eu însumi nu cred. Nu cunosc nici atâtica despre mila lui Dumnezeu: nu ştiu cât de groaznică I se pare Lui

inima omenească. Dar asta o ştiu – că dacă un singur om va fi osândit în statul acesta, atunci voi fi osândit şi eu.

Apoi spuse încet:

— N-aş vrea să fie aşa. Vreau doar dreptate, atâta tot.

— Vom ajunge înainte să se întunece, spuse locotenentul.

Şase oameni călăreau în faţă şi şase în urma lor. Uneori, în cordoanele de pădure dintre braţele râului, trebuiau să călărească în şir. Locotenentul nu vorbea prea mult şi o dată, când doi din oamenii săi începură un cântec despre un prăvăliaş grăsan şi nevasta lui, le ordonă cu asprime să tacă. Nu era o procesiune prea triumfală. Preotul călărea cu un zâmbet vag fixat pe faţă; era ca o mască, să se poată gândi în linişte fără să observe cineva. Se gândea mai ales la durere.

— Presupun, spuse locotenentul, privind încruntat înainte, că speri la un miracol.

— Scuzaţi-mă. Ce aţi spus?

— Am spus că presupun că speri la un miracol.

— Nu.

— Crezi în miracole, nu-i aşa?

— Da. Dar nu pentru mine. Nu mai sunt de folos nimănui, aşa că de ce m-ar ţine Dumnezeu în viaţă?

— Nu înţeleg cum un om ca dumneata poate crede în astfel de lucruri. Indienii da. Păi nu? Prima oară când dau cu ochii de lumina electrică, sunt convinşi că-i un miracol.

— Şi îndrăznesc să spun că prima oară când aţi vedea un om ridicându-se din mormânt, aţi crede la fel.

Chicoti neconvingător în spatele măştii sale surâzătoare:

— Oh, e caraghios, nu-i aşa? Problema nu-i că miracolele nu au loc, ci că oamenii le dau alt nume. De exemplu, doctorii în jurul unui mort. Acesta nu mai respiră, pulsul i s-a oprit, inima nu mai bate: e mort. Apoi ceva îi redă viaţa şi toţi – care-i expresia? – au opinii rezervate. N-or să spună că-i un miracol, pentru că nu agreează cuvântul. Şi apoi se întâmplă încă o dată şi poate încă o dată – pentru că Dumnezeu e cu faţa întoarsă spre pământ – şi ei spun: acestea nu sunt miracole, pur şi simplu ne-am lărgit concepţia despre ce anume este viaţa. Acum ştim că poţi să fii viu fără puls, respiraţie, bătaia inimii. Şi inventează un nou cuvânt pentru acel stadiu al vieţii şi insistă că ştiinţa dezaprobă miracolele.

Chicoti din nou:

— Nu-i poţi lămuri.

Ieşiseră afară din pădure, pe un drum bătut. Locotenentul dădu pinteni calului şi întreaga cavalcadă o luă la galop. Erau acum aproape acasă. Locotenentul spuse, trăgând cuvintele parcă cu cleştele:

— Nu eşti un om rău. Dacă pot face ceva pentru dumneata…

— Dacă mi-aţi putea permite să mă spovedesc…

Începeau să se vadă primele case, căsuţe mici şi coapte de soare, care cădeau în ruină, cu câţiva piloni clasici, doar tencuială pe noroi, şi un copil murdar care se juca în moloz.

Locotenentul spuse:

— Dar nu există nici un preot.

— *Padre* José.

— Oh, *padre* José nu-i pentru dumneata, spuse locotenentul cu dispreţ.

— E destul de bun pentru mine. N-am şanse să găsesc un sfânt pe-aici, nu credeţi?

Locotenentul călări mai departe o vreme, în tăcere. Ajunseră la cimitirul plin de îngeri ciobiţi şi trecură de porticul cel mare cu literele lui negre – „Silencio". Spuse:

— Bine. De acord.

Nu privi în direcţia cimitirului cât trecură pe lângă acesta – acolo era şi zidul la care se împuşcau prizonierii. Drumul începu să coboare de pe deal spre râu; în dreapta, acolo unde fusese catedrala, leagănele de fier stăteau goale în după-amiaza încinsă. Peste tot domnea un sentiment de dezolare, mai mult decât în munţi, pentru că aici existase cândva foarte multă viaţă. Locotenentul se gândea: fără puls, fără respiraţie, fără bătăi de inimă, dar încă e viaţă – trebuie doar să-i găsim un nume. Un băieţaş îi privi cum trec şi strigă după locotenent: „Locotenente, l-ai prins?", iar locotenentul îşi aminti vag faţa… într-o zi, în piaţetă… o sticlă spartă… şi încercă să-i zâmbească la rândul lui, scoţând o grimasă acră-amară, fără triumf sau speranţă. Totul trebuia luat de la început.

Capitolul 4

Locotenentul aşteptă până când se întunecă şi apoi se duse el însuşi. Putea fi periculos să trimită pe altcineva, pentru că vestea cum că lui *padre* José i s-a permis să ţină un serviciu religios în închisoare s-ar fi putut răspândi într-o clipită în tot oraşul. Era mai înţelept ca nici măcar *jefe* să nu ştie. Nu trebuie să ai încredere în superiori când ai mai mult succes ca ei. Ştia că *jefe* nu e încântat că-l adusese pe preot – din punctul lui de vedere, ar fi fost mai bine să-l fi făcut scăpat.

În *patio* se simţi sub o duzină de priviri. Copiii se adunaseră acolo să strige după *padre* José dacă acesta îşi făcea apariţia. Ar fi vrut să nu-i fi promis preotului nimic, dar se va ţine de cuvânt, pentru că ar fi un triumf pentru bătrâna şi corupta lume controlată de Dumnezeu să poată dovedi că e superioară din orice punct de vedere – al curajului, al bunei-credinţe, al dreptăţii…

Nimeni nu răspunse bătăii lui în uşă; rămase sumbru în *patio*, ca un om cu jalba-n proţap. Apoi mai bătu o dată şi o voce strigă:

— Un moment, un moment.

Padre José îşi lipi faţa de gratiile ferestrei sale şi întrebă:

— Cine-i acolo?

Părea a scotoci după ceva până aproape de pământ.

— Locotenentul de poliţie.

— Oh, chiţcăi *padre* José. Scuzaţi-mă. E vorba de pantalonii mei. E întuneric.

Păru să tragă de ceva şi apoi se auzi o plesnitură bruscă, de parcă bretelele sau cureaua ar fi cedat. De cealaltă parte a curţii, copiii începură să ţipe:

— *Padre* José! *Padre* José!

Când veni la uşă, nici nu se uită în direcţia acestora, ci doar murmură:

— Diavolii ăştia mici.

Locotenentul îl anunţă:

— Doresc să veniţi la secţia de poliţie.

— Dar n-am făcut nimic. Nimic. Am avut foarte multă grijă.

— *Padre* José! chiţcăiră copiii.

Spuse implorator:

— Dacă e ceva cu o înmormântare, aţi fost greşit informat. N-am spus nici măcar o rugăciune.

— *Padre* José! *Padre* José!

Locotenentul se întoarse şi străbătu curtea cu paşi mari. Se răsti furios către feţele de la grilaj:

— Linişte! Plecaţi la culcare! Imediat! M-aţi auzit?

Dispărură din vedere unul câte unul, dar imediat ce locotenentul se întoarse cu spatele, apărură iarăşi acolo, pândind.

— Nimeni nu poate face nimic cu copiii aceştia, spuse *padre* José.

O voce de femeie întrebă:

— Unde eşti, José?

— Aici, draga mea. E poliţia.

O femeie uriaşă, într-o cămaşă albă de noapte, coborî tălăzuindu-se spre ei. Nu era cu mult trecut de şapte; probabil că trăia în cămaşa aceea, se gândi locotenentul – probabil că trăia în pat. Îi spuse:

— Soţul dumneavoastră – şi apăsă pe termen cu satisfacţie –, soţul dumneavoastră e chemat la secţie.

— Cine zice asta?

— Eu zic.

— N-a făcut nimic.

— Tocmai spuneam, draga mea…

— Taci! Lasă-mă pe mine să vorbesc.

— Lăsaţi trăncăneala amândoi! spuse locotenentul. Trebuie să vii la secţia de poliţie să vezi un om – un preot. Vrea să se spovedească.

— Mie?

— Da. Altcineva nu mai e.

— Sărmanul om, spuse *padre* José.

Ochii lui mici şi rozalii măturară cu privirile curtea.

— Sărmanul om.

Se mută neliniştit de pe un picior pe celălalt şi aruncă o privire grăbită şi furişă la cerul pe care se roteau constelaţiile.

— Nu te duci, spuse femeia.

— E împotriva legii, nu? întrebă *padre* José.

— Nu trebuie să-ţi faci probleme din cauza asta.

— Aşa, nu trebuie, eh? spuse femeia. Pricep eu care vă sunt intenţiile. Nu vreţi ca soţul meu să fie lăsat în pace. Vreţi să-l atrageţi într-o capcană. Cunosc eu stilul. Puneţi oamenii să-i ceară să rostească rugăciuni, că el e om de treabă. Dar trebuie să vă aduc aminte: el este pensionar guvernamental.

Locotenentul rosti rar:

— Preotul acesta a activat ani de zile în secret – pentru Biserica *voastră*. L-am prins şi, evident, mâine va fi împuşcat. Nu-i un om rău şi i-am spus că poate să te vadă. Pare convins că asta o să-i facă bine.

— Îl ştiu eu, interveni femeia, e un beţiv. Asta-i tot ce este.

— Sărmanul om, spuse *padre* José. A încercat să se ascundă aici o dată.

— Îţi promit, spuse locotenentul, că n-o să afle nimeni.

— N-o să afle nimeni? croncăni femeia. Cum, o să afle tot oraşul! Uitaţi-vă la copiii aceia de colo. Nu-l lasă nici o clipă în pace pe José.

Continuă:

— Nu se va termina niciodată! Toată lumea va dori să se spovedească şi va ajunge la urechile guvernatorului şi pensia va fi suspendată…

— Poate, dragă, spuse José, că-i de datoria mea…

— Nu mai eşti preot, spuse femeia, eşti soţul meu.

Folosi un cuvânt vulgar:

— Asta-i datoria ta acum.

Locotenentul îi asculta cu o satisfacţie acidă. Era ca şi cum şi-ar fi redescoperit o convingere mai veche.

— Nu pot să aştept până vă ciorovăiţi voi. Vii cu mine? întrebă el.

— Nu te poate obliga, spuse femeia.

— Draga mea, e doar pentru… Ei bine… *Sunt* preot.

— Preot, cotcodăci femeia, tu preot!

Izbucni într-un hohot de râs, preluat într-o doară de copiii de la fereastră. *Padre* José îşi puse degetele la ochii lui rozalii, ca şi cum aceştia l-ar fi durut. Încercă:

— Draga mea… şi râsul continuă.

— Vii?

Padre José făcu un gest de disperare – ca şi cum ar fi spus „Ce mai contează un eşec în plus într-o viaţă ca asta?“

— Nu cred că-i posibil, spuse el.

— Foarte bine, făcu locotenentul.

Se întoarse brusc – nu mai avea timp de pierdut cu acte de caritate – şi vocea lui *padre* José se auzi imploratoare:

— Spuneţi-i c-o să mă rog.

Copiii prinseră curaj. Unul din ei strigă tare „Hai în pat, José!“ şi locotenentul râse – un vag şi neconvingător adaos la râsul general care îl înconjura acum pe *padre* José şi care se înălţa de peste tot spre constelaţiile disciplinate pe care cândva le ştiuse după nume.

Locotenentul deschise uşa celulei. Era foarte întuneric înăuntru. Închise uşa cu grijă în urma lui şi o încuie, ţinând o mână la pistol. Spuse:

— Nu vine.

Preotul era o mică mogâldeaţă adunată în întuneric. Stătea ghemuit pe podea ca un copil care se joacă.

— Vreţi să spuneţi că nu vine în seara asta? întrebă el.

— Vreau să spun că nu vine deloc.

Pentru o vreme se lăsă tăcerea, dacă se poate vorbi de tăcere într-un loc în care există permanent bâzâitul ţânţarilor şi micile explozii ale gândacilor ce se izbeau de pereţi. Într-un târziu, preotul spuse:

— I-a fost teamă, presupun…

— Soţia lui nu-l lasă să vină.

— Sărmanul om.

Încercă să chicotească, dar nici un sunet nu poate fi mai jalnic decât o tentativă cu o jumătate de inimă. Capul îi căzu între genunchi; arăta ca şi cum ar fi abandonat totul şi fusese abandonat.

— E mai bine să ştii totul. Ai fost judecat şi găsit vinovat, îi spuse locotenentul.

— Nu puteam participa la propria judecată?

— N-ar fi fost nici o diferenţă.

— Nu.

Tăcea, pregătindu-şi atitudinea pe care s-o ia. Apoi întrebă cu un fel de falsă voioşie:

— Şi când, dacă mi se permite să întreb…?

— Mâine.

Răspunsul prompt şi lapidar puse capăt cacealmalei lui. Capul îi căzu iar şi păru, după câte se vedea în întuneric, că-şi muşca unghiile.

— E rău să fii singur într-o noapte ca asta. Dacă vrei să fii transferat în celula comună… spuse locotenentul.

— Nu, nu. Prefer să fiu singur. Am atâtea de făcut.

Vocea îl lăsă, ca şi cum ar fi fost răcit zdravăn. Horcăi:

— Atâtea lucruri la care trebuie să mă gândesc…

— Vreau să fac ceva pentru dumneata, spuse locotenentul. Ţi-am adus nişte vinars.

— Împotriva legii?

— Da.

— Frumos din partea dumneavoastră.

Luă bidonaşul şi zise:

— Omul n-ar trebui să aibă nevoie de asta, aş spune. Dar întotdeauna mi-a fost frică de durere.

— Trebuie să murim cândva, spuse locotenentul. Nu pare să conteze foarte mult când anume.

— Sunteţi un om bun. Nu aveţi de ce vă teme.

— Ai nişte idei atât de ciudate! se plânse locotenentul. Am impresia că uneori nu faci decât să mă duci cu vorba.

— Să vă duc la ce?

— Oh, să te las să scapi, probabil… sau să ajung să cred în Sfânta Biserică Catolică, comuniunea sfinţilor… cum se numeşte chestia?

— Iertarea păcatelor.

— Nu crezi prea mult în toate astea, nu?

— Oh, ba da, cred, spuse micul om cu încăpăţânare.

— Şi atunci ce te mai frământă?

— Nu sunt un ignorant, înţelegeţi. Am ştiut dintotdeauna ce făceam. Şi nu mă pot absolvi singur.

— Dacă *padre* José ar fi venit aici, lucrurile ar fi stat cu totul altfel?

Trebui să aştepte timp îndelungat ca să primească un răspuns şi nu-l înţelese când acesta veni.

— Alt om… face mai uşor…

— Mai pot face ceva pentru dumneata?

— Nu. Nimic.

Locotenentul deschise iarăşi uşa. Punându-şi iar, în mod mecanic, mâna la revolver, se simţi abătut, de parcă acum, că ultimul preot era sub lacăt şi cheie, nu-i mai rămăsese nimic la care să se gândească. Resortul acţiunii părea să se fi frânt. Privi în urmă, la toate acele săptămâni de urmărire, ca la un interval fericit, care acum se terminase pentru totdeauna. Se simţi lipsit de scop, ca şi cum viaţa s-ar fi scurs din lume. Spuse cu o înverşunată înţelegere (nu putea aduna nici un fel de ură pentru omul acesta mic şi scofâlcit):

— Încearcă să dormi.

Tocmai închidea uşa când se auzi o voce speriată:

— Domnule locotenent.

— Da?

— Aţi văzut oameni împuşcaţi. Oameni ca mine.

— Da.

— Durerea mai continuă… pentru multă vreme?

— Nu, nu. O secundă, spuse el tăios şi închise uşa, traversând înapoi curtea văruită.

Intră în birou. Fotografiile preotului şi pistolarului erau încă prinse pe perete: le smulse jos – de aici înainte nu va mai fi nevoie de ele. Apoi se aşeză la masa lui, îşi puse capul pe mâini şi adormi, copleşit de oboseală. Când se trezi, nu-şi mai aminti din ceea ce visase decât hohotele de râs, hohote de râs care nu mai încetau şi un coridor lung în care el nu putuse găsi nici o uşă.

Preotul şedea pe podea, ţinând în mâini bidonaşul cu vinars. Brusc îi deşurubă capacul şi o duse la gură. Alcoolul nu avu nici un fel de efect – ar fi putut fi la fel de bine şi apă. Luă plosca de la gură şi începu un fel de spovedanie generală, vorbind în şoaptă. Spuse: „Am comis păcat trupesc“. Fraza formală nu însemna absolut nimic: era ca o propoziţie dintr-un ziar: nu puteai simţi în ea căinţa. Începu din nou: „M-am culcat cu o femeie“ şi încercă să şi-l imagineze pe celălalt preot întrebându-l „De câte ori? Era căsătorită?“ „Nu.“ Fără să se gândească la ce făcea, mai trase o înghiţitură din vinars.

Când lichidul îi ajunse pe limbă, îşi aminti de copilă, copilul său venind din lumina de afară: faţa ei taciturnă, nefericită şi inteligentă. Spuse:

— Oh, Dumnezeule, ajut-o! Pedepseşte-mă pe mine, o merit, dar fă-o să trăiască veşnic.

Aceasta era iubirea pe care ar fi trebuit s-o poarte fiecărui suflet de pe lume: toată teama şi dorinţa de-a mântui se concentrară nedrept doar asupra acestei copile. Începu să plângă: era ca şi cum ar fi trebuit s-o privească de pe mal cum se îneacă încet-încet, pentru că el uitase cum se înoată. Se gândi „Asta-i ceea ce ar trebui să simt permanent pentru oricine“ şi încercă să-şi întoarcă gândurile înspre metis, spre locotenent, ba chiar şi spre un dentist cu care stătuse cândva câteva minute, şi spre copila de la antrepozitul de banane, aducând din amintire o lungă succesiune de feţe şi făcând presiuni asupra atenţiei sale, ca şi cum aceasta ar fi fost o uşă greu de urnit. Pentru că se aflau şi ele în primejdie. Se rugă „Dumnezeu să le ajute“, dar în momentul rugăciunii reveni iar spre copila sa de lângă groapa de gunoi şi-şi dădu seama că se rugase numai pentru ea. Încă un eşec.

După o vreme, o luă de la început: „Am băut – nu ştiu de câte ori; nu există o îndatorire pe care să n-o fi neglijat, m-am făcut vinovat de mândrie, lipsă de caritate…“ Cuvintele deveneau iarăşi formale, lipsite de sens. Nu avea un confesor care să-i întoarcă gândurile de la formulă la fapt.

Mai luă o înghiţitură de vinars şi, ridicându-se cu dureri din cauza crampelor, se îndreptă spre uşă şi privi printre zăbrele la pătratul încins şi luminat de lună. Putea vedea poliţiştii dormind în hamacurile lor şi unul care nu putea dormi legănându-se încoace şi-ncolo, încoace şi-ncolo. Era o linişte nefirească peste tot, chiar şi în celelalte celule; era ca şi cum lumea întreagă îşi întorsese cu tact privirile în cealaltă parte, ca să nu-l vadă murind. Reveni pe pipăite de-a lungul peretelui, până în colţul cel mai îndepărtat, şi se aşeză pe jos, cu bidonaşul între genunchi. Se gândi: Dacă n-aş fi fost atât de neputincios, neputincios… Cei opt ani grei şi fără de folos i se păreau a fi fost o caricatură a slujirii: câteva împărtăşanii, câteva spovedanii şi un nesfârşit exemplu rău. Se gândi: Dacă aş avea măcar un singur suflet să ofer, aşa încât să pot spune „Uită-Te la ce-am făcut!“… Pentru el muriseră oameni. Ar fi meritat un sfânt. Şi o tentă de amărăciune îi învălui mintea de dragul celor pe care Dumnezeu nu-i găsise demni să le trimită pe cineva vrednic. *Padre* José şi cu mine, se gândi el, *padre* José şi cu mine, şi luă din nou o înghiţitură de vinars din bidonaş. Îşi imagină feţele reci ale sfinţilor, care îl respingeau.

Noaptea se scurgea mai încet decât ultima pe care o petrecuse în închisoare pentru că era singur. Doar vinarsul, pe care îl termină cam pe la două dimineaţa, îl făcu să doarmă puţin. Îi era rău din cauza fricii, stomacul

îl durea, iar gura îi era uscată din cauza băuturii. Începu să vorbească singur, cu voce tare, pentru că nu mai putea suporta liniştea. Se plânse în mod jalnic: „Le e uşor… sfinţilor“ şi mai apoi „De unde ştie el că durează doar o secundă? Cât de lungă e o secundă?“ Apoi începu să plângă, lovindu-se uşor cu capul de perete. Lui *padre* José îi dăduseră o şansă, dar lui nu-i dăduseră nici una. Poate că înţeleseseră greşit – doar din cauză că le scăpase din mâini atât de mult timp. Poate că fuseseră convinşi că el va refuza condiţiile pe care *padre* José le acceptase, că va refuza să se căsătorească, că era prea mândru. Poate că dacă le-ar sugera-o el însuşi, ar mai avea totuşi o scăpare. Speranţa îl calmă o vreme şi adormi cu capul rezemat de perete.

Avu un vis ciudat. Visă că stătea la o masă din aceea de cafenea, în faţa altarului mare al catedralei. În faţa lui se aflau vreo şase feluri de mâncare şi el mânca înfometat. Prin aer plutea un miros de tămâie şi el simţea un bizar sentiment de exaltare. Mâncărurile – cum se întâmplă cu mâncarea în vise – nu aveau nici un fel de gust, dar avea sentimentul că atunci când va termina, va urma cea mai bună dintre toate. Un preot trecea încoace şi-ncolo prin faţa altarului, rostind liturghia, dar el nu-i dădu importanţă: oficierea nu părea să-l mai intereseze. În sfârşit, cele şase farfurii erau goale; cineva din afara razei vizuale zornăi din sfântul clopoţel şi preotul oficiant îngenunche înainte de-a ridica ostia deasupra altarului. Dar *el* rămase la locul lui, aşteptând, fără să dea nici o atenţie Dumnezeului de dincolo de altar, ca şi cum ar fi fost doar un Dumnezeu al altora, nu şi al lui. Apoi paharul de lângă farfuria lui începu să se umple cu vin şi, ridicând privirile, văzu copila de la antrepozitul de banane. Ea era cea care îl servea.

— L-am luat din camera tatei, spuse ea.

— Nu l-ai furat?

— Nu chiar, spuse fata cu vocea ei atentă şi precisă.

El îi răspunse:

— Eşti foarte bună cu mine. Am uitat codul… cum îi spuneai?

— Morse.

— Asta era. Morse. Trei bătăi lungi şi una scurtă – şi imediat bătăile începură: preotul de la altar începu să bată, o întreagă congregaţie invizibilă bătu de-a lungul stranelor – trei lungi şi una scurtă.

— Ce înseamnă asta? întrebă el.

— Veşti, spuse copila, privindu-l cu o căutătură severă, responsabilă şi curioasă.

Când se trezi, se crăpa de ziuă. Se trezi cu un imens sentiment de speranţă, care îl părăsi brusc şi complet când aruncă prima privire spre curtea închisorii. Era dimineaţa morţii sale. Se ghemui la podea cu bidonaşul de vinars gol în mâini, încercând să-şi amintească rugăciunea de căinţă. „O, Doamne, îmi pare rău şi-ţi cer iertare pentru toate păcatele mele… crucificat… demn de groaznicele tale pedepse." Era zăpăcit, mintea îi stătea la alte lucruri: nu era moartea cea bună, pentru care se roagă omul întotdeauna. Îşi zări propria umbră pe peretele celulei; avea un aer de uluială şi o grotescă lipsă de importanţă. Ce prost fusese să creadă că era destul de tare ca să rămână atunci când toţi fugiseră! Ce tip imposibil sunt, se gândi el, şi cât de neputincios! N-am făcut nimic pentru nimeni. Puteam la fel de bine nici să nu fi trăit. Părinţii îi erau morţi şi în curând el nu va mai fi nici măcar o amintire. Poate că, la urma urmelor, nu de osânda veşnică se temea în clipa asta – chiar şi teama de durere era undeva în fundal. Simţea doar o imensă dezamăgire fiindcă trebuia să se înfăţişeze în faţa lui Dumnezeu cu mâna goală, fără să fi făcut nimic în viaţă. În acea clipă i se părea că i-ar fi venit destul de uşor să fie un sfânt. I-ar fi trebuit doar puţină autodisciplină şi puţin curaj. Se simţea asemeni cuiva care ratase fericirea întârziind câteva secunde la locul de întâlnire cu ea. Ştia acum că la sfârşit conta un singur lucru – să fii un sfânt.

PARTEA A PATRA

— Doamna Fellows zăcea în pat, în zăpuşeala camerei de hotel, ascultând sirena unui vapor pe fluviu. Nu putea să vadă nimic, pentru că avea peste ochi şi frunte o batistă înmuiată în apă de colonie. Strigă:

— Dragul meu! Dragule!

Dar nu răspunse nimeni. Se simţi îngropată prematur în patul acesta mare, de cavou familial, singură pe două perne, sub un baldachin.

— Dragă! strigă ea din nou şi aşteptă.

— Da, Trixy.

Era căpitanul Fellows, care spuse:

— Dormeam şi visam că…

— Mai pune ceva apă de colonie pe batista asta, dragă. Îmi crapă capul.

— Da, Trixy.

Luă batista cu el. Părea a fi bătrân, obosit şi plictisit – un om fără nici o ocupaţie, traversând încăperea spre masa de toaletă.

— Nu prea multă, dragă. Nu putem face rost de alta decât peste cine ştie câte zile.

El nu răspunse şi ea îi strigă:

— Ai auzit ce-am spus, dragă, nu?

— Da.

— Eşti atât de taciturn zilele astea. Nu-ţi dai seama ce înseamnă să fii bolnavă şi singură.

— Ei, spuse căpitanul Fellows, înţelegi şi tu de ce.

— Dar ne-am înţeles, dragă, să nu vorbim niciodată despre lucrurile acestea, nu? Nu trebuie să devenim morbizi.

— Nu.

— Avem propria noastră viaţă de trăit.

— Da.

El traversă încăperea până la pat şi întinse batista peste ochii soţiei sale. Apoi, aşezându-se pe un scaun, îşi strecură mâna sub plasă şi o căută pe a ei. Lăsau impresia ciudată că ar fi nişte copii pierduţi într-un oraş străin, fără adulţi care să se îngrijească de ei.

— Ai biletele? întrebă ea.

— Da, dragoste.

— Mai târziu va trebui să mă scol şi să împachetez, dar mă doare atât de tare capul! Le-ai spus să aducă şi cutiile?

— Am uitat.

— Trebuie să încerci să iei lucrurile mai în serios, spuse ea cu o voce slabă şi posacă. Nu mai are cine s-o facă.

Şi amândoi se opriră tăcuţi, auzind fraza care trebuia evitată.

El spuse brusc:

— E multă agitaţie în oraş.

— O revoluţie cumva?

— O, nu! Au prins un preot şi-l împuşcă în dimineaţa aceasta, sărmanul om. Nu mă pot abţine să nu mă întreb dacă nu-i cumva omul pe care Coral l-a… vreau să spun omul căruia i-am dat noi adăpost.

— Nu-mi vine să cred.

— Nu.

— Sunt atâţia preoţi…

Căpitanul îşi desprinse mâna din cea a soţiei lui şi, ducându-se la fereastră, se uită afară. Pe râu pluteau ambarcaţiuni, se mai vedea o grădină publică pietruită, cu un bust, şi vulturii, care erau peste tot.

Doamna Fellows spuse:

— O să fie bine când o să ne întoarcem acasă. Câteodată mă gândesc că aş putea muri aici.

— O, sigur că nu, draga mea!

— Ei, dar unii o fac.

— Da, unii o fac, spuse el melancolic.

— Haide, dragă, spuse doamna Fellows cu asprime, doar mi-ai promis.

Scoase un suspin lung:

— Vai, capul meu, sărmanul de el!

— Nu vrei o aspirină?

— Nu ştiu unde le-am pus. Nimic nu găseşti în locul ăsta.

— Să mă duc să mai cumpăr?

— Nu, dragă. Nu suport să rămân singură.

Continuă, cu prefăcută bună dispoziţie:

— Cred că mă voi simţi foarte bine când vom ajunge acasă. Atunci voi avea un doctor ca lumea. Uneori îmi vine să cred că e mai mult decât o

durere de cap. Nu ţi-am spus că am veşti de la Norah?

— Nu.

— Dă-mi ochelarii, dragă, şi o să-ţi citesc… unde ne priveşte pe amândoi.

— Sunt la tine pe pat.

— Da, uite-i.

Una din bărcile cu vele se desprinse de celelalte şi începu să plutească în derivă în josul curentului larg şi leneş, înaintând înspre mare.

Ea citi cu satisfacţie în voce:

— „Dragă Trix: cât trebuie să fi suferit. Ticălosul acela…“

Se întrerupse brusc:

— Oh, da! şi apoi continuă: „Evident, tu şi Charles trebuie să staţi cu noi o vreme, până veţi găsi unde să locuiţi. Dacă nu vă deranjează faptul că dependinţele…“

Căpitanul Fellows spuse brusc şi cu hotărâre:

— Nu mă întorc acolo.

— „Chiria e doar cincizeci şi şase de lire pe an, aveţi intrare separată şi există o încăpere pentru servitoare.“

— Eu rămân aici.

— „O sobă de gătit.“ Ce naiba spui acolo, dragă?

— Eu nu mă întorc acolo.

— Am discutat asta de atâtea ori, dragă! Ştii că m-ar ucide să stau aici.

— Nu trebuie să stai.

— Dar nu pot să mă duc singură, spuse doamna Fellows. Ce naiba ar crede Norah? Pe urmă… e absurd.

— Un bărbat trebuie să facă o muncă de bărbat.

— Să culeagă banane, spuse doamna Fellows.

Râse scurt şi rece:

— Şi nici la treaba asta nu erai prea bun.

El se întoarse furios spre direcţia în care era patul.

— Nu-ţi pasă, spuse el, nu-ţi pasă! Să fugim şi să *o* lăsăm…?

— N-a fost vina mea. Dacă tu ai fi fost acasă…

Ea începu să plângă, ghemuită pe genunchi, sub plasa de ţânţari.

— Nu voi ajunge niciodată acasă vie, spuse ea.

El veni obosit spre pat şi-i luă iarăşi mâna. Nu folosea la nimic. Fuseseră amândoi părăsiţi. Trebuiau să suporte împreună.

— N-o să mă laşi singură, nu, dragule? întrebă ea.

Încăperea duhnea a apă de colonie.

— Nu, dragă.

— Îţi dai seama cât e de absurd?

— Da.

Rămaseră în tăcere un interval lung, timp în care soarele dimineţii urcă pe cer şi încăperea deveni sufocant de încinsă. Doamna Fellows spuse într-un târziu:

— Un penny, dragă.

— Cum?

— Pentru gândul tău.

— Tocmai mă gândeam la preotul acela. Un tip ciudat. Bea. Mă întrebam dacă-i vorba de el.

— Dacă-i vorba de el, presupun că are parte de ceea ce merită.

— Dar lucrul cel mai bizar e… modul cum s-a comportat Coral după aceea. Ca şi cum el i-ar fi spus unele lucruri.

— Dragă, repetă doamna Fellows din pat cu o sfârşeală severă, mi-ai promis.

— Da. Iartă-mă. Încerc, dar pare să-mi vină mereu în cap.

— Ne avem unul pe altul, dragă, spuse doamna Fellows şi scrisoarea de la Norah foşni când îşi întoarse capul înfăşurat în batistă ca să evite lumina puternică de afară.

Domnul Tench se aplecă peste ligheanul emailat, spălându-şi mâinile cu un săpun roz. Spuse în spaniola lui stâlcită:

— Nu trebuie să vă temeţi. Îmi spuneţi imediat când vă doare.

Jefe îşi avea încăperea amenajată ca un cabinet stomatologic temporar – o cheltuială considerabilă, pentru că implicase nu doar transportarea domnului Tench în persoană, ci şi a dulăpiorului, a scaunului şi a tot felul de lădiţe misterioase, care păreau să nu conţină altceva decât paie şi care probabil că nu aveau să se întoarcă goale.

— Durează de luni întregi, spuse *jefe*. Nu-ţi poţi imagina durerea…

— A fost o prostie din partea dumneavoastră să nu veniţi la mine mai devreme. Gura dumneavoastră e într-o stare gravă. Aveţi noroc că n-aţi făcut paradontoză.

Termină cu spălatul şi se îndreptă brusc de spinare, cu prosopul în mâini, gândindu-se la ceva.

— Ce se întâmplă? întrebă *jefe*.

Domnul Tench îşi reveni cu o tresărire şi, întorcându-se spre dulăpiorul lui, începu să-şi aşeze acele frezei într-un mic şir metalic al durerii. *Jefe* privi temător.

— Îţi cam tremură mâinile. Eşti sigur că te simţi destul de bine în dimineaţa asta? întrebă el.

— E din cauza indigestiei, spuse domnul Tench. Uneori văd atâtea pete în faţa ochilor, că parcă aş purta un voal.

Potrivi un ac în freză şi flexă braţul acesteia.

— Acum deschideţi gura larg.

Începu să-i burduşească gura cu tampoane de bumbac.

— N-am mai văzut o gură în asemenea stare ca a dumneavoastră – decât una, spuse el.

Jefe se luptă să vorbească. Doar un dentist putea interpreta întrebarea înăbuşită de tampoane şi teamă.

— Nu mi-a fost pacient. Sper să-l fi tratat cineva. Trataţi foarte mulţi oameni în ţara asta, nu-i aşa, cu gloanţe?

În timp ce fora şi fora în măsea, încerca să păstreze un fir de conversaţie. Aşa se făceau lucrurile în Southend.

— Mi s-a întâmplat un lucru ciudat chiar înainte de-a urca pe râu în sus. Am primit o scrisoare de la soţia mea. N-am mai avut nici măcar o veste de la ea de… oh, douăzeci de ani! Apoi, ca din senin, ea…

Se aplecă mai aproape şi scobi îndârjit cu unealta: *jefe* bătu aerul cu mâinile şi gemu.

— Clătiţi-vă gura, spuse domnul Tench şi începu să-şi fixeze posac freza. Despre ce vorbeam? Oh, soţia mea, nu? Pare-se că a adoptat o religie, nu ştiu care. Ceva cu un grup, la Oxford. Ce să caute ea la Oxford? Mi-a scris să-mi spună că m-a iertat şi vrea să legalizeze lucrurile. E vorba de divorţ, evident. Ea m-a iertat pe *mine*, spuse domnul Tench, privind în jur la mica şi hidoasa încăpere, pierdut în gânduri, cu mâna pe freză.

Se albi la faţă şi-şi duse cealaltă mână la stomac, apăsând, palpând, căutând acea durere obscură care era aproape întotdeauna acolo. *Jefe* se lăsă pe spate epuizat, cu gura larg deschisă.

— Vine şi trece, spuse domnul Tench, pierzându-şi cu totul şirul gândurilor. Evident, nu-i ceva grav. Doar indigestie. Dar mă blochează.

Se uită gânditor în gura căscată, de parcă printre dinţii cariaţi ar fi fost ascuns un cristal. Apoi, ca şi cum ar fi întreprins un teribil efort de voinţă, se aplecă înainte, aduse cu un gest braţul frezei la nivel şi începu să apese pedala. Bâzz şi scrâşş. Bâzz şi scrâşş. *Jefe* se înţepeni din tot trupul şi se încleştă de braţele scaunului, iar piciorul domnului Tench acţiona pedala: sus-jos, sus-jos. *Jefe* scoase nişte sunete ciudate şi dădu din mâini.

— Ţineţi-vă bine, spuse domnul Tench, ţineţi-vă bine. Mai este doar un colţ micuţ. E-aproape gata. Asta este. Uitaţi.

Se opri şi spuse:

— Dumnezeule, ce-a fost asta?

Îl lăsă pe *jefe* şi se duse la fereastră. În curtea de dedesubt un pluton de poliţie îşi lăsa armele la picior. Cu mâna dusă la stomac, el protestă:

— Iarăşi revoluţie?

Jefe se îndreptă de spate şi scuipă afară un tampon.

— Evident că nu, spuse el. E împuşcat un om.

— Pentru ce?

— Trădare.

— Am crezut că în general o faceţi sus la cimitir, spuse domnul Tench.

O sinistră fascinaţie îl ţinea la fereastră: asta era ceva ce nu mai văzuse. El şi vulturii priviră împreună în jos, spre curtea mică şi văruită.

— De data aceasta a fost mai bine aşa. Ar fi putut avea loc o demonstraţie. Oamenii sunt atât de ignoranţi!

Un om mărunţel ieşi pe una din uşile laterale: era sprijinit de doi poliţişti, dar îţi puteai da seama că el se străduia pe cât putea – doar că picioarele nu-l ascultau întru totul. Îl conduceau spre zidul opus. Un ofiţer îl legă cu o batistă la ochi. Domnul Tench se gândi: Dar îl cunosc. Dumnezeule mare, dar ar trebui făcut ceva. Era ca şi cum şi-ar fi văzut un vecin împuşcat.

Jefe spuse:

— Ce mai aştepţi? Intră aer în dintele ăsta.

Evident că nu se putea face nimic. Totul se desfăşură foarte repede, ca un lucru exersat de multe ori. Ofiţerul păşi la o parte, armele se înălţară şi omuleţul începu brusc să facă mişcări spasmodice cu braţele. Încerca să spună ceva: care era fraza care se presupunea c-o spun întotdeauna? Şi aceasta era o rutină, dar probabil că gura îi era prea uscată, pentru că nu ieşi nimic, doar un singur cuvânt care sună oarecum ca „Scuze“. Trosnetul

armelor îl făcu pe domnul Tench să se cutremure: părea să fi vibrat în propriile-i măruntaie: simţi că i se face rău şi închise ochii. Apoi se auzi o singură împuşcătură şi când îi deschise iar, îl văzu pe ofiţer vârându-şi arma în toc, iar omuleţul era o movilă obişnuită la baza zidului – ceva lipsit de importanţă, ce trebuia îndepărtat. Doi indivizi slăbănogi se apropiară cu repeziciune. Aceasta era o arenă şi taurul era mort şi el nu mai avea ce aştepta.

— Oh, gemu *jefe* din scaun, doare, doare!

Îl imploră pe domnul Tench „Repede!“, dar domnul Tench se pierduse în gânduri lângă fereastră, căutând automat cu o mână locul ascunsei dureri din stomac. Şi-l aminti pe bărbatul cel mărunţel ridicându-se amărât şi disperat din scaunul lui în acea după-amiază orbitoare, ca să-l urmeze pe băiat afară din oraş; îşi aminti o stropitoare verde, fotografia copiilor, mulajul pe care-l făcea în nisip pentru o placă dentară fisurată.

— Plomba, se rugă *jefe* şi ochii domnului Tench se îndreptară spre aurul de pe farfurioara de sticlă.

Valută – va insista să fie plătit în valută străină: de data aceasta va pleca, va pleca pentru totdeauna. În curte se făcuse ordine. Un bărbat arunca nisip cu o lopată, ca şi cum ar fi umplut un mormânt. Dar nu exista nici un mormânt, nu era nimeni acolo: un sfâşietor sentiment de singurătate îl copleşi pe domnul Tench, accentuându-i indigestia. Tipul acela mărunţel vorbise englezeşte şi ştiuse de copiii lui. Se simţi părăsit.

— Şi iată, intonă triumfător vocea femeii şi cele două fetiţe cu ochi rotunzi îşi ţinură respiraţia, ziua marii încercări sosise.

Deveni interesat chiar şi băiatul, care stătea în picioare la fereastră, privind afară, spre strada întunecată şi goală din cauza stării excepţionale – acesta era ultimul capitol şi în ultimul capitol lucrurile iau întotdeauna o turnură violentă. Probabil că viaţa însăşi e aşa – plicticoasă şi apoi cu un suflu eroic la sfârşit.

— Când şeful poliţiei veni în celula lui Juan, îl găsi pe acesta în genunchi, rugându-se. Nu dormise deloc, ci îşi petrecuse ultima lui noapte pregătindu-se de martiraj. Era destul de calm şi împăcat şi, zâmbindu-i şefului poliţiei, îl întrebă dacă venise cumva să-l conducă la banchet. Chiar şi omul acela rău, care persecutase atâţia oameni nevinovaţi, fu vizibil mişcat.

Numai de-ar ajunge odată la împuşcături, se gândi băiatul: împuşcăturile nu conteneau să-l mobilizeze şi aştepta întotdeauna nerăbdător acea *coup de grâce*.

— L-au condus în curtea închisorii. Nu a fost nevoie să-i lege mâinile, ocupate acum cu mătăniile. În acel scurt drum până la zidul execuţiei, să fi privit oare Juan în urmă, la acei puţini, fericiţi ani pe care-i trăise în mod atât de brav? Şi-a amintit el oare zilele de la seminar, mustrările blânde ale celor mai vârstnici ca el, disciplina formatoare şi zilele de frivolitate, când îl întrupase pe Nero în faţa episcopului său? Nero era aici, lângă el, şi acesta era amfiteatrul Romei.

Vocea mamei începea să se înăsprească puţin: întorcea cu repeziciune paginile rămase: nu merita să facă pauză acum şi continua cu tot mai mare grabă.

— Ajungând la zid, Juan se întoarse şi începu să se roage – nu pentru sine, ci pentru duşmanii lui, pentru plutonul de sărmani şi inocenţi soldaţi indieni care stăteau în faţa lui, ba chiar pentru şeful poliţiei. Ridică crucifixul de la capătul şirului de mătănii şi se rugă ca Dumnezeu să-i ierte, să le lumineze neştiinţa şi să-i aducă până la urmă – cum a fost adus Saul – în veşnica lui împărăţie.

— Au încărcat? întrebă băiatul.

— Ce vrei să spui – „au încărcat"?

— De ce n-au tras ca să-l oprească?

— Pentru că Dumnezeu a hotărât altfel.

Femeia tuşi şi continuă:

— Ofiţerul ordonă comandantului de pluton să prezinte armele. În acel moment un zâmbet de deplină adoraţie şi fericire răsări pe faţa lui Juan. Era ca şi cum ar fi văzut braţele lui Dumnezeu deschizându-se să-l primească. Le spusese întotdeauna mamei şi surorilor lui că avea o presimţire că va ajunge în ceruri înaintea lor. Îi spunea cu un zâmbet ciudat mamei sale, buna, dar prea grijulia gospodină: „ Voi pregăti totul pentru sosirea ta". Acum momentul venise, ofiţerul ordonă foc şi…

Citea mult prea repede, pentru că trecuse ora de culcare a fetiţelor şi acum era incomodată de o criză de sughiţ – „…foc", repetă ea, „şi…"

Cele două fetiţe stăteau placide una lângă alta – părea că aproape adormiseră. Această parte din carte nu le interesase niciodată prea mult; o suportau de dragul părţilor cu teatrul de amatori şi cu prima împărtăşanie şi

a surorii care devenise călugăriţă şi-şi lua un mişcător rămas-bun de la familie în capitolul al treilea.

— Foc, se strădui mama iarăşi, şi Juan, ridicând ambele braţe deasupra capului, strigă cu o voce puternică şi vitează soldaţilor şi şirului de arme: „Trăiască Iisus Împăratul!“ În momentul următor se prăbuşi, străbătut de o duzină de gloanţe, şi ofiţerul, aplecându-se asupra trupului, îi puse lui Juan revolverul aproape de ureche şi apăsă pe trăgaci.

Un suspin lung se auzi de la fereastră.

— N-a mai fost nevoie de altă împuşcătură. Sufletul tânărului erou îşi părăsise deja casa pământească şi zâmbetul fericit de pe faţa mortului spunea chiar şi acelor oameni ignoranţi unde se afla Juan acum. Unul din oamenii care se aflau acolo în acea zi se arătă atât de mişcat de purtarea lui, încât îşi muie pe furiş batista în sângele martirului, iar acea batistă, tăiată într-o sută de bucăţele, îşi găsi calea în multe case pioase. Şi acum, spuse mama cu toată graba, bătând din palme, la culcare.

— Şi acela, întrebă băiatul, cel pe care l-au împuşcat azi…? Era şi el un erou?

— Da.

— Cel care a stat la noi în perioada aceea?

— Da. A fost unul din martirii Bisericii.

— Mirosea ciudat, spuse una din fetiţe.

— Nu trebuie să mai spui asta niciodată, o atenţionă mama. El poate fi unul dintre sfinţi.

— Să ne rugăm şi lui atunci?

Mama ezită.

— N-are de ce să strice. Evident, înainte de-a *şti* că e un sfânt, trebuie să existe miracolele…

— A strigat *Viva el Cristo Rey*? întrebă băiatul.

— Da. A fost unul dintre eroii credinţei.

— Şi o batistă înmuiată în sânge? continuă băiatul pe acelaşi ton. A făcut cineva asta?

Mama spuse cu gravitate:

— Am motive să cred… *Señora* Jiminez mi-a spus… Cred că dacă tatăl vostru îmi dă nişte bani, aş putea obţine o bucăţică din aceasta.

— Costă bani?

— Cum altfel? Nu poate să aibă toată lumea câte-o bucăţică.

— Nu.

Se chirci lângă fereastră, privind afară, şi în spate se auzi zgomotul înăbuşit făcut de fetele care mergeau la culcare. Oricine putea înţelege – să ai un erou în casă, chiar dacă doar pentru douăzeci şi patru de ore! Şi acesta a fost ultimul. Nu mai există alţi preoţi şi nici alţi eroi. Ascultă iritat zgomotul de cizme care se apropia pe pavaj. Viaţa obişnuită îl înconjură din toate părţile. Coborî de la fereastră şi-şi luă lumânarea – Zapata, Villa, Madeor şi restul erau cu toţii morţi. Şi cei care-i uciseseră erau oameni ca şi cel de-afară. Se simţi înşelat.

Locotenentul se apropie, păşind pe caldarâm. Erau o anumită iuţeală şi încăpăţânare în mersul său, de parcă ar fi spus la fiecare pas „Am făcut ceea ce-am făcut". Cu un aer de recunoaştere indecisă, aruncă o privire înăuntru, la copilul care ţinea lumânarea. Îşi spuse „Voi face mai mult pentru el şi pentru ei, mult mai mult; viaţa nu va mai fi niciodată pentru ei ceea ce-a fost pentru mine", dar energica dragoste care-i anima de obicei degetul ce apăsa trăgaciul se pleoşti şi muri. Desigur, îşi spuse el, o să-şi revină. Era ca dragostea pentru o femeie şi funcţiona în cicluri: se satisfăcuse dimineaţa aceasta, asta era tot. Saţietate. Îi zâmbi dureros băiatului prin fereastră şi spuse „*Buenas noches*". Băiatul se uită la tocul lui de revolver şi el îşi aminti un incident din piaţetă, când îi permisese unui copil să-i atingă pistolul – probabil acesta era băiatul. Zâmbi din nou şi-l atinse şi el, ca să-i arate că-şi amintea, iar băiatul îşi boţi faţa şi scuipă printre zăbrele cu atâta precizie, că un mic grăunte de salivă poposi pe patul revolverului.

Băiatul traversă curtea ca să se ducă la culcare. Avea o încăpere mică şi întunecoasă, cu un pat de fier pe care îl împărţea cu tatăl lui. El se culca la perete şi tatăl lui la margine, aşa că acesta putea veni la culcare fără să-l deranjeze pe copil. Îşi scoase pantofii şi se dezbrăcă încruntat la lumina lumânării. Putea auzi şoapte de rugăciune în cealaltă încăpere. Se simţi înşelat şi dezamăgit, pentru că pierduse ceva. Zăcând culcat pe spate în aerul încins, privea în sus la tavan şi i se părea că nu mai există nimic altceva pe lume decât magazinul, lecturile mamei lui şi jocurile prosteşti din piaţă.

Dar foarte curând adormi. Visă cum că preotul pe care-l împuşcaseră în acea dimineaţă se afla iarăşi în casă, îmbrăcat în hainele pe care tatăl său i le împrumutase şi întins, ţeapăn, ca pentru îngropăciune. Băiatul stătea lângă pat şi mama lui citea dintr-o carte foarte groasă cum preotul jucase în

faţa episcopului rolul lui Iuliu Cezar: la picioarele ei era un coş cu peşte şi peştele sângera, înfăşurat în batista ei. El era foarte plictisit şi foarte obosit şi cineva bătea cuie într-un sicriu în pasaj. Brusc, preotul mort îi trase cu ochiul – o indubitabilă fâlfâire de pleoapă, uite-aşa.

Se trezi şi auzi cioc-cioc – ciocănelul de la uşa de la intrare. Tatăl lui nu era în pat şi o linişte totală domnea în încăperea de alături. Trebuie să fi trecut ore. Rămase culcat, cu urechea ciulită. Era speriat, dar după un scurt interval ciocănitul începu iar şi în toată casa nimeni nu mişca nicăieri. Ezitând, puse piciorul jos – probabil că tatăl său rămăsese închis afară. Aprinse lumânarea şi se înfăşură într-o pătură şi rămase să asculte în continuare. Poate că o să audă mama şi o să vrea să se ducă ea, numai că ştia foarte bine că era datoria *lui*. Era singurul bărbat în casă.

Încet, străbătu curtea transversal, spre uşa de la intrare. Dacă era locotenentul, care se întorcea să se răzbune pentru faptul că scuipase… Descuie uşa grea de fier şi o dădu în lături. În stradă stătea un străin, un bărbat înalt şi subţire, cu o expresie amară în colţul buzelor şi cu o valijoară mică. Pronunţă numele mamei băiatului şi întrebă dacă aceasta era casa *señorei*. Da, spuse băiatul, doar că ea dormea. Începu să închidă uşa, dar un pantof ascuţit se interpuse în drum.

Străinul spuse:

— Abia am sosit. Am urcat cu vasul pe râu în noaptea asta. M-am gândit că poate… Am o scrisoare de recomandare către *señora* de la un bun prieten de-al ei.

— Doarme, repetă băiatul.

— Dacă-mi permiteţi să intru totuşi, spuse omul cu un zâmbet stânjenit şi speriat şi, coborând brusc vocea, îi şopti băiatului: Sunt preot.

— Dumneavoastră? exclamă băiatul.

— Da, spuse el blând. Numele meu este părintele…

Dar băiatul deschisese deja uşa şi-şi lipi buzele de mâna lui înainte ca celălalt să-şi fi putut rosti numele.